

238 877

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SERBĂRILE UNIRII|

1 9 2 9

CU O PREFAȚĂ DE DOMNUL
SEVER BOCU

ACEASTĂ LUCRARE ALCĂTUITĂ DE
COMITETUL ORGANIZATOR AL SER-
BĂRILOR UNIRII, SUB ÎNGRIJIREA
D-LOR ION MONTANI, PUBLICIST, ION
GEORGESCU, SUB-DIRECTOR GENE-
RAL ÎN MINISTERUL CULTELOR ȘI
EMANUEL POPESCU, VICE-CONSUL ÎN
MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE,
S'A TIPĂRIT ÎN ANUL 1929, LUNA
IULIE, ÎN ATELIERELE ÎMPRIME-
RIEI „CULTURA NAȚIONALĂ”
BUCUREȘTI

Fig. 1. M. S. Regele Mihai I

Julietta

Fig. 2. M. S. Regina Maria

Fig. 3. A. S. R. Principesa Elena

Julietta

Fig. 4. A. S. R. Principele Regent Nicolae

Fig. 5. S. S. Patriarhul Regent Miron Cristea

Julietta

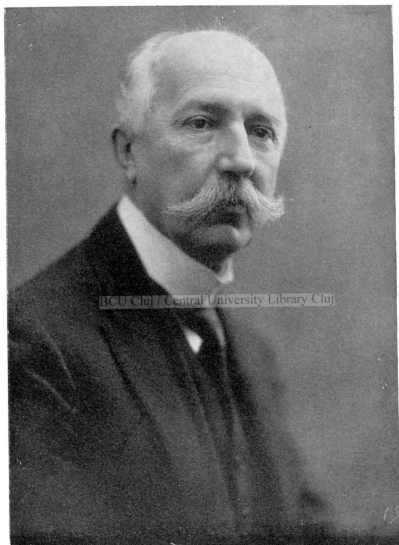

Fig. 6. Înaltul Regent Gh. Buzdugan

Julietta

Fig. 7. D. Iuliu Maniu, Prim Ministru

Foto Luvru

Fig. 8. D. Ion Mihalache, Ministrul Agriculturii și Domeniilor

Foto Lavru

Fig. 9. D. Alexandru Vaida-Voevod, Ministru de Interne, Președintele Comitetului de Miniștri

Foto Lavru

Fig. 10. D. Mihai Popovici, Ministru de
Finanțe

Fig. 11. D. G. G. Mironescu, Ministrul
Afacerilor Străine

Fig. 12. D. General Henry Cihoschi,
Ministru de Război

Fig. 13. D. Grigore Iunian, Ministru de Justiție
Foto Luvru

Fig. 14. D. Virgil Madgearu, Ministru de Industrie și Comerț, ad interim la Comunicații

Fig. 15. D. N. Costăchescu, Ministrul Instrucțiunii Publice

Fig. 16. D. Sever Dan, Ministrul Sănătății și Asistenței Sociale

Fig. 17. D. Aurel Vlad, Ministrul Cultelor și Artelor

Fig. 18. D. Pantelimon Halippa, Ministrul Basarabiei și ad interim la Lucrări Publice

Fig. 19. D. Ion Răducanu, Ministrul Muncii și Ocrotirilor Sociale

Fig. 20. D. Voicu Nițescu, Ministrul Ardealului

Fig. 21. D. Saucine Săveana, Ministrul Bucovinei

Foto Luvru

Fig. 22. D. Ion Lugoșanu, Sub-Secretar de Stat la Prezidenția Consiliului

Fig. 23. D. Eduard Mirto, Sub-Secretar de Stat la Ministerul de Interne

Fig. 24. D. D. R. Ioanițescu, Sub-Secretar de Stat la Ministerul de Interne

Fig. 25. D. Aurel Dohrescu, Sub-Secretar de Stat la Ministerul de Agricultură

Fig. 26. Virgil Potârcă, Sub-Secretar de Stat la Ministerul de Domenii

Foto Luvru

SERBĂRILE UNIRII

1929

Biblioteca Universităţii Regale Ferdinand I.
din CLUJ.
Nr. 24419.39
EXEMPLAR LEGAL.

238877

BCU Cluj - Central University Library Cluj

COMITETUL DE MINIȘTRI

PREȘEDINTE

ALEXANDRU VAIDA-VOEVOD, Ministru de Interne

MEMBRI

MIHAI POPOVICI, Ministru de Finanțe

GENERAL H. CIHOSCHI, Ministru de Războiu

N. COSTĂCHESCU , Instrucțiuni

GENERAL ALEVRA • • Comunicații

AUREL VLAD * * Culte și Arte

VOICU NITESCU * Ardealului

SEVER BOCU * Banatului

PANTELIMON HALIPPA , Basarabiei și ad interim
la Lucrări Publice

SAUCIUC SĂVEANU • Bucovinei

BCU Cluj / Central University Library Cluj

COMITETUL DE ACȚIUNE

PREȘEDINTE

SEVER BOCU, Ministru de Stat pentru Banat

M E M B R I

- P. C. Andrei, profesor universitar, deputat
C. Anghelescu, vice-președintele Adunării Deputaților
I. Bianu, profesor universitar, președintele Academiei Române
D. Bogos, deputat
Romul Boilă, profesor universitar, vice-președintele Senatului
P. Bogdan, rectorul Universității din Iași
Tiberiu Brediceanu, directorul Scurselei Brașov a Băncii « Albina »;
Dinu Cezianu, președintele Societăților de sport din România
Victor Deleu, președintele Uniunii foștilor voluntari, deputat
Dem. I. Dobrescu, primarul municipiului București
Eugen Filotti, directorul biroului pressei și informațiilor din Ministerul de Externe
Mihail Gaspar, protopop, deputat
Onisifor Ghibu, decanul Facultății de Litere, delegatul Senatului Universitar din Cluj
D. Gusti, profesor universitar, membru al Academiei Române
Emil Hațiegan, rectorul Universității din Cluj
I. Ieșan, rectorul Universității din Cernăuți
N. Iorga, rectorul Universității din București
General I. Manolescu, președintele Centralei Caselor Naționale
Fl. Medrea, Maior, organizatorul și comandantul Gărzilor Naționale din Alba Iulia
Const. Moisil, directorul Arhivelor Statului
Iuliu Moisil, profesor secundar, directorul Muzeului Pedagogic
Gheorghe Moroianu, rectorul Academiei Comerciale din Cluj
Victor Motogna, docent universitar, senator
I. Pelivan, deputat
H. P. Petrescu, secretar « Astru », Sibiu
Gh. Pop, ziarist, deputat
Ion Pop, inspector general administrativ, Alba Iulia
Dr. Gheorghe Preda, vice-președinte al « Astreii » Sibiu
M. D. Rales, profesor universitar Iași, deputat
L. Rebreanu, directorul Teatrului Național
Oct. Russu, vice-președinte al Societății « Astru », Sibiu

SERBĂRILE UNIRII 1929

Viorel V. Tilea, deputat

V. Toncescu, deputat

V. Trifu, ministru plenipotențiar

A. Tzigara Samurcaș, directorul Fundației Universitare «Regele Carol I», București

V. Vălcovici, rectorul Școlii Politehnice, Timișoara

M. Vlahide, secretarul general al Președinției Consiliului de Miniștri

Ion Georgescu, subdirector general în Ministerul Cultelor și Artelor, secretar general al Comitetului de organizare a serbărilor Unirii.

COMITETUL DE PATRONAJ AL DOAMNELOR

D-na Alimănișteanu Pia

- Alimănișteanu Sarmiza
- Andrei Alice
- Berindei Florica
- Berindei Joana

D-ra Bragadiru Sofia

D-na Brătianu Lia

- Bratu Traian
- Brâncoveanu Elena
- Bălăceanu Elena
- Berceanu
- Bucan Claudia
- Bocu Marilina
- Botez Calipo
- Cantemir Adela (d-nă de onoare)
- Cantacuzino Alexandrina
- Cantacuzino Constanța
- Cantacuzino Sabina
- Catargi Alexandra
- Catargi Michaela
- Caradzea Margot
- Cihoschi Henry
- Costăchescu N.
- Costinescu Adina
- Cosma Hortensia
- Dobrescu Aurel

D-ra Fălcoianu

D-na Filipescu Grigore

- Florescu D. Al.
- Greceanu Trănea
- Greceanu Lucia
- Greceanu Paul Lizetta
- Ghica Joana
- Ghica Eufrosina
- Garoflid

D-na Hurmuzescu Drag.

- Halippa
- Ioanițescu D. R.
- Iorga N.
- Istrati Dr.
- Junian Grigore
- Lahovary Simona (d-nă de onoare)
- Lahovary Anna
- Mavrocordat Nina
- Madgearu V.
- Meissner
- Mavrodi (d-nă de onoare)
- Măndrescu Eliza
- Mihalache Ion
- Mironescu Elena
- Mirto Ed.
- Negruzzi Ella
- Nițescu Voicu
- Nicolescu Maria
- Oromolu M.
- Plagino Colette (d-nă de onoare)
- Pelivan I.
- Poenaru Maria (d-nă de onoare)
- Procopiu Irina (d-nă de onoare)
- Panaitescu Jeanne
- Perticari G-ral
- Potârcă V.
- Pop Maria
- Pressan G-ral
- Răducanu Ion
- Ralea Mihai
- Rebreanu Fany
- Russu Șirianu Lucreția
- Samsonovici Maria G-ral
- Satmary Hortensia

COMITETUL DE ACȚIUNE

D-na Sauciuc Săveanu	D-na Tătărescu
• Sturza Olga	• Vaida Voivod Al.
• Storck Cuțescu Cecilia Prof.	• Vlad Aurel

BASARABIA

D-na Alistar	D-na Niță
• Dicescu	Samuel Julia
• Inculeț	N. B. (D-na Pelivan trecută la București).

BUCOVINA

D-na Anastasiu	D-na Hurmuzache
• Flondor	• Nistor
• Grigorcea	

TRANSILVANIA

D-na Baiulescu	D-na Ispravnic
• Bârseanu	• Lapedatu Veturia
• Barițiu Maria	• Lazăr Aurel
• Boilă Romulus	• Lupaș Anna
• Brediceanu Tiberiu Eugenia	• Marta Hermina
• Brediceanu Maria	• Moroianu Zina
• Cosma Lucia	• Pop Maria Cicio
• Deleu Victor	• Pop Baroana
• Hossu Longin	• Russu O.
• Hațieganu	• Vidrighin Sanda
• Goldiș	• Vălcovici
• Ghibu Veturia	

CUVÂNT ÎNAINTE

AM primit în luna Ianuarie însărcinarea de a organiza Serbările Unirii.

Cronologic, aceste serbări trebuiau să aibă loc la 1 Decembrie 1928. Guvernul abia instalat însă, n'a găsit nici o urmă de pregătire în vederea comemorării la data aceasta. A fost nevoit astfel să ordone pentru 1 Decembrie o sărbătorire simplă și să ia măsuri ca grandioasele serbări, pe cari le cerea conștiința națională, să aibă loc la o dată mai târzie. Această dată a fost fixată pentru 10 Maiu 1929.

Am început lucrările de organizare în luna Ianuarie. Cetitorul va afla în cuprinsul acestei cărți material informativ destul de bogat, care să lămurească de cece au fost Serbările Unirii: poate prima luare la cunoștință lămurită a Națiunii întregite de sine însăși, de miracolul Unității sale. Eu voi fi aci numai rezumativ.

Prima schiță de program am prezentat-o la 19 Ianuarie, Consiliului de Miniștri. Consiliul de Miniștri a acceptat-o.

Supusă de Primul Ministru d-l Iuliu Maniu, Inaltei Regențe și aprobată de Inalta Regență, am trecut la execuțiune. Mi-am asigurat în acest scop concursul unui Comitet de Acțiune, compus din oameni de seamă ai vieții noastre publice. Am solicitat îndeosebi, concursul d-lui profesor Iorga, Rectorul Universității din București, care mi l-a dat. Îi exprim aci mulțumirile mele. Am complectat acest Comitet cu Rectorii celorlalte Universități și ai Instituțiilor de Inalte Studii, precum și cu diferiți alți fruntași, civili și militari. Cu acest Comitet am început discuțiunea programului. Mai bine de o lună a durat această discuțiune, munca de coordonare a ideilor. Această muncă nu era ușoară. Programul mi se înfățișă ca o operă arhitectonică ce se ridică pe cea mai mișcătoare, mai subredă dintre temelii: pe cea a sufletelor. Optsprezece milioane de Români erau interesați la aceste serbări, într-o dispoziție bună sau rea, dreaptă sau strâmbă, sinceră sau ipocrită. E drept, enorma majoritate a națiunii gândea la fel, dar problema era de a zidi pe totalitatea Națiunii, fie numai pe 24 de ore.

Această problemă, evident, de echilibru, de fin echilibru, a fost atinsă. Națiunea s'a prezentat la Alba-Iulia — pentru întâia oară în acești 10 ani — întreagă, unită, solidară.

Nu e locul să trag toate concluziile ce se pot trage din acest fapt. Mă mărginesc să constat, că în evoluția noastră politică, acest 10 Maiu marchează prin extraordinara lui strălucire, o mare dată. România opăru, în lumina acestei zile, nu numai sie-și, ci lumii întregi, ca Statul cel mai consolidat printre Statele ce s'au ridicat pe ruinele vechiei Europe. Imprejurul ei dictaturi, frământări, nesiguranță. Aci prima verificare a operii din Versailles, a filosofiei păcii din 1918: o țară anexată definitiv Libertății.

— « Nicăiri în Orientul Europei nu e posibilă o asemenea aglomerare de masse, fără pericol » — spuneă un diplomat, bun cunoscător al stărilor din Europa.

Intr'adevăr, însuflețirea ordonată a unei masse de aproximativ 500.000 oameni, eră un fenomen de toată marea. Un colț al Europei visat de pacifism. Entuziasmul delirant din Alba-Iulia i-a încântat pe prietenii noștri, și i-a descurajat pe adversari. Frământările interne, împinse între limitele lor firești, nu pot profita nici unei intrigi externe.

În ordine internă, pe de altă parte, serbările sunt prilejul fericit de verificare a tuturor legăturilor morale dintre elementele constitutive ale Statului. Tron și popor, îndeosebi, se regăsesc contopite într-o armonie neumbrită de urma nici a celui mai mic nor, pe drumul larg, constituțional și legal, de nădejdi deplin justificate într'un viitor mai bun. A fost emoționantă dragostea poporului nostru pentru Dinastie. Când în Alba Iulia programul oficial a fost terminat, poporul rupse zăgăsurile cordoanelor și năvăli spre tribuna regală. Mă aflu în fața tribunii regale. A fost un moment de teamă de neorânduială. Masa enormă de oameni se opri însă brusc la o distanță respectuoasă de Familia Regală nevoind decât a o privi de aproape și de a o aclama cu frenetrie. Doar câțiva s'au prosternut în genunchi pentru a atinge și sărută mâinile și hainele Reginei Maria și Regelui copil. Scena a fost de un efect mai sugestiv ca. . . « Moriamur pro Rege nostro ». Poporul nostru privește pe Regina Maria printr'o prismă de mystagogism: « Ea a făcut România Mare, pentru scopul acesta a venit Ea în lume ». Și ni se spune că a doua zi au venit mulți, bătrâni și tineri, să vadă, să pipăie locul unde a stat Regina Maria și Regele copil. . . Așa s'au mișcat sentimentele pe un plan al lor intern.

Sunt dator să amintesc aici și de un rol al doamnelor din Societate, cari au contribuit foarte mult la atmosfera de concordie ce s'a creat. Doamnele din societate au răspuns aproape toate la apelul meu și s'au achitat cu entuziasm de însărcinările ce au primit. Grație acestei colaborări cu organele oficiale, a putut, cred eu, Capitala noastră să îmbrace acea haină de sărbătoare, în care a strălucit. Nimeni n'are să uite Capitala, în nimbul ei de lumină și glorie. S'a vorbit de cheltueli. Ele au fost neînsemnate față de efectele extraordinare ce s'au obținut. Eu nu pot să mă ocup aici de meritele diferiților factori cari au contribuit la marea a celor serbări, nu pot să las totuși fără amintire recunoștințoare factorii neoficiali, cum a fost și cel al doamnelor. De sigur, edili și doamne, și în afară de dânzii mii de alți colaboratori, mai mari sau mai mărunți, au contribuit la reușita acelor zile. Toți împreună ne-au dat viața Capitalei noastre de mâine, a Capitalei atât de mult criticată și totuși atât de mult iubită, a Capitalei de multe inegalități, totuși de maximum de gust, latin, sinteză de românism și de eclecticism în același timp, fin și rafinat, filtrat prin alese însușiri de rasă.

Un capitol important — cel mai important în strălucirea Serbărilor Unirii — revine Armatei. Ministerul Armatei mi-a dat cel mai larg și neprecupețit concurs. Cele două mari defilări, la București și Alba Iulia, au fost revelațiuni strălucite ale forței noastre de Stat, pentru toți străinii, pentru toate misiunile militare cari le-au asistat,

apreciindu-le în termenii cei mai elogiози. Într'o atmosferă a Ardealului, îndeosebi, defilarea a avut o adâncă și specifică semnificație. După defilarea poporului însuflețit armata veniă cu sensul ei propriu: — « la urma urmelor, iată și ultimul nostru argument »!... În ritmul apăsător al defilării acele... « Etiam contra omnes »! Înscris pe medalia Regelui Ferdinand I, luă semnificația unui liniștit, dar conștient, avertisment. Ecou, la atâtea inutile grandilocvențe, sfidări din vecini.

Și, regret înfinat că n'am putut realiza, așa precum l-am conceput și raidul Atlanticului. Eu căutam o apoteoză în acest raid. El corespunde unei expansiuni, unui imperialism teoretic al sentimentelor și ambițiilor noastre. Primeam un risc, de sigur. Dar foloasele erau disproporționate de mari față de acel risc. Câtă glorie recădea pe țară, pe rasa noastră din succes. Și îndrăznesc să spun și din insucces. Acest raid nu s'a înfăptuit din cauza campaniei presei de opoziție care a alarmat opinia publică cu știri despre fantastice cheltuieli cu Serbările Unirii. S'a vorbit de 3 miliarde, s'a mai redus această sumă la zeapte sute de milioane și a rămas pentru un partid de opoziție serios acuzația de a fi cheltuit noi 700.000.000! Ei bine, anunț pentru toată lumea pe care o interesează: Serbările Unirii au costat 22.000.000 Lei. Ceeace înseamnă pentru orice cunoscător de lucruri: am saturat optsprezece milioane de Români cu cinci pâini și cu doi pești. Eu nu vreau să iau această în expunere un aer polemic, totuș declar în deplină cunoștință: primesc orice comparație cu tot ce s'a organizat similar în acești 10 ani de viață românească!

Pentru eternizarea memoriei Regelui desrobitor, Ferdinand I, Guvernul a hotărât să ceară Înaltei Regenșe, instituirea unui nou Ordin: « Ordinul Ferdinand I ». Ordinul aprobat de Înalta Regență, și desenat, — mi-se va ierta indiscreția de a spune, — de mâna M. Sale Reginei Elisabeta a Greciei, care cunoșteă, intențiile Regelui Ferdinand, felul cum El însuși îl plăsmuise, fără a mai avea răgazul, de a-l vedea realizat, va fi dat în curând destinației.

Sunt fericit a constată că vizita Românilor americani în Țara-Mamă a avut cel mai desăvârșit succes. Românii din America au participat în număr de peste 500 și cu 150 stindarde, simbolizând participarea neamului nostru întreg de acolo la Serbările Unirii. Aceste stindarde vor fi de acă încolo sfinte relicvii pentru frații noștri de peste Ocean. Și peste sute de ani se va spune: — acest stindard a fost la Alba Iulia!.. Prin participarea Românilor din America serbările au câștigat în amploare, importanță, istoricitate. Nimeni n'a lipsit dela Serbările Unirii: Românii din America purtând în faldurile steagurilor lor nimbul de civilizație al țării lor de adopțiune; Românii din Republica Cehoslovacă, tot cu steaguri, în număr de 60, având în frunte un protopop și trei preoți; Românii din Banatul și din Timocul Iugoslav și Românii transnistrieni, aceștia însă în anonim și fără steag... Niciodată nu vor uita bucurăstii viziunea unică a defilării celor 150 stindarde pe Calea Victoriei. Delegațiunea Românilor din America a avut onoarea de a fi primită la Cotroceni de Familia Regală.

Cetitorul va afla amănunte privitor și la celelalte inițiative ale noastre pentru comemorarea Unirii. Dintre acestea amintesc pe cele două mari:

Plătirea netârziată a tributului de recunoștință a Țării către glorioasa Dinastie înfrățitoare a Unirii prin ridicarea a două statui în Capitală celor doi mari monarhi: Carol I și Ferdinand I.

Ridicarea a două statui, lui Nicolae Bălcescu în Ardeal și lui Simeon Bărnuțiu, în Moldova, luminoșii dioscouri pe cari se reazăm ideologia Unirii.

Acțiunea pentru ridicarea acestor statui este în curs și din această cauză va mai întârziă câteva luni puțința unei dări de seamă publice asupra cheltuielilor aniversării. Imi mai rămâne să amintesc despre publicațiile noastre, scoase din acest prilej.

Eram datori, după zece ani de viață românească în Ardeal, cu o mare lucrare monografică asupra Ardealului și Bănățului. Am realizat această lucrare vastă, ași putea zice, monumentală, în trei mari volume.

Am scos o carte de popularizare a istoriei noastre în Ardeal, în 50.000 exemplare, din peana celui mai competent cărturar: Nicolae Iorga.

Au apărut, sub auspiciile mele mai multe publicații străine, consacrate țării noastre. «*Völkermagazin*» în număr de 100 pagini.

«*Prager Presse*» și revista «*Epoka*» din Varșovia.

Avem apoi în pregătire un număr special din «*Illustration*» din Paris, care va apare în cursul lunii Septembrie. Numele României, arta românească, geniul românesc, vor fi popularizate de cea mai răspândită revistă de pe glob.

Am mai scos *Portretele Domnilor Români*, aranjate de d-l N. Iorga și «*Corespondența Maniu-Bărnuțiu*» sub îngrijirea d-lui profesor Coriolan Suciu din Blaj. Trei servicii s-au realizat prin această carte: îmbogățirea materialului documentar asupra lui Simeon Bărnuțiu; scoaterea în relief a nobilei figuri care a fost Ioan Maniu, tatăl primului nostru ministru; cunoașterea, prin indicațiile ascendenței, a însăși personalității primului nostru ministru.

Căci nu un sentiment care ar fi prea comun, acela de a lăuda pe un om, la zenitul puterii, — relațiile dintre mine și d-l prim ministru mă pun la adăpost de asemenea aparențe, — ci adevărul mă îndeamnă să declin dela mine orice merit, în afară de cel al executării, și să-l atribui aceluia căruia i se cuvine: — primului ministru. Eu nu am fost decât executantul fidel al gândirii, simțirii, și al hotărârilor lui. În afară de inițiativele statuiilor lui N. Bălcescu și Simeon Bărnuțiu, și de inițiativa participării românilor americani la Serbările Unirii pe care modestia nu mă oprește a nu le recunoaște de ale mele, tot restul sunt opera lui. Zecile, sutele de mii de oameni au alergat la chemarea lui.

Un om a fost deplin fericit în acea zi: primul ministru. În fericirea lui vibră fericirea întregului Ardeal, cunșă însăși de pe mormintele mucenicilor de două secole ai Ardealului și Bănățului. . . Și vibră în ochii lui fericirea întregului neam românesc, a Regatului în primul rând, care nu și-a cântărit jertfa sa pentru desrobirea Ardealului.

Acolo eră umbra lui Nicolae Bălcescu, sfătuitoarea lui Avram Iancu. Acolo erau umbrele lui Kogălniceanu, Rosetti, a lui Ion Brătianu — căci nu prin tribulațiile contemporanilor apreciem, stimăm și iubim noi pe vegnic marele Ion Brătianu! Glas

al acestor sentimente de bucurie sinceră și pură, a dat cuvântul înaripat, plin de înțelepciune, desinteresare și demnitate al Înaltului Regent, al moldoveanului Buzdugan. Se vor ceti ca pagini de antologie și celelalte discursuri rostite cu acea ocazie, cel al A. S. R. Principele Nicolae, cel al Înaltului Regent, Patriarhul Miron Cristea și cel al primului ministru Iuliu Maniu. Cum marile inspirații, marile sincerități, fac oamenii! Par'că toți în acea zi au fost iluminați de Duhul Sfânt. Prin cuvintele lor ei dădeau glas veacurilor.

Am organizat Serbările Unirii, ridicat peste orice considerații mărunte, numai ca Român. Acuzațiile că aș fi procedat altfel, totuș au urmat. Extraordinara strălucire a Serbărilor n'a putut fi suportată de mulți. Reținut, pe timpul just al Serbărilor, sectarismul de partid a izbucnit, pătimaș și violent, a doua zi.

Nu mai avea vreo importanță. Serbările s'au încheiat, iar Istoria noastră s'a îmbogățit cu o zi: sursă nouă de energie, vitalitate, încredere. Peste orice miserie, suntem în drept a privi în siguranță viitorul!...

Serban V. Boc

BCU Cluj / Central University Library Cluj

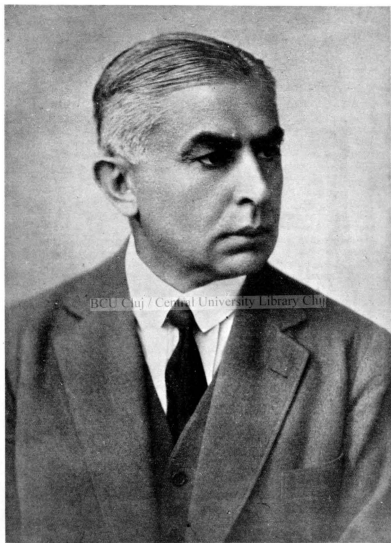

Fig. 27. D. Sever Bocu, Ministrul Banatului, Președintele comitetului organizator al Serbărilor Unirii
Foto Glob

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ACTIVITATEA COMITETULUI DE ACȚIUNE

MINISTRUL Banatului, d-l Sever Bocu, a fost însărcinat de Guvern să pregătească și să prezideze serbările Unirii. D-sa a și întocmit un program, care a servit ca temelie pentru toate discuțiunile ce au urmat mai târziu în legătură cu aceste serbări, atât în cadrele restrânse ale Comitetului, cât și în publicitate. Dându-și bine seama că, la serbările Unirii, sunt angajate interesele și sensibilitatea tuturor Românilor, d-sa, cu autorizarea Consiliului de Miniștri a format un Comitet de acțiune din elementele cele mai capabile a răspunde așteptărilor mulțimii.

În luna Ianuarie nu s'a putut ține nici o consfătuire, pentru simplul cuvânt că nu era unde. Câtă vreme cei trei miniștri (al Ardealului, al Banatului și al Bucovinei) erau nevoiți să se restrângă fiecare la o singură încăpere în localul îngust, închiriat în Str. Știrbey Vodă No. 50 cu secretar, șef de cabinet, dactilografă, etc., cari nu mai aveau unde să lucreze când începeau audiențele, nu putea fi vorba de ședințe și de consfătuiri. Numai după mutarea Ministerului Banatului și a Comitetului de organizare a Serbărilor Unirii în localul vechiu al Președinției Consiliului de Miniștri din Str. Gogu Grigore Cantacuzino 13—15. În ziua de 4 Februarie a. c., au putut fi chemați la sfat membrii Comitetului de acțiune. Dela început ei și-au dat seama că e nevoie să se întrunească mai des. Deaceia au decretat, odată pentru totdeauna, ziua de Joi, zi de ședință, iar mai târziu, când lucrările s'au înmulțit, s'a mai adăugat o zi de sfat, Sâmbăta.

Cu puține excepții, aceste termene s'au respectat și consfătuirile fixate au avut loc. Iată acum câteva din desbaterile acestor ședințe:

Fiind vorba de Te-Deumul festiv, d-l președinte S. Bocu emite ideea, înfăptuită mai apoi, de a se oficia acest Te-Deum și după alte rituri decât acela al bisericii dominante ortodoxe române, cecace a întrunit sentimentul unanim, fiindcă noul nostru Stat românesc nu se poate consolida decât prin munca și darul Celui de Sus, cerșit prin rugăciunile tuturor cetățenilor fără deosebire de neam, limbă și lege.

Reprezentanții Comitetului central al «Astrei» și în particular al întâiului ei vice președinte d-l Dr. Octavian Russu, d-nii Ioan Banciu și Silvia Țeposu au arătat dela început lucrările inițiate de vechea și venerabila noastră societate culturală pentru comemorarea cu demnitate a primului deceniu de stăpânire românească. Între aceste lucrări erau: așezarea unor plăci comemorative în istorica sală a Unirii din Alba Iulia și, pentru eternizarea memoriei principalilor făptuitori, precum și a împrejurărilor istorice de acum zece ani, fondarea unui muzeu al Unirii.

Desăvârșirea acestor lucrări, ca și participarea cu unele din valoroasele ei colecțiuni la expoziția de artă casnică românească din București au rămas în sarcina « Astei ».

D-l Ioan Georgescu, după experiența ce a avut la redactarea monografiei « Dobrogea », a propus tipărirea unei vaste monografii științifice asupra Transilvaniei, cuprinzând următoarele secțiuni: Istorică, Cosmologică, Economică, Etnografică, Social-Administrativă și Culturală, cu indicarea, în mare parte, chiar a colaboratorilor. Fiindcă s'a aflat în curând că și secțiile « Astei » aveau de gând să tipărească o asemenea lucrare, autorul propunerii, împreună cu d-l Emanoil Bucuța, a fost însărcinat să facă o călătorie la Cluj pentru a lua contact cu reprezentanții acestor secții în vederea unei eventuale colaborări. Neputându-se ajunge la o înțelegere, fiind și deosebiri de concepții la mijloc — noi doream a colabora cu minoritarii maghiari și germani, pe când secțiile « Astei » îi excludeau, urmărind chiar anumite scopuri polemice — Comitetul redacțional, având ca președinte pe d-l Dimitrie Gusti, Profesor Universitar, membru al Academiei Române, iar ca secretar de redacție pe d-l E. Bucuța, și-a văzut de treabă, nestingherit de planurile altora, obținând o sumă de colaborări prețioase atât din țară, cât și din străinătate, precum se arată aceasta în altă parte a acestei dări de seamă.

La una din cele dintâi ședințe ale Comitetului de acțiune (din 7 Februarie) vine d-l Onisifor Ghibu, Decanul Facultății de Litere, delegatul Senatului Universitar din Cluj, aducând un proces verbal al Comisiunii pentru organizarea serbărilor jubiliare ale acestei Universități. Eră vorba de o serbare în stil mare cu scopul de a demonstra capacitatea de creațiune a forțelor noastre naționale, reprezentate de o parte de Universitate, de alta de Guvern. Jubileul în chestiune trebuia să arate înalte concepțiuni constructive ale generației care a făurit Unirea Ardealului cu Țara-Mamă.

În amănunte se prevede publicarea unei lucrări asupra activității din trecut și a perspectivelor din viitor, apoi o ședință în care s'ar face promoția festivă a doctorilor de onoare declarați de Universitatea Daciei Superioare dintre personalitățile străine mai cu seamă, care și-au câștigat merite deosebite pentru marea noastră cauză națională. Cerându-se mai târziu câte o serbare similară și în alte centre Universitare și, neputându-se momentan satisface toate aceste cereri, s'a renunțat deocamdată la ele.

Lucrarea privitoare la cei zece ani de viață Universitară românească s'a decis să se încorporeze în marea monografie a acestui Comitet și, afară de aceasta, Muzeul etnografic de pe lângă Universitatea din Cluj a primit o subvenție de cinci sute de mii de lei, pentru înființarea unui parc național, în genul celor din țările scandinave, pe terenul expropriat anume în acest scop, la Hoja.

Venind apoi d-l N. Iorga la câteva ședințe ale Comitetului, a adus în discuție o mulțime de chestiuni de cea mai mare însemnătate. Privitor la cortegiul ce va defila la Alba Iulia, d-nea spune că are să înfățișeze viața trecută și actuală a neamului. La serbare să se invite în mod special familiile marilor luptători naționali de pe vremuri (Dr. Ioan Rațiu, Dr. Vasile Lucaciu, Barbu Delavrancea, Nicolae

Filipescu, Ion I. C. Brătianu, Gh. Pop de Băsești, Dr. Valeriu Branișce, N. Cristea ș. a.) ca un omagiu postum adus memoriei lor binecuvântate. Să se invite și minoritățile, chiar cu riscul de a fi refuzați. Să se înființeze două muzee în cele două centre bisericești ale românilor transilvăneni: la Sibiu și la Blaj. Să se deschidă apoi în aceste și în alte centre românești câteva biblioteci publice, fiindcă e foarte mic numărul acestor biblioteci în țara noastră. Să se facă apoi și o statistică a bibliotecilor rămase pe urma vechilor stăpâniri (ungurească, austriacă, rusească), inventariindu-se și păstrându-se cu îngrijire deosebită aceste biblioteci. Pentru a da fetelor din familiile mai distinse o educație mai aleasă, să se institue o școală superioară în genul aceleia a legiunii de onoare din Franța sub conducerea unei doamne dintr'o veche familie boerească din principate și sub administrarea gospodărească a unei femei din Ardeal. Nu e lipsită de interes nici o statistică a castelurilor și cetăților rămase pe urma vechilor stăpâniri, pentru a se vedea ce destinație urmează să li se dea. Fiindcă apoi unii mai contestă și astăzi continuitatea noastră neîntreruptă pe pământul strămoșesc, ar fi bine să se adune și să se publice într'un volum documentele persistenței noastre în Dacia înainte de 1300. Înșă medalia comemorativă să poarte următoarea inscripție semnificativă: «Etiam contra omnes — etern uniți». Cu spontaneitatea uimitoare ce-l caracterizează, d-l Iorga dictează numai decât textul inscripțiilor ce urmează să fie gravate în marmoră pe locurile de sfântă pomenire dela Alba Iulia. Iată aceste inscripții:

IN ACEASTĂ BISERICĂ
FĂCUTĂ DUPĂ VECHILE CTITORII DOMNEȘTI
ȘI-A PUS PE FRUNTE
COROANA ROMÂNIEI UNITE
FERDINAND INTREGITORUL
REGE AL ROMÂNIEI
LEGÂND ETERN ARDEALUL
DE
MOȘIA POPORULUI ROMÂN
LA
15 OCTOMVRIE 1922
IN ACEASTĂ BISERICĂ
FĂCUTĂ DUPĂ VECHILE CTITORII DOMNEȘTI
A PRIMIT
COROANA ROMÂNIEI UNITE
MARIA
REGINA ROMÂNIEI
APĂRĂTOAREA ÎN TIMPURI GRELE
A
DREPTULUI POPORULUI SĂU
LA

SERBĂRILE UNIRII 1929

UNIREA PĂMÂNTULUI ROMÂNESC
15 OCTOMBRIE 1922

A I C I
PE PĂMÂNTUL TRECĂTOAREI GLORII
A LUI MIHAI VITEAZUL
DOMN PESTE ARDEAL
S'A INDEPLINIT
DUPĂ TREI SECOLE
MENIREA DE A FI IMPREUNĂ
A
POPORULUI ROMÂNESC

A I C I
PE PĂMÂNTUL STROPIT CU SÂNGELE
MARTIRILOR SUFERINȚII ROMÂNEȘTI
RUPTI PE ROATA PENTRU DREPTATE
A RĂSĂRIT
DUPĂ UN SECOL ȘI JUMĂTATE
SOARTEA UNITĂȚII NEAMULUI

Fiind vorba de o zi a Iașilor, d-l N. Iorga spunea că nu se poate închipui o sărbătoare mai mare și mai frumoasă pentru această capitală decât exhumarea oaselor primului Domn al Unirii, Alexandru Ion Cuza dela Ruginoasa și așezarea lor cu cinstea cuvenită într'un cavou anume construit la Sf. Mitropolie a Sucevei și Moldovei. Privitor la ordinul Carol, d-sa e de părere să nu se dea numai regilor și foștilor prim-miniștri, ci tuturor acelor care au adus țării servicii în zilele marelui întemeietor al României moderne, precum ordinul nou creat Ferdinand trebuie să se acorde tuturor bărbaților cu merite reale pentru marea Unire, fiind defunctul rege întregitorul nostru național. D-l Iorga mai e de părere să nu se excludă femeile dela distincții și decorații, cum greșit s'a procedat până acum. (E totuș inadmisibil ca domnișoara Elena Văcărescu, de exemplu, să aibă legiunea de onoare a Franței și să nu aibă nici o decorație din țara sa de origine, pentru care a muncit și muncește atât de mult).

COMITETUL DE PATRONAJ AL DOAMNELOR PENTRU SERBĂRILE UNIRII

APRECIIND rolul jucat de femeia română în timpul marelui războiu, precum și activitatea neobosită și rodnică desfășurată după aceea pe terenul cultural, al asistenței sociale și politic în ultima vreme, d-l Ministru Sever Bocu a socotit că doamnele sunt chemate la o strânsă colaborare și cu prilejul organizării serbărilor Unirii.

D-sa le adresează un călduros apel, rugându-le să se constituie în Comitet.

În 16 Martie a avut loc ședința de constituire, la care au participat doamnele: Elena Brâncoveanu, Lia Brătianu, Calipso Botez, Alexandrina Cantacuzino, Constanța Cantacuzino, Sabina Cantacuzino, Margot Caradgea, Michaela Catargi, Hortensia Cosma, Grigore Filipescu, Joana Ghica, Eufrosina Ghica, Hurmuzescu, Ana Lahovary, Maria General Nicolescu, Margot Oromolu, Jeana G-ral Panaitescu, Maria Poenaru, Fany Rebreanu, Cecilia Cuțescu Storck și d-nii Ministru Sever Bocu, G-ral Panaitescu, Comandantul Corpului II Arm. General Nicolescu, Dem. I. Dobrescu, Primarul Municipiului, Maior Angelescu, Al. Protopopescu și Chiriță Vasilescu, Primari de Sectoare, Eug. Bănuș Subdirector General al Siguranței Statului, Sârbulescu, Președintele Centrului Studențesc și V. Tulescu, Președintele Studenților Bănățeni.

Declarând ședința deschisă, d-l Ministru Sever Bocu, mulțumește doamnelor prezente pentru amabilitatea cu care au răspuns invitației d-sale, făcând un tablou elogios al doamnelor românce, subliniind sacrificiile și munca fără preget depusă în timpul războiului precum și contribuția lor la opera de refacere morală și socială.

D-nele, a continuat d-sa, vor fi chemate să ajute cu spiritul lor practic și clarvăzător, organele Municipiului în campania de asanare și înfrumusețare a Capitalei, având deplină libertate să facă propuneri pentru o conlucrare cât mai rodnică.

D-na Alexandrina Cantacuzino exprimă mulțumirile sale și ale doamnelor pentru atenția și încrederea ce li se acordă, asigurându-l de întregul lor sprijin.

Subliniază însemnătatea comemorării a 10 ani dela unire, făcând o expunere a felului cum d-sa înțelege să se desfășoare aceste serbări și a cadrului de mare festivitate în care vor trebui îmbrăcate. Dă pildă serbările aniversare din Cehoslovacia, Jugoslavia și Polonia.

D-na Sabina Cantacuzino declară, că-și asumă grija organizării unei serii de conferințe în țară, cu scopul de a lămurii poporului ideea și însemnătatea evenimentului Unirii. Conferențiarii Universității libere vor face față acestei necesități.

D-na Ana Lahovary, organizatoarea expoziției de artă veche românească pentru Congresul Internațional de Agricultură, propune să se deschidă expoziția un moment mai de vreme, cu prilejul serbărilor în ziua de 10 Maiu. Propunerea este acceptată în unanimitate.

D-l Dem. Dobrescu, Primarul Municipiului crede că, dat fiind multiplicitatea chestiunilor cari vor face obiectul atenției doamnelor, ar fi necesar constituirea de subcomisiuni. D-na Alexandrina Cantacuzino sprijină această propunere, rugând doamnele prezente să adere la constituirea următoarelor subcomisiuni:

I. *Subcomisiunea primirii în Gara de Nord*: D-nele V. Madgearu, Ion Răducanu, D. R. Ioanițescu, Aurel Dobrescu, V. Potârcă, Ana Lahovary, General Perticari, Dragomir Hurmuzescu.

II. *Subcomisiunea Expoziției dela Cercul Militar*: D-nele Vaida-Voevod, Ion Mihalache, Elena Mironescu, Grigore Junian, Henry Cihoschi, Voicu Nițescu, Sever Bocu, Ana Lahovary, Pia Alimănișteanu, Tătărăscu, M. Berceanu, Sanda Vidrighin, Garoflid, Oromolu, Maria General Nicoleanu, Veturia Lapedatu, Adina Dr. Costinescu, Dr. Istrati, Sarmiza Alimănișteanu.

III. *Subcomisiunea Expoziției dela Parcul Carol*: D-nele Ana Lahovary și Bărsan cu Comitetele Ligii Naționale a Femeilor române.

IV. *Subcomisiunea de conferințe*: D-na Sabina Cantacuzino cu Comitetul d-sale dela Universitatea liberă.

V. *Subcomisiunea pentru poemul etnografic muzical*: D-nele Aurel Vlad, Pan Halippa, N. Costăchescu, Sauciu Săveanu, Ed. Mirto, Alexandrina Cantacuzino, Maria Poenaru, Cecilia Cuțescu Storck, Oromolu, Hortensia Cosma, Ana Lahovary, Maria Nicoleanu, Jeana Panaitescu, Elena Brâncoveanu, Joana Ghica, Fany Rebreanu, Marilina Bocu, Sanda Vidrighin, Alexandra Catargi, General Perticari, Botez, Pelivan, Garoflid.

VI. *Subcomisiunea pentru înfrumusețarea Capitalei*: D-nele General H. Cihoschi, Ed. Mirto, Alexandrina Cantacuzino, General Perticari, Ella Negruzzi, Hortensia Cosma, Botez, Jeana Panaitescu.

VII. *Subcomisiunea Moșilor*: D-nele V. Madgearu, I. Răducanu, Voicu Nițescu, Caradzea, Alexandra Catargi, Eufrosina Ghica, Sarmiza Alimănișteanu, Cecilia Cuțescu Storck, Veturia Lapedatu.

Deoarece la prima ședință de constituire au lipsit o seamă de doamne, printre cari unele din Provinciile alipite, se convoacă o a doua adunare în 19 Martie. La această ședință care s'a ținut tot la Ministerul Banatului sub prezidenția d-lui Ministru Sever Bocu, iau parte: d-nele General Cihoschi, Madgearu, Răducanu, Voicu Nițescu, Pia Alimănișteanu, Sarmiza Alimănișteanu, Ana Lahovary, Hortensia Cosma, Eufrosina Ghica, Veturia Lapedatu, Ella Negruzzi, Caradzea, Ale-

xandra Catargi, Garoflid, Cecilia Cuțescu Storck, Maria G-ral Nicoleanu, Barițiu, Bârsan, Jeana G-ral Panaitescu, Calypso Botez, Sanda Vidrighin, Michaela Catargi, Oromolu, Maria Poenaru, Drag. Hurmuzescu, Alexandrina Cantacuzino, G-ral Perticari, Adina Costinescu, Joana Ghica, V. Delcu, Zina Moroianu și d-nii: Miniștri Sever Bocu, Aurel Vlad, Sauciu Săveanu, Voicu Nițescu, d-nii Dem. I. Dobrescu, Maior Angelescu, Ch. Vasilescu, G-ral Panaitescu, G-ral Nicoleanu, Virgil Serdaru, Col. V. Bădulescu, Col. Sămboteanu, Secretar Vice Consul Em. Popescu.

După citirea procesului verbal al ședinței precedente, d-l Ministru Sever Bocu expune din nou în linii mari programul după care se vor desfășura serbările, cari vor fi un prilej de puternică afirmare a unității naționale.

Un prim rol al doamnelor, a continuat d-sa, va fi de pur prestigiu, iar patronajul lor o cheazăție a bunei organizări a festivităților.

În al doilea rând, — ca rol practic — doamnele vor fi chemate să secundeze organele Municipiului și ordinei publice în munca lor pentru o cât mai civilizată primire a vizitatorilor, cari vor veni în număr neobișnuit în capitală cu prilejul serbărilor. De aci deci nevoia unui Comitet pentru înfrumusețarea Capitalei.

În altă ordine de idei, d-l Ministru Sever Bocu amintește, că unul din punctele de atracție ale acestor serbări îl va constitui reprezentarea poemului etnografic muzical al d-lui Tiberiu Brediceanu « România în port, joc și cântec ».

Executanții acestui poem vor trebui înconjurați, după părerea d-sale, de cea mai mare atențiune, dându-li-se posibilitatea să fie bine încartiruiți și hrăniți.

Își iau grija mesii acestora d-na de onoare Maria Poenaru și d-na Alexandrina Cantacuzino.

D-l Maior G. Angelescu, Primarul Sectorului IV Verde, schițează programul său de lucru și arată că d-sa a luat deja contact cu d-nele din subcomisiunea respectivă. Expune următorul program de activitate:

1. Înființarea de premii pentru cele mai frumoase și curate case, vitrine, fațade.
2. Lucrări de curățenie a Gării de Nord, vopsit, trotuare reparate, partere de flori, etc.

3. Dărâmarea barăcilor din fața Pieții Dr. Botescu.

4. Repararea tuturor străzilor.

5. Dărâmarea unei serii de case supuse exproprierii și nivelarea terenului.

6. Stabilirea unui plan de circulație pentru ieșirea dela Gară.

7. Sporirea iluminatului acolo unde este insuficient, jocuri de lumini, etc.

Comitetul se întrunește, pentru ca subcomisiunile să depună rapoartele de activitate, în 5 Maiu.

Se dă citire unei adrese a d-nei Sabina Cantacuzino și a listei conferențiarilor Universității libere, desemnați să vorbească în următoarele orașe din Transilvania și Bucovina:

Abrud, Profesor Radu Gyr; Arad, Profesor Cesar Partenie; Blaj, Profesor Gh. Marinescu; Bistrița, Dinu Riegler; Brașov, Profesor M. Dragomirescu; Baia Mare, Profesor Valeriu Mugur; Câmpeni, J. Teodorescu; Carei, Profesor

Napoleon Crețu; Caransebeș, Gh. Mugur; Dej, Profesor Simion Mehedinți; Deva, Romulus Seišanu; Făgăraș, N. Vrăbiescu; Gherla, Stelian Voinescu; Lugoj, General G. Jitianu; Mediaș, Gh. Strat; Mercurea Ciuc, Jon Matei; Năsăud, Prof. I. Vlădescu; Odorhei, G. Vrăbiescu; Oradia, Eugen Botez; Orăștie, Prof. Gh. Adamescu; Satu Mare, M. Paleologu; Sighet, Prof. Jon Valescu; Sibiu, Prof. C. C. Giurescu; Sighișoara, Emanoil Bucuța; Timișoara, Georges Fotino; Turda, N. Otescu; Târgul Mureș, Hurmuz Aznavorian; Zalău, Prof. Raul Teodorescu; Cernăuți, Prof. C. Kirijescu; Câmpulungul Moldovenesc, Radu Mandrea; Rădăuți, Prof. D. I. Suchianu; Storojineț, Prof. M. Ralea; Suceava, Jon Florian.

D-na de onoare Maria Poenaru, din subcomisiunea poemului etnografic muzical comunică măsurile luate de d-sa pentru masa a 150 executanți ai poemului. În privința restului de 100 persoane, se ia act de o scrisoare a d-nei Alexandrina Cantacuzino, absentă, prin care le oferă ospitalitate.

D-l Tiberia Brediceanu face apel la d-nele din această subcomisiune să binevoiască a lua contact cu executanții poemului, interesându-se de bunul lor trai pentru a-i menține într-o admirabilă dispoziție sufletească.

D-na Eufrosina Ghica dă lămuriri asupra activității subcomisiunii Moșilor care a lucrat cu aceeași Comisiune de pe lângă Primăria Municipiului.

În fine se hotărăște constituirea unui Comitet de recepție a străinilor, sub președinția d-lui Ministru Plenipotențiar Trăsnea Grecianu, din care fac parte d-nele: Elena Mironescu, Simona Lahovary, Margot Caradgea, Ed. Mirto, Drag. Hurmuzescu, Sofia Bragadiru, Lia Brătianu, Sibleanu, Adina Dr. Costinescu, Trăsnea Grecianu, cu următorul program de activitate:

1. Înainte de sosirea oaspeților străini, d-nele din susamintitul Comitet să fie anunțate telefonic de ziua și ora sosirii, când d-lor vor trebui să fie la gară împreună cu cerceții de serviciu, având la îndemână mijloace de transport.

2. D-nele din Comitet să ajute la instalarea oaspeților, lăsându-le câte 2—3 cerceți de fiecare grup de 10 persoane, care vor stă în permanență la dispoziția oaspeților.

3. D-nele din Comitet să pună la dispoziția oaspeților invitațiile și biletele cu cari aceștia vor participa la punctele din program a serbărilor.

4. În timpul serbărilor, d-nele să fie rugate a stă grupate pe lângă locurile unde vor fi oaspeți străini.

5. După serbări, d-nele din Comitet să fie rugate a constitui grupuri de oaspeți străini împreună cu d-nele din celelalte Comitete, pentru a fi invitați la cearși și recepții.

6. Să se stabilească un program al vizitării Instituțiilor de asistență socială, edificiilor publice, împrejurimilor Bucureștilor, etc.

Constituirea acestui Comitet de patronaj s'a dovedit a fi răspuns complet misiunilor înșirate mai sus, doamnele achitându-se, ca întotdeauna în chipul cel mai strălucit de diferitele însărcinări, pentru cari d-l Ministru Sever Bocu le-a adus călduroase și binemeritate mulțumiri.

CATEDRALA MÂNTUIRII NEAMULUI

POTRIVIT tradiției religioase a țării care a eternizat momentele mari din istoria neamului, ridicând câte un sfânt locaș de închinare creștinească, s'a ales și cu prilejul serbărilor Unirii locul, în preajma căruia va fi clădită Catedrala mântuirii neamului. Locul de pe tăpșan din colina patriarhiei, în apropierea crucii ciobănești de piatră, amintitoare a jertfei pentru credința și dragostea de neam a domnului Brâncoveanu e însemnat prin o troiță de lemn, lucrată după indicațiile Societății « Cultul Eroilor ». La solemnitate au fost de față: Familia Regală, Înalta Regență, membrii guvernului, înalți demnitari și prelați.

Cu această ocazie I. P. S. S. Patriarhul regent *Miron Cristea* a rostit următorul discurs:

« *Maiestate, Altețe Regale, Preasfințiților și iubiți credincioși,*

O pioasă datorință mă îndeamnă în aceste clipe să vă arăt, cum ceea ce noi facem azi, la locul acesta, este primul pas întru îndeplinirea dorinței Aceluia care — în fruntea țărișoarei sale — a întemeiat România întregită. Dorința lui trebuie să o considerăm drept o imperioasă poruncă, chiar și azi când — reamintindu-ne-o — ne vine de departe, de dincolo de mormânt.

Și — fiindcă cuvintele Lui ne vor impresiona pe toți mult mai adânc și vor răsună mult mai duios decât cele mai meșteșugite vorbe ale mele — să-mi îngăduiți a cetî scrișoarea pe care Marele Dispărut a adresat-o Sfântului nostru Sinod, la 10 Maiu 1920:

Înalt Preasfințitului Mitropolit Primat Dr. *Miron Cristea*, Președinte al Sfântului Sinod, al bisericii autocefale ortodoxe române. Prea sfințiți Părinți,

Înfăptuitu-e'a unirea politică a tuturor Românilor prin strădania atâtor minți alese și prin sângele atâtora dintre copiii cei mai buni ai neamului. Laudă îndreptățită lor și slavă nesfârșită Atotputernicului Dumnezeu care nu ne-a părăsit în necazuri, ci ne-a întărit inima și gândul, ducându-ne la izbândă. Astăzi mai mult ca oricând suntem datori să-l mărim din toată inima cu cântarea: « cu noi este Dumnezeu, înțelegeți neamuri și vă plecați, căci cu noi este Dumnezeu ».

Această cântare însă trebuie să răsună în *Biserica Mântuirii Neamului* pe care suntem datori să o ridicăm în Capitala tuturor Românilor, ca semn de mulțumită pentru ajutorul celui Preaînalt și ca simbol al unității sufletești a întregului neam și spre veșnică pomenire al celor răposați pentru îndeplinirea României întregite.

Iar întru aceasta slujească-ne de pildă bunii noștri strămoși.

Pildă să ne fie Ștefan Vodă cel Mare și Sfânt, care după luarea Chiliei, mulțumi lui Dumnezeu, dătătorul biruinții, prin ridicarea mănăstirii Putna, de unde a purces atâta duh întăritor în vremile noastre de restriște.

Pildă să ne fie făuritorul unității noastre politice de acum 318 ani, Vițeazul Mihai Voevod, a cărui mână s'a descelestat de pe sabia-i fulgerătoare ca să pună o nouă și puternică piatră de temelie mitropoliei românești din Alba-Iulia Ardealului, drept mulțumită celui Preaînalt pentru biruința îndreptățiței sale lupte.

Pildă să ne fie Matei Voevod Basarab, care a semănat pământul țării cu lăcașuri Dumnezești, ca mulțumită Celui desus, pentru ajutorul dat întru apărarea sfintelor sale năzuințe. Iar aceste lăcașuri închinatu-le-a el sfinșilor mucenici ostași, în conștiința dreptei jertfiri a oștenilor săi.

Pildă să ne fie tot șirul de strămoși ctitori de lăcașuri Dumnezești, pentru binefacerile primite de sus.

În sfârșit, pildă să ne fie răposatul Rege Carol I, care și-a unit gândul cu vechii ctitori, aducând la nouă strălucire minunile dela Argeș și Trei Ierarhi. Căci sufletul și jertfa biruitoarelor dela Plevna s'au adăugat în temelia și la înfrumusețarea acestor altare, de mulțumire și proslăvire a stăpânului tuturor.

Noi și poporul român am avut fericirea a conduce țara la înfăptuirea visului de aur al strămoșilor: Unirea Românilor într'un singur Stat național.

Deci sfânta biserică, care dorim a se înălța întru amintirea acestui strălucit eveniment, se cuvine să fie un monument vrednic de țelul mareț ce l-am atins, și opera tuturor românilor, ca un simbol al unității de neamuri și de credință.

Neamul întreg și-a încordat vâjjoasele-i brațe pentru îndeplinirea scumpului său ideal național, neamul întreg se cuvine să-și arate recunoștința către Dumnezeu, dela care ne vin toate darurile, ridicându-i altar de închinare, pe care ni-l închipuim ca o podoabă a gândului artistic răsăritean.

Pentru fericita întrupare a acestui gând al nostru, și pe temeiul orânduiri canonice, cer preasfințitului Sinod al bisericii strămoșești înalta sa binecuvântare, spre a se putea începe pregătirile pentru ridicarea acestei sfinte biserici.

Și Domnul va răsplăti celor ce iubesc buna podoabă a casei Sale.

Al Preasfințitilor Voastre cu creștinească dragoste

București, 10 Maiu 1920.

FERDINAND

Sf. Sinod a dat cu dragă voie binecuvântarea cerută de Marele Domnitor. Întru înfăptuirea augustei sale dorințe se cere mai întâiu designarea unui loc potrivit, după care să te orientezi la facerea planurilor.

De sigur un loc ideal eră un deal, o colină solidă ca sol — după puțință cu situație centrală, spre care în mod concentric — dacă nu mai mult, cel puțin

Fig. 28. Cortegiul preoților în drum spre locul ales pentru biserica Mântuirii Neamului

Fig. 29. M. S. Regina Maria, Familia Regală și Înalta Regență la solemnitatea alegerii locului, în preajma căruia se va ridica biserica Mântuirii Neamului

Foto Royal

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 30. Sfânta slujbă oficiată cu ocazia alegerii locului, în preajma căruia se va ridica biserica Mântuirii Neamului

Fig. 31. I. P. S. S. Înaltul Patriarh Regent Miron Cristea, cetind discursul cu prilejul solemnității alegerii locului pentru biserica Mântuirii Neamului

Foto © Ryal

BCU Cluj / Central University Library Cluj

două bulevarde largi, din completul cărora privind să vezi în zarea îndepărtată, cum se ridică dominând o măreață biserică. O asemenea poziție azi nu se găsește în Capitală.

Trebuia deci să ne îndreptăm privirea asupra unui loc nu prea la periferia orașului, cu un diametru deja insuportabil, care loc să capete o lărgime cât mai mare fără cheltuieli exagerate în această vreme de acumpețe.

Locul acesta îl găsim în preajma acestei cruci acum sfîșite de mine și cu apă din râul Jordan. Piața Bibescu Vodă — prefăcută într'un mare parc ne dă o suprafață de 30.000 m. p. iar — dacă se acoperă Dâmbovița — ceea ce are să urmeze — mărirea terenului liber crește la 50.000 m. p., ceea ce cu cheltuieli minime nu se poate obține aiurea. La aceasta se mai adaugă un alt factor important și pentru mine — ca ierarh suprem al bisericii — mult hotărîtor. Este momentul tradițional, că strămoșii noștri înainte cu veacuri au destinat și dat dealului mitropoliei noastre — acum devenit « dealul patriarhiei » — și celor din preajma lui un caracter bisericesc creștin. Pe acest deal și în jurul lui — pe temeiul unui plan de sistematizare artistic conceput de arhitecți și tehnicieni pricepuți, urmașii mei în scaunul de patriarh, cari vor avea fericirea să termine catedrala începută de mine, vor completa și înstări cele isprăvite de mine cu noi așezăminte, încât să se creeze aci o cetățuie a ortodoxismului român, a patriarhiei noastre, ale cărei instituțiuni să răspândească raze de lumină și de credință nu numai printre filii țării, ci și pentru întreg orientul creștin, care e legat de noi prin aceeași credință salvată pentru viitorime, cu grele jertfe de mucenici.

Rămâne acum să rog pe milostivul Dumnezeu, ca să reverse asupra țării noastre darurile sale cele bogate, ca din belșugul lor nu numai înaltele stăpîniri, ci toți filii milioanei de credincioși, ai bisericii mele, să poată contribui cât de puțin — fie și numai cât dinarul văduvei din Sfînta Evanghelie — pentru zidirea, terminarea și înzestrarea catedralei noi — ca astfel prin cărămida sau prin firul de nisip al jertfei sale, fiecare credincios al bisericii să se simtă și sufletește legat de catedrală, de biserica patriarhiei române, de catedrala mântuirii neamului, cum a botezat-o însuș Regele Ferdinand.

Astfel unitatea credinței strămoșești se va menține, se va întări și va forma și pe viitor cea mai puternică unitate și forță sufletească, pe care cu drag o vom pune, ca și în trecut, la dispoziția țării și a neamului, acum și pururea și în vecii vecilor, amin.

Tot cu acest prilej, primarul Capitalei a spus, că noua Catedrală trebuie să fie tot atât de măreață, ca și actul în amintirea căruia se va ridica. Ea trebuie să simbolizeze elanul unui popor eroic, care prin virtuțile lui mari a putut să iasă învingător din perioada morții naționale și din faza deprimării să intre triumfător în perioada expansiunii naționale. În numele Capitalei declară că e mândru, că va putea adăposti o comoară artistică, precum va fi Biserica Neamului.

MONUMENTELE LUI NICOLAE BĂLCESCU ȘI SIMEON BĂRNUȚIU

MAI presus de grandoearea reprezentativă, dar totuș efemeră, a programului înfăptuit în zilele aniversării din Mai, serbările Unirii trebuiau să se concretizeze și sub un aspect pereniu, căci în aceste zile neuitate, când un neam întreg s'a împărțășit din misterul Eternității, sufletul colectiv a fost mai susceptibil inițiativelor idealiste decât în alte împrejurări.

În contemplația acestui adevăr, d-l Ministru Sever Bocu, președintele comitetului organizator, a avut o fericită și demnă inspirație. Din perspectiva de umbre și lumini a veacului trecut, în care conștiința noastră națională a prins consistența unei definite misiuni istorice, gândul D-sale a ales două imagini de glorie imaculată, pe cele ale lui Nicolae Bălcescu și Simeon Bărnuțiu, acești diocuri nestinși, fixați pentru vecinicie pe bolta epocii de redeșteptare a românismului. Și ca un gest de postumă compensație a lacrimilor lui Bălcescu și Bărnuțiu, cari au avut de pe atunci viziunea clară a unității românești, d-l Sever Bocu a inițiat înălțarea a două statui de bronz, una în Ardeal, a celui care a fost apologetul lui Mihai Viteazul și sfătuitor de zile grele al lui Avram Iancu și alta în Moldova, a celui care după ce a înscris în cartea neamurilor pentru totdeauna crezul libertății noastre naționale la Blaj, a trecut Carpații să sădească în sufletul generațiilor universitare la Iași preceptele unei conștiinți integrale a neamului.

În acest scop au fost constituite două comitete locale din personalitățile reprezentative ale ierarhiei noastre sociale și au fost lansate în toată țara următoarele apeluri însoțite de câte o listă de subscripție publică:

R o m â n i a
COMITETUL DE ORGANIZARE
A
SERBĂRILOR UNIRII
No. 252/29

A P E L
PENTRU
RIDICAREA UNUI MONUMENT LUI SIMEON BĂRNUȚIU LA IAȘI

Români,

Implinindu-se 10 ani dela Unirea tuturor Românilor într'un singur Stat, se cuvine să sărbătorim acest mare act cu toată splendoarea pe care o merită.

Visul pe care l-a mângâiat un neam întreg atâta vreme, s'a realizat prin jertfa neprecupețită a înaintașilor noștri, prin munca stăruitoare a fraților subjugăți și prin sacrificiul vieții ostașilor români. Tuturor acestora suntem datori să le ridicăm un altar de veșnică închinare.

Printre luptătorii cari au ținut treaz sentimentul național și au înfruntat urgia asupritorilor a fost *Simion Bărnuțiu*, cărturarul ardelean, care și-a părăsit căminul și familia pentru a veni la Iași, unde a întreținut viu dorul de unitate a tuturor Românilor și flacăra iubirii de neam.

În anul 1848, când Ungaria cerea liberarea de Austria și unirea cu Transilvania, Simion Bărnuțiu a înțeles primejdia de moarte care amenință pe Românii din Ardeal și atunci a început propaganda de luminare a poporului pentru a-i arăta pericolul. Cu scrisul și cu vorba el a combătut din răspuneri orice fel de unire a Românilor cu Ungurii.

În ziua de 3 Mai 1848, Bărnuțiu câștigă definitiv procesul politic al independenței Transilvaniei în urma celebrului său discurs rostit pe Câmpia Libertății. Glasul său a emoționat și convins sute de mii de Români adunați acolo, care au jurat lupta pe viață și moarte pentru libertate. Conștiința românească a Ardealului a fost trezită.

În persoana lui Simion Bărnuțiu al cărui chip turnat în bronz trebuie să fie nu numai proslăvirea memoriei sale, ci și o pildă vie pentru generațiile viitoare, România întregită în vechile hotare ale Daciei, sărbătorește toată pleiada de cărturari și conducători ai Românilor din Ardeal din acea epocă.

Pentru noi, Bărnuțiu este în același timp și misionarul cultural al Ardealului, căci dânsul a predicat de pe catedra Universitară din Iași nu numai iubirea de neam, ci și respectul dreptății și înțelegerea dreptului. Cursurile dela Facultatea Juridică din Iași, precum și scrierile sale, l-au ridicat printre cei mai de seamă reprezentanți ai culturii românești din veacul al 19-lea.

Deaceia ni se impune ca o datorie imperioasă de recunoștință nouă, Moldovenilor, de a lua inițiativa ridicării unui monument pentru acest mare luptător. În acest scop facem un apel calduros către toți Românii de a subscrie cât mai mult pentru a traduce imediat în fapt această frumoasă inițiativă.

Iași, Martie 1929.

COMITETUL DE ACȚIUNE

I. P. S. Mitropolitul Pimen; d-nii *General Zădăc*, Comandantul Corpului IV Armată; *Răcoșid*, Primarul Municipiului; *N. Canandă*, Senator; *A. Ciurea*, Senator; *Ed. Lădărescu*, Senator; *Prof. Dr. Mironescu*, Deputat; *Dr. V. Rădeanu*, Deputat; *Avocat Simionescu*, Deputat; *A. Herovanu*, Deputat; *I. Rang*, Deputat; *Dr. Th. Bulză*, Deputat; *Prof. G. Zane*, Deputat; *Prof. G. Brădianu*, Deputat; *Prof. I. Năstase*,

MONUMENTELE LUI NICOLAE BĂLCESCU ȘI SIMEON BĂRNUȚIU

Deputat; Prof. *M. Rales*, Deputat; Prof. *P. Bogdan*, Rectorul Universității; Prof. Dr. *Ștefănescu-Galați*, Decanul Facultății de Medicină; Prof. *Al. Popovici*, Decanul Facultății de Științe; Prof. *I. Coroi*, Decanul Facultății de Drept; *Volanachi*, Prim. Preș. Curții de Apel; *Al. Coroi*, Procuror General; Dr. *Thenen*, Rabinul Comunității Israelite; *M. Jacoté*, Prof., Str. Lăjescu; Avocat *P. Bogdan*, Str. Carol, Căminul Studenților; Dr. *P. Casacu*, Dir. Reg. Sanitare, Iași; Ing. *Nișescu*, Dir. Reg. C. F. R.; Ing. *Tsintsu*, Dir. Reg. Poduri și Șosele; Ing. *Grumănescu*, Dir. Reg. Silvice; Ing. *Gr. Moșoc*, Dir. Reg. P. T. T.; *M. Baniș*, Insp. Șef Reg. Școlare XIII, Iași; Col. *V. Dumbravă*, Prefectul Pol. Iași; Prof. *J. Jordan*, Dir. Teatrului Național; Dr. *C. Tăndănescu*, Medic Primar Iași; Dr. *C. Vasiliu*, Medic Primar jud. Iași; Prof. *I. Tăndănescu*, Prim Efor Sf. Spiridon; *C. Meissner*, fost Ministru; d-nele *Elena Meissner*; *Olga Sturdza*, Preș. Soc. Ocrot. Orf. de Răsboiu; d-nii Prof. *I. Borcea*, fost Ministru; *I. Chirilă*, Ad-tor Financiar, Iași; *Eug. Herovanu*, Prof. Decanul Baroul Av.; *C. N. Ifrim*, Preș. Ateneului Tătăraș; *Saver Zotta*, Dir. Arhivei Statului; *N. Teodorescu*, Dir. Conservatorului Iași; *Victor Iamandi*, fost deputat; Avocat *Toma*, fost Senator; Prof. *I. Petrovici*, fost Ministru; Prof. *I. Simionescu*; Dr. *Einhorn*, Dir. Băncii Moldova; *H. Stein*, Avocat; *M. Sadoceanu*; *N. Gheorghide*, Dir. Credit Urban; Prof. *I. Botes*, Senator; d-na *Maria Petrovici*; d-l *Ștefan Dimirescu*, Dir. Șc. Artelor frumoase.

R o m ă n i a

COMITETUL DE ORGANIZARE

A

SERBĂRILOR UNIRII

No. 198.29

A P E L

PENTRU

RIDICAREA UNUI MONUMENT LUI N. BĂLCESCU

Români,

Când s'au împlinit zece ani dela marea și eterna Unire a tuturor țărilor românești, cuvine-se mai mult să cinătim pe înaintașii cari, în vremurile vitrege ale trecutului nostru, au propovăduit venirea dreptății naționale de azi și i-au pregătit calea prin jertfele sufletului lor înflăcărat.

Printre toți premergătorii, *Nicolae Bălcescu* rămâne figura cea mai curat strălucitoare. Viața lui întreagă a fost închinată neamului românesc. N'a avut parte nici de slujbe, nici de bogății. S'a mulțumit a fi un simplu luptător și a ieșit să ajungă un mare scriitor. În puținii ani ce i-a fost dat să trăiască a putut să cutreere întreg pământul românesc și a participat la toate mișcările generoase care urmăreau deșteptarea și desrobirea Românilor. A suferit temniță grea pentru că și-a iubit mult neamul oropsit și s'a stins în țara străină, exilat, în chinurile dorului de patrie. A crezut fanatic în viitorul luminos al poporului său. În cartea minunată despre viața și faptele

lui Mihai-Viteazu, a zăgrăvit cu meșteșug fără pereche momentele cele mai pilduitoare din istoria neamului, ca un îndemn și o datorie de împlinit. România-Mare el a văzut-o înfăptuită într-o vreme când în sufletul celor mai mulți nu trăia decât ca un vis adânc tănuțit.

Pentru ardeleni, în deosebi, Nicolae Bălcescu a fost fratele bun în clipele cele mai grele. Când Avram Iancu improviza oștiri în Munții Apuseni și înfruntă vijeliile dușmanului pentru sfărâmarea robiei de veacuri, Nicolae Bălcescu a răsărit într-o bună zi în mijlocul moșilor răsculați ca un sol al fraților de peste Carpați, unde clocotiă acelaș dor de libertate.

Prin jertfele vieții lui și prin cărțile lui, Nicolae Bălcescu și-a înălțat singur monumentul nepieritor în sufletul tuturor Românilor. Datori suntem să ne arătăm recunoștința față de memoria celui ce a murit mângâind visul Unirii și noi, care avem fericirea a o vedea pe vecie întrupată și care începem să-i culegem roadele. În Alba Iulia trebuie să se ridice, ca un simbol al înfrățirii pentru totdeauna, chipul în bronz al lui Nicolae Bălcescu, acolo unde el și-a însoțit cu sufletul pe voevodul viteaz, spre a strânge împreună, pentru întâia oară, toate pământurile românești. În Alba Iulia a văzut Nicolae Bălcescu ținta năzuințelor noastre; Alba Iulia trebuie să se împodobească cu monumentul merit a cinstei amintirea lui!

Spre a se putea face un monument vrednic și de cel întru chipat, precum și de pietatea națională a cărei expresie trebuie să fie, este nevoie de obolul tuturor. Bogați și săraci, să contribuim după puteri, pentru adunarea fondurilor necesare unei opere de artă și de recunoștință obștească.

Cinstind meritele oamenilor săi mari, Neamul românesc se cinstește pe sine însuși!

Alba-Iulia, la 15 Martie 1929

COMITETUL DE ACȚIUNE

Președinți de onoare: *P. S. S. Dr. I. Stroia*, episcop militar; *D. General V. Sîdnescu*, Comandantul Garnizoanei Alba-Iulia.

Președinte activ: *Dr. Ioan Pop*, Inspector general administrativ.

Vice-președinți: *D-nii Dr. Emil Pop*, prefectul județului Alba; *Dr. Aurel Sava*, primarul orașului Alba-Iulia; *Vasile Ursic*, protopop; *Dr. Ioan Marciac*, avocat.

Casier: *Gavril Crișan*.

Controlor: *Ioanif Dăcu*.

Secretar: *Ion Pușcariu*.

Membri: *D-nii Dr. Candin David*, deputat; *Dr. Ioan Onișiu*, deputat; *Dr. Ionel Rîșca*, deputat; *Alexandru Baba*, deputat; *Iuliu V. Albini*, senator; *Victor Aron*, senator; *Dr. Florian Medrea*; *Dr. Gregoriu German*; *Ion Sandu*; *Anghel Roșca*; *Mircea Pop*; *Ion Tândrău*; *Simion Giurca*; *Eugen Radu*; *Mihai Costea*; *Dr. Ștefan Pop*; *Ilia Magda*; *Dr. Ovidiu Rădhianu*; *George Bîtea*; *Augustin Căndăban*; *Basil*

Hădăgan; Virgil Hădăgan; Sreer Bran; Ioan Ștara; Ioan Handa; Constantin Oancea; Gligor Dat; Ion Radu; Iulian B. Vulcu; Dr. Dominic Medrea; Dr. Neculai Marcu; Sreer Sălăjean; Dr. Omeriu Ciomașu; Petru Hălmău; Sofron Lasăr; Ioan Gligor; Vasile Șerban; Ștefan Gligor; Alexandru Pop; Virgil Nicoară; Ion Stanciu; George Stoia; Dr. Simion Pădureanu; Dr. Octavian Oniga; Ieronim Man; Ion Bucur; Login Sănu; Teodor Radu; Traian Lăpuș; Romul Pop; Iosif Pop; Nicolae Crețu; Vasile Bota; Ioan Hăjoiu; Ion Coman; Iuliu Buzoiu; Dr. Ion Onișu; Iosif Cutian; Aurel Maniu; Nicolae Hîrșea; Petru Munteanu; Dumitru Bosdog; Petru Moga; Aurel Teodă; Mihai Maxim; Nicolae Boia; Dr. Nicolae Giurca; Ion Fodoreanu; Traian Baicu; Ion Toma; Ion Ursică; Francisc Bojan; Petru Circa; Anoniu Pop; Ion Popa; Neculai Munteanu; Dr. Candin Pop; Cornel Radu; Ion Medrea; Ion Popa; Eugen Totoianu; Cornel Meteș; Aurel Iuboș; Cornel Andrea; Candin Comănescu; Dr. Breazu Traian; Dr. Matei T. Liviu; Cămpăan Traian; Trămbăreanu George; Bogdan Dumitru; Augustin Barna; Teodoran Neculai; Ștefan Căcoșeanu; Eugen Mera; Dr. Victor Constantinescu; Semproniu Muntean; Dr. Camil Venicanu; Dr. Romul Bocu; Aurel Cirlea; Florian Rusan; Onisifor Beju și Marian Sasu, membrii.

Aceste apeluri au găsit o largă publicitate prin ziare și articole speciale îndemnau lumea românească să contribuie cu drag pentru înfăptuirea cu o zi mai curând a simbolizării statuii ce aveau totodată semnificația de a permanentiza printre noi scânteia sacră a idealismului din clipele acestor mărețe serbări.

Acțiunea pentru strângerea fondurilor necesare avea să verifice sentimentele de pietate ale generației actuale față de trecut. Și trebuie să spunem, că apelurile multiplicată în mii de exemplare și trimise cu numere de ordine distincte în toate colțurile țării, au avut un răsunet apreciabil. Până la data când scriem aceste rânduri la casieria Comitetului organizator s'au înapoiat 500 de liste de subscripție, reprezentând suma de aproape 800.000 lei.

Ca în toate cazurile similare, s'a vădit și de data aceasta, că floarea idealismului crește de preferință în straturile sociale ale cărții și credinței. Cele mai însemnate ofrande, în ordinea relativității forțelor materiale, ne-au sosit dela societățile culturale, bisericesti și mai ales școlare. Obolul sfânt al generațiilor de mâine s'a vărsat în râuri generoase, în vreme ce forurile administrative publice, poate cu excepția orașelor, s'au rețențat în mare parte după cartioanele eternei opacități oficiale. Pe treapta cea mai joasă a scării abnegațiilor, care precum în visul Patriarhului Jacob, duce la cer, au rămas instituțiile bancare. Sunt încă multe vetre arse și suflete de iască în preajma lor, în zilele noastre postbelice.

Pentru aceste suflete, statuile lui Bălcescu și Bărbuțiu nu pot să iasă din umbra vișelului de aur. Sculptorii noștri de seamă O. Han și C. Medrea, cari au fost însărcinați cu întruparea simbolică a statuiilor s'au inspirat, însă, din unda pură a sufletelor generoase. Machetele prezentate de D-lor au găsit aprobarea însăși a d-lui Prim-Ministru Iuliu Maniu și astăzi statuile sunt în lucrare. Și putem anticipa, că ele vor fi la înălțimea celor mai exigente așteptări.

Acțiunea pentru strângerea fondurilor nu este încă terminată, iar la toamnă ea va fi reluată cu răvnă și încredere.

ÎNFIINȚAREA ORDINULUI FERDINAND I

PENTRU a preamări domnia glorioasă a Regelui Ferdinand I, precum și pentru a distinge pe acei cari și-au înșușit merite speciale pentru Unirea neamului, — Comitetul de organizare a serbărilor Unirii a propus Consiliului de Miniștri crearea unui nou ordin, care să poarte numele nemuritorului Rege Ferdinand.

Redăm în rândurile de mai jos expunerea de motive a legii pentru instituirea acestui ordin, precum și textul legii, care a fost votată de Parlament.

EXPUNERE DE MOTIVE

« Domnia glorioasă a Regelui Ferdinand I și înfăptuirea idealului național sunt și vor rămâne cele mai mari evenimente ale istoriei poporului român.

În amintirea acestor evenimente propunem prin alăturatul proiect de lege crearea unui ordin Național, purtând numele întemeietorului Unității Naționale a neamului nostru.

Niciodată tradițiunea de a fondă un ordin pentru perpetuarea amintirii unui eveniment național nu putea fi mai justificată.

Motivul creării ordinului indică activitatea pentru distingerea căreia el urmează a fi conferit.

Am admis pentru noul ordin aceleași reguli ca și pentru ordinul Carol I. Dar numărul membrilor Ordinului Carol fiind prea restrâns pentru România întregită, am sporit numărul cu 120 membrii; adăugând cele două grade inferioare de cavaler și ofițer, cari lipsesc la Ordinul Carol I. Celelalte reguli speciale și însemnele urmează a se stabili prin Regulament.

Totodată, pentru a putea distinge persoanele cari și-au creat merite față de țară prin munca și jertfele lor pentru cauza Națională, propunem instituirea unei medalii Ferdinand I, care se va putea conferi și Doamnelor.

Regulile privitoare la acordarea acestor medalii și însemnele se vor stabili prin Regulament ».

Ministrul Afacerilor Străine, Cancelar al Ordinelor
ss. G. G. Mironescu

LEGE PENTRU INSTITUIREA ORDINULUI FERDINAND I ȘI A MEDALIEI FERDINAND I

Art. 1. — Pentru a se perpetua amintirea Regelui Ferdinand I, întemeietorului Unității Naționale și pentru a distinge pe cei cari, prin activitatea lor națională

sau prin faptele lor militare, au contribuit în mod deosebit la realizarea Unirii tuturor Românilor, sau pentru cei cari în viitor își vor câștiga merite excepționale față de țară, se institue pe ziua de 10 Maiu 1929 Ordinul Ferdinand I.

Art. 2. — Organizarea și compunerea Ordinului, condițiunile de admitere și înaintarea în ordin, modalitățile conferirii lui sunt acelea prevăzute în legea din 8 Maiu 1906, pentru instituirea Ordinului Carol I cu deosebirile următoare:

Ordinul Ferdinand I va cuprinde și gradele de Cavaler și Ofițer, numărul Cavalerilor fiind de șaptezeci, iar al Ofițerilor de cincizeci. Gradul de Cavaler va fi egal cu gradul de Ofițer al Ordinului Steaua României, iar gradul de Ofițer va fi egal cu gradul de Comandor al Steaua României.

Din punct de vedere ierarhic, Ordinul Ferdinand I urmează după Ordinul Carol I.

Insemnele și celelalte reguli atingătoare de punerea în aplicare a acestei legi se vor stabili prin regulament.

Art. 3. — Se institue în acelaș timp, pe ziua de 10 Maiu 1929, o medalie Ferdinand I, menită a distinge munca și jertfele pentru cauza Națională.

Medalia se va putea conferi și Doamnelor.

Regulele privitoare la acordarea medaliei Ferdinand I și insemnele ei se vor determina prin regulamentul acestei legi.

Ministrul Afacerilor Străine
Cancelar al Ordinilor
G. C. Mironescu

PARTICIPAREA ROMÂNILOR DIN AMERICA LA SERBĂRILE UNIRII

DUPĂ zeci de ani de tristă și dureroasă înstrăinare, frații români din America au avut prilejul — grație solitudinii Guvernului — să-și afirme voința neștrămutată de a păstra vii legăturile cu Patria Mamă, să dovedească lumii întregi solidaritatea de neam și dragostea de glie.

Pentru o bună organizare a participării Românilor din America la serbări, d-l Ministru Sever Bocu la hotărârea să trimită în Statele Unite pe d-l Victor Filip, Președintele Societății Românilor Americani din Timișoara, cu însărcinarea de a transmite tuturor asociațiilor invitația Guvernului și a le fi totodată sprijin și îndrumător pentru organizarea călătoriei.

Prin d-sa, d-l Ministru Sever Bocu, trimite Românilor din America următoarea :

C H E M A R E

« In prezua marilor serbări ale Unirii tuturor Românilor, Guvernul țării se gândește cu nețărmurită dragoste la frații de acelaș sânge din America și socotește de a sa datorie, ca în programul marilor serbări comemorative ce vor avea loc la București, Alba Iulia și Iași, un loc de cinste să fie păstrat acelora — cari ruși de trupul Patriei — au rămas și acolo, peste ocean, vrednici fii ai acestui neam.

În Cehoslovacia, Jugoslavia, Polonia și alte țări s'a sărbătorit anul trecut renașterea sau unitatea națională — precum șiți — frații lor de sânge emigrați în America au răspuns cu însuflețire chemărilor fraților lor, participând în număr impozant la aceste serbări, dovedind lumii întregi, că unirea înfăptuită cu lupte grele și botezată cu sânge va rămâne neclintită pe vecie.

Iată dar, ziua a sosit când și voi sunteți chemați la această mare sărbătoare; la 10 Maiu 1929 tot Românul din cele mai îndepărtate colțuri ale lumii va trebui să fie alături de frații lui rămași la vetrele strămoșești, mărturisind prin această prezență dragostea nețărmuită pentru frații cari viețuiesc acum între granițele lor naturale.

Pentru a vă ușura greutățile călătoriei în țară, Comitetul de organizare al acestor serbări, a hotărât să vă trimită îndrumător și informator pe d-l Victor Filip. D-sa vă va aduce, odată cu salutul țării întregi, toate lămuririle de cari veți avea nevoie.

Guvernul țării regretă, că, din pricina greutăților financiare prin care trece momentan, nu poate contribui în toată măsura la cheltuelile ce le veți avea de suportat cu prilejul acestei călătorii. Inșă ca dovadă că ține să vă aibe părtași ai acestei sărbătoriri a hotărât să vi se pună la dispoziție pașapoarte scutite de taxe, iar aceloră dintre voi cari sunteți cetățeni americani, să vi se dea viza gratuită de către Legațiunea sau Consulatele noastre din America, iar aci în țară reduceri pe căile ferate.

Pe de altă parte s'au căpătat însemnate reduceri asupra cheltuelilor de călătorie.

În asemenea condițiuni, Comitetul de organizare al Serbărilor Unirii crede și e convins, că d-nii președinți ai Societăților Culturale și de Ajutor din America, preoții bisericilor noastre, președinții Parohiilor, Cluburilor, Reuniunilor, cât și toți Românii cărora li se dă oportunitatea, se vor îngriji pentru o cât mai întinsă participare, împreună cu drapelele respective, cu cari vor defila la București și Alba Iulia.

Cu ferma convingere că această chemare va găsi în inimile voastre primirea calduroasă, pe care în vreme de grea cumpănă oși dovedit-o cu prisosință, vă adresez în numele meu și al Guvernului salutul frățesc întovărit de cele mai bune urări, cari să vă călăuzească spre România ».

ss. Sever Bocu

Ministru de Stat, Președintele Comitetului organizator al Serbărilor Unirii.

Delegatul Comitetului debarcă la New-York în 15 Martie, fiind întâmpinat cu toată căldura de reprezentanți ai Societăților, parohiilor, cluburilor, etc.

Presa românească de peste ocean consideră sosirea d-lui Filip ca un mare eveniment.

Iată ce scrie, de pildă, ziarul America, sub titlul: « Un sol al Guvernului român venit să ne vadă »:

« ... Guvernul d-lui Maniu, în ziua mare pe care se pregătește să o serbeze, s'a gândit și la bietul pibeag al satelor noastre ardelen, bănățene, maramureșene și bucovinene, trimițându-le un sol ca să-i invite și pe ei să participe la bucuria unui neam scăpat din robie ».

Ecouri ale « chemării » adresate de d-l Ministru Sever Bocu găsim în întreaga presă românească din Statele Unite.

Mai semnificative ni se par următoarele rânduri, publicare de ziarul America din 28 Martie, semnate de d-l Adam A. Prie, Președintele Uniunii și Ligii S. A. R.:

« După veacuri de suferință, de subjugare, Românii din toate părțile pământului se întrunesc la Alba-Iulia să participe la Sărbătorile Națiunii Românești, să se bucure, cei liberi cu cei liberați, de marele eveniment, de marea zi de sâr-

bătoare cântată de poezi și așteptată, sute de ani, de românii subjugați din țări străine.

Românii de pretutindeni se întrunesc la Alba Iulia, unde vor jucă hora Unirii, regășenii cu ardelenii, bucovinenii, sătmărenii, dobrogenii, *Românii* ».

În acelaș număr d-l George Fulea din Beaver Falls, Pa., scria:

« Prin d-l Sever Bocu, Ministru de Stat, Guvernul român, de sub prezidenția d-lui Iuliu Maniu, ne-a trimis nouă această chemare, pe care d-l Victor Filip, ne-a adus-o în persoană.

Ni s'a zis frați, și acest cuvânt a atins adânc inimile noastre

Ascultând pe d-l Filip, povestind lucruri de pe acasă și arătând ce schimbări s'au făcut în țara Românească, am simțit dorul de a plecă ca să ne vedem locul copilăriei, să ne vedem frații și ce ocazie mai bună ca aceasta puteam aștepta. Dar ne mai îndeamnă și altceva de a da ascultare chemării ce ni s'a făcut: datorita noastră de Români »

Iar a doua zi, d-l Rudi Nan, Președintele Inst. Tipografic « America », adăuga:

« Când am cetit chemarea pe care Guvernul prezidat de d-l Iuliu Maniu ne-o face prin organele sale, ne-am amintit de altă chemare, venită pe timpuri viforoase, pe timpul când faptele vorbeau în graiul sacrificiului de sânge, pe timpul când lumea, par'că inebunită, s'a aprins dela un capăt la altul. Am fost chemați atunci a luptă pentru cauza dreaptă apărată de aliați. Am fost chemați să ajutăm la năruirea monstruoasei Monarhii Austro-Ungare, care ne ținea robi pe pământul strămoșesc... Am răspuns atunci cu generozitate. Am avut acolo, pe câmpul morții, legiune românească. Am răspuns la această chemare și pe diferite fronturi zac oase românești, rămășițele eroilor ce au dat totul pentru neam și țară ».

Ziarul « Românul » din 7 Aprilie, găsiă următoarele cuvinte pentru a exprima gratitudinea față de țară, care le trimiteă chemarea:

« Din cetatea suferințelor și lacrimilor din trecut, din câmpurile stropite cu sângele celor însetați după libertate, unde a încolțit și s'a alimentat cea mai frumoasă floare a năzuințelor noastre de veacuri, *Speranța în Unire*, din cetatea, pentru care, mai înainte, nu aveam decât blesteme și ură, ni se îndreaptă o voce, care plângând și zăbind în acelaș timp, chiamă pe toți pribegii Români — cari, nu mai pot — să alerge ca, împreună cu cei de acasă, să se bucure de pronia cerească care le-a hărăzit Românilor ca azi să fie uniți, nu numai în cuget și simțiri, dar și în teritoriu.

Glasul care a venit și la noi pentru a ne chemă să prăznuim cu cei de acasă marele eveniment istoric al Unirii tuturor Românilor, este cea mai vibratoare și mai emoționantă melodie ce ni s'a putut transmite vreodată.

Nici când n'a străbătut la noi o voce mai dulce, mai blândă mai fermecătoare și mai înțeleasă, care prin răngănitul său de un adevăr pur, ne chiamă să ne bucurăm și noi pribegii, la ziua mare a înfrățirii, cu ceilalți ai noștri, rămași acasă.

La 10 Maiu, Alba Iulia serbează triumful dreptății asupra fărădelegilor și urgiei, la 10 Maiu, Bucureștii și Iașii serbează ziua mare a Independenței. La 10

Maiu serbează întregul popor român pentru a da mulțumire puterii divine, care i-a ajutat să se închege în forma în care se află în prezent. Iar la această mare serbare românească, sunt chemați și Românii din America, dintre cari cei mai mulți nu s'au bucurat de privilegiul să fi trăit în cadrele României Mari.

Nedumeriți în viața noastră de pribegi, aproape pe fiecare ne urmărește o voce tacită, care tot timpul ne chiamă să mergem. Dar unde? În buimăceala goanei de oraș ne pierdem firul cărării ce ni se prezintă în imaginația noastră. Il regăsim însă iarăși, fiindcă unuia îi strigă Mureșul, altuia Oltul, unuia Carpații, altuia Crișurile și celor mai mulți poenile, codrii și câmpiile Țării Românești, cari nu fac altceva decât îi chiamă să le mai privească odată măcar, după ce se despărțise de ele de atâta amar de vreme.

Ținta fiecăruia este să meargă să mai vadă odată locurile unde își petrecuse copilăria, chiar dacă nu s'ar mai decide să trăiască cu ele. Acum pe lângă aceste amintiri din copilărie ne mai chiamă alte voci cu mult mai profunde. Acestea sunt vocile acelor, cari sacrificându-se ne-au lăsat moștenire ceea ce avem acum, limba și pământul în integritatea lor etnografică. Sunt martirii, acei cari ne chiamă să mergem la Alba Iulia pentru ziua de 10 Maiu. Datoria celor cari pot, este să meargă.

Sunt morții cari ne-o comandă!

Indată după sosirea sa în Statele Unite, delegatul Comitetului organizator al serbărilor își începe activitatea de lămurire a poporului român din America în privința scopului vizitei sale și a dorinței Guvernului de a-i avea părtași la marea bucurie a neamului. În toată această activitate, d-za a fost secundat de presa românească, zările America, Românul, Tribuna Română, etc.

Ziarul «America», organul Uniunii și Ligii S. R. A. publică în 19 Martie un articol festiv, intitulat: «Zece Maiu la Alba Iulia», din care extragem următoarele:

«Ziua de 10 Maiu pe care frații noștri din țara de baștină o vor serba, așă după cum se și cuvine, are încă o nouă însemnătate: pe lângă că ne-am eliberat din jug străin, după suferinți de veacuri, într'un deceniu de frământări politice, cumințenia poporului român a reușit să înlăture dela cârma țării un regim ieșit din uz, care se potrivii poate timpurilor trecute, dar nu se mai potrivii zilelor de astăzi.

Serbările dela Alba Iulia din 10 Maiu vor fi serbate sub un Guvern al poporului, ales de el, spre a-i apăra interesele.

Instinctul național, întărit la focul suferințelor a reușit să prăbușească hotarele artificiale prin cari un neam eră rupt în mai multe părți și cumințenia acestui popor blajin și bun a izbăvit țara de o tiranie ce-o compromitea».

Și mai departe: «Suprema jertfă a celor 800.000 de soldați căzuți pe câmpul de luptă spre a înfăptui integritatea neamului, ne impune, ca în această zi mărească cu pietate să ne îndreptăm gândurile spre cetatea devenită simbol național: Alba Iulia.

...Iar astăzi, după ce s'au scurs 10 ani dela înfăptuirea marelui act al Unirii, acelaș popor își îndreaptă cu evlavie pașii spre cetate, ca să aducă prinosul lui de recunoștință Celui Atotputernic și vărsând o lacrimă duioasă, să-și plece genunchii în pragul Catedralei, unde s'a încoronat primul Rege al României Mari, rugând pe Dumnezeu pentru odihna celor ce s'au jertfit pentru cauza națională.

Ca răspuns la chemarea adresată Românilor americani, preotul Ioan Popovici din Erie, publică tot în ziarul America următorul răspuns:

Către Frații noștri din România Mare,

...Și iată că după mult abucium și chin, și după multă jertfă de sânge — a venit timpul și rândul vostru fraților din România Mare, scumpa noastră Patrie de baștină, ca să îmbrăcați și voi haină dalbă de sărbătoare, simbol de mare veselie — la care ne chemați și pe noi cei asupriți de soartă, înstrăinați departe de pământul Patriei noastre, în care Patrie în marea și memorabila zi de 10 Maiu, în vechea și istorica cetate a Voievodului Român Mihai Viteazul, se va strânge tot norodul spre a serbă, și spre a mulțumi lui Dumnezeu, căci după jale și după norii cei negri ai robiei străine a răsărit soarele dreptății și pentru neamul nostru românesc, moștenitorul vechiu al acelor plaiuri Carpatine.

V'ați adus aminte și de noi, fraților, de noi, cei mai depărtați frați ai voștri, ca la sânul de mamă a scumpei noastre Români să celebrăm și să jucăm hora înfrățirii împreună. Și glasul vostru de chemare frățască a răsunat ca dintr'o trâmbiță arhanghelică până la cei mai îndepărtați frați Români din țara lui Columb. Și la care răsunet de chemare de mamă și de frate, răspundem dacă nu cu trupul, *Vă asigurăm că cu tot sufletul vom fi cu voi, și sufletul nostru va pluti cu voi, învăluit în steagurile noastre, cari vor flutura cu voi în acea mare zi a neamului în Cetatea Alba Iulia, București și Iași.*

Și ca semn că în tot decursul zecilor de ani ai străinătății noastre nu ne-am abătut dela Unirea frățască, și că în tot decursul de amarnică străinătate am fost strânși grupați în jurul credinței noastre străbune, vă trimitem alăturat cu *sufletele noastre stindardele* cari ne-au umbrat pe noi și pe mulți dintre noi cari au rămas pentru vecii vecilor la odihnă în acest pământ străin. Vă trimitem pe aleșii noștri cari vă vor spune toate păsurile noastre, vă vor spune, fraților, despre dulceața, dar vă vor spune și despre amărăciunea străinătății care noi o bem departe de pământul în care am văzut lumina soarelui pentru prima dată.

Vă trimitem, fraților, stindardele noastre, sub a căror umbră am jurat noi și copiii noștri credință, lealitate față de Patria noastră Mamă, și față de Patria noastră adoptivă și ocrotitoare America. Acestea vă vor spune multe, dar să știți că acestea sunt stindardele în a căror cute este sărutul nostru, dar sunt și lacrimile noastre. Acele stindarde ne-au umbrat în timpul manifestațiilor noastre naționale, și acele stindarde au umbrat și au petrecut pe mulți dintre frații noștri pentru ultima dată la somnul cel de veci, adormind cu dorul vostru și cu ultima

derință, murmurând în agonia morții: « nu o să mai văd pe ai mei și nu voi mai vedea soarele țării mele niciodată ».

Ele vă vor vorbi despre noi, ele vă vor arăta vouă, fraților din ținutul Țării Mume, că noi nu ne-am schimbat, ele vă vor vorbi vouă cu fiecare adiere de vânt despre trecutul nostru și vă vor spune că noi le-am sfințit cu apă sfințită după legea noastră românească, dar sunt sfințite și cu lacrimile noastre. Și vă vor spune că sfânta cruce, semnul de biruință al neamului nostru s'a ridicat aci pe bisericițele noastre, unde ne întrunim pentru a da mărire lui Dumnezeu.

Văzându-le falfăind, purtate de trimișii noștri în frunte cu ce avem noi mai bun, cu conducătorii noștri, priviți-le cu sete, ca și cum ne-ați privi pe noi și nu uitați, când vor trece pe lângă voi, *salutați-le* cu salutul frățesc ca și cum ne-ați saluta pe noi, cei înstrăinați, și ca salutul vostru să le consfințească, ca la întoarcerea acestora să rămână pentru noi *Sfinte Moaște* nouă și copilașilor noștri, cari vom rămâne pe aci ».

« Românul » din 24 Martie, însoțită « duioasele rânduri din chemarea către frații Români din America », de următoarele comentarii:

« Guvernul d-lui Maniu s'a gândit la noi, la pribegii de cari nimeni nu-și mai aducea aminte, și cu dragostea pe care i-o cunoaștem ne chiamă și pe noi, Românii Americani, ca să ne împărtășim, alături de frații rămași acasă, de bucuria lor; ne chiamă să luăm și noi parte la serbările Unirii, știindu-se că în vremuri grele, deși la mari depărtări de țara natală, ne-am făcut datoria luptând din cât ne permiteau puterile pentru izbândă cauzei românești. . . Și Românul American generos cum e, a dat, și a dat foarte mult. În marginile posibilității a făcut tot ce omenește e posibil pentru integritatea neamului. Deaceia invitarea făcută Românilor Americani ca să participe la serbările dela Alba Iulia, pe lângă o atențiune delicată ce ni se arată de Guvernul prezidat de d-l Maniu, e și cea dintâiu recunoaștere a modestelor servicii aduse cauzei românești de către Românii Americani ».

La 23 Martie, d-l Victor Filip descinde în mijlocul coloniei românești din Canton, Ohio. Observăm că aci se află și Societatea purtând numele d-lui Iuliu Maniu. Românii din Canton sunt foarte bine organizați și foarte activi.

Trimisul Guvernului Român a fost primit cu un entuziasm de nedrescrist în Sala Trajan și Iuliu Maniu.

D-l V. Bertea, vice președintele Societății a prezentat pe d-l Filip.

Cuvântul de bun venit îl adresează în numele Cantonienilor d-l Vasile Cristea, care în cuvinte bine simțite arată bucuria cu care Românii din America au primit vestea venirii la cârma țării a d-lui Iuliu Maniu și atenția deosebită de a-i chema în țară. D-l Filip, lămurește rostul misiunii sale și ce se așteaptă în țară dela Românii din America. În cuvinte înduioșătoare, d-sa reamintește marile evenimente petrecute la Alba Iulia și descrie situația din țară în urma schimbărilor, progresele făcute după răboiu și încrederea pe care poporul și-a pus-o în Guvernul d-lui Iuliu Maniu.

Dincolo se ştie, continuă d-l Filip, că aveţi multe doleanţe, multe plângeri. Acum e timpul să mergeţi cât mai mulţi la Alba Iulia şi acolo să-i spuneţi, direct d-lui Maniu, păsurile şi necazurile voastre. Fraţii din ţară vă aşteaptă cu braţele deschise. Veniţi mic şi mare şi veţi găsi acolo inimi calde şi braţe frăţeşti ca să vă întâmpine.

D-l Ion Sofron, Preşedintele Societăţii Traian şi Iuliu Maniu a mulţumit d-lui Filip pentru consideraţia arătată Coloniei din Canton, şi-l roagă să transmită d-lui Maniu mulţumirile Societăţii asigurându-l că Românii din Canton sunt cu sufletul alături de eforturile ce le face pentru binele ţării.

La 24 Martie, d-l Filip, însoţit de d-nii Bănăţanu, Danciu, Cristian, Rudi Nan, Pitică, Tolci şi Gică Costin a vizitat Colonia românească dela Ellwood City, Pa.

În Sala românească au fost primiţi de un public tot aşă de numeros şi entuziasmat, iar d-l Barbu le-a adresat salutul Coloniei.

Dragostea de frate care bate în pieptul Românului rămas la vatra strămoşască — a răspuns d-l Filip — ne-a cerut să vă păstrăm un loc de frunte la serbările dela Alba Iulia. Fără d-voastră serbările dela Alba Iulia n'ar fi complete, deoarece în luptele naţionale duse de poporul român aţi avut partea de sacrificiu.

Luni 25 Martie, d-l Filip a fost primit în Sala « Unirea şi Plugarul Român » din Youngstown, de către legiunea voluntarilor români din acelaş oraş.

Adunarea a fost deschisă de d-l Rudi Nan, care exprimă mulţumiri d-lui Iuliu Maniu şi Guvernului.

Vorbeşte apoi părintele Ion Vanca, evidenţiind hărnicia şi sentimentele româneşti ale pribeagului român din America. D-se manifestă bucuria de a saluta în mijlocul adunării un trimis al Guvernului Român.

A răspuns mulţumind d-l Filip, dând şi lămuriri privitoare la călătoria către ţară.

În ziua următoare îl găsim pe d-l Filip în Alliance, Ohio, una dintre Coloniile cari au fost întotdeauna printre cele dintâi, când a fost vorba de apărarea cauzei româneşti.

Explozia de entuziasm, care a însoţit apariţia delegatului Guvernului Român în Sală, sunt o dovadă a bucuriei cu care a fost întâmpinată chemarea Guvernului.

Dragostea fără margini pe care poporul român şi Guvernul o păstrează fraţilor din America — a spus d-l Filip — a făcut ca cel dintâi Guvern ieşit din voinţa poporului să-şi îndrepte privirile peste ocean, la cei aproape 200.000 fii ai neamului românesc.

Au mai vorbit d-nii Bănăţanu şi N. S. Hampu.

Continuându-şi călătoria prin Coloniile româneşti, delegatul Comitetului organizator al serbărilor Unirii mai vede pe Românii din Detroit, în Dumineca Paştilor, apoi rând pe rând Harbor, Ind., Gary şi împrejurimile; East Chicago, Aurora III, Chicago III, Warren, Ohio, Niles, Chicago, în Dumineca Tomii.

Ca urmare a acțiunii desfășurate de d-l Victor Filip, se hotărăște plecarea spre țară a următoarelor delegațiuni:

1. *Uniunea și Liga Societăților Române-Americane*. Delegați: Adam A. Prie Președinte și M. T. Roman Vice-președinte.

2. *Uniunea Societăților Române Greco-Catolice din America*. Delegat: Rev. Leon Manu.

3. *Bisericele Române Ortodoxe din America*. Delegați: Rev. Ioan Stănilă și Rev. Șt. At. Opreanu.

4. *Bisericele Române Greco-Catolice din America*. Delegat: Rev. Aurel Bungeanu.

5. *Bisericele Baptiste Române din America*. Delegați: Vasile W. Jones și Elisabeta W. Jones.

6. *Legiunea Voluntarilor Români din America*. Delegat: George Bruda.

7. *Presa Română din America*. Reprezentată prin ziarele « America », « Românul ». Reprezentanți: N. Balindu, N. Datesh și N. N. Boeriu. « Tribuna Română ». Reprezentanți: Iosif Drugociu și Rev. Ștefan At. Opreanu.

Cleveland, (Ohio). Societatea « U. S. R. Carpatina », delegat N. N. Boeriu; Societatea Română Greco-Catolică « Sf. Maria », delegat: N. N. Boeriu; Par. Greco-Catolică « Sf. Elena », delegat: N. N. Boeriu; Reuniunea Femeilor Greco-Catolice « Sf. Elena », delegată: d-na Maria Isaac; Clubul Domnișoarelor « Veritas », delegată: d-ra Elena Căbaș; Parohia Româno-Ortodoxă « Sf. Maria », delegat: Nicolae Radu; Reuniunea Femeilor Ortodoxe « Sf. Maria », delegată: d-na Aurelia Radu; Societatea Rom.-Ortodoxă « Caritatea », delegat: Nicolae Radu; Participanți: Tănase Achim, Ana Achim, Elisabeta Căbaș, Marioara Pitinichis, Aldea Husea, Moise Techere, Ioan Todor, Ana Todor, Avram Vlad, Rusandra Vlad, Ioan Chiujea, d-na Chiujea, Tiriace Chiriace, Ioan Oltean, Ieronim Cazan, Elisabeta Cazan, Vasile Vocila, Petru Folota, Costica Rotar, Lina Rotar, Floarea Rotar, Virginia Rotar, George Rotar, Ioan Haller.

Sacramento, (California). Societatea « Sentinela dela Vest ». Reprez.: Alexandru Pop.

Los Angeles, (California). Societățile: « California » și « Viitorul Român ». Reprezentant: Alexandru Pop.

Canton, (Ohio). Societatea « Traian și Dr. Iuliu Maniu ». Delegați: Ionel Sofron și Nicolae Datesh; Societatea Greco-Catolică « Credința ». Delegat: Nicolae Datesh; Participanți: Lazăr Spornic, Ilie Filip, d-na Ilie Filip, Ioan S. Greavu, d-na Ioan S. Greavu, Dumitru Pascu, Marioara Pascu, Ilie Boeriu, Sorița Ilie Boeriu, Silvia Chiș, Nicolae Popp, Florian Poparad, Eugenia Caprita, Laurențiu Babeș, d-na Nicolae Datesh, d-na Maria Simodi, Mihail Salmen.

Alliance, (Ohio). Societatea « U. R. Transilvăneană ». Delegat: Ioan Gorun; Clubul « Tinerimea Română ». Delegat: Dănilă Ivan; Participanți: Isăila Sas, Ioan Morar, Petru Orban, Eva Băila Stanciu, Laurențiu Bobeș, Rozeta Bențea, Eugenia Gabor, Ioan Bențea junior, Veronica Sucaciu.

Warren, (Ohio). Societatea «Biruînța și Desrobirea Neamului Românesc». Delegați: Nicolae Balindu, Toma Ursu; Clubul Filantropic al Femeilor Române, Delegat: N. Balindu; Parohia Ortodoxă «Invierea», Delegat: Ioan Bruda; Participanți: Alexe Ciuca, Ioan Heiuș, Dumitru Pirau, Ilie Barbu, Maria Jibotean, Maria Marta.

Struthers, (Ohio). Societatea «Drapelul Român». Delegat: Gheorghe Bruda.

Niles, (Ohio). Societatea «Frații Români». Delegați: Ioan Ghindea, Nicolae Podar; Participanți: Teodor Man, Ioan Chiș, Vasile Crăciun, Floarea Sighișorean, Avisalon Sighișorean.

Ellwood City, (Pa.). Societatea «Carol I-ul». Delegați: Simion Lancrajan și Ioan Lancrajan. Participanți: Nicolae Dan, Simion Popescu, Maria Neghiu, Răfira Lancrajan, Ioan Bunea.

Erie, (Pa.). Societatea «Ulpia Traiana». Delegat: Silviu Florea; Participanți: Gheorghe Paloșean, Simion Cristea, Ilie Bogdan și Ilie Suciu.

Youngstown, (Ohio). Societatea «Unirea și Plugarul». Delegați: M. T. Roman, P. P. Sirbu, Toma Fleaca și I. Graur; Parohia Ortodoxă «Sf. Treime». Delegat: d-l M. T. Roman; Reuniunea Femeilor «Principesa Elena». Delegat: d-l M. T. Roman; Clubul Tiner. Rom. «Mihai Eminescu». Delegat: d-l M. T. Roman; Participanți: Alexandru Aron, Cosma Cocolos, Maria Faur, Ana Muntean, Andreiu Pantea, Daniel Fulea, Vasile Suciu, Raveca Suciu.

Martins Ferry, (Ohio). Societatea «Invierea și Prințul Nicolae». Delegat: Uniunea & Liga S. R. A. Participanți: Ana Turc, Elena Socca, Maria Forsea, Ana Tonchina.

Akron, (Ohio). Societatea «România Liberă a Neamului Românesc». Delegat: Uniunea & Liga S. R. A.; Participanți: Simion Popa, Elisabeta Nellson, Rozalia Barbura, Emilia Poenar, Maria Gujiu, Maria Feesh.

Salem, (Ohio). Societatea «Leul». Delegați: Spiridon Maciulea și George Visu; Asociațiunea Femeilor «Leul». Delegată: Lucreția Sp. Maciulea; Participanți: Vasile Donea.

Macdonald, (Ohio). Societatea «Ludoșana și Iavorul». Delegat: Ioan Chiș.

Philadelphia, (Pa.). Societatea «Bănățana & Vasile Alexandri». Reprezentant: Partenie Betejan; Societatea «Dorobanțul Român». Reprezentantă: d-na Elena Nicolescu. Participanți: Iosif Mircea, Milca Albu.

New Castle, (Pa.). Societatea «Albina». Reprezentată: Uniunea & Liga S.R.A.; Participanți: Reghina Metea, Marioara Metea.

Mt. Union, (Pa.). Societatea «Iubirea Frățescă». Reprezentată: prin Vasile Idomir.

Farrell, (Pa.). Societatea «Transilvania-Bistrițana-America». Reprezentată: Rev. Ioan Stănilă; Parohia Ortodoxă «Sf. Cruce». Reprezentată: Rev. Ioan Stănilă; Reuniunea Femeilor Rom. Ortodoxe. Reprezentată: Rev. Ioan Stănilă; Clubul «Tinerilor Români». Reprezentată: Rev. Ioan Stănilă; Parohia Greco-Catolică «Sf. Ioan Botezătorul». Reprezentat: Rev. A. Bungardean; Societatea Greco-

Catolică « Sf. Ioan Botezătorul ». Reprezentat: Rev. A. Bungardean; Reuniunea Greco-Catolică: « Sf. Maria ». Reprezentat: Rev. A. Bungardean; Participanți: Sofia Hoboi.

M.C.Keesport, (Pa.). Parohia Greco-Catolică « Sf. Maria ». Reprezentată: Rev. A. Bungardean; Societatea Greco-Catolica Română « Înfrățirea ». Popez.: Rev. A. Bungardean;

Scalp Level, (Pa.). Societatea Greco-Catolică « Sf. Maria ». Reprez.: Rev. A. Bungardean; Parohia Greco-Catolică « Sf. Maria ». Reprez.: Rev. A. Bungardean;

Harisburg, (Pa.). Societatea « Mureșană ». Reprezentant: Ștefan Barbu;

Gary, (Ind.). Societatea « Tricolorul și Independența Română ». Reprezentant: Ioan Chirilă; Parohia Ortodoxă « Pogorârea Duhului Sfânt ». Reprezentată: Ioan Chirilă; Reuniunea « Femeilor Române Ortodoxe ». Reprez.: Ioan Chirilă; Societatea « Bănățeană-Bihoreană și Abraham Lincoln ». Reprez.: Ioan Chirilă; Clubul Tinerilor « Pui de Lei ». Reprez.: Ioan Chirilă; Participanți: Vasile Carol Gal, Victoria Bobocescu.

Indiana Harbor, (Ind.). Societatea « Transilvăneană ». Reprezentată prin Ioan Gligor și Maria Dan; Clubul « Nicolae Iorga ». Reprez.: Petru Breaz; Biserica și Societatea Greco-Catolică « Sf. Dumitru ». Reprez.: Chirion Nan; Biserica Româno-Ortodoxă « Sf. Gheorghe Nou ». Reprez.: Rev. Ștefan At. Oprean, Ioan Simon, Nicolae Ciovia, Ioan Budrean; Reuniunea Femeilor Române « Carmen Sylva ». Reprezentată d-na Maria Dan; Asociațiunea Doamnelor Române « Principesa Elena ». Reprez.: d-nle Ludovica Micu și Ana Crișan.

East Chicago, (Ind.). Societatea « Raza Luminei ». Reprez.: Teodor Popp; Clubul Greco-Catolic « Sf. Nicolae ». Reprez. Chirion Nan; Parohia Greco-Catolică « Sf. Nicolae ». Reprez.: Chirion Nan; Participanți: Victor Micu, Ludovica Micu, Maria Chiș.

Fort Wayne, (Ind.). Societatea « Sentinela Română ». Reprez.: Iosif Bichiș și Elena Bichiș;

Garrett, (Ind.). Societatea « Ștefan cel Mare ». Reprez.: Vasile Șerban; Participanți: Zenovia Șerban, Ana Șerban, Ana Denes.

Detroit, (Mich.). Societatea « Gheorghe Lazăr ». Reprez.: George Artimon și Iosif Drugociu; Societatea « Unirea Românilor » Reprez.: Nicolae Jenesel, George Stanish și V. Dobrin; Parohia Ortodoxă « Sf. Gheorghe ». Reprez.: George Stanish; Reuniunea Femeilor « Regina Maria ». Reprez.: Floarea Secas; Participanți: Andreiu Buta, Vasile Rau, Simion Cumpănaș, Vasile Canabas, Alexandru Ursulescu, George Brutes, Domnica Schiopu, Iosif Licar, Maria Ionutas, Iosif Radu, Ioan Agustinov, Victoria Mares, Marița Mareș, Maria Ilisie, Maria Todor, Elena Aldea, Maria Costea, V. Comănescu, Zaharie Campian, Iuliana Perin, Ioan Bojin, Caterina Rujan, Elena Stancu, Stan Isaila, Alexa Popp, Ioan Roth.

Fordson (Dearborn), (Mich.). Societatea « Mărășești ». Reprez.: Nicolae Neago; Participanți: Victoria Pendrea, Vasile Hosiu.

Pontiac (Mich.). Societatea «Muncitorul Român». Reprez.: M. T. Roman, Ana Filip.

Aurora, (Ill.). Societatea «Dr. Ep. Lucaci» Reprez.: Adam A. Prie; Clubul «Steaua Română Sălăjanu» Reprez.: Rev. Leon J. Manu; Societatea Greco-Catolică «Sf. Maria» Reprez.: Irimie Bonie; Biserica «Sf. Maria» Reprez.: Ioan Marcus; Clubul «Tinerimei Române» Reprez.: Ioan Bărsan; Clubul «Femeilor Române» Reprez.: Ileana Bonie; Societatea «Română Greco-Catolică» Reprez.: Ileana Bonie; «Cassa Română» Reprez.: Ioan Marcus; Clubul Cetățenilor «Români-Americanii» Reprez. Ioan Marcus;

Chicago, (Ill.). Societatea «Speranța»; Reuniunea Femeilor «Credința»; Biserica Ortodoxă «Adormirea Prea-Curatei Fecioare Maria»; Clubul «Emigrantul Român»; Corul Bisericesc «Dr. Vasile Chiroiu»; «Chemarea» organizație pentru expoziția mondială din 1933; Clubul Tineretului «Speranța-mică» Reprez.: Păr. Ștefan At. Oprean; Participanți: Constantin Zicman, Roman Siclovan, Mileva Pechii, Vasile Pechii și Iulia Pechii.

Roebing, (N. J.). Societatea «Voluntarii României» Reprez.: Victor Oprea; Parohia Ortodoxă Română «Sf. Arh. Mihail și Gavril» Reprez.: Maria Oprea; Parohia Greco-Catolică «Sf. Maria» Reprez.: Rev. A. Bungardean; Societatea Greco-Catolică «Sf. Maria» Reprez.: Ioan Dobo și Ilie Berci; Societatea Tinerilor «Sf. Maria» Reprez.: Ioan Dobo și Ilie Berci; Participanți: Maria Vas.

Florence, (N. J.). Participanți: Ioan Dobo, Ana Popan.

Trenton, (N. J.). Parohia Greco-Catolică «Sf. Vasile» Reprez. Rev. A. Bungardean; Societatea Greco-Catolică Română «Sf. Vasile» Reprez.: Rev. A. Bungardean; Clubul «Prietenii Democrației Române» Reprez.: Rev. A. Bungardean și Ioan Cosma; Clubul Fetelor «Sf. Maria» Reprez.: Rev. A. Bungardean și Ioan Cosma; Societatea Tinerilor «Sf. Vasile» Reprez.: A. Bungardean și Ioan Cosma; Participanți: Iulia Oprea, Achim Filip, Ana Moale.

New-York, (N. Y.). Societatea «Avram Iancu» Reprez.: Ioan Secara Asinefta Nader și Elena Nader;

Buffo, (N. Y.). Societatea «Sf. Gheorghe» Reprez.: Mihaiu Truta.

Tonawanda, (N. Y.). Societatea «Eliberarea Neamului Românesc» Reprez.: Mihaiu Truta;

Omaha, (Nebr.). Societatea «Dr. Alexandru Vaida Voevod» Reprez.: Ioan Apolzan;

Whitman's, (W. Va.). Societatea «Minerii Români» Reprez.: George Drăgoi; Participanți: Aurelia Ciora.

Bridgeport, (Conn.). Societatea «Andrei Mureșan» Reprez.: Ioan Ianulea.

Clinton, (Iowa). Societatea Greco-Catolică «Sf. Ioan Botezătorul» Reprez.: Ioan Matic.

Woonsocket, (R. I.). Societatea Macedonă «Fărșerotul» Reprez.: Teodor Teja.

Montreal P. Q., (Canada). Parohia Româno-Ortodoxă. Reprez.: Rev. Arhimandrit Valerie Moglan.

Windsor, (Ont. Canada). Societatea « Unirea Românilor ». Reprez. Ilie Gătej, Ioan Răuț.

Societățile cari n'au avut delegați și au trimis drapelele la serbările din România: « Vulturul », Homestead, Pa.; « Dacia Traiana », Newark, Ohio; « Negru Vodă și Columbus », McKees Rocks, Pa.; « Frația și Sămănătorul », Campbell, Ohio; « Horia—Cloșca—Crișan și România Nouă », Zanesville, Ohio; « Dacia Română », Cincinnati, Ohio; « Steaua Română », Indianapolis, Ind.; « U. S. Armonia Străinul Liber », St. Louis, Mo.; « Prințul Carol al României », Zelenople, Pa.; « Târnovcana », Torrington Conn.; « Patria Română », Lorain, Ohio; « Cuza Vodă », Massillon, Ohio; « Nicolae Filipescu », Madison, Ill.; « Libertatea », Lisbon, Ohio; « Gloria Română », Weirton, W. Va.; « Sf. Gheorghe », Watertown, N. Y.; « Tăra Oltului », New Philadelphia, Ohio; « Lumina și Progresul Român », Alquippa, Pa.; « Ana Vlad », St. Joseph, Mo.; « Mircea Vodă », Beaver-Falls, Pa.; « Arădana », Dayton, Ohio; « Lumina Zilei », Newark, Ohio; « Ardeleana », Newport, Ky.; « Apolozana », Hubbard, Ohio; « Prințul Carol », Columbus, Ohio; « Coroana României », Yorkville, Ohio; « Câmpul Libertății », New Duluth, Minn.; « București », Thorpe, W. Va.; « Vasile Stoica », Kokomo, Ind.; « Maior Liviu D. Teiușanu », Hammond, Ind.; « Falnicul Zarand Român », Chicago, Ill.; « Glasul Românesc », Bretz, W. Va.

Aceste delegațiuni, sosesc la New-York unde, — înainte de imbarcarea pentru Europa —, d-l William Nelson Cromwell. Președintele organizației « The Society of Friends of Rumania » a oferit o recepție tuturor delegațiilor. A fost una dintre cele mai calde manifestațiuni din câte au avut loc în noul Continent, pentru țara și poporul nostru.

Cu acest prilej d-l Cromwell a rostit o cuvântare plină de accente de sinceră prietenie pentru noi.

D-a-a vorbit cu multă înasflejire de amintirea neștearsă pe care a lăsat-o în America M. S. Regina Maria, care a stat, — spune d-sa — la aceeași masă la care astăzi « am onoarea să salut pe reprezentanții societăților românești din America », cari se duc să serbeze împreună cu frații lor unirea tuturor Românilor într'un singur mănunchiu.

« Vorbesc în această sală, de unde au pornit multe inițiative generoase și multe mișcări de libertate și democrație. În această sală s'au pus bazele mișcării liberatoare din Panama. Vorbesc de libertatea și democrația care nu cunoaște deosebire de rase și religii. Și mă adresez României căreia, pentru că o iubesc, am dreptul să-i spun tot adevărul. Doresc ca România să urmeze aceeași cale spre a putea să-și câștige sub soare locul ce merită, și ca între fiii ei să fie armonie și colaborare productivă. Avem astăzi în mijlocul nostru pe prietenul meu d-l Dr. Siegelstein, una dintre figurile cele mai mari și care reprezintă peste 150.000 evrei români. Am ținut să-l invit în mod special ca să vie între noi, să-l cunoașteți, așa că, ducându-vă acasă să spuneți tuturor, că noi, americanii, bunii prieteni ai României, ătim să apreciem încercările de înfrățire ce se fac, și, în același timp, dorim ca toți

acei cari iubesc România să fie astăseară laolaltă spre a arăta că Țim să apreciem marile jertfe ale eroilor și că recunoaștem valoarea sentimentală a unor mari manifestațiuni ca cele ce se pregătesc în România, care are astăzi fericirea de a avea în fruntea ei acel om admirabil, acea figură providențială, pe acel mare om politic, pe d-l Iuliu Maniu, pe care eu îl compar cu marile noastre figuri naționale Washington și Lincoln. Vă rog comunicați-i tot regretul meu, că n'am putut participa la aceste serbări și să-l asigurăți de devotamentul meu.

« Dumnezeu să-i dea putere să ducă România pe calea progresului, democrației și a libertății.

« Vă rog, comunicați d-lui Maniu, că România are aei amici puternici. Printre aceștia am onoarea să mă număr și pe mine și am onoarea să vi-l semnez și pe Dr. Siegelstein cât și pe alți mulți fruntași evreo-români. Toți acești prieteni suntem gata a da României cel mai necondiționat concurs pe toate terenurile, suntem gata a ajuta ca întreaga America să stea în sprijinul României; aceasta însă numai atunci, când România va deveni cu adevărat țara libertăților. Putem spune deschis că numai în acest caz prietenia noastră va fi completă. Nu mai sunt deajuns vorbele și promisiunile. Guvernul d-lui Maniu trebuie să treacă la fapte, trebuie să realizeze programul anunțat și trebuie să facă astfel ca, fapte ca acela cari ne-au mahnit profund și ne-au îndurerat grozav să nu se mai repete niciodată. Dar să nu uităm nici de semnificația acestor mari serbări. Plecați sănătoși. Comunicați fraților d-voastră afaturile mele prietenești, spuneți-le de chipul în care ați fost primiți aei, de felul în care ați respirat atmosfera de libertate din America; și duceți urările mele de bine pentru România pe care am speranța să o văd în cursul acestui an ».

D-l Dr. Siegelstein a rostit apoi o cuvântare, mulțumind d-lui Cromwell pentru invitație și pentru cuvintele rostite, cari au darul de a reînol legăturile între cei deaci și între cei din țară în care sunt îngropați părinții săi.

Regretă că din cauza timpului scurt n'a putut plecă și d-aa spre Alba Iulia.

A mai vorbit delegatul Guvernului, d-l Victor Filip și alții. La masă s'a închinat pentru Regele Mihai, Regina Maria și Prințesa Mamă, precum și pentru « era nouă ce mijește pe orizontul României Mari ».

În 26 Aprilie delegațiunile, împreună cu drapelele celor de mai bine de 150 societăți s'au imbarcat pe vaporul « Statendam ».

În timpul călătoriei lor spre Patrie, în țară se făceau întinse pregătiri pentru o caldă și frățescă primire.

Societatea « Amicii Statelor Unite ale Americii » își luase grija acestei recepții, sub directa conducere a d-lui Ministru Sever Bocu și Mihail Oromulu, Președintele Societății.

D-l ministru Sever Bocu, fiind în imposibilitate de a părăsi Capitala în preajma serbărilor pentru a întâmpină delegațiunile la graniță, trimite în întâmpinarea lor pe d-nii Aurel Leucuția deputat, Ioan Pascu Senator și d-l consul Dem. Dimăncescu, delegatul societății « Amicii Statelor Unite ».

În dimineața zilei de 7 Maiu trenul special care aducea pe Românii americani ajunge la Jimbolia, fiind primiți de d-l senator Pascu și deputat Leucuția în numele Guvernului, d-l Subprefect Ionescu în numele județului Timiș Torontal, părintele protopop Cioroianu, în numele bisericii, M. Conciatu, în numele « Societății românilor americani din Timișoara » și d-l inginer Dem. Dimăncescu fost consul al României la Washington.

Redăm, după impresiile părintelui Opreanu, scenele emoționante ale revederii fraților din America:

« O dimineață de primăvară plină de farmec. Orizontul se deschide larg în fața gării din Jimbolia, scăldat în lumina aurie a soarelui, care cu zămbetu-i cald ca de părinte ce-și așteaptă în porțișă odrasla de multă vreme plecată de acasă, privește și el în zarea îndepărtată.

« Lume multă, părinți îmbătrâniți, soții cu sufletul mistruit de dorul celor duși departe, copii crescuiți mari de când a plecat tata, frați, surori și prieteni veniți de cu seară, cu nerăbdare, ce crește clipă cu clipă, așteaptă sosirea trenului în care vin Românii din America.

În sfârșit lunga așteptare e ruptă de șuerătura stridentă a colosului de oțel ce-și conturează tot mai lămurit corpul șerpuitor pe orizont. Forfoteala de pe peron se potolește subit ca la semnul unui conducător nevăzut. Din piepturi țâșnește, pe jumătate șoptit, cuvântul cloquent: iată-i! Toate privirile se ațintesc spre direcția de unde se apropie trenul. Fanfarele bănățene din Milcovă și Liget își pregătesc instrumentele. Corul comșoșenilor cel vestit, venit într-o întâmpinare se orânduiește. Autoritățile, reprezentanții Guvernului, ai Prefecturii, ai armatei, ai plășii, protoereul Dr. Ștefan Cioroianu, cu preoții din împrejurimi, gazetarii, se alinează în primele rânduri; iar trenul alunecă spre gara pavoazăată și plină de flori, majestuos, potolindu-și mersul, par'că simțind și el duioșia clipei. La ferestrele deschise, printre sutele de capete cu ochii înrouați de fericirea revederii pământului românesc, în falfăiri înfiorate, salută câteva drapele tricolore și americane, aduse de peste Ocean. Sunt drapelele « Bănățenii » din Filadelfia și ale « Speranței » și « Emigrantului » din Chicago, simbolul dorului ce arde în sufletul pribegilor.

Intrarea trenului în stație e salutăată cu urale vijelioase, ce se amestecă cu puternicile acorduri ale fanfarelor. Graiul amuțește, iar sub binefăcătoarea protecție a muzicii, sufletele cuprinsae de emoție se înduioșează: noii veniți își stăpănesc cu greu lacrimile și lăcrămează și cei ce-i primesc.

Cuvântul de bun venit îl rostește, emoționat, d-l senator Dr. Ion Pascu, salutând pe cei sosiți, în numele guvernului și al d-lui ministru Sever Bocu, pe care organizarea serbărilor îl reține în Capitală.

D-l Subprefect I. Ionescu salută pe oaspeți în numele Prefectului de Timiș Torontal.

Protoereul Comșoșului Mare, Dr. Șt. Cioroianu, în cuvinte mișcătoare salută solii fraților de peste Ocean, din sufletul cărora înfrăiț cu glia părintescă, n'a putut șterge nici timpul, nici depărtarea, nici o vieață istovitoare, muncită în uzi-

nele uriașe ale Statelor Unite, imaginea iubită a lanurilor de grâu auriu, a văilor mănoase și a izvoarelor jucăușe, dorindu-le să se simtă bine la vatra strămoșească, să ducă cu ei iubirea noastră caldă și îndemnul de a munci acolo cu cinste pentru numele bun și gloria neamului românesc.

În numele « Societăților Românilor Americani din Timișoara », vorbește d-l M. Conciatu, iar din partea « Societății Amicii Statelor Unite », d-l I. Dem. Dimăncescu, care-și exprimă doriința ca această vizită să fie prilej de o cunoaștere mai bună a acestor două țări.

În numele delegaților fraților din America, răspunde scurt și vădit mișcat d-l I. M. Roman, vice-președintele « Uniunii și Ligii S. A. R. » mulțumind pentru primirea caldă și salutând pământul țării dragi și mult dorite.

La ora 7,50 trenul special pornește cu oaspeții spre Timișoara.

În gara Domnița Elena la ora 8,40 peronul se dovedește neîncăpător pentru a primi mulțimea ieșită în întâmpinarea Românilor din America. Intrarea trenului e întâmpinată cu urale puternice ce abia se potolesc.

În fața peronului sunt toți reprezentanții autorităților locale, senatori, deputați, studenți, asociații culturale, etc.

În numele orașului, d-l Dr. G. Crăciun, consilier comunal, rostește o cuvântare izvorâtă din inimă românească și care umple de lacrimi ochii tuturor.

D-l Colonel Sâmboteanu aduce salutul armatei.

În numele studențimii dela școala politehnică, vorbește d-l Orvonaș, iar din partea oaspeților răspunde părintele Manu, arătând că venirea delegaților în număr atât de mare are o înfăptuire însemnată: « am venit să fim și să ne bucurăm împreună cu voi la praznicul sfânt al aniversării de zece ani dela înfăptuirea României Mari, dar am venit și pentru aceea și aceasta mai cu seamă, ca lumea să ia cunoștință, că oriunde ar fi un suflet de Român, e gata la suprema jertfă pentru a păstra și apăra ceea ce s'a câștigat prin sacrificiul celor 800.000 ».

Între timp o companie de onoare cu muzică din regimentul 5 vânători a dat onorul.

Dela gară oaspeții au defilat prin bulevardul Carol cu drapelele desfășurate, cu muzica în frunte și în mijlocul celor mai calde manifestațiuni de simpatie, până la teatrul comunal.

În saloanele restaurantului « Ferdinand » li s'a oferit de către Prefectura județului și primăria Timișoarei un banchet, iar la ora 14,30 s'a dat în sala teatrului o reprezentație de gală în cinstea lor, reprezentație organizată de Societatea românilor americani cu concursul corului Banatul, condus de maestrul Sabin Drăgoi.

Deacî, la orele 18 oaspeții au plecat la gară, de unde însoțiți de delegații guvernului au pornit către București.

După cum am amintit mai sus, în București se făceau întinse pregătiri pentru o frumoasă primire.

D-l ministru Sever Bocu, adresă, câteva zile înainte, cetățenilor Capitalei următorul manifest:

« Cetățeni,

« Peste cinci sute de români, reprezentând oficial neamul nostru așezat în America, navighează în aceste clipe spre Patrie. Ei se îndreaptă, pelerini ai românismului îndepărtat, spre Alba Iulia, întocmai cum musulmanii, credincioși islamului, se îndreaptă spre Mecca.

« Nu se poate ca atâta simțire românească să nu înduioșeze. Acești frați răslețiți ai noștri, vin peste mări și țări, fac zeci de mii de kilometri mănăși de singurul gând de a sărută, cu buzele lor arse de dorul înstrăinării, lespedea Catedralei Unirii dela Alba Iulia.

« În ziua de 8 Maiu ei vor sosi la 8 dimineața, cu un tren special, în Capitala României.

« Guvernul le va face o primire oficială.

« Dela gară ei vor porni în automobile și vor fi găzduiți la hotelul « Splendid ».

« La ora 10 se vor adună în rotonda Ateneului Român, unde va avea loc recepția festivă. Oaspeții americani vor fi salutați de: d-l Iuliu Maniu, primul ministru, Dem. Dobrescu, primarul Municipiului; M. Oromolu, președintele « Societății Americii Statelor Unite ».

« Va răspunde: ministrul Statelor Unite, d-l Wilson și reprezentantul oaspeților americani.

« Dela Ateneu oaspeții vor plecă, incolonați cu 150 de drapele parcurgând: Calea Victoriei, Cheiul Dâmboviței, Calea Rahovei, str. 11 Iunie până la Parcul Carol, unde vor depune o coroană pe mormântul Eroului necunoscut, pios omagiu adus de românii din America, celor ce s'au jertfit pentru întregirea neamului.

« Cetățeni,

« Sentimentul patriotic românesc își are ca suprem exponent Capitala. Aci trebuie să se simtă mai puternic bătaia ritmică a sufletului celor 18 milioane de români. Primiți-i pe acești pelerini de peste Ocean cu inimă de frate. Impodobiți casele voastre, ieșiți în stradă și salutați-i pe acești frați din depărtări ca pe oaspeții cei mai dragi ai Capitalei.

« Ei trebuie să plece dela noi întăriți în sentimentele lor românești. Să plece liniștiți de viitorul de aur al marelui Stat Român. Să fie această primire și un prilej de întărire a legăturilor noastre cu marea Republică de peste Ocean, care ocrotește la sânul ei toate popoarele pământului și care vede în frații noștri de acolo cetățeni harnici și virtuoși.

« Intorși la vetrele lor, Românii din America își vor înălța cu mândrie fruntea în fața concetățenilor lor de altă rasă, convinși că reprezintă și ei în lumea cea nouă o ramură frumos înflorită a arborelui latin ».

În presă, evenimentul este salutat cu însuflețire și caldă emoție.

« Lupta » scrie la 8 Maiu, sub semnătura d-lui I. Montani, — după ce amintește împrejurările, cari au dat naștere exodului Românilor transilvăneni spre America:

«... Răsăd vechi, de viță ineputabilă, ei (românii americani N. R.) și-au găsit un pat cald în lumea cea nouă și au înflorit acolo, strat frumos, între straturile de oameni ale națiilor pământului.

«Bine ați venit frați din America!

«Mai tare decât toate poruncile pâinii e astăzi pentru voi, frați din America, porunca sângelui. V'a adus taina cea fără alin, pe care n'o pot stinge mările, n'o pot covârși nici munții și n'o pot întuneca depărtările: conștiința de neam... Acum vă vedeți și voi visul cu ochii. Sosirea voastră este pentru noi o nouă pildă cu înțelesuri de legendă biblică. Vom ospăta împreună câteva zile, veți vedea o țară mare și puternică ce se înzdrăvește în uimirea lumii pe zi ce trece.

«Și veți pleca isă. Din atingerea cu pământul mamă, v'ați sporit forțele ca Anteus în vechime. Plecarea voastră nu va mai fi un exod de umbre și de spectri, ca atunci, de mult. Cu suflul de cremene, senini și împăcați, veți duce faima Patriei la marginea pământului. În frenetica emulație pentru triumfurile civilizației, veți fi acolo peste Ocean, crainicii de fiecare zi ai românismului».

În ziua sosirii lor în București, «Curentul» îi întâmpină cu următoarele cuvinte:

«... iute ca vântul și iute ca gândul, dorul lor bate zorit la mii de ferestruți dela Hălmașiu la Făgăraș. Vin prietenii noștri de demult, tovarășii copilăriei noastre. Părinți, frați și surori, unchi și mătuși uitate, vin ca din altă lume, vin spre casă.

«Suntem tot mai puțini acei cari i-am văzut atunci, odinioară, cum au plecat spre soare apune, în suflul cu gerul dela Urlea, Viștea și Negoii (de acolo erau mai mulți N. R.) de sub poalele Parângului, cu mărnașii neagră dela Detunata, cu sumanele căltoase de pe Tibleş, din Biharia, din ghiara seacă a Muntelui Găina, cu ochii scânteind de nădejde și visând, departe, dincolo de toate apele, o pâine și un cuțit de aur.

«Vin cei ce odată nu au mai putut răbdă vitregia trufiei, copiii uscați ai oblăduirii maghiare, cei ce se stingeau prin văgăunile Munților Apuseni, străpeziți de vinul de porumbe și fometai de țâța betegă a Huniei. Vin copiii fără țară, cei ce și-au tras odată o mare seamă cu vieța, alungați dela vetrele părintești de coloniștii ministrului Darányi. Vin îngroziiți vânătoarei politici dela Aleșd dela Țalna și dela Mărginenii țării Oltului».

«Cuvântul», în editorial, scria sub titlul: «Solia românilor americani».

«Oasepeți dintre cei mai dragi se adaugă serbărilor și dau bucuriilor colective o rezonanță cu atât mai profundă, cu cât mai întinsă e hora și cu cât dela dânsa nu lipsesc nici cei mai depărtați dintre noi. Cinci sute de Români ardeleni stabiliți de ani și ani în Statele Unite, au venit să-și închine steagurile pe altarul din vatra dela Alba-Iulia și pe lespezile de morminte sub cari dorm cei mai buni dintre noi. Pe jertfa lor și pe energiile irosite ale luptătorilor din Ardeal s'a zidit această nouă țară, pentru a cărei cinștire de zece ani ne-am adunat în toate colțurile și dela care frații din America nu puteau să lipsescă.

« Nu puteau să lipsească pentru că înstrăinarea lor, pe meleagurile noului Continent se datorește, în primul rând, acelor condiții politice și sociale, ale vremurilor dinainte de război, de pe urma cărora Românii din Ardeal luau drumul pribegiei, peste apele Oceanului, în pământul făgăduinței, cu viziunea Eldorado-ului în ochi de bună seamă, dar mai ales cu imaginea vie a țării libertăților. Dacă între hotarele țării lor de baștină « Câmpia Libertății » din marginea Blajului continuă să fie un simbol numai al unor timpuri de luptă și de afirmare națională și dacă trăzneteale lui Avram Iancu se preschimbaseră într-o țevă de fluier, doinind a jale, pribegii din Ardeal, asemenea Troenilor, părăsind cetatea și pribegind pe mare, în căutarea Italiei, dimpreună cu penajii și vasele sfinte, — duceau cu ei odoarele naționalității lor, conștiința unor zile mai bune, care se cereau și pregătite nu numai așteptate dela mila Celui de Sus, dorul sângerând după codrul și apa de acasă, după semenii lăsați între ghimpii adversităților din Ardeal, la care câte unii se mai întorceau, cei mai mulți rămânând să întemeieze gospodării și așezări temeinice în marile centre din Statele Unite.

« Nu puteau să lipsească, după aceea, pentru că, deși cetățeni ai noii lor Patrii de adopțiune, nu numai că n'au uitat niciodată de Patria lor de dincoace de Ocean, dar n'au pregetat o clipă măcar, să o ajute în toiu nenorocirilor războiului nostru și dacă împrejurările potrivnice au împiedicat organizarea acelei legiuni de transilvăneni americani, coloniile românești din Statele Unite au alcătuit însă baza de operație solidă, vibrantă și eficientă, pe care s'au exercitat acele energii din țară, în propaganda pentru recunoașterea drepturilor noastre legitime și în convertirea la această recunoaștere a cercurilor diriguitoare din Statele Unite ».

Autorul articolului conchide:

« Iată tot atâtea temeiuri pentru cari revederea dintre noi și frații din America să ne bucure, dar să ne și miște; să le ieșim cu flori înainte dar și cu lacrimi de veselie. Solia de astăzi, este solia de totdeauna și mai ales solia din timpul războiului. Fie ea din întrevederea celor două ramuri de transilvăneni, porniți din aceeași vatră de milenară nădejde, a Ardealului cântat de Nicolae Bălcescu, cei din fruntea guvernului de astăzi, să-și sporească silințele și ca din lecția de tenacitate a trecutului să ia noi îndemnuri pentru ziua de mâine. Somnul pe lauri nu e pentru zilele de astăzi ».

Legătura aceasta indestructibilă dintre pământul de baștină și fiii expatriați e mai vie ca oriunde la frații noștri din America, scria ziarul « Dimineața ».

« Românul e, acolo, peste Ocean, o necesitate organică, un lanț de îndepărtată legătură cu plaiurile strămoșești.

« Cât de adevărată este afirmația, ne-o dovedește dragostea cu care Românii din America s'au grăbit să răspundă chemării la sărbătoarea fraților lor din Regatul unit. Pământul pe care ei și-au legănat copilăria, în care mulți au uitat poate, că le-au fost îngropate osemintele bunilor și străbunilor, pământul acesta pe care abia s'a uscat stropul de sânge, care ne-a costat marea Unire, tresaltă astăzi sub îmbinarea bucuriilor.

Români din America fiți bine veniți!

Oaspeții români din America au sosit în Capitală în dimineața de 8 Mai. O mare mulțime de cetățeni așteaptă nerăbdătoare pe personul Gării de Nord.

Au fost prezenți la primirea oaspeților: d-nii Sever Bocu, ministrul Bănătului; Dem. I. Dobrescu, primarul Municipiului; General Nicoleanu, prefectul poliției Capitalei; General Miciora, Comandantul Pieții; Primarii și consilierii de sectoare; membrii Asociației « Amicii Statelor Unite ale Americii »; « Asociația tinerilor ardeleni »; Societatea macedoneană « Frățila »; Centrul studențesc; Cercul studenților prahoveni; Societatea « Joc și cântec românesc ».

La sosire, oaspeții sunt salutați, în cuvinte foarte mișcătoare de primarul Municipiului, care arată că mulțumirea tuturor e sporită de această nouă dovadă a fraților din America.

D-l Sever Bocu, ministru de Stat, președintele Comitetului organizator al serbărilor Unirii, aduce salutul Comitetului și al guvernului.

« În țară, spune d-aa, veți găsi încă multe răni necicatrizate de pe urma războiului și asupririlor milenare.

« Mai presus de toate veți găsi însă fericirea tuturor Românilor de a se vedea uniți pe vecie ».

Le răspunde părintele Opreanu, parohul bisericii române din Chicago, arătând că Românii din America au păstrat ca o comoară vie dorul nesfârșit al Patriei lor. Mulți dintre cei veniți au lăsat de o parte grijile materiale, pentru ca să trăiască clipele mărețe ale Unirii la Alba-Iulia. Iar în fălăitul solemn al sutelor de drapele simbol al iubirii de neam, grăiește dorul de glia părintească a celor cari n'au putut veni.

În fiecare Român din America cultul Patriei e o însușire care dă indemn tuturor la muncă și cinstirea românismului.

La ora 11 a avut loc, conform programului, primirea oficială în rotonda Ateului Român, la care au asistat:

D-nii Iuliu Maniu, Președintele Consiliului de Miniștri, împreună cu toți membrii guvernului; Charles Wilson, ministrul Americii, împreună cu personalul Legațiunii; Dem. Dobrescu, primarul Municipiului și d-nii Virgil Serdaru și A. Saraga, consilieri comunali, Maior Angelescu, primarul sectorului IV; P. S. S. Frențiu și Hossu, episcopi greco-catolici, Mihail Oromolu, președintele societății « Amicii Statelor Unite ale Americii »; Șt. Cicio Pop, Președintele Camerii; Traian Bratu, Președintele Senatului; Generalii Petala, Nicoleanu; d-nii Ion Brădișteanu, Ramiro Ortiz, d-nele Marilina Bocu, Alexandrina Cantacuzino, Margareta Oromolu, d-ra Lygia Bocu, d-nele Lucia și Hortensia Cosma, Veturia Lapedatu, Calypso Botex, Măndrescu, împreună cu un grup de o sută de membri și membre ai societății « Joc și cântec românesc », îmbrăcați în costume naționale, precum și un foarte numeros public format din toată intelectualitatea Capitalei.

În rotondă au fost aduse rând pe rând cele 169 drapele ale societăților românești din Statele Unite.

D-l Prim ministru, Iuliu Maniu, a rostit cu acest prilej următorul discurs:

« Frați români americani,

Cuvernul țării românești, pe veci unită, vă salută pe pământul strămoșesc, brădat cu atâtă trudă și udat cu atâtă sânge.

Ați venit să vă bucurați cu noi, în zilele acestea de mari amintiri și să vă arătați devotamentul pentru tradițiile mari și aspirațiunile nobile ale poporului românesc. Vă mulțumesc!

Mănași de necazurile vieții și de dorul desăvârșirii omenești ați dat de o țară bogată și de o Națiune cultă și puternică, dar mai ales ați dat de țara lui Washington, Franklin și Lincoln, de țara libertății și adevăratei democrații, care v'a dat puțința să puneți în valoare însușirile distinse ale Neamului Românesc.

De rezultatele ce ați atins și despre cari am aflat adesea și cu sinceră bucurie, aveți să le mulțumiți deopotrivă puternicei și ospitalierei națiuni americane a Statelor Unite și firii noastre blânde, sărguincioase și tenace, dusă cu voi odată cu sângele vostru de nobilă origine latină.

Datorați nestrămutată grațitudine mării națiuni americane. Să-i cinstiți așezămintele și pe conducătorii ei. Fiți credincioși supuși ai noii voastre țări și năzuși-vă din toate puterile să contribuiți la munca ei de producțiune și civilizație, care servește întreaga omenire și prin urmare și neamul nostru românesc.

Dar să nu uitați neamul din care v'ați născut și țara care v'a fost leagănul vostru. Iubiți-le, ajutați-le cu gândul și fapta voastră, căci vrednice sunt de iubit, deși noi nu vă putem aștepta aci cu palate somptuoase, nici cu zgârie nori. Năvălirile barbare cari au secătuit două mii de ani această țară, ne-au împiedicat să le facem. Tot ceea ce vedeți aci este rezultatul muncii fraților voștri din Vechiul Regat de abia câteva decenii. Recunoștință vredniciei lor și bunătății lui Dumnezeu că le-au putut înfăptui.

Vă așteptăm însă cu sufletul înălțat de învățăturile dascălilor noștri. Vă așteptăm cu o singură conștiință națională întemeiată prin apostolii luminați ai vremurilor. Și vă primim în țara noastră pentru totdeauna unită prin jertfa ostașilor și fiilor ei și cu zdrobirea hotarelor care sfășiau acelaș neam.

Avem toți Românii un singur Rege, un singur gând și o singură stăpânire! Iată cu ce vă așteptăm!

Vă rugăm să dovedeți și prin munca pe care o depuneți în noua țară și prin iubirea și devotamentul ce le păstrați origini voastre, adevărul vorbeii românești: « Sângele apă nu se face ».

Zicându-vă bine ați venit, vă rog să strigați cu mine împreună: « Trăiască Statele Unite ale Americii de Nord și marele lor Președinte Hoover! Trăiască România liberă și Unită și Regele ei Mihai I ».

Din partea Municipiului București a rostit următoarele, d-l Maior Angelescu, Primarul sect. IV.

Fraji români!

Veniți din adânci depărtări, ca să luați parte la marea sărbătoare a românismului întregit, vă zic: Bine ați venit în Capitala României Mari! Intocmai ca pasările îndrăgostite după căldură și după soare, voi ați străbătut mări întinse și țări întregi, pentruca în aceste zile mari ale neamului să vă încălziți inimile și să vă desfățați privirile la frumosul spectacol al unei națiuni întregi, care după despărțiri dureroase de veacuri, la 10 ani dela Unire poate să spună cu mândrie în fața lumii: România este unită pe vecie!

Veniți dintr'o lume bogată într'una săracă care a cunoscut suferința, vedeți acum o Românie cu 18 milioane de locuitori liberi și liberatori.

Venind la noi vă creați un drept la recunoștința noastră. Onorați țara, care vă adăpostește și care v'a lăsat libertatea de simțire.

Când vă veți întoarce înapoi, arătați-le dragostea noastră.

În numele Municipiului București, vă zic: Bine ați venit!

D-l M. Oromolu, Președintele societății « Amicii Statelor Unite ale Americii », a rostit următoarele:

« Nu o simplă politeță este de a vă primi cu toată dragostea, ci este aproape o sfântă datorie aceea de a vă fi recunoscători că ați dus într'o lume mare și puternică geniul și munca românească. Tratatamentul și dragostea cu care ați fost primiți în marea Republică transoceanică v'a făcut ca să o considerați ca a doua voastră Patrie. La noi ați găsit o țară cu suflete care vă înțeleg și vă iubesc, pe Marele Rege, pe Marii bărbați de Stat cari au făurit Unirea. În numele societății « Amicii Statelor Unite » vă zic Bine ați venit!

Tuturor acestor cuvinte de bun venit le-a răspuns d-l Roman, Președintele « Uniunii și Ligii S. R. A. ».

« Ca răspuns la chemarea țării noastre, Românii americani au venit în număr de peste 300 înși. Le-a făcut cea mai mare plăcere chemarea României. Ne vom iubi întotdeauna scumpa noastră Patrie și vom lupta și noi ca Români să se bucure de libertatea câștigată în cei 10 ani de luptă.

Părintele Stănilă, vorbind în numele bisericii ortodoxe din America, spune că această biserică ține aprinsă făclia credinței și dragostei de neam. Bisericile americanilor sunt mari și multe, dar nici bisericile noastre nu se lasă mai prejos. Ea are grije și de școală și de suflete. America este o țară mare, dar bogăția uncori strică sufletele și atunci datoria bisericii este de a păzi ca aceasta să nu se întâmple. Termină mulțumind bisericii române care a dat voce preoților români din America să păstorească poporul.

D-l Bungărdian, în numele bisericii greco-catolice, spune că aduce omagiul, simpatia și dragostea de neam a acesteia. Noi avem datorința de a veghea la păstrarea datinei românești. Am avut aceleași sentimente ca și d-voastră, suferind sau bucurându-ne odată cu d-voastră. Urează succes guvernului în opera sa și termină cerând bunului Dumnezeu să întărească și se înflorească scumpa țară românească.

D-l *N. Boeru*, directorul ziarului « America », vorbește în numele presii românești de peste Ocean, asigurând că ea va fi pururi de veghe la păstrarea datinei și limbii strămoșești.

Părintele *Leon I. Manu*, spune că Românii din America au vrut să participe la a zecea aniversare a Unirii nu numai cu sufletul, ci în persoană. A vorbit de țara lui Washington care este cea mai bogată din lume, dar cea mai mare a ei bogăție sunt principiile care stau la baza vieții de stat americană. America este și va fi întăia țară a libertății. Când în sfatul țărilor s'a făcut România Mare, tot principiul libertății a dictat, care a fost pecetluit cu pecetea dreptății.

Sunt o seamă de oameni, cari vor să rupă pecetea această sfântă, sunt așa numiții revizioniești. Când am plecat de acasă, ai noștri, cari n'au putut veni, ne-au spus ca să strigăm de aci din Capitala României întregite, ca să ne audă lumea întreagă, că niciodată nu vom permite să se desfacă ceea ce odată s'a făcut.

Anul trecut sute de Unguri au trecut Oceanul, făcând propagandă pentru revizuire. Dar jeluirile lor au rămas fără răsunet, pentru că dreptatea este cu noi. Căci scris este în cartea vremurilor că România « Mare hare to stay forever ».

D-l *Nicolae Bruda*, în numele legionarilor români din America, foști luptători în armata Statelor Unite pe frontul francez, amintește de entuziasmul cu care s'au înrolat voluntarii români, cari neputând să ajungă în țară, pentru a lupta în armata română, au fost fericiți să aibe prilejul de a-și da tributul de sânge, slujind drapelul armatei aliate a Statelor Unite.

După această impresionantă solemnitate, grupul Românilor din America s'a încolonat cu drapelul următoarelor societăți, — în frunte cu d-l *Ministru Sever Bocu*, — parcurgând itinerariul sus amintit până la *Parcul Carol*.

Akron O. « România Liberă a Neamului Românesc ».

Aurora Ill. Dr. *Epaminonda Lucaciu* « Tricolorul Român ».

Aliance O. 1. « Unirea Românilor Ardeleni și Transilvăneni ».

2. « Transilvăneana și Ardeleana ».

3. « Regele Ferdinand ».

Aliquippa Pa. « Lumina și Progresul ».

Bridgeports O. « Prințul Nicolae ».

Bretz W. Va. (*Massontown*) « Glasul Românesc »

Campbell O. (*E. Youngstown*) « Frăția Română ».

Canton O. 1. « Traian ».

2. « Dr. *Iuliu Maniu* »

3. « Credința ».

Chicago Ill. 1. « Speranța ».

2. « Emigrantul Român ».

3. « Reun. Fem. Rom. Ort. Credința ».

4. « Corul Bisericesc Dr. « *Vasilie Chiroiu* ».

5. « *Simion Bărnuțiu* ».

- E. Chicago Ind.* 1. «Societatea gr. cat. de ajutor»
2. «Raza Luminei»
- Clearing Ill.* (Chicago) «Avram Iancu»
- Cleveland O.* 1. «Carpatina»
2. «Dr. C. Anghelescu»
3. «Clubul Vasile Stroeescu»
4. «Carmen Sylva și Luceafărul»
5. «Sft. Maria»
- Columbus O.* «Prințul Carol»
- Cincinnati O.* «Dacia Română»
- Dayton O.* «Arădana»
- Detroit Mich.* 1. «Deșteaptăte Române» (Hora Unirei)
2. «Bucovineana și Sătmăreana»
3. «Gheorghe Lazăr»
- Erie Pa.* «Ulpia Traiană»
- Farrel Pa.* «Transilvăneana și Bistrițana»
- Garrett Ind.* «Ștefan cel Mare»
- Gary Ind.* «Treicolorul și Jud. Română»
- Hammond Ind.* «Maior Liviu D. Teiușanu»
- W. Homestead Pa.* «Vulturul»
- Indiana Harbor Ind.* 1. «Transilvăneana»
2. Clubul «Nicolae Iorga»
- Indianapolis Ind.* «Steaua Română»
- Youngstown O.* 1. «Unirea Română»
2. «Plugarul Român»
- St. Joseph Mo.* «Ana Vlad»
- Kokomo Ind.* «Vasile Stoica»
- Lisbon O.* «Libertatea»
- Logan W. Va.* (Wittmaw) «Minerii Români»
- Lorain O.* «Patria Română»
- Los Angeles Cal.* «Viitorul Român»
- St. Louis Mo.* «Armonia și Străinul Liber»
- Madison Ill.* «Nicolae Filipescu»
- Martins Ferry O.* «Învierea»
- Massilon O.* «Cuza Vodă»
- McDonald O.* «Ludoșana»
- McKees Rocks Pa.* «Negru Vodă»
- Mt. Union Pa.* «Iubirea Frățescă»
- Newark O.* 1. «Lumina Zilei»
2. «Dacia Traiană»
- New Castle Pa.* «Albina»
- New Duluth Minn.* «Câmpul Libertății»

New Philadelphia O. «Țara Oltului»

Newports Ky. «Ardeleana»

New-York O. 1. «Avram Iancu»

2. «Fărșărotul»

Niles O. «Frații Români»

Philadelphia Pa. 1. «Bănățeană și V. Alecsandri»

2. «Dorobanțul Român»

Roebing N. Y. 1. «Voluntarii României»

2. «Parochia Română Ort. Sf. Archangheli»

Salem O. «Leul»

So. Omaha Nebr. «Dr. Alexandru Vaida-Voevod»

Struthers O. 1. «Drapelul Român»

2. «Frăția Română»

Terre-Haute Ind. «Crucea Română»

Tonawanda N. Y. «Eliberarea Neamului Românesc»

Torrington Conu. «Târnoveana»

Thorpe W. Va. «București»

Wheatland Pa. «America»

Warren O. «Biruința»

Watertown N. Y. «Sf. Gheorghe»

Weirton W. Va. «Gloria Română»

Fiecare din aceste drapele își are și perechea americană. În total 169 bucăți.

La Mormântul Eroului Necunoscut, o delegațiune compusă din d-ra Elena Cabas, reprezentând clubul domnișoarelor române din Cleveland «Veritas», d-nele Ludovica Micu și Ana Crișan în numele Asociației «Principesa Elena din Indiana Harbor, Ind.», și d-nii M. T. Roman, în numele Uniunii și Ligii S. R. A.; Bruda, în numele legionarilor români din America, părintele Aurel Bungărdean, din partea bisericii române greco-catolice, părintele Ion Stănilă, reprezentând biserica română ortodoxă și N. Boeriu, reprezentând presa română din Statele Unite, au adus o frumoasă coroană de trandafiri, de o mărime neobicinuită, legată cu tricolorul român și colorile Statelor Unite ale Americii de Nord. Pe cele două panglici eră scris: «Românii din America, Eroului Necunoscut al României».

În ziua de 9 Maiu, cu acelaș tren special cu cari sosiseră dela Jîmbolia, purtând pe fiecare vagon inscripția: tren special al Românilor din America, — delegații au plecat la ora 6,30 dimineața la Mărășești pentru a lua parte la parastasul pentru pomenirea morților pe acel câmp de luptă.

La oprirea în gara Buzău, autoritățile orașului au salutat în cuvinte calde trecerea prin acel oraș a Românilor veniți de peste Ocean. Înainte de plecarea trenului, în sunetele fanfarei, s'a jucat hora Unirii.

În gara Râmnicul Sărat, oaspeții au fost salutați de autoritățile locale și un numeros public.

La sosirea în gara Mărășești delegații români din America au fost salutați, de către prefectul județului Putna și primarul orașului. A răspuns d-l M. T. Roman cu următoarele cuvinte:

« Am venit aici să vărsăm o lacrimă pe mormântul aceluia, cari și-au dat viața pentru înfăptuirea României Mari. Nu căutați să aflați în cuvintele mele sentimentele ce ne stăpânesc și înțelegeți din tăcerea noastră potopul sentimentelor ce ne copleșesc când pășim pe acest pământ ud de atâta sânge românesc ».

Delegații s'au încolonat apoi și, cu un grup de cercetași în frunte, au mers la mausoleul eroilor, trecând pe sub arcul de triumf, care purta inscripția: « Prin jertfă la biruință ».

După oficierea serviciului divin, la care au participat: Înălții Regenți Patriarhul Miron Cristea și Gh. Buzdugan, precum și membrii Corpului Diplomatic, membrii Guvernului și ai Parlamentului, Delegații Românilor din America, au purces la pioasă vizitare a mausoleului, sub conducerea d-nei Alexandrina Cantacuzino, care a amintit jertfele și greutățile cu care s'a ridicat acest edificiu, opera unei inițiative particulare. D-na Cantacuzino și-a încheiat vorbirea cu următoarele cuvinte:

« Când am fost în America, v'am admirat așezările și de atunci v'am chemat să veniți să vedeți rezultatele strădaniilor noastre de după răboiu. Sunt fericită să vă întâlnesc astăzi acli, adunați de o pioasă datorie, la mormintele eroilor noștri ».

Oaspeții români din America au mers apoi pe o colină, unde d-l maior Emil Procopiescu din Marele Stat Major a explicat celor de față cum a decurs marea bătălie dela Mărășești, precum și însemnătatea pe care a avut-o această luptă în cadrul marelui răboiu european.

La ora 1 s'a servit la restaurantul gării Mărășești un prânz, oferit de Prefectura județului Putna. D-l Iuliu Maniu, Prim Ministru, a coborât din trenul ministerial la masa oaspeților români americani, întreținându-se cu ei în chip foarte cordial.

După prânz, în sunetele muzicii militare, s'a încins o horă în care s'au prins senatori și deputați, în frunte cu d-l Ștefan Cicio Pop, Președintele adunării deputaților, precum și veterani ai răboiului dela 1877.

La orele 3,30 delegații Românilor din America s'au înapoiat cu același tren la București.

În ziua de 10 Mai, oaspeții au asistat la tradiționala defilare a trupelor pe șoseaua Jianu, ocupând loc în tribuna ce le fusese rezervată anume de Primăria Municipiului. După amiază au asistat la matchul de foot-ball între echipele naționale ale României și Jugoslaviei, care a avut loc pe frumosul stadion, — unul dintre cele mai mari și bine amenajate din Europa, — al Oficiului național de educație fizică. Seara, o delegație restrânsă a asistat la reprezentația de gală dela Teatrul Național, când s'a reprezentat poemul etnografic muzical al d-lui Tiberiu Brediceanu: « România în port, joc și cântare ».

În ziua de 11 Maiu, delegații preoților ortodocși au asistat la solemnitatea punerii pietrii fundamentale a Catedralei Unirii, pe dealul Patriarhiei. La ora 11.30, oaspeții au asistat la ceremonia deschiderii oficiale a Târgului Moșilor, care a fost onorată de prezența Familiei Regale în frunte cu M. S. Regele Mihai.

La ora 1 s'a servit o masă, oferită de Primăria Municipiului București, la care au fost invitați și conducătorii delegațiunii Românilor din America.

După amiază oaspeții au vizitat expoziția de artă românească dela Cercul militar și au asistat la reprezentarea poemului etnografic muzical al d-lui Tiberiu Brediceanu la Arenele Romane.

În ziua de 12 Maiu, la ora 10 dimineața, delegații s'au întrunit la Ministerul de Interne de unde, în coloană, au plecat la Palatul Cotroceni, defilând pe Calea Victoriei, Bulevardul Elisabeta și Bulevardul Independenței. La ora 11, oaspeții au fost primiți în audiență de Familia Regală în sala Albă a Palatului, de față fiind Inalții Regenți: A. S. R. Principele Nicolae și S. Sa Patriarhul Miron Cristea, Curtea Regală și d-nii Miniștrii Vaida Voivod, G. G. Mironescu și Sever Bocu.

M. Sa Regina Maria, Majestatea Sa Regele Mihai, Principesa Mamă Elena, Regina Elisabeta a Greciei, A. S. R. Principele Nicolae și Principesa Ileana au trecut prin fața fiecărui oaspe, întreținându-se cu fiecare

A produs o neaștearsă impresiune următoarea întâmplare: D-l N. N. Boeriu a oferit M. S. Regina Maria insigna specială adusă de Românii americani pentru comemorarea serbărilor Unirii. M. S. Regele Mihai, care privea la Augusta sa bunică, a intervenit: « Vreau să-mi dec și mie una ! », dorință care i-a fost imediat satisfăcută.

Domnul Adam Prie, Președintele Uniunii și Ligii S. R. A., a mulțumit în limba engleză M. S. Reginei Maria, pentru Înalta cinste făcută Românilor din America.

Majestatea Sa Regina Maria, adresându-se oaspeților, a spus că revede cu plăcere pe unii dintre Români, pe cari i-a mai întâlnit cu prilejul vizitei făcute în Statele Unite și îi pare bine că vede aci pe unii din acei, pe cari atunci nu i-a putut vedea.

După audiență, delegații au coborât în curtea Palatului, așezându-se pe două rânduri, purtând drapelele aduse dela acei ce n'au putut veni la marea sărbătoare a neamului. Familia Regală și Înalta Regență a coborât și în timp ce o muzică intonă Imnul Regal, a trecut printre drapele, cari au fost plecate în semn de salut, formând o boltă de stindarde românești și americane, pe sub care a trecut întreaga Familie Regală.

După amiază la ora 4, a avut loc la Ateneu un concert simfonic, sub conducerea maestrului George Enescu, festival anume organizat în onoarea oaspeților români din America. În afară de cei sărbătoriți, au mai asistat la acest concert, Înaltul Regent Gh. Buzdugan, d-l Iuliu Maniu, Președintele Consiliului de Miniștri cu membrii Guvernului, Ministrul Statelor Unite, E. Sa d-l Charles S. Wilson și înalți demnitari ai Statului.

În ziua de 13 Mai, la orele 11 dimineața, a avut loc o recepțiune la Legațiunea Statelor Unite ale Americii, cu prilejul căreia s'a oferit o gustare, oaspeții fotografiindu-se în grup cu E. Sa d-l Charles Wilson.

După amiază la orele 4, delegații au fost primiți în audiență de d-l Ministru Sever Bocu. Cu această ocaziune, d-l Adam Prie a mulțumit Comitetului de organizare pentru felul cum au fost primiți oaspeții români din America.

La ora 5, d-na Alexandrina Cantacuzino a oferit delegațiunilor un ceai la « Casa Femeii ». D-na i-a salutat în câteva cuvinte, lămurind rosturile acestei « Case », după care a urmat vizitarea localului.

După ceai, în sala festivă, d-nii Adam Prie și părintele Opreanu au mulțumit femeilor române și d-nei Alexandrina Cantacuzino pentru frumoasa primire, aducând elogiul muncii pe care d-lor o depun.

În seara aceleiaș zile, Românii din America au asistat la reprezentația piesii d-lui Nicolae Iorga, « Fratele păgân », invitați de d-l Liviu Rebeanu, talentatul scriitor și director general al teatrelor naționale.

14 Mai

În dimineața acestei zile oaspeții americani au plecat cu un tren special în pelerinaj la mormintele domnești dela Curtea de Argeș.

La Pitești, trenul a fost întâmpinat de către primarul orașului și autoritățile civile și militare. Muzica militară a intonat imnul american și s'au rostit discursuri ocazionale de către domnul primar al orașului și d-l M. T. Roman.

Între Pitești și Curtea de Argeș, trenul a fost salutat în toate gările intermediare de către primarii localităților respective și școlile comunale, cari au ășit întru întâmpinarea oaspeților cu flori.

La sosirea în Curtea de Argeș, delegația a fost primită de către primarul orașului, N. Gheorghiu, șeful poliției, Ioan Georgescu, căpitanul Florescu, pretor, și profesorul Pompilian, precum și de un foarte numeros public. La cuvântarea rostită de către domnul primar a răspuns d-l Adam Prie, după care oaspeții au mers cu automobilele la locul anume pregătit, unde primăria orașului a oferit o masă vizitatorilor. După amiază au mers la mănăstire. Delegații au depus flori pe mormintele domnești. Domnul profesor Pompilian a dat explicațiuni asupra istoricului catedralei și importanței acestui monument de arhitectură bizantină. S'a vizitat apoi palatul regal, lămurindu-se oaspeților scenele frescii din sala de mănăstire, reprezentând legenda Meșterului Manole, ziditorul mănăstirii.

A urmat vizitarea Bisericii Domnești, monument din secolul XIV, unde se află înmormântate osemintele voievodului Radu Negru. La orele 3 d. a. oaspeții au părăsit Curtea de Argeș, plecând la București.

La orele 6 seara, o delegațiune compusă din d-nii Adam Prie, N. N. Boeriu, părintele Ștefan Opreanu și Iosif Drugociu, însoțiți de d-na Severa Sihleanu, a fost primită în audiență de către M. S. Regele Mihai și Principesa Mamă Elena, la palatul regal din Șoseaua Kiseleff.

Audiența a durat o oră și 15 minute. Micul Rege a întrebat pe delegați dacă este adevărat « că în America sunt clădiri înalte până în nori ». Răspunzându-I-se afirmativ, M. S. Regele Mihai a zis: « Eu nu aș vrea să locuiesc într-o asemenea casă »; deasemenea s'a interesat de copiii din Dayton și Ohio, cari I-au trimis în dar o cutie cu colorii. La despărțire, A. S. Regală Principesa Mamă Elena a dat fiecărui delegat câte o fotografie a M. S. Regelui Mihai cu următorul autograf, scris de chiar mâna Regelui: « Mihai I Românilor din America, oaspeți la Serbările Unirii ».

15 Mai

Trenul cu oaspeții americani a părăsit capitala plecând la Sinaia. La Ploești delegațiunea a fost salutăată de către autoritățile civile și militare, muzici militare, fanfare și corurile școlilor. Uniunea comercianților și industriașilor din județul Prahova și-a exprimat regretul de a nu putea găzdui mai multă vreme pe Români americani, din pricina lipsei de timp, prin următoarea telegramă:

« Uniunea comercianților și industriașilor din județul Prahova, vă salută și vă urează bun soset în județul nostru. Toți Români privesc cu multă dragoste și admirație vizita d-voastră în România, pentru a lua parte la serbările Unirii neamului românesc. Comercianții și industriașii români salută cu acest prilej marea și nobila d-voastră Patrie, Statele Unite, transmițând prin d-voastră cele mai bune urări de prosperitate pentru industria și comerțul american. Trăiască Români americani, trăiască Statele Unite, și Președintele lor d-l Herbert Hoover ».

La orele 12 au sosit la Sinaia, fiind întâmpinați în gară de autoritățile locale, o companie de onoare din batalionul I al vânătorilor de munte, cu muzică și școlile din oraș, în frunte cu directorul gimnaziului, d-l Profesor Strelchovski. Cuvântul de bun venit a fost adresat delegaților de către d-l colonel Voicescu, primarul orașului, căruia i-a răspuns d-l M. T. Roman, după care oaspeții au mers la masa rânduită în parcul orașului de către primărie. În timpul prânzului au rostit cuvântări d-l Dr. Ștefan Popescu, prefectul județului, Ionescu și părintele Ion Stănilă.

După amiază s'a vizitat mănăstirea Sinaia, împreună cu muzeul ei, de sub conducerea ieromonahului Ermogen Ionescu, apoi Castelele Peleş și Pelișor, unde au fost date explicațiuni de către arhitectul Casei Regale, D. Ernest.

La ora 6 delegații au plecat la Brașov, unde au sosit la ora 8.

Aci au fost salutați de către D. Voinea, primar al orașului, reprezentanții tuturor autorităților civile și militare, precum și părintele Ion Podea. Găzduirea s'a făcut la hotelul Coroana.

La restaurantul Transilvania s'a servit o masă de către primăria orașului, cu care prilej au vorbit d-l primar Voinea, colonel Popovici și părintele Ion Podea. Tuturor le-a răspuns, din partea delegaților din America, d-l M. T. Roman.

16 Mai

Oaspeții români din America petrec această zi în Brașov.

În cursul dimineții, conduși fiind de părintele Ion Podea, au vizitat redacția ziarului «Gazeta Transilvaniei», arhiva orașului, — unde li s'au arătat hrisoave vechi, — Biserica Neagră și liceul real român.

După amiază au făcut o excursiune pe muntele Tâmpa. Noaptea a fost petrecută în Brașov.

17 Mai

La orele 5.40 dimineața, delegații Românilor din America au plecat către Avrig, în pelerinaj la mormântul marelui cărturar Gheorghe Lazăr.

Au sosit la gara Avrig la ora 11 dimineața, primiți fiind de către subprefectul județului Sibiu, pretorul, primarul, preoții și poporenii satului. Cuvântări au rostit părintele protopop Ioan Căndea, subprefectul și preotul Bologa, cărora le-a răspuns părintele Ștefan Opreanu. Corul școlii normale Gheorghe Lazăr a cântat cântece patriotice, după care oaspeții, în frunte cu o fanfară țărănească, au mers la biserica ortodoxă, unde s'a slujit un parastas, de către opt preoți, în frunte cu Dr. Aurel Crăciunescu, trimisul Mitropoliei din Sibiu, pentru pomenirea lui Gheorghe Lazăr. Între preoții cari au oficiat au fost și părintele arhimandrit Valeriu Molgan, reprezentantul Românilor din Canada și părintele Ștefan Opreanu. Dela biserică s'a format o procesiune, care a mers la mormântul lui Gheorghe Lazăr, unde s'a depus o mare coroană de flori naturale în numele «Societății Gheorghe Lazăr» din Detroit, Michigan. D-l Adam Pric a rostit o scurtă și emoționantă cuvântare, din care extragem: «Învățătorule, am venit la mormântul tău, noi pribegii de peste țări și mări, cari acolo în depărtări, ne-am făcut o datorie și o sală din a păstră curată limba românească, pe care tu, cel dintâiu, ai arătat-o a fi mândră să stea la aceeași înălțime cu graiul celorlalte popoare civilizate. Noi ridicăm glasul către Bunul Dumnezeu și-L rugăm să-ți facă țărâna ușoară și pomenirea ta să fie veșnică».

Dela mormânt, oaspeții și sătenii au mers în piața primăriei unde corul școlii normale a cântat mai multe cântece populare.

La orele 1 s'a servit prânzul, oferit de către primărie, în tot timpul prânzului oaspeții au fost distrați de către o muzică țărănească și un cor. La sfârșitul mesei s'a ținut o serie de cuvântări, cel dintâiu vorbind domnul Schitea, un fruntaș din Avrig, și un fost luptător al cauzei românești în Statele Unite. D-sa a amintit felul cum Românii de peste ocean și-au făcut partea lor de datorie în timpul războiului. D. M. T. Roman, răspunzând, amintește de evenimentele istorice petrecute la Youngstown, Ohio, când în chip demonstrativ, după căderea orașului București în mâinile inamice, bisericile ortodoxe române din America, ca să arate încrederea în victoria finală a nădejdilor noastre, a rupt legătura cu autoritățile bisericești de sub stăpânirea maghiară, închinându-se Mitropoliei Ungro-Vlahiei.

Acest fapt a fost adus la cunoștința marelui Președinte Woodrov Wilson printr'un memoriu, care a avut darul să impresioneze favorabil sentimentele Președintelui față de România.

Au mai vorbit apoi pretorul Florescu, primarul comunei Avrig, săteanul Nicolae David, părintele Traian Maxim, părintele Opreanu, Iosif Dragociu din Detroit, d-l Grădinaru, notarul comunei Săcădate, d-l Th. Teja, în numele Românilor macedoneni, părintele Molgan, în numele Românilor din Canada, d-l Vulcu, în numele școlii normale, d-l N. N. Boeriu în numele presii românești din America, d-ra Elena Cabasu, în numele femeilor române din America, d-l Gheorghe Artimon, în numele Societății Gheorghe Lazăr din Detroit, precum și d-nii Bălțeanu, consul Dem. Dimăncescu și Diamantescu, în numele Societății Amicii Statelor Unite din București, cari au mulțumit autorităților pentru felul cum județul și în special comuna Avrig au răspuns dorinței Românilor din America, făcând din această vizită o adevărată sărbătoare națională.

A produs o neștearsă și mișcătoare impresie cuvântarea rostită de bătrânul Aurel Crăciun, unul din veteranii luptelor duse de Românii din America pentru consolidarea legăturilor culturale. « Moș Crăciun » stabilit de mai multă vreme în țară a mulțumit lui Dumnezeu, care i-a ajutat să vadă venind pe pământul României întregite pe frunții români din America.

Menționăm deasemenea cuvântarea institutorului macedonean Teodor Teja, care a spus că frații săi dela Pind privesc cu inima strânsă de bucurie la sărbătorirea Unirii și nădăjduesc că nu vor fi uitați nici ei și nici ceilalți Români, rămași printr-o soartă vitregă în afară de hotarele României Mari.

Au impresionat în mod neobișnuit cântecele corului școlii normale Gheorghe Lazăr de sub conducerea profesorului Ilarion Cociș.

Românii americani au făcut orfanului Ion Lotreanu o ofrandă în bani pentru modul duios cum a interpretat doinele românești. Deasemenea au dăruit o sumă însemnată pentru fondul monumentului lui Gheorghe Lazăr.

După amiază, sub conducerea d-lor Schitea și pretor Florescu s'a vizitat castelul și parcul Bruckenthal; la orele 7 seara oaspeții au plecat către Sibiu, unde au sosit la orele 10, fiind întâmpinați de d-l Dr. Goritz, primarul municipiului și Maior Gavrilesco, comandantul pieții, precum și un numeros public. După încartiriuire s'a servit o cină. Au luat cuvântul, d-l general Orescovici, în numele armatei și orașului Sibiu, căruia i-a răspuns în numele delegaților d-l consul Dem. Dimăncescu.

18 Mai

Sub conducerea personală a d-lui Dr. Grovitz, primar, oaspeții au vizitat în cursul dimineții muzeul asociației culturale « Astra », fiind primiți în sala festivă de prefectul județului, Coriolan Ștefan, General Teodorescu și Dr. Gheorghe Preda, vice președinte al asociației, cari au rostit cu acest prilej foarte însuflețite cuvântări. Tuturora le-a răspuns d-l M. T. Roman.

La amiază s'a oficiat la Mitropolie un serviciu divin de către însuși I. P. S. S. Mitropolitul Sibiului Bălan, slujindu-se liturghia pentru călători, răspunsurile fiind date de către corul metropolitan. După slujbă, I. P. S. S. Mitropolitul a ros-

tit o cuvântare pe care a terminat-o cu cuvintele: «Vă asigur de toată grija ce v'o port. Mulțumindu-vă că ați venit în mijlocul nostru, spuneți tuturor fraților de acolo ce ați văzut aci. Vă împărtășesc cu binecuvântarea mea și rog pe Bunul Dumnezeu să vă ajute și să trăiți la mulți ani». Fiecare dintre oaspeți a primit apoi binecuvântarea arhipăstorească, sărutând sfânta cruce.

Dela Mitropolie oaspeții au fost invitați de către I. P. S. Sa în palatul metropolitan, unde s'a întreținut cu fiecare dintre cei prezenți, interesându-se de viața Românilor din America și în special de biserici și școli. La despărțire, I. P. S. S. Mitropolitul Bălan a dăruit fiecărui oaspe o carte de rugăciuni frumos legată.

După amiază delegațiunile au vizitat muzeul Bruckenthal, unde au primit explicații din partea d-lui Dr. Goritz, primarul orașului. La ora 5, cu două tramvae speciale oaspeții au mers la cazinoul din «Dumbrava» unde s'a servit un ceai de către camera de comerț.

O orchestră a cântat dansuri naționale.

D-l Bozdoc, secretarul camerei de comerț, a vorbit explicând lipsurile țării și cele ce așteaptă România dela Românii din America. A răspuns d-l N. N. Boeriu, care a amintit că Românii de peste Ocean sunt gata să dea o mână de ajutor la gospodăria țării: «Unii din noi au sosit aci gata să-și investească capitalurile lor în întreprinderi românești. Alții îi vor urmă în curând, și noi dorim din toată inima să ajutăm România, pentru a propăși pe terenul economic».

19 Mai

Oaspeții au asistat dimineața la slujba sfintei liturghii oficiată la Mitropolie. La orele 11, cu autobuzele au plecat la Săliște unde au fost primiți de către autorități.

În sala festivă a școlii corul a intonat cântece naționale după care părintele Dr. Borcea a rostit o cuvântare de bun sosit, la care a răspuns d-l Adam Prie, amintind că Românii din America au adoptat portul săliștenilor ca portul lor național de sărbătoare și că un săliștean, d-l Ilie Martin, este fondatorul celei mai puternice organizațiuni românești din Statele Unite.

Prânzul a fost servit în grădina hotelului comunal. Cu acest prilej a luat cuvântul d-l Ilie Martin Silișteanu, descriind condițiunile grele în care s'au organizat Românii de peste Ocean, scopul lor inițial și felul cum s'au dezvoltat. D-sa a ridicat paharul pentru Președintele Hoover.

A răspuns d-l M. T. Roman, care a închinat pentru M. Sa Regele Mihai și prosperitatea României. Au mai vorbit d-l Ioan Petri, care a locuit în America 21 de ani și părintele protopop dr. Borcea, care a mulțumit oaspeților pentru cinstea făcută săliștenilor cu prilejul acestei vizite.

La orele 3, oaspeții s'au întors la Sibiu, de unde cu un tren special au plecat la Alba-Iulia.

20 Mai la Alba-Iulia

A fost punctul culminant al acestei călătorii.

Dintr'un sentiment de profundă abnegație oaspeții români veniți din America au refuzat locurile de onoare ce li se rezervaseră în tribunele oficiale, revendicând

cinstea de a defilă cu drapelele lor, în fața Familiei Regale și a aceloră, cari se adunaseră la Alba-Iulia, pentru a sărbători ziua Unirii. Imediat după sosirea trenului, delegații s'au încolonat mergând pe câmpia Unirii, unde s'a format uriașul cortegiul al Românilor de pretutindeni. Săteni și ostași, laici și preoți, Români de pe Nistru sau de pe valea Timocului, în costume pitorești s'au înșiruit într'o sfântă procesiune din care, ca un simbol măreț, drapelele americane, înfrățite cu cele românești, se ridicau falnice deasupra mulțimii.

Românii din America, femei și copii, preoți și muncitori au trăit ziua mare a sărbătorii dela Alba-Iulia.

Serbarea s'a încheiat cu un prânz oferit de guvern, la care au luat cuvântul părintele protopop V. Urzică, în numele orașului, amintind însemnătatea istorică a cetății Alba-Iulia; Dr. Ion Moldovan, un fost fruntaș al vieții culturale a Românilor din Statele Unite, care a relevat partea de contribuție a Românilor americani la triumful cauzei românești; 21.000 voluntari români s'au înscris în armata Statelor Unite, dintre cari mulți și-au dat viața pe câmpiile Franței, iar alții poartă și astăzi urmele luptelor.

Cei cari n'au putut merge la luptă au contribuit cu averea lor subscriind peste 25.000.000 dollari la împrumutul american al libertății, cu care Statele Unite au făcut față primelor cheltuieli de războiu. Au mai vorbit domnii Sever Vasilescu, Ilie Martin Sălișteanu și Ioan Ionescu, tuturor răspunzându-le în numele oaspeților d-nii M. T. Roman și N. Balindu. În seara aceleiaș zile oaspeții români din America s'au înapoiat la București, o parte dintre ei răspândindu-se în țară pe la familiile lor.

Fig. 32. D-I Iuliu Maniu, Prim Ministru și Ion Mihalache, Ministru de Agricultură, la primirea oaspeților din America

Fig. 33. Hora Unirii după recepția festivă dela Ateneul Român

Foto Royal

BCU Cluj / Central University Library Cluj

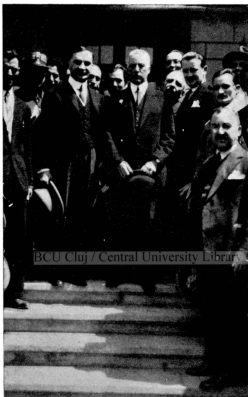

Fig. 34. D-nii Iuliu Maniu și Charles Wilson, Ministrul Statelor Unite, după primirea delegaților din America la Ateneu

Foto Royal

BCU Cluj / Central University Library Cluj

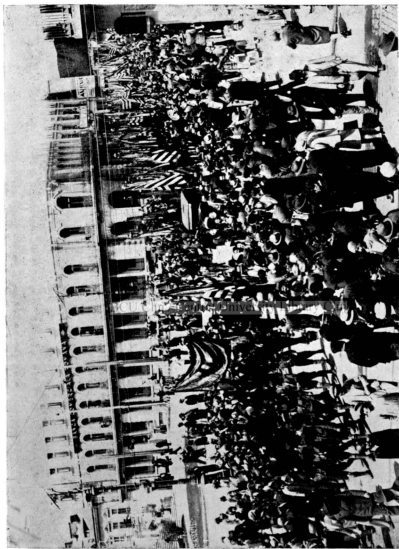

Fig. 35. Cortegiul Românilor din America în drum spre mormântul Eroului Necunoscut

Foto Royal

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 36. Grupul Românilor din America în Gara Mărășești; euvântul de bun soșit al prefectului de Putna

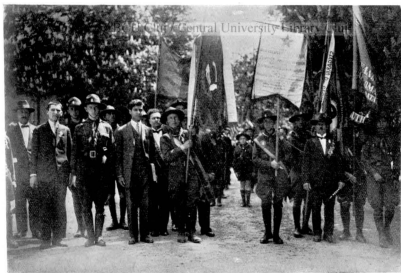

Fig. 37. Cortegiul cu drapelele societăților în Parcul Carol

Foto Royal

BCU Cluj / Central University Library Cluj

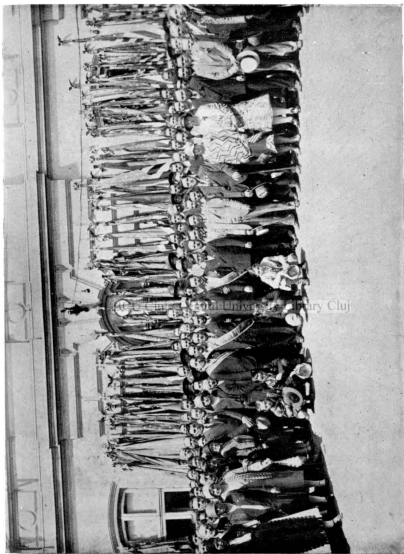

Fig. 36. Delegații din America în curtea Ministerului de Interne, înainte de audiența la Palatul Cotroceni (12 Mai)

Foto Royal

BCU Cluj / Central University Library Cluj

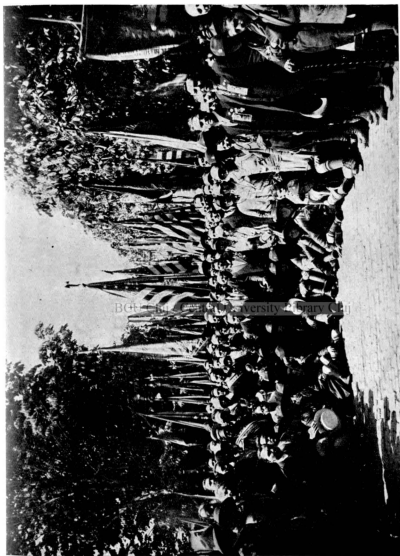

Foto Royal

Fig. 39. Delegația românilor din America în parcul Palatului Cotroceni după audiență

BCU Cluj / Central University Library Cluj

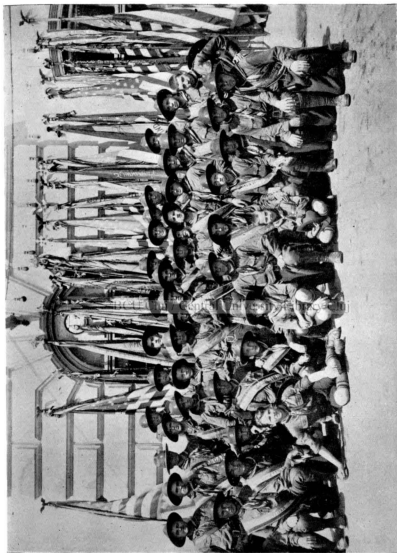

Foto Royal

Fig. 40. Garda erectiașilor cu drapelele oșpetilor din America

BCU Cluj / Central University Library Cluj

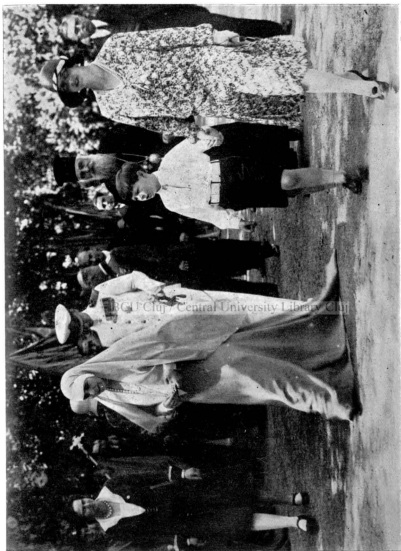

Fig. 41. M. S. Regele, Familia Regală, S. S. Patriarhul Regent și D. Ministru Sever Bocu, trecând în
revistă drapelul societăților din America în parcul Palatului Cotroceni

Foto Lovru

BCU Cluj / Central University Library Cluj

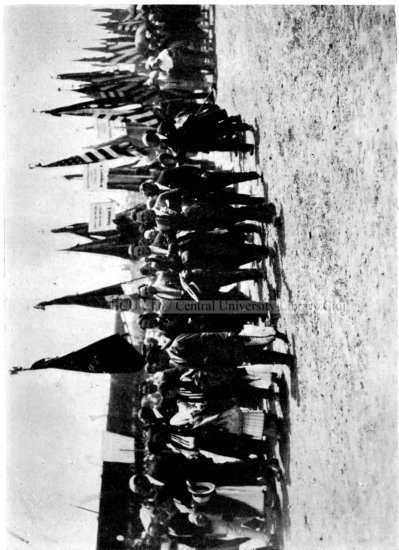

Fig. 42. Defilarea corteginii Românilor din America în Alba-Iulia

Foto Royal

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 43. M. S. Regele Mihai și A. S. R. Principesa Mamă Elena după audiența oaspeților din America

Fig. 44. Deschiderea Târgului Moșilor. M. S. Regele, Familia Regală și Primarul Municipiului

Foto Royal

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 45. Familia Regală asistând la oficierea serviciului divin pentru inaugurarea Târgului Moșilor

Fig. 46. D. Prim Ministru la deschiderea Moșilor

Foto Royal

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 47. M. S. Regele ieșind din pavilionul regal al Târgului Meșilor

Foto Royal

BCU Cluj / Central University Library Cluj

EVREII ROMÂNI

EVREII Români au dovedit sentimentele lor de loialitate și înalt patriotism participând — prin toate organizațiile lor — atât la serbările din 10 Mai dela București, cât și la Alba Iulia în 20 Mai.

Deasemenea în restul țării, în toate orașele principale și cu deosebire la Cernăuți, serbările Unirii au fost prilej de puternică afirmare a identificării Evreilor cu interesele românești.

Și această solidară manifestație merită cu atât mai mult subliniată, deoarece pe terenul strict politic, diferitele grupări evreești, duc între ele, de câțeva vreme, o luptă cu caracter pronunțat violent.

Cu prilejul sărbătorilor paștilor evreești, ziarul « Unser Wort », scria despre participarea evreilor la sărbătorirea neamului:

« În zilele de 10 și 20 Mai poporul român, împreună cu toți fiii credincioși ai acestui neam, vor sărbători amintirea momentelor istorice culminate la Alba Iulia.

« Pentru poporul Român Alba Iulia este simbolul întregirii pământului românesc, desrobirii și reunirii fraților, după secole de prigoniri și suferințe. Alba Iulia este icoana sfintei dreptăți săvârșite de istorie.

« Și pentru noi Evreii, cari am adus atâtea jertfe pe altarul Patriei, această sărbătoare are un înțeles deosebit: duhul Albei-Iulii a coborât asupra țării întregite, dovedind că sub cerul senin al României libere este loc și pentru noi și pentru revendicările noastre.

« Mai mult decât orice popor, noi Evreii cari am suferit atâtea prigoniri și amărăciuni sub diferite stăpâniri, știm să apreciem bucuria libertății și nu noi vom fi dintre aceia cari să introducă o notă discordantă în fericirea generală.

« Apreciem ca intangibile principiile de înaltă umanitate a declarațiunilor din actul Unirii pentru îndreptățirea tuturor popoarelor și limbilor și insistăm în credința noastră că salvarea noastră este în țară și prin țară.

« Tot astfel tăgăduim dreptul altor minorități, cari se dezic de a participa la serbările Unirii, să vorbească în numele Evreilor, cari în aceste momente solemne înțeleg să sape o prăpastie între popoare.

« Deaceia în ziua Unirii și mântuirii României întregite, vom manifesta loialitatea și solidaritatea noastră Patriei Române și întregului popor român; vom declara voința noastră de a colabora la propășirea acestei țări ai cărei cetățeni suntem și vom ascultă chemarea pământului care îmbrățișează cu aceeași dargoste pe toți copiii săi fără deosebire de origine și credință ».

Menționăm deasemenea articolul apărut în «Curierul Israelit», organul, Uniunii Evreilor Români: «Ne bucurăm și noi de bucuria țării», semnat de d-l Horia Carp.

Autorul articolului descrie emoția pe care o produce în rândurile evreimii aniversarea a 10 ani dela Unirea cea mare, insistând asupra contribuției elementului evreesc în luptele naționale dela 1821 încoace, oprindu-se asupra câtorva etape importante 1848, 1877, 1913 sfârșind cu marele războiu.

Iată care este semnificația pe care d-l Horia Carp o atribuie acestor serbări:

«Ziua aceasta în care românimea de pretutindeni trăiește aievea înfăptuirea întregă a visului, cum nici în basme mai frumos nu s'a pomenit, ziua aceasta a bucuriilor fără hotare, o dorim poporului să-i fie și în viitor aceeași aducătoare de bucurii. Zi plină de toată lumina ce umple de cald sufletul mulțimii, când e sguudit de amintiri grele dar mari, și de nădejdi ce pun pentru totdeauna capăt suferinții. Să-i fie bucuria întregă, a ei întregă, dar să o lase împărțită și de cei ce prin pătimirea lor aci, au și ei dreptul la partea lor de mândrie din bucuria țării.

«Nu voim, firește, să aducem umbră în lumina amintirilor ce umple azi de bucurie sufletul românismului. Chiar de nu ne-ar legă nimic de pricinile mari ce au adus această minunată, și sub atâtea aspecte împărțite, frământare a sufletului românesc, încă ne-am bucura, fie numai de nădejdea pe care o aruncă și în sufletul nostru înfăptuirea marilor idealuri, indiferent de cine a avut norocul să o trăiască.

«Dar ne leagă de țară și suferinți cari au fost numai ale noastre, și nădejdi cari sunt și ale țării. Trăim deaceia cu inima toată și cu sufletul întreg bucuria cu care țara serbează cei 10 ani dela întregirea ei».

Și mai departe:

«Și totuș e și pentru noi o zi de mare sărbătoare. O serbăm ca cetățenii țării, cari se bucură că Patria s'a mărit, că ea și-a înfăptuit marile idealuri, că a ajuns țară mare și va fi într-o zi țară bogată prin munca noastră a tuturor. Sărbătorim această zi și ca evrei, cari odată cu întregirea țării, au văzut răsărind și pentru dânsii ziua libertății și a drepturilor omului. Nu încă în chiar lumina plină nu chiar libertatea toată — deși după lege o întregă — dar au început să coboare, încet, dar coboară, și în corturile noastre, raze tot mai pline de cald și de lumină.

«Nu voim să coborâm clipa. Voim s'o trăim și noi în toată luminata ei frumusețe. Voim să ne înălțăm până la dânsa, pentru că noi totdeauna am năzuit spre culmile morale pe cari dreptatea istorică a ătiut să ridice țări și popoare. Și această mare dreptate a început să ne zâmbască și nouă. Cu multă agărcenie încă, dar ne zâmbeste.

«Și zâmbetul acesta ne pătrunde în suflet, frământă gândurile și, ne copleșește bucuria nădejdi ce va să se împlinească.

« Deaceia ne bucurăm și noi. Ne bucurăm cu țara, ne bucurăm cu poporul român de ale cărui destine ne leagă pentru totdeauna zilele ce vor să vie și pentru el și pentru noi.

« Ne bucurăm și serbăm alături de popor și țară cei 10 ani împliniți, de când cei de un neam s'au regăsit într-o frățească îmbrățișare, sub porunca cea mare a dreptății istorice. Ne bucurăm din dragoste pentru dreptate, din bună frăție pentru popor, din indisolubile legături de pământul țării. Ne bucurăm și serbăm și noi acești 10 ani de bucurie a românilor, ne bucurăm și din nădejde, că dreptatea istorică va veni întreagă și pentru noi.

« Și așa ne bucurăm, alături de popor și cu inima plină de bucuria țării ».

În ziua de 10 Mai s'au oficiat în toate templele și sinagogele din țară rugăciuni, cu prilejul cărora s'a înălțat următoarea rugă alcătuită de d-l Șef Rabin Dr. Niemirower:

« Iubind Patria noastră română, trăind în spiritul serviciilor Tăi, cari ne-au propovăduit să ne identificăm cu Țara, căreia îi aparținem, ne apropiem azi, cu ocazia serbărilor Unirii țărilor românești, Tronului Tău, Doamne, unității în natură și în istorie, mulțumindu-ți Ție, Conducătorul istoriei, că ne este dat să sărbătorim împreună cu poporul român această zi atât de însemnată în trecutul Statului Român și atât de importantă pentru viitorul lui.

« Poporul Tău Israel a putut saluta în luna Mai suirea pe Tronul României a Domnitorului Carol I, a putut lua parte la lupta pentru neatrănarea Patriei și a putut exprima bucuria sa cu ocazia încoronării celui Intăiu Rege al României. Evreii și-au îndeplinit datoria față de Tron și Patrie, după porunca învățaturii Tale, a luat parte și la războiul pentru înălegarea țărilor românești. Slavă Ție, am putut fi martori fericiți ai victoriei gloriosului Căpitan Ferdinand, primul Rege al României întregite, sub înțeleapta domnie a căruia am fost recunoștiți ca cetățeni.

« Intonăm milei Tale, o Doamne, imnul recunoștinții noastre în ceasul, când întreaga suflare românească sărbătorește actul măreț al Unirii și formării României Mari. Harul Tău să se reverse asupra Statului Român. După cum Regii lui Israel, Saul, David și Solomon, trăesc în cărțile Tale sfinte și în inima lui Israel, fiindcă au unit triburile și au format Statul lui Israel, tot astfel să strălucească pe cerul inimii noastre, marii voievozi și înțelepții Regi Carol și Ferdinand, stelele trecutului și să fie binecuvântat, speranța viitorului nostru, Regele Mihai I, și locșitorii Săi, Înalții Regenți ».

În aceeași zi, Uniunea Evreilor Români, adresă tuturor Evreilor din țară, următorul manifest:

« Țara sărbătorește împlinirea a zece ani dela Unirea tuturor Românilor sub cutele aceluiaș steag și între granițele firești ale României.

« Fii ai țării, evreii români iau parte la această sărbătoare.

« Aceleaș sentimente care i-au însuflețit la împlinirea supremei datorii pe câmpiile de luptă, aceiaș conștiință, care ne îndrumase la împărțirea greului

și jertfelor războiului, ne îndreptățesc să luăm azi parte la bucuria care prezidează comemorarea de acum a istoricelor înfăptuiri din 1918. Ca și părinții, bunicii și străbunicii noștri, cari au participat la marile străduințe ce au prezidat faptele istorice din vremurile trecute și cari au pus bazele Statului Român, prin sfânta răsvrătire din 1848, prin cea dintâiu Unire, prin războiul independenței și apoi prin campania din 1913, tot astfel generația marelui războiu a știut să-și împlinească aceeași sacră datorie față de Patrie.

« Dreptatea pentru toți fiii Patriei a însoțit dreptatea făcută Patriei însăși.

« Libertatea și egalitatea tuturor în țară liberă și egală cu celelalte țări ale lumii, a fost proclamată.

« Evreii români sărbătorească împlinirea a zece ani dela Unirea tuturor Românilor alături de frații lor Români și de ceilalți cetățeni ai țării. Cu același entuziasm, cu aceeași recunoștință pentru dreptatea divină, cu aceeași încredere neatrămătată în destinele mari ale Patriei române ».

În București se oficiau Tedeumuri la Templul cel mare, Templul Coral și Templul « Unirea Fraternală ».

Credem interesant să rezumăm următoarele cuvântări ținute cu acest prilej:

La Templul Coral d-l Șef rabin Dr. Niemirower:

« Biblia ne povestește că judecătorul Samuel, proorocul viitorului, a unit triburile lui Israel; că Regele Saul, prin victoriile armatei sale, a devenit prim rege al Evreilor, că abia Regele erou David a ridicat Statul evreu la rangul unui factor important politic, cultural, iar culmea dezvoltării o sărbătorim în zilele lui Solomon care a construit Templul păcii. Acest capitol sublim din istoria sfântă a lui Israel este și o oglindă a istoriei moderne în România. Sub Ion Cuza Vodă, Moldova și Muntenia au fost unite. Și după cum Talmudul decide că și în epoca mesianică, începutul istoriei, ieșirea Evreilor din Egipt va fi pomenită, tot astfel și acum suntem conștienți că, prima Unire a țărilor românești a rămas un moment epocal în istoria românilor și pentru timpul de față al Unirii generale.

« Ca și primul Rege al Evreilor Saul, Carol I, care a adus experiența civilizației apusene, diplomația poporului român, a putut ridica România la rangul de Regat, în urma vitejiei române în războiul pentru neatrănare.

« Ca și marele David, Regele viteaz Ferdinand I, a putut încoronă opera dezvoltării prin înțeleapta sa atitudine și vitejia armatei condusă de dânsul, în războiul pentru întregirea și închegarea țărilor românești.

« Instinctul politic al poporului Român, care este un produs al forței unui trecut milenar, s'a unit cu înțelepciunea conducătorilor și patrioților, astfel că România Mare a devenit o realitate istorică.

« Evreii, cari au trăit în țările românești în zilele lui Mihai Viteazul și Ștefan cel Mare, cari au fost o problemă a Statului Român în timpul lui Ion Cuza Vodă, evreii cari au luat parte la războiul pentru independență și au salutat încoronarea Regelui Carol I, și-au îndeplinit datoria față de Tron și Țară, în zilele glorioase ale lui Ferdinand I, sub domnia căruia au fost și recunoscuți ca cetățeni.

«Astăzi însă, când întreaga suflare românească, sărbătorește înfăptuirea României Mari și Unite, nu accentuăm prea mult momentele înălțătoare, cari ne privesc pe noi evreii în deosebi. Astăzi împreună cu toți locuitorii țării, fără deosebire de religie și de naționalitate ne gândim cu toții la era lui Solomon, care a construit templul Unirii și al Păcii, ne gândim cu toții la templul armoniei, care se va ridica în era noastră a Regelui Mihai I, speranța viitorului. Dacă evenimentele ultimilor 70 de ani au adus Unirea tuturor Românilor și provinciilor române, soarele de Mai salută astăzi viitorul Patriei noastre române, timpul în care sanctuarul unității sufletești va fi înălțat și toți locuitorii țării vor forma o unitate spirituală.

«Trăiască M. S. Regele Mihai I și întreaga Familie Regală. Trăiască Înalta Regență, Trăiască România întregită».

La Marele Templu a vorbit d-l Dr. Filderman:

«Sărbătorim împlinirea a zece ani de când poporul Român și-a recucerit libertatea și unitatea.

«Risipit sub stăpâniri străine, cu trupul țării sfâșiat și cu libertatea încătușată, poporul român blând dar brav, și-a cântat tristețea și nădejdea dar și-a oțelit voința ca să sufere, să lupte, să învingă.

«Alături și împreună cu el, Evreii din vechiul Regat au suferit, au luptat și au învins. Amintirea acestei neuitate frății, în restriște și bucurie o sărbătorim acum.

«Afirmăm cu mulțumire și mândrie partea care ne-a fost hărăzită din suferințele poporului român și partea de jertfă pentru victoria României.

«Nimeni în lume mai mult decât noi Evreii, născuți și crescuți pe pământul României, n'a împărțit cu atâta entuziasm și cu atâta statornicie, cu atâta speranță și cu atâta încredere, clanul și vitejia poporului român, în strădania și lupta pentru Unirea tuturor Românilor.

«La Mărășești, Mărășii și Oituz — ca și la Grivița și Plevna — dorm îmbrățișați în același pământ, răscolit de bombe și obuze, români și evrei, copii ai aceleiași țări, slujitori ai aceloraș doruri de mai bine, jertfe sfinte ale aceloraș năzuințe.

«Din morminte de eroi se îndreaptă astăzi și își găsește drum spre cunoștința noastră chemarea lor, chemarea la datorie.

«Ei și-au făcut-o pe a lor. În plin! Cu viața lor!

«Nouă, cari le-am supraviețuit ne incumbă să ne-o îndeplinim pe a noastră.

«Ei ne-au dat o țară rodnică și bogată. A noastră este datoria ca prin vrednicie și muncă să făurim, din rodul și bogăția țării, buna stare și propășirea tuturor cetățenilor ei.

«In fața altarului Dumnezeuului nostru: acesta să ne fie legământul».

La Templul «Unirea Fraternală», vorbește d-l Dr. Boris Reicher:

«Astăzi poporul Român, împreună cu toți credincioșii evrei sărbătorește ziua Unirii și mântuirii.

« Această zi a făcut-o Dumnezeu să ne bucurăm și să ne înveselim într'însa. Căci mai mult decât orice popor noi evreii simțim bucuria deobirii fraților de sub jugul străin și înțelegem rostul reunirii lor sub drapelul libertății. Noi evreii, mai obișduiți decât orice popor, noi setoși de libertate și strigători de dreptate, simțim și înțelegem mai profund însemnătatea acestei zile pentru poporul eroic, care după suferințe de veacuri se află stăpân în țara lui, văzând cu ochii visul secular îndeplinit.

« Dar această zi de izbăvire este și o zi de judecată pentru fiecare dintre noi: Astăzi trebuie să cercetăm calea noastră dreaptă spre apropierea și colaborarea cu poporul autohton atât de blând și tolerant, care ne-a întins mâna prin acordarea drepturilor cetățenești egale față de toți cetățenii acestei țări. Suntem recunoscători marilor făuritori ai Unirii și amintirea lor va fi veșnică în inimile noastre.

« Regele Carol I a fost apărătorul conviețuirii noastre pașnice pe pământul Patriei, iar Regele Ferdinand a înscris drepturile noastre în Cartea de Aur a istoriei României Mari.

« Acum cu prilejul serbărilor Unirii trebuie să arătăm recunoștința noastră Eroilor trecutului și voința noastră hotărâtă zidarilor viitorului. Vom dovedi loialitatea și solidaritatea noastră poporului Român și țării întregite prin participarea noastră la opera de reclădire și prin încordarea tuturor puterilor noastre creatoare pentru prosperitatea României Mari.

« Trăiască Regele Mihai I, Trăiască România Mare!»

La Alba-Iulia, în ziua de 20 Mai, s'a oficiat un Tedeum de către marele Rabin Dr. Fischer, înconjurat de:

Șef Rabin Dr. Niemirower, reprezentând Uniunea Comunităților Israelite din Vechiul Regat; Rabin Dr. Boris Reicher, pentru Comunitățile Israelite din Basarabia¹⁾; Prim Rabin Dr. Eisler Matia, reprezentând pe Evreii neologi din Transilvania și Dr. Dantzig din Sighet. Au reprezentat U. E. R. d-nii Dr. Ettinger și Mayersan. Au mai asistat dessemenea d-l Ministru Voicu Nițescu și toți parlamentarii evrei.

După oficierea serviciului divin, d-l Voicu Nițescu, Ministrul Ardealului, a ținut o scurtă cuvântare, arătând că era nouă, începând cu declarația Unirii dela Alba-Iulia, înseamnă drepturi și datorii cetățenești egale pentru evrei, cari astăzi sunt considerați frați.

La banchetul parlamentarilor, oferit după festivități în sala teatrului Caragiale, d-l dr. Ettinger a ținut următoarea cuvântare:

Domnule Ministru, iubiți frați Români,

« Vă aduc din partea Uniunii Evreilor Români salutul evreilor la această înălțătoare sărbătoare.

¹⁾ Marele rabin Dr. Tzirelsohn fiind bolnav și-a scuzat absența imputernicind pe d-l Dr. Reicher să reprezinte pe Evreii din Basarabia.

« Evreii din Vechiul Regat, născuți și crescuți pe pământul țării ne-am apropiat din frageda noastră copilărie cunoștințele limbii și istoriei Românilor.

« Cu toate că origina noastră este alta, cu toate că tradiția și religia noastră sunt altele, în sufletul nostru este adânc săpată imaginea marilor figuri, cari au întemeiat dealungul veacurilor România.

« Admirația noastră pentru aceștia, sentimentele de iubire de țară și pentru limba românească, s'au întipărit adânc și au rămas neșterse în inimile și mintea noastră.

« Limba românească este limba gândirii și vorbirii noastre, și ea nu este pentru noi mai puțin dulce și mai puțin armonioasă decât pentru Românii de origină.

Domnule Ministru, iubiți frați Români,

« La toate marile acte, cari în ultimile decenii au pus bazele României de azi, în revoluții ca și în răboaie; la 1848 ca și la 1866; la 1877 ca și în 1913; în 1916 ca și în 1918, am dat din belug contribuția noastră la înfăptuirea României Mari.

« Suferințele poporului român au fost și suferințele noastre.

« Bucuriile poporului român au fost și bucuriile noastre.

« Evreii din provinciile alipite, cetățeni leali și devotați Statului se asociază și ei la această sărbătoare.

« Prin munca și jertfele comune s'a făurit România Mare și s'a strâns laolaltă în granițele ei firești și naționale poporul român de pretutindeni.

« Poporul mic și răsfătat ieri, este azi un popor mare și unit.

« Dar mărirea numerică trebuie încoronată de mărirea morală.

« Pentru aceasta credem că poporul Român va înțelege că spiritul de dreptate și egalitate, pentru toate popoarele conlocuitoare, trebuie să fie norma care să călăuzească întreaga politică a Statului.

« România va urma de sigur spiritul de înaltă concepțiune politică și morală a surorilor sale latine.

« Numai astfel se va putea realiza într'adevăr din România Mare, o Românie nouă, din România românilor de origină, România tuturor fiilor acestei țări, oricare le-ar fi origina. Numai astfel toate popoarele vor putea spune cu poetul:

*« Viitor de aur, țara noastră are
Și prevăd prin secolii a ei înălțare »*

« Cu această urare și cu această speranță, strig din adâncul sufletului și conștiinței mele:

« Trăiască poporul român, trăiască M. S. Regele Mihai I,

« Trăiască M. S. Regina Maria, trăiască A. S. R. Principesa Mamă.

« Trăiască Înalta Regentă ».

Această solidară manifestație a Evreilor români a avut un puternic ecou peste hotare.

Cu mici excepții, presa evreiască din Polonia, Elveția și cel mai mare cotidian evreesc din Statele Unite, «Vorwärts», au înregistrat cu satisfacție inaugurarea noii politici a guvernului față de populația evreiască din România.

A fost un prilej fericit pentru a dovedi agitatorilor fără scrupule a chestiunii evreiești, că nemulțumirile populației evreiești, dacă au existat, sunt în cea mai mare parte soluționate, sau pe cale de a fi înlăturate.

EVREII DIN STATELE UNITE ALE AMERICEI ȘI SERBĂRILE UNIRII

Profitând de misiunea d-lui Victor Filip în America, d-na Marilina Bocu, care a legat întinse legături cu prilejul celor două vizite făcute peste Ocean în anii trecuți, cu prilejul cărora a organizat în centrele românești foarte reușite și admirate expoziții, a trimis d-lui George Bernard, fruntaș al evreilor români din America, următoarea scrisoare:

Dragă doamnă și domnule Bernard,

Imi fac o plăcere, ca din partea soșului meu, Ministrul Banatului și Președintele Comitetului organizator al marilor serbări aniversare din 10 Mai 1929, să vă rog a transmite Societății Evreilor Români din America, prin Președintele său — ne mai cunoscând acum cine este președinte — tuturor doamnelor și domnilor membri, cât și d-voastră personal, invitațiunea prin d-l Victor Filip, delegatul nostru, de a lua parte la serbări în număr cât mai mare. Vă poftim cu toată bucuria și prietenia acasă, în solul scump al Patriei, ca în cea mai sfântă zi de praznic nici un fiu al României să nu lipsescă, — căci gândul nostru se îndreaptă cu cinste și cu dragoste, către d-voastră toți frații noștri ce ați știut purta cu demnitate și muncă exemplară fala Patriei, din care plecând peste Ocean ați dus o părticică din sufletul și mândria sa.

Ați fost totdeauna buni patrioți și eu v'am cunoscut așa cu prilejul celor două turneuri în America, de unde eu m'am întors și rămân o bună prietenă și admiratoare a poporului american și a religiei lui pentru muncă.

Chemarea noastră, adresată vouă, frații noștri cei mai îndepărtați este cel mai duios moment din ziua de sărbătoare a întregirii neamului românesc și vom fi cu atât mai fericiți la marele praznic, cu cât veți veni mai mulți împreună cu prietenii americani pe cari noi îi iubim atât de mult.

Cu prietenești salutări
ss. Marilina Bocu

Evreii români din America au răspuns în număr mare acestui apel, adăugându-se grupului de delegați ai Societăților Românilor din America. Totodată d-l și d-na George Bernard, trimit d-lui Ministru Sever Bocu și d-nei următoarea scrisoare:

Dragă doamnă și domnule Ministru,

Am primit amabila invitațiune ce ați avut bunăvoința de a ne-o trimite prin d-l Filip. Chemarea d-voastră la marile serbări ale Unirii ne-a umplut inimile de bucurie. Cu siguranță că, dacă timpul nu ar fi fost atât de scurt, dacă ne-ar fi parvenit mai de vreme invitația aceasta, ne-am fi dus și noi să fim alături de d-voastră în acele zile de sărbătoare.

Cuvintele frumoase pe cari le adresați Evreilor Români din America, pe cari li cunoașteți și în mijlocul cărora ați petrecut o bună bucată de vreme, au produs o excelentă impresie și am fost rugat să exprimăm mulțumirile tuturor pentru sentimentele de prietenie pe cari le adresați. Președintele Uniunii Evreilor Români, pe care dealtfel l-a vizitat și d-l Victor Filip împreună cu d-l S. Rosenthal, a primit cu plăcere invitațiunea și a transmis-o tuturor organizațiilor din America.

E regretabil că, timpul fiind scurt, nu s'au putut decide a pleca la Alba Iulia toți numeroșii noștri prieteni, cari ca și noi ar fi făcut-o cu dragă inimă. În schimb s'au luat deacum măsuri, ca toate societățile noastre de acel să organizeze serbări locale pentru a manifesta sentimentele de dragoste către românii din țară. Facem aceasta cu plăcere dat fiind știrile bune cari se publică despre situația din țară și mai ales speranțele că deacum înainte armonia dintre români și evrei nu va mai fi turburată.

Această speranță este pe deplin confirmată de cuvinte ca acelea cuprinse în scrisoarea ce ne-ați adresat.

Noi vă mulțumim călduros pentru dovada de bună prietenie pe care ne-ați dat-o și vă rugăm să vă faceți interpretul nostru pe lângă frații noștri din România, transmițându-le tot dorul nostru și toată dragostea către acei cari conduc destinele României. Le dorim tot succesul și dorim să vedem România tot mai fericită și mai prosperă spre binele tuturor fiilor ei. Domniilor Voastre vă trimitem deasemenea cele mai bune urări, odată cu cele mai calde salutări din partea soției mele și a mea, respectuos

ss. George Bernard

Concomitent cu aceasta, d-na Sever Bocu a adresat o invitație și Societății Amicii României (The Society of friends of Roumania), prin președintele ei, d-l Nelson Cromwell, un mare filo-român, la care acesta a răspuns:

Scumpă doamnă Bocu,

Prin d-l Victor Filip am primit scrisoarea d-voastră, împreună cu invitațiunea din partea stimatului d-voastră soț, Ministrul Banatului și Președintele Comitetului organizator al Serbărilor Unirii, să participăm, d-na Cromwell, eu și prietenii noștri la această măreață comemorare.

Cu mare regret trebuie să spunem că această invitațiune vine după cum știți, aci în America, într'un timp când noi toți suntem intens ocupați cu afacerile profesionale, civice, personale și politice.

De mai multe ori regretatul Rege Ferdinand și M. S. Regina Maria ne-a invitat ca oaspeți personali și deși uneori aproape de d-voastră, la Paris, nu am avut nici timpul nici oportunitatea de a accepta. Dar Majestatea Sa știe, că în tot acest timp, interesul meu pentru România a continuat nu numai aci în America ci în România însăși cu toată activitatea posibilă, în special pentru orbi, cu presa americană Braille, a cărei prezident și fondator sunt, trimițând ajutoare pentru soldații și civilii orbi din România. De mai multe ori am trimis în România pe directorul meu general a se interesa personal în această direcțiune și sunt foarte fericit că am putut mult ajuta cu această binefacere în România, căreia eu îi sunt atât de devotat.

Fiindu-mi acum imposibil, sper că în luna Iunie sau Iulie, când mă voi afla la biroul meu avocațial din Paris, să pot vizita Bucureștii și să-mi fac plăcerea de a vă vizita și pe d-voastră în Banat.

Sunt foarte fericit despre bunele știri ce am despre noua administrație din România și despre d-l Prim Ministru Iuliu Maniu, pentru care am o mare stimă și respect.

Trimit omagiul meu M. S. Regina Maria, care este nu numai Regina României dar a lumii întregi. D-na Cromwell și eu ne aducem cu cea mai mare plăcere aminte de cele două vizite ale d-voastră în America, de distinsa d-voastră personalitate și de marea d-voastră activitate aci, care a lăsat asupra noastră, a tuturor, o neștearsă amintire.

Vă rog a primi, împreună cu mulțumirile noastre și a prietenilor noștri pentru grațioasa d-voastră invitație, expresiunea distinselor noastre sentimente.

ss. William Nelson Cromwell

POMENIREA EROILOR LA MĂRĂȘEȘTI

9 Mai

IN vederea comemorării zilei eroilor la Mărășești, s'au format în gara de Nord trei trenuri speciale: unul regal, unul parlamentar și al treilea pentru românii americani. Trenurile împodobite cu drapele tricolore au plecat la mici intervale. În trenul regal, se găseau Înălții regenți Miron Cristea și Gh. Buzdugan, membrii guvernului, apoi delegația partidului național liberal, corpul diplomatic și atașajii militari. În cel parlamentar, deputații și senatorii, în frunte cu d-nii Ștefan Ciceo Pop și Traian Bratu, președinții celor două corpuri legiuitoare. În al treilea tren românii americani în frunte cu d-l profesor Adam A. Prie, Președintele Uniunii și al Ligii societăților române americane.

În drum spre Mărășești toate stațiile sunt împodobite cu ghirlande de flori și drapele, iar școlarii în frunte cu învățătorii aclamă trenul regal cântând imnuri patriotice.

La Mărășești înainte de sosirea trenurilor speciale, s'a format un impozant cortegiu care a plecat dela Primăria orașului la ora 8.30, având în frunte pe preoți cu crucea, praporii, sfeșnicele cu lumânări și sf. icoane, precum și Legiunea de onoare conferită orașului Mărășești și purtată pe o pernă de un consilier comunal; apoi călăreți cu steaguri, văduve, orfani, rude ale eroilor morți pe câmpul de onoare, veterani și invalizi din războiu, cu muzica regimentului 10 infanterie, școlile corporațiilor de lucrători, societatea «Solidaritatea» ș. a. Cortegiul se îndreaptă spre mănăstirea neamului.

La ora 11, intră în gară trenul cu românii americani; muzica militară și o companie de onoare din reg. 10 inf. intonează «Pe al nostru steag e scris unire». Publicul izbucnește în urale entuziaste: «Trăiască românismul». După trenul parlamentar sosește în gara Mărășești trenul regal cu Înălții regenți, miniștrii aliați și membrii guvernului.

D-l Manoliu, primarul Mărășeștilor, oferă tradiționala pâine și sare. Trenul este tras pe linia din apropierea șoselei naționale. După sosirea trenurilor speciale se formează un impozant cortegiu în frunte cu Înălții Regenți, ambasadorii străini, membrii guvernului și parlamentarii români, precum și din ofițerii noștri superiori.

«Fidacul» este reprezentat prin președintele său Reissdörfer, ofițer belgian, invalid de războiu, care a adus și o coroană; «Uniunea ofițerilor de rezervă» cu o frumoasă delegație; «Uniunea foștilor luptători» în frunte cu d-l Virgil Serdaru; «Legionarii ardeleni», sub conducerea d-lui V. Cădere; românii americani cu cele 170 de drapele, ș. a.

În fața mănăstirii neamului, unde se află cripta osemintelor eroilor morți la Mărășești, s'a ridicat o tribună în care iau loc membrele Societății Ort. a Femeilor Române în frunte cu d-na Alexandrina Cantacuzino, Înălți regenți, Mitropolitul Gurie al Basarabiei, Episcopul Lucian al Romanului și preoții locali, cetind ruga de deslăgare.

Cu acest prilej Înaltul Regent Gh. Buzdugan a rostit următoarea cuvântare:

« În ajunul serbărilor naționale pentru împlinirea a 10 ani dela Unire, am simțit o scumpă datorie să venim la Mărășești pe câmpul de luptă și de glorie din vara anului 1917, unde odihnesc cu mândrie eroii neamului, pentru ca în fața bisericii ridicată pe acest pământ sfințit cu sângele lor nevinovat pentru păstrarea rămășițelor pământești, să reținoim cu smerenie omagiul recunoștinței naționale memoriei lor în veci slăvite și, în momente de reculegere, să fim pătrunși de legătura puternică stabilită între jertfa lor sublimă și obligațiunea covârșitoare ce ne incumbă de a păstra neatinși și înălța tot mai mult patrimoniul național dobândit cu un spirit de sacrificiu demn de eroii antici. Aci, în vara anului de grozăvie s'a decis soarta țării și a neamului. Armata noastră reconstruită și înzestrată după o iarnă de neînchipuite suferințe, a depășit toate virtuțile ostășești. Mareșalul străpungător de fronturi, pretutindeni învingător, fu de data aceasta înfrânt. Vitejii noștri, demni urmași ai strămoșilor daco-romani și ai oștenilor neînvinși ai lui Ștefan cel Mare, Mihai și Carol, au făcut zid din piepturile lor și rezistând focului năprasnic, prin atacuri și contra-atacuri vijelioase, au împiedicat cucerirea Moldovei și au făcut neperitoare gloria steagului României.

Bravi ostași! ați părăsit casă, părinți, soție, copii și toate nădejtile legitime ale unei tinereți neprihănite pentru a sluji țara și neamul, cum și onoarea steagului sub care ați luptat. V'ați făcut datoria cu deplină credință și cu cea mai desăvârșită uitare de sine. V'ați arătat demni de marele vostru rege Ferdinand I, de puternicul sprijin moral și toate îngrijirile devotate ale Reginei Maria. Umbrele voastre ne covârșesc. Faptele noastre ale tuturor ca și celea ale urmașilor trebuie să corespundă cu jertfa voastră neprecupețită. Suntem profund pătrunși de cât vă datorește țara și neamul. Datorim vouă și familiilor voastre: mame și soții cum și copii cari și-au pierdut sprijinitorul lor; fii, soții sau părinți, cum și invalizilor din groaznicul măcel, datorim României reținută păstrarea și înălțarea patrimoniului național.

Întărit și înălțat din măreția faptei voastre, camarazii și urmașii vor sta de veghe la datorie și-și vor face-o; fiți liniștiți și odihniți în pace și glorie ».

Din partea guvernului d-l general Cihoski, Ministrul de războiu a rostit următorul discurs:

« Serbările Unirii nu ar fi fost complete fără acest pelerinaj la Mărășești.

Bătălia dela Mărășești este cea mai mare luptă pe care a susținut-o oștile noastre dela întemeierea Statului Român, căci 13 zile și 12 nopți fără întreru-

pere, 5 jum. divizii românești au luptat contra a 12 divizii dușmane și această bătălie a costat circa 50 mii morți, răniți și dispăruți din cari 21.450 sunt români.

Aci, la Mărășești, a fost învinsă o armată dușmană care timp de 45 ani se instruisese și utilase fără răgaz, ajungând să fie întâia armată din lume.

Când națiunea noastră se va găsi din nou în grea cumpănă, când grijile mari vor copleși puterea conducătorilor acestei țări, sursa de energie și forța morală se va găsi în reamintirea virtuților și sacrificiilor acelor ce odihnesc aci somnul de veci.

In această zi de sărbătoare a Unirii tuturor Românilor ne descoperim cu evlavie în fața osemintelor sacre a acestor eroi cari au părăsit avuție, familie și viața cu conștiința că sacrificiul lor va desrobii pe frații noștri și va pregăti tuturor o viață nouă.

In capul lor a stat marele căpitan Regele Ferdinand I și neobosită tovarășă a vieții sale Regina Maria, ajutați de priceperea și patriotismul generalului Presan, figuri cărora istoria neamului le va consacra una din cele mai frumoase și mai instructive pagini ».

După aceasta a urmat defilarea trupelor diviziei a șasea pe șoseaua națională din fața mănăstirii neamului. Divizia a defilat în frunte cu d-l general Pestișu. În tot timpul defilării, un avion a sburat deasupra câmpiei memorabile aducând omagiul aviației eroilor decedați.

După defilare, d-l Iuliu Maniu și membrii guvernului au vizitat câmpia istorică. La cimitirul eroilor evrei, rabinul Dr. B. Reicher a oficiat o slujbă pentru pomenirea celor morți.

Trenurile s'au înapoiat în Capitală în ordinea plecării. La plecarea trenului regal, s'a făcut o însuflețită manifestație de simpatie Înaltei Regențe, reprezentanților Statelor aliate și membrilor Guvernului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 48. D-nii Ștefan Cicio Pop și General Prezan, la Mărășești
(9 Mai 1929)

Foto Royal

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 49. Tabloul comemorativ al eroilor dela Mărășești și Legiunea de onoare acordată acestui oraș, la solemnitatea pomenirii eroilor

Foto Royal

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ZIUA DE 10 MAI

Cu zorile limpezi, cu orizontul deplin desperdelat, primăvara a aprins în această zi cel mai frumos soare de Mai. Bucureștiul cu miile sale cupole, cu sutele de turnuri de biserică strălucea ca într'o apoteoză. Albăstrimea țărilor eră de-o puritate divină și nici o dără de vânt n'a turburat pacea solemnă din văzduhuri. Bătăile de tunuri se înecau hohotind în oceanul celestin, clopotul Mitropoliei inundă cu sonoritatea-i profundă, sacerdotală, toate împrejurimile până departe afară de oraș, iar avioanele în rotiri superbe fremătau par'că o melodie a eternității ce din mila Atotputernicului părea că se revelă dinadins de ziua marei sărbători românești.

Străzile, parcurile și grădinile îmbrăcate în verdeață și flori. Natura întârziată atâta vreme de o iarnă excepțională, s'a grăbit să dea zilei de 10 Mai un sân plin de frumuseți. Odată într'o sută de ani dacă se întâmplă să se întâlnească toate florile primăverii în acelaș peisagiu — și de data asta s'a întâmplat. S'au ajuns din urmă vioreaua și mălinul, nu numai cu lăcrămioarele, cu crinul și iazminul, dar chiar și cu trandafirul de grădină, care s'au grăbit și ei printr'o inavuabilă poruncă compensatoare a firii, să-și aducă minunile lor de fețe și parfumuri înainte de vreme, legându-și corolole superbe în ghirlanda împărătească a anotimpului.

Sutele de mii de locuitori ai Capitalei, amestecați cu zecile și sutele de mii de oaspeți veniți din toate plaiurile țării, se revărsau ca râurile umflate pretutindeni. Dela Patriarhie și până la Arcul de Triumf un nesfârșit val colorat de oameni. Moldoveni, bănățeni și bănățence, bucovineni, mărgineni, sătmăreni, moți, tulgheșeni, prahoveni, dobrogeni și de pretutindeni, își învrăstau porturile pitorești cu potopul de târgoveți în haine de sărbătoare, în uniforme cu fireturi și — o pădure de steaguri, balcoane pavoazate, colonade fără număr cu simbolurile țării, palate ornamentate cu grandoare arhitectonică, o surdă tălăzuire de zvonuri și graiuri, vis și feerie, în care pietonul simțea că se scufundă într'o vastă și mistică comunitate sufletească a toate biruitoare. Niciodată Capitala n'a fost atât de frumoasă.

Palatul Poștelor, Casa de Economie, Cercul Militar, Palatul Primăriei, Palatul Regal, Teatrul Național și Ateneul au fost ornamentate cu un deosebit fast și artă.

În piețele Teatrului național, Cercului militar și Palatului regal au fost instalate trei megafoane, care au transmis mulțimei adunate acolo Te-Deumul dela Patriarhie, programul postului de radio-difuziune și reprezentația de gală dela Teatrul Național.

Încă din noaptea de 9 spre 10 Maiu au pornit pe cerul nopții curcubeie albe, fășii de lumină, tăgănuind par'că din orizontul țării cari uneori se împleteau la mijloc în formă de nimb, alte ori se marcau ca litere luminoase pe pagina de istorie a nemărginirii. Așa a început feeria, zice un distins spectator al acestui tablou nocturn (d-l M. Grigorescu). Viziunea palatului poștei cu luminile electrice ce se aprind și se sting într-o alternare continuă, dând iluzia că în fața noastră e un castel vrăjit ca cele din povești, — este deadreptul magnifică. Cercul militar cu salbele de lumini albe scoate și mai mult în relief frumusețea-i arhitecturală. Pe bulevarde, ghirlandele de lumină sunt tot atât de încântătoare. Chiar statuia Brătianu apare mai majestuoasă în lumina feerică, iar Primăria cu proiectoarele ei apare ca un castel surpriză. Înainte pe Calea Victoriei, Teatrul Național înfățișează tablouri picturale cu ajutorul luminii electrice. Aci staționează mai multă lume, pentru că aci se desfășoară punctul cel mai atractiv din program. Ateneul, distins în totdeauna, apare acum ca o cetate în lumină, rivalizând cu poșta și cercul militar. Piața Victoriei e înconjurată de stele mari de broderii incandescente. Șoseaua: un furnicar de mașini. În fund, mort, înconjurat de noaptea adâncă, dispăre Arcul de triumf.

Dar nu numai Calea Victoriei și cele câteva piețe principale, ci și alte părți ale Capitalei prezentau un aspect deosebit. Pe o stradă mică, departe de centru, puteai vedea o școală care-și făcea datoria în tăcere. Aprinsese toate luminile pentru ea însăși, fiindcă prin mahalaua unde se găsea nu mai trecea nimeni. Noapte de basm și de viziuni neuitate.

Serbarea însăși a început cu Te-Deumul dela Patriarhie oficiat la ora 10 dimineața în prezența Familiei Regale, membrilor Guvernului și Înalților demnitari.

Cortegiul regal a fost format astfel: D-l General Nicolescu în trăsura de gală a Prefecturii poliției. A urmat excadronul din regimentul de excortă regală, trăsura a la Daumont în care se aflau Regele Mihai, Regina Maria și Principesa mamă Elena; trăsura în același stil a Principelui regent Nicolae și Principesei Ileana; trăsura cu Înălții regenți Patriarhul Miron Cristea și Buzdugan, urmată de aghiotanții regali călări. Cortegiul a fost încheiat de alt excadron din excorta regală. Membrii familiei regale și Regenții au fost întâmpinați la Patriarhie de primul ministru, d-l Iuliu Maniu. Serviciul divin oficiat de Arhiepiscopul Simeon și un sobor de preoți. O companie cu muzică și drapel dau onorurile. La ora 11 cortegiul se îndreaptă spre Șoseaua Jianu, unde erau improvizate mai multe tribune pentru Familia regală, Corpul diplomatic, Înălții demnitari, ș. a.

A urmat defilarea în ordinea următoare: Muzica regimentului de jandarmi, veteranii din 1877, invalizii de războiu, cercetașii, școala politehnică, Uniunea națională a foștilor luptători, alte societăți, apoi trupele. În fruntea acestora era d-l general Panaitescu, comandantul Corpului II armată, apoi marele stat major, ofițerii în frunte cu d-l General Micora, Comandantul Pieții, gărzile cu cele 166 de drapele noi, școlile militare, comandantul diviziei a IV, comandantul brigăzii IV, reg. 6 inf., reg. 21 inf., comandantul brigăzii de vânători, reg. 2 vânători, reg. 9 vânători, reg. 1 grăniceri, centrul de instrucție al aviației, flota de luptă, grupul de aéro-

tație, regimentul de artilerie antiaeriană, centrul de instrucție al genului, regimentul de transmisiuni, comandantul brigăzii a IV de artilerie, reg. 2 artilerie centrul de instrucție al aviației, reg. de artilerie antiaeriană cu automobilele proiectoare, comandantul diviziei a III de cavalerie, comandantul brigăzii a doua de roșiori, reg. 9 roșiori și regimentul de escortă regală.

La ora 2 festivitatea s'a sfârșit.

În cursul zilei, au fost deschise registrele la Palatul Regal. S'au înscris: Corpul diplomatic, membri guvernului, înalții demnitari, ș. a.

După amiază la ora 5 a avut loc o producție populară organizată de Ateneele din Capitală la Arenele romane. S'au cântat cântece populare, iar artistul Mărculescu dela Teatrul Național a recitat: «Imnul Întregirii».

D-l Dem. I. Dobrescu, primarul Capitalei a ținut o cuvântare ocazională, iar societatea «Joc și cântec românesc» de sub conducerea d-nei S. Măndrescu a executat diferite jocuri naționale.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 50. M. S. Regele Mihai și familia regală la ieșirea din
Palatul Patriarhiei în ziua de 10 Mai 1929

BCU Cluj / Central University Library Cluj

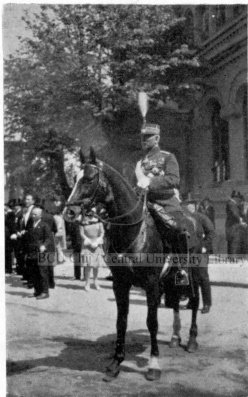

Fig. 51. D. General Panaitescu, comandantul Corpului II de Armată, primind defilarea trupelor în ziua de 10 Mai 1929

BCU Cluj / Central University Library Cluj

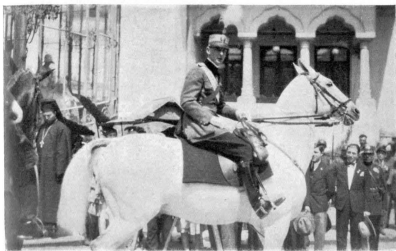

Fig. 52. Plecarea A. S. R. Printul Regent Nicolae dela Patriarhie în ziua de 10 Mai 1929

Fig. 53. M. S. Regele Mihai, M. S. Regina Maria, A. S. R. Principesa Mamă Elena, în drum spre locul defilării

BCU Cluj / Central University Library Cluj

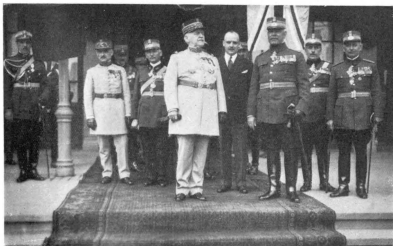

Fig. 54. Misiunea militară franceză în ziua de 10 Mai 1929

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 55. Misiunea militară japoneză în ziua de 10 Mai 1929

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 56. Defilarea invalizilor din războiul pentru întregirea neamului la 10 Mai 1929

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 57. Drapelul Reg. 4 Roșiori în ziua de 10_Mai 1929

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 58. Defilarea proiectoarelor în ziua de 10 Mai 1929

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 59. Cavaleria defilând în ziua de 10 Mai 1929

BCU Cluj / Central University Library Cluj

EXPOZIȚIILE DE ARTĂ ȘI CUSĂTURI ROMÂNEȘTI DELA CERCUL MILITAR ȘI ARTĂ VECHÉ ROMÂNEASCĂ DELA PALATUL DOMNESC DIN PARCUL CAROL

FEMEIA face Unirea. Rolul ei în această sfântă Unire a Patriei, a fost preponderant.

A fost însușeșitoarea ostașilor, prin exemplul ei zilnic de rezistență acasă; îndărătul frontului ea a combătut cu mizeria și durerea întărind cu moralul ei ridicat întreaga suflare românească.

Dela Majestatea Sa Regina cu Principesele, fiecele Ei, până la cea mai umilă țărăncă, fiecare femeie și-a împărțit munca și puterea sufletească pentru a susține cauza războiului. Ca soră de caritate, înlocuind pe bărbați în funcțiile publice, ca plugar la câmp ori ca simplă mamă, cu multiplele jertfe, învingând toate greutățile omenești, ea a întărit moralul.

Și printre toate, femeia româncă urmând tradiția strămoșească, printre cele mai amare clipe ale războiului, și-a susținut necazurile în clipele târzii de reculegere, în veghea nopților de sbucium, cu acul și furca de tors. Simțul ei înclinat spre reverie, tainele sentimentalității ei accentuate, în durere ca și în bucurie mare, s'au tălmăcit totdeauna prin izvoadele minunate, ale cusăturilor și țesăturilor pline de fast și colorit strălucitor, opere ale imaginației ei expresive, a specialei sale abilități pline de gust și siguranță.

D-na Marilina Bocu, care și-a făcut totdeauna o preocupare deosebită, ca îndrumătoare și sprijinitoare a industriilor casnice, s'a gândit să ofere cu prilejul serbărilor Unirii, chiar în Capitala țării, cel mai bun prilej de afirmare a artei populare românești.

Eră în gândul delicat ce orânduia această manifestație și o închinare pentru truda acestor modeste artiste anonime cât și tuturor acelor doamne, care organizează de ani de zile munca acestor femei, ce se susțin numai din produsul ei, cu abnegație și un devotament demn de toată lauda.

Un comitet de doamne a secundat munca d-nei Sever Bocu. Din acest comitet au făcut parte d-nele: Alex. Vaida-Voevod, Ion Mihalache, G. G. Mișculescu, Grigore Iunian, Henry Cihoschi, Voicu Nițescu, Ana Lahovary, Sanda Vidrighin, Garoflid, Oromolu, Maria General Nicoleanu, Veturia Lapedatu, Sarmiza Alimănișteanu.

În după amiaza zilei de 10 Mai s'a inaugurat deschiderea acestei expoziții în sălile Cercului Militar, în prezența M. S. Regina Maria, A. S. R. Principesei Mamă Elena, M. S. Regina Elisabeta a Greciei, A. S. R. Principesa Ileana cu suitele lor, membrii guvernului cu doamnele, și o numeroasă și aleasă asistență. La intrare, chipul unui infanterist în atac, opera regretatului sculptor Mățeanu, înfășurat în faldurile de mătase ale unui imens tricolor, întruchipă triumful ostășului român, căruia îi surădea din capul scărilor o bucovineancă cu trupul strâns în săvelcă, oferind cu brațele întinse, darnic, un coș cu poame coapte, opera pictorului Verona.

Și numai decât înșiruirea somptuoasă a celor patru imense săli ale Cercului Militar, în cari începea să rădă și să cânte simfonia de colori și măiestria tehnică a întregii arte românești din toate provinciile. Erau acolo splendidele broderii ale Regatului, migăloasele cusături pe pânză topită, subțire ca țesătura păianjenului, pe borangie, pe inșior, rochii, hăinuțe de copii, bluze, cazaco moderne, mantale cu totul și totul numai din broderii de mătase pură, unde nu mai eră de pus nici vârful acului pe pânză necusută.

Toate după modele vechi, în colori potolite ca și cele bătrâne, credincioase celor de demult și totuși simple și elegante de purtat cu cel mai rafinat gust modern. Fețe de mese, cusute cu aceiași neînchipuită bogăție, cu râuri de mătase, de aur, argint și fluturași: șervețele, servicii pentru prânzuri și ceai, rame, așoarte pentru cărți, mape, perne, un asortiment pentru cel mai de gust utilagiu gospodăresc.

Apoi porturile naționale complete, după județe și ramificați sătești, frumoasele marame oltenesti, mai subțiri ca vîlul și în sfârșit lîngeria fină de pânză cu fir, îngreunate de broderia deasă, pe acel unic fir subțire, împăienjenit de ajouri și șabace în modele greu și numai de închipuit, necum de cusut. Aceste minuni cu tot ce este mai fin ca broderie de ac, opere conduse de un lung șir de ani, după războiu, de societățile Munca, Albina, Furnica, și Principele Mircea; Asociațiunea Cercurilor de Gospodine, Casele Naționale, D-na Fărcășanu, D-na Ciuceanu, D-na Cosco, D-na Collaro, Consiliul superior de industrie casnică, D-na Eugenia Dumitrescu, Industria casnică românească, Româna, D-na Thorand, Țesătoria națională a d-lui Vasiliu din Râmnicul Vâlcea, Cultura și ajutorul femeii, Casa Artei, Țesătorea și Țăranca.

Un colț al mării săli principale, în dreapta, atrăgea cu deosebire atențiunea, prin coloritul viu și strigător, dar nespus de armonios, în care roșul de toate nuanțele predomină vesel, — eră Bănatul. Această secțiune, condusă de d-na Marilina Bocu, care s'a ocupat și a dezvoltat la industrializare, arta țesăturilor și cusăturilor bănățenești, în special după războiu, ajutând prin aceasta văduvele și orfanele de războiu din acea provincie, prezentă o splendidă colecțiune de țesături și cusături. O întregă odaie pur bănățenească, cu perdele din arniciuri cu alesături, după modelele vechi, un divan imens cu o bogată învelitoare din aceeași țesătură și vreo 70 de perne rustice, așezate în culme, toate cu migălituri de izvoade, în colori una

mai frumoase ca altele. Roșul aprins se desfășoară în toate gamele, lângă albastrul potolit și portocaliul care pălă până la galbenul lămâie. Pe două lungi stelaje se înșirau bogate o altă variațiune de țesături de lână și mătase pură, — ni s'a spus toate vopsite vegetal din flori și rădăcini de care d-na Bocu se ocupă personal o adevărată minune de colori. Șaluri de sport, săculețe de mână, perne, coperitoare de pian și divanuri, toate acele fine țesături a căror tehnică dela primitiva aspreală a fost printr'o atențiune încordată ajunsă la o supleță ca și aceea de mașini, puteau rivaliza cu ultimile producțiuni străine în artă decorativă. Cusături de o înimăginală complicațiune de linii alternând cu cel mai mărunț punct, care este și în tehnica vechiului opreg, întrecând fineța punctului de gobelin francez, unde se putea observă modelul vechiu bizantin, crucea cu cărlige și a la grecurile columnelor corintiene, care sunt din cele mai vechi motive de bază în lunca Timișului, le-am văzut pe cămășile țesute cu negru ale portului bănațenesc, așa zis de jale, cu vechile oprege cu fire negre și castanii, cum și pe șervete și câteva servicii de masă de mult bun gust.

Candelabre vechi cu lumânări de ceară, bănci de lemn frumos învelite cu minunate coperitori, o măsuță joasă cu trei picioare, cu o tavă rotundă cu ștergar, cești de ceai și o lumânare aprinsă într'un sfeșnic, — par'că gata să fie dată de pomană la praznicul moșilor, — după obiceiul bătrân; ulcele frumoase, căni cu mușcate înflorite, icoana și candela dintr'un colț cu busuioac uitat deasupra, un ansamblu de rustic și de confort modern, în același timp, făcând din utilul și frumosul decorativ al camerii bănațenești, cu miros de flori, o chemare prietenească, ce a adus multe zile de-a rândul o serie de iubitori ai artei românești.

Apoi colecțiile celor trei muzee din Transilvania; acela al «Astrei» dela Sibiu, aranjat de d-l Banciu, cu prețioase modele vechi de toate variațiunile, vâlnice și cămăși vechi. Colecția extrem de frumoasă a d-nei Maria Cosma din Sibiu, cu țesăturile în mătase și modele de o inedită valoare, cari au servit pentru albumul Cosma.

Muzeul din Deva sub conducerea d-lui Iosif de Mallasz, prezintă o minunată colecție de creștături în lemn, căpele, furci, cruci, talere, oale și urcioare vechi precum și sobrele și foarte frumoasele țesături și cusături mărunte din ținuturile Hunedoarei, cu minunate porturi de pădurence, din jurul Hațegului; un mare merit al conservatorului aceluia muzeu, om harnic și cu mare pricepere.

Muzeul din Cluj prezintă câteva covoare vechi foarte frumoase precum, și câteva vâlnice și cămăși interesante de prin satele din jurul Clujului.

O veche colecție de porturi dela Bran, Râșnov și foarte frumoasele porturi femeiești din Schei, — Brașov —, cu vechi urcioare și talere din ținutul Făgărașului, strânse de d-na Voicu Nițescu, atrăgeau atențiunea, — cu deosebire —, un costum vechi de peste o sută de ani din Purcăreni, a cărei cămașă cu mâneca lungă de 2 metri, ce se șerpuește în așa fel în jurul brațului, încât mărunta cusătură să apară tot deasupra. Cu brâu lat, de câțiva metri lungime, cu punguliță de piele pentru banii mărunți, legată în curele către spate și un frumos cojoc de piele.

D-na David din Banat expune frumoase produse de broderii albe, gen Ma-deira, — în perdele —, obișnuit a se lucra de țărancele din Banat la capătul șter-garelor cu cari se împodobesc ferestrele caselor țărănești.

D-na Imbroane din Timișoara, expune un mic război în funcțiune, în care se țeș bogatele conciori bătășenești în aur și argint, cu mărunțul punct în gobelin.

Societatea văduvelor de războiu, condusă de d-na Colonel Murgescu, secretează fiind d-na Septilici, expune țeșături, — covoare și cusături —, în colori și alb, lucruri frumoase și îngrijit lucrate.

Uniunea Industriilor Casnice, expune porturi bucovinene, covoare basara-bene și o prețioasă colecție de covoare oltenesti, cu care eră împodobită toată întindere sălii principale.

O frumoasă trecere spre ultima sală o făcea panourile unei admirabile colecții de ștergare și creșături în lemn, cum și fotografii a vechilor bisericuțe de lemn din Sighetul Marmației și Bihor.

O bogată colecție de covoare a expus d-na Prie din Rășinari. Dar o adevărată surpriză a fost ultima sală, în care erau concentrate produsele elevelor școlilor profesionale și complimentare din Capitală. Incepând cu splendidele covoare oltenesti ale d-nei Slănină, lucrate de eleve până la 15—16 ani, minunatele produse — bine cunoscute —, ale școlii de sericicultură sub conducerea d-nei Frunzeanu arătau admirabile eforturi de muncă și răbdare. Se putea admira, — lucrate cu un bun gust, o delicateță de colorit, și armonie de modele —, cari mai de cari mai frumoase, lingerie de corp și pentru masă, rochițe pentru copii și covoare toate mărimile, colectate dela diferitele școli din Capitală, de d-na profesor Castrișanu, și cari au pus în uimire vizitatorii, prin tehnica admirabilă la care s'a ajuns, grație sârguinții meștreilor și profesoarelor acelor școli. A fost o admirabilă idee aceea de a con-voca școlile la o expoziție generală de artă românească, pentru că în acel ansamblu, scoase din cadrul obișnuitelor expozițiuni de fine de an, alături de producțiunile perfecționate ale industriei casnice, în general s'a putut remarcă, spre bucuria tuturor, că în școlile de fete progresul în lucrul, manual este în plină dezvoltare și că elevele până la 15—16 ani lucrează la cusătura și țeșătura românească în acelaș grad de perfecționare ca și țăranca matur experimentată.

Expoziția dela Cercul Militar a fost prima demonstrație în bloc a produselor industriilor noastre casnice din toate provinciile, — dela războiu încoace —, a fost admirabil, organizată, fiind un frumos compliment pentru femeia română și toată lumea privind-o cu întreaga admirație nu a avut decât o singură părere de rău, — că a fost prea de scurtă durată —, numai cinci zile.

Socotim interesante următoarele aprecieri ale presii: «Universul», din 13 Mai:

«Muncii femeii s'a consacrat în programul Serbărilor Unirii, un moment de înțelegătoare prețuire, de îndemn pentru mai departea promovare a frumosului, pe care femeile noastre au știut și mai înainte și acum să-l pună tovarăș sufletului lor delicat.

EXPOZIȚIILE DE ARTĂ ROMÂNEASCĂ DELA CERCUL MILITAR ȘI PARCUL CAROL

Interiorul Cercului Militar, în liniile lui masive și severe, a tresărit eri, ca sub o mângâiere din profuziunea de tonuri, din diversitatea minunatelor migăleli ale artei, cu care Domnițele și jupânițele de odinioară își întocmeau podoabele lor și ale căminului.

«Inițiativei d-nei Sever Bocu s'au unit în primul rând grupul de harnice îndrumătoare dela Uniunea Industriilor Casnice românești, în frunte cu cea mai neobosită dintre toate, d-na Pia Alimănișteanu și, — cu rânduială și gust rafinat —, vasta sală de sus a Cercului Militar, a prezentat colțuri de reală desfătare a ochiului cu, din absolut tot ce se produce în ramura cusăturilor, țesăturilor și alesăturilor românești».

«Lupta» din 12 Mai:

«... Expoziția cuprinde admirabile țesături și obiecte de artă românească din toate provinciile țării. Se remarcă în deosebi splendide cusături și țesături naționale, expuse în standul Banatului, de sub conducerea d-nei Sever Bocu, țesătoria Prie din Rășinari, Uniunea Industriilor Casnice, Casele Naționale, Școlale de industrie casnică de sub conducerea d-nelor Petrica, Georgescu, Grigorescu și Niculescu Frunzeanu; apoi lucrările expuse de d-nele Arghir, Collaro, Cosco, Fărcașanu și Slănină; apoi ale Școlilor complimentare și ale Societăților «Păianjenul», «Albina», «Românca»; Societatea văduvelor de război, etc...»

«Curentul», din 16 Mai:

«... Când femeia vrea să facă un lucru, îl face! Dacă, — vorbind despre această expoziție —, ar trebui să-mi rezum articolul la un singur cuvânt, aș spune numai: vizitați-o!..

Povestea ei e simplă. Comitetul pentru organizarea serbărilor Unirii a în-sărcinat cu alcătuirea unei expoziții de artă și cusături românești o femeie de inimă: pe d-na Marilina Bocu. N'am cinstea s'o cunosc personal. Dar rezultatele străduinții sale o zugrăvesc mai bine ca vorbele. Fiică a plaiurilor vechii Români, din Sinaia mi se pare, și bănățeancă prin adopțiune, d-na Marilina Bocu a închinat artei bănățene o bună parte din viața sa. Iar astăzi, într'un colț al măreții săli a Cercului Militar, putem admira, — grație ei —, multiplele aspecte ale acestei arte, adunate cu o rară pricepere și cu o sârguință de furnică. Dar înțelegătoare a rolului ce-i hărăzează momentul, d-na Bocu nu s'a mărginit aci. Făcând un inimos apel la Instituțiile și organizațiile similare, a avut norocul să găsească acolo aceeași inimoasă înțelegere.

«Căutând par'că să se întrecă în contribuție, au dat un larg concurs acestei reușite manifestări a artei naționale românești (urmează înșiruirea tuturor aceloră cari au expus).

«În mijlocul atâtor frumuseți ochiul îți aleargă, dela una la alta, și nu știi ce să admiri mai întâiu. Și toate orânduite armonios și cu gust. Femeile cari au dat sprijinul lor acestei expoziții au binemeritat dela nație. Ele au dat, despre meritele femeii române, o idee cu mult mai exactă și mai vrednică de laudă decât toate discursurile tuturor congreselor feministe, la un loc. Nume ca acelea ale d-nelor Pia Alimănișteanu, Ana Lahovary, Aretia Tătăreanu, Sarmiza Alimănișteanu, Elena Raicovicesanu, Cosma și Bocu merită să fie memorate».

Paralel cu expoziția de artă și cusături românești dela Cercul Militar, un comitet de doamne, membre a « Ligii Naționale a Femeilor Române », sub prezidenția d-nei Ana Lahovary, — născută Crețulescu, — ajutată de d-nele Pia Alimănișteanu și Aretia Tătărescu împreună cu Dr. Severeanu, au organizat o expoziție de artă veche românească și arheologie în sălile Palatului Domnesc din Parcul Carol.

Această expoziție, care a fost deschisă în prezența Familiei Regale și a guvernului în după amiaza zilei de 10 Mai, a oferit vizitatorilor adevărate comori de artă.

Obiectele expuse, aranjate cu multă măiestrie și într'un cadru potrivit fiecăruia, au oprit îndelung atențiunea înalților oaspeți.

În sala din mijloc, care prezintă o formă apropiată unui naos de biserică, s'au expus obiecte vechi bisericești, printre cari locul de frunte îl ocupă tâmpla mănăstirii Arnota, — minune de artă veche bisericească — mănăstire care a fost ridicată de Domnul Constantin Brâncoveanu spre cinstirea vrednicului Voevod Matei Basarab, ale cărui oseminte se odihnesc acolo. Această tâmplă a fost încă expusă la Paris, cu prilejul expoziției de arte decorative din anul 1925, fiind obiectul unanimei admirații a străinilor.

În aceeași sală se mai puteau vedea:

O icoană din biserică Sf. Gheorghe Nou, după a cărei inscripție s'a putut identifica locul unde a fost înmormântat Domnul Constantin Brâncoveanu;

O cruce din lemn de măslin sculptat, legată în aur, dăruită de Domnul Matei Basarab mănăstirii Dealu de lângă Târgoviște;

evangelia lui Șerban Cantacuzino, precum și multe alte icoane din secolul XVI—XVIII, candelă, chivote, cărți și manuscrise vechi. Și se mai puteau vedea podoabele găsite în mormântul lui Radu Negru, cu prilejul săpăturilor dela Biserica Domnească din Curtea de Argeș.

În sala din dreapta în fund, d-l Dr. Severeanu expunea cunoscuta d-sale colecție arheologică iar în sala de alături expuneau covoare, și fote vechi d-nele Aretia Tătărescu, Tanți Budișteanu, Florescu, Săulescu, Stănculescu, Brăiloiu, D-ra Catargi și d-nii Neamțu, Gigărtu și Söpkész. O mențiune specială merită covoarele oltenesti cari acopereau pereții acestei săli.

În câteva vitrine se puteau admira o splendidă colecție de conciuri și paftale de argint precum și o minunată broderie de pânză a Zincii Goleescu, datând din 1803, colecția d-nei General Peticari.

Printre toate acestea, aquarele de Preziosi din colecția M. S. Regelui.

În sala din stânga, aranjate cu multă pricepere, covoare basarabene, fote vechi și obiecte în ceramică, printre cari se remarcău admirabilele aquarele ale d-nei Satmary.

La intrare, în hall-ul cel mare, fac mare impresie două odăi, — una oltenească aranjată de d-na Tătărescu și una ardeleană, aranjată de d-na Cosma.

Și în sfârșit pe cele două pridvoare se întindeau colecția rară de covoare basarabene a d-lui Roșianu (90 de bucăți), o colecție de ilice bucovinene a d-lui Frunzeanu precum și o colecție de cojoace a d-lui Novici.

Fig. 60. A. S. R. Principesa Ileana în mijlocul doamnelor cari au organizat Expoziția dela Cereul Militar

Foto Royal

BCU Cluj / Central University Library Cluj

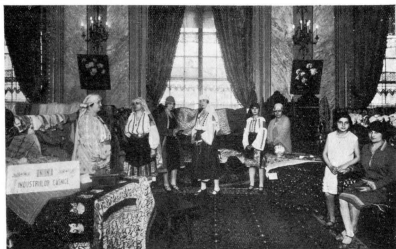

Fig. 61. Standul Uniunii industriilor casnice

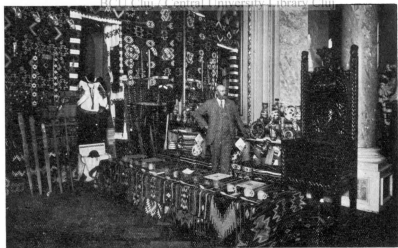

Fig. 62. Standul Muzeului din Deva. Conservator d. Iosif de Mallasz

Foto Royal

BCU Cluj / Central University Cluj

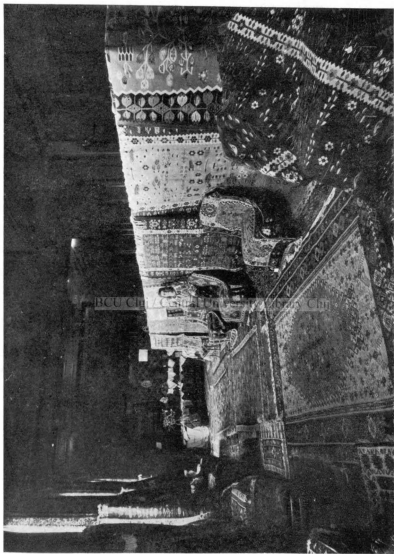

Foto Royal

Fig. 63. Standul D-nei Slăvina

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Foto Royal

Fig. 64. Standul Banatului, aranjat de D-na Marilina Bocu

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 65. D. Iuliu Maniu părăsind expoziția dela Palatul Domnesc
din Parcul Carol, în tovărășia D-lui I. Lugoșanu și D-rei Lygia Bocu

Foto Royal

BCU Cluj / Central University Library Cluj

EXPOZIȚIA DE STAMPE ȘI HĂRȚI ASUPRA TRANSILVANIEI ȘI BANATULUI DELA ARHIVELE STATULUI

CĂNTĂREȚUL inspirat al Ardealului Nicolae Bălcescu în neasămuita sa descriere asupra acestei țări zice, că ea seamănă a fi un măreț și întins palat, capodoperă de arhitectură, unde sunt adunate și așezate cu mândrie toate frumusețile naturale ce împodobesc alte ținuturi ale Europei.

Ceeace a spus marele scriitor despre frumusețile naturale, ale acestei țări, se poate spune, cu oarecare restricție, și despre comorile lui științifice și artistice. Bogățiile și frumusețile Ardealului și Banatului, orașele lor cochete, cetățile și satele lor bine orânduite, portul de-o bogăție și varietate pitorească a atâtor neamuri care locuiesc aci, au atras și impresionat pe foarte mulți artiști, localnici și străini, determinându-i să ne eternizeze în operele lor.

În pinacotecile și marile colecțiuni de stampe, fotografii, albume, ilustrațiuni ale Europei, se găsesc nenumărate tablouri, gravuri, aquarelle, schițe, planuri, — unele semnate de artiști celebri, altele anonime —, care reprezintă peisagii, orașe, cetăți, monumente, personaje, costume, din cele mai variate colțuri ale acestor provincii. Unele din ele sunt adevărate capodopere de artă picturală, de gravură sau de cartografie, altele încercări naive, dar toate cu interes deosebit pentru cunoașterea stărilor de lucruri și a personalităților de seamă din anumite epoci.

E meritul d-lui G. Olazewski directorul Muzeului Toma Stelian, colecționar pasionat de asemenea comori artistice și științifice, de a fi expus la Muzeul Arhivelor Statului cu prilejul serbărilor aniversării de zece ani dela Unirea Transilvaniei cu Patria Mamă, un număr de 400 de asemenea comori. În această bogată colecțiune, vederi de orașe, costume, peisagii, portrete sunt 100; hărți și planuri sunt 40, iar restul portrete de principii și guvernatori ai Transilvaniei. Aceste comori datează din secolele XVI—XIX și sunt parte gravuri în negru, parte colorate semnate de artiști ca: I. Peters, Iacob Alt, G. Herring, Moleville, M. Bouquet, T. H. Valerio, Raffet, P. Rumann ș. a., fiind de o importanță excepțională pentru cunoașterea trecutului nostru din aceste părți nu numai pentru bogăția și varietatea de aspecte ce ne înfățișează, ci și pentru autoritatea indiscutabilă a artiștilor care le semnează.

Nu mai puțin însemnate sunt și cele 40 de hărți și planuri de orașe și de cetăți executate de cartografi mai de seamă din secolul al XVII-lea și XVIII-lea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ROMÂNIA-JUGOSLAVIA

MATCH DE FOOT-BALL PENTRU CUPA REGELUI ALEXANDRU

CONTRIBUȚIA sportului la sărbătoarea Unirii a corespuns în întregime așteptărilor. Programul festivităților din 10 Mai, a avut în matchul România-Jugoslavia unul din numerele atractive.

Cuvintele de mai sus sunt ale cronicarului «Gazetei Sporturilor».

Cea de a șaptea întâlnire a celor două echipe naționale a fost onorată de prezența unui public extrem de numeros. În tribuna Regală au luat loc A. S. R. Principele Regent și A. S. R. Prințesa Ileana, înconjurați de membrii guvernului în frunte cu d-l Iuliu Maniu.

Echipele au apărut pe splendidul teren al Oficiului național de educație fizică la ora 5.30. După formalitățile prezentării, — în sunetele imnului regal a celor două țări, — arbitrul fluieră începerea jocului.

Din primele minute echipa jugoslavă e net dominată și însuflețirea echipierilor noștri suferă numai de pe urma lipsei de coeziune. În general însă, echipa României a făcut o partidă extrem de satisfăcătoare.

Vecinii noștri au adus la București cea mai bună echipă. Au venit siguri pe victorie; s'au înșelat întâlnind un adversar nebănuit a cărui replică i-a dezarmat. Dacă n'ar fi profitat de o greșeală a lui Zombory (portarul echipei române) plecau la Belgrad fără cupă. Jucătorii jugoslavi au știut însă să-și dozeze eforturile și să profite de lipsa de înțelegere a echipei noastre. Deținători ai unei tehnice bune au smula de multe ori, — în a doua repriză, — admirația publicului.

Dăm cuvântul aceluiaș cronicar sportiv, care ne descrie aspectul general al matchului:

România deschide jocul pe aripa dreaptă; Boros și Tănzer sunt lansați și nu întârzie să se apropie de Mihelcici; unul din ei shotează afară din poartă. Două zeci de minute trec fără ca vreuna din echipe să marcheze. Dese incursiuni din ambele părți. În minutul 20, Ciolac trece mingea «între doi» lui Subășeanu. Acesta trimite mingea în poarta vecinilor. În urma acestui succes echipa României continuă să preseze, până la minutul 27, când Pavelic egalează.

În minutul 35 Boros primește mingea dela Cipeigan și marchează al doilea punct pentru echipa României. Până la pauză România domină net.

După o pauză de zece minute se reia jocul. Jugoslavii devin periculoși, atacând fără întrerupere, pe ambele aripi, pentru a distruge atențiunea mijlocașilor.

Jugoslavii reușesc să egaleze. Românii reacționează cu intermitențe, totuș în minutul al 15-lea, dintr'o greșală a lui Zombory, care scapă mingea din mâni, Pavelic marchează al treilea punct pentru Jugoslavia. Rezultatul se menține până la sfârșitul jocului cu toate eforturile echipei românești de a egală.

În rezumat, un spectacol sportiv de cea mai bună calitate și un nou prilej pentru strângerea legăturilor cu aliații noștri jugoslavi, cari după terminarea matchului a primit cupa Regelui Alexandru din mâinile A. S. R. Principele Regent Nicolae.

ROMÂNIA ÎN PORT, JOC ȘI CÂNTARE

POEM MUZICAL-ETNOGRAFIC DE TIBERIU BREDICEANU

DL Tiberiu Brediceanu și-a făcut debutul pe scena românească cu o strălucită șezătoare, organizată la Sibiu cu concursul regretaților scriitori: C. Sandu Aldea și I. Borcia. Indrăgostit de scenă, i-a rămas credincios toată viața. În 1905, cu ocaziunea inaugurării Muzeului etnografic al Astrei, d-sa organizează întâia dată acest poem etnografic cu elemente bănățene mai ales. După doi ani, reeditează spectacolul la Budapesta, în cadrele unei serbări organizate de societatea studențească « Petru Maior ». În 1909, Reuniunea femeilor din Arad îi cere același lucru, precum după alți doi ani, primește o invitație similară din partea societății studențești « România Jună » la Viena, și mai apoi la Brașov. Chiar evenimentul cultural cel mai de seamă din Dacia superioară: Inaugurarea Universității din Cluj la 1920, nu s'a putut imagina fără de reprezentația feerică și spectaculoasă a poemului d-lui Brediceanu. Capitala României, s'a desfășurat mai întâiu în priveliștele înălțătoare ale acestui poem la 1924, cu ocazia descălecării pe aceste meleaguri a celei mai vechi societăți culturale românești de peste munți: Asociația Transilvană « Astra ».

Obişnuită la toate prilejurile mari în timpul din urmă, această reprezentație nu putea lipsi cu ocazia împlinirii primului deceniu dela întregirea noastră națională. Cel dintâiu care a atras atenția autorului asupra acestei mari ocazii, a fost d-l prim-Ministru, Iuliu Maniu. Domnia Sa, încă din primăvara anului 1928, a cerut autorului să pregătească ceva frumos cu această memorabilă ocaziune. Într-o convorbire cu d-l Alexandru Vaida Voivod, autorul a fixat chiar întregul său program de acțiune. Dar cel care în numele guvernului i-a dat însărcinarea oficială să pregătească acest poem, a fost d-l Ministru al Băntului și președinte al Comitetului de organizare a serbărilor Unirii, Sever Bocu. D-l Brediceanu a primit invitațiunea cu condiția, de a-și întregi poemul său etnografic muzical cu elementele care îi lipseau din țară mamă, din Bucovina și din Basarabia, pentru a putea reprezenta astfel, într-o măiastră sinteză, toată bogăția, frumusețea și varietatea incomparabilă ce o prezintă țara noastră în port, joc și cântare.

Pentru desăvârșirea operei sale, d-l Brediceanu, a solicitat și obținut dela sucursala « Albina » Brașov, al cărei director este, un concediu de trei luni de zile. În acest timp, d-sa a pregătit întreg poemul acesta magnific, care a fost punctul culminant al zilei de 10 Maiu și care a încântat masele largi ale populației din Capitală, în următoarele două zile, la Arenele Romane.

În acest scurt interval, d-sa a depus o muncă și stăruință admirabilă, alegând cele mai frumoase și caracteristice costume naționale din întreaga țară; deasemenea dansurile cele mai tipice, sub raport coreografic; precum și melodiele populare cele mai atrăgătoare ca joc și cântare. D-sa a angajat țărani ca executanți, în rolurile active ale poemului, iar pentru partea de decor, o mulțime de alți țărani și țărance ca figuranți.

În executarea acestei lucrări, d-sa a avut să lupte cu două greutăți: a) spațiul redus, în care nu se puteau concentra toate, ci numai cele mai caracteristice elemente etnografice și muzicale, și b) timpul, mai bine zis răbdarea spectatorilor, care nu poate trece de 2 $\frac{1}{2}$ până la 3 ore. A stat o bogăție de material la îndemâna autorului. Numai din Bănat, el ar fi putut înfățișa zeci de costume, sute de jocuri și mii de melodii, toate diferite și interesante. Aici a fost problema cea grea: selecția. Și d-sa s'a dovedit un selecționator de primul ordin. Dacă Goethe a spus cu perfectă dreptate că, din felul cum știe să se restrângă cineva, se cunoaște dacă e maestru, atunci, noi putem spune cu conștiința liniștită că d-l Brediceanu e un maestru adevărat.

I. *Costume.* Costumele au fost reprezentate prin următoarele 15 grupuri de dansatori:

1. Port din Mehedinți în hora echipei, « Liga Culturală », secția d-nelor, București; 2. Portul din Călinești și Berbești Maramureșului; 3. Porturi din țara Oașului, jud. Satu Mare; 4. Porturi din Roșia Bihorului; 5. Porturi din comuna Bucium, Munții Apuseni; 6. Porturi din Chizătăul Bănatului; 7. Porturi de Pădureni și Pădurence din jud. Hunedoara; 8. Porturi din Săliște Sibiuului; 9. Călușerii din Călărenii Târnavei Mici; 10. Porturi din Tismana Olteniei; 11. Porturi din Dragoslavele Munteniei; 12. Porturi din Mălinii Moldovei; 13. Porturi din Câmpu-Lungul Moldovenesc; 14. Porturi dela Bălți din Basarabia; 15. Porturi de Fărșeroți din comuna Frășeri, colonie macedoneană în județul Durostor.

Afară de aceste grupuri de dansatori, Bănatul singur a fost reprezentat prin cinci feluri de costume de o varietate și frumusețe unică; țara Hațegului prin trei. Am văzut apoi costume din părțile Huedinului, dela Morlaca; dela Arad, din Boroșineu; de pe Târnava Mare, din Cohalm; dela Brașov, din Scheiu, Râșnov și Bran. N'a lipsit nici fermecătorul port dela Tulgheș, precum a fost de față și Bucovina cu două feluri de costume din două regiuni caracteristice românești. Țara mamă a fost reprezentată, prin alte costume pitorești din Moldova și Muntenia și anume, în această din urmă provincie, din Muscel și Mehedinți, precum și dela Râmnicul Vâlcei; iar din Moldova dela Piatra Neamț. Un spectator grăbit ar fi putut constata că Ardealul și Banatul au fost mai bine reprezentate în poem, decât Muntenia și Moldova. Greșală. Aceste țări au fost reprezentate prin ce au ele mai frumos, mai nobil, mai caracteristic. E adevărat, că în Transilvania, în vecinătate nemijlocită, găsim porturi de o varietate uimitoare, aproape de necrezut. Să ne gândim numai la porturile țărănești din următoarele trei ținuturi vecine: Bănat, Țara Hațegului și marginea Sibiuului, unde găsim porturi atât de originale și diferite unele de altele, încât abia au ceva comun.

II. *Coreografie*. Iată un capitol absolut nestudiat, din etnografia noastră națională. E cu atât mai mare meritul autorului de a se fi pasionat de aceste probleme încă din fragedă copilărie, și de a-și fi păstrat această nobilă pasiune până acum în anii bărbăției sale fecunde. Pe tărâm coreografic, d-l Brediceanu are o îndemânare și experiență unică, dobândită prin călătorii de studii, făcute sistematic, ani de-a rândul în toate ținuturile locuite de români. Ajungând la capătul studiilor sale coreografice, s'a convins, că deocamdată, — în lipsa unor fixări precise pentru instrucție — nimeni nu poate executa în mod veritabil, și caracteristic, dansurile noastre românești, decât numai țărănul român însuș. Dacă ar fi încercat să execute poemul acesta cu concursul unui corp de balet, i-ar fi trebuit 165 artiști și artiști de balet, — ceeace nu posedă, deocamdată nici cea mai mare scenă de balet din lume. Iată deci, că ceeace d-sa n'a putut înfăptui cu ajutorul artei noastre culte, a putut cu acela al fermecătoarei muze populare. Inteligența și bunul simț natural al țărănului nostru, l-au ajutat în chipul cel mai fericit la executarea poemului său grandios.

III. *Musică*. Dacă și în vorbirea de toate zilele tonul face muzica, ne putem închipui ce importanță covârșitoare are ea, într'un poem muzical-etnografic, ca acesta. D-l Brediceanu, de zeci de ani se ocupă cu colecționarea și fixarea melodiilor noastre populare, având și în această privință o îndemânare rară. Din motive culese în toate ținuturile românești, a compus astfel piese muzicale caracteristice, pe care auzindu-le țăranii, au dansat chiar din întâiul moment, fără de nici o greutate. Pentru a păstra și mai mult farmecul poemului etnografic, a întrebuințat instrumentele muzicale țărănești, caracteristice în singurațiile regiuni: d. p.: trompeta, în Bucovina, clarinetul și tamburina în Macedonia, ș. a. O lucrare de seamă a trebuit să îndeplinească d-sa, normalizând melodiile, în sensul ca, ele să nu fie nici prea repezi, nici prea încete, ci să corespundă ritmului lor firesc.

Melodiile pentru cântare, și de astă dată au fost executate de cântăreți și cântărețe de profesiune. Potrivit cu programul, străduința autorului a fost de a menține nota caracteristică a melodiilor populare, eliminând, ceeace e prea rustic-vulgar și scoțând în relief partea poetică a cântecelor noastre populare și a nobilului nostru suflet țărănesc.

Iată acum, și jocurile executate în cadrele acestui poem: Întâiu, o notă uvertură de Tiberiu Brediceanu, pe motive vechi ardelenesti, care se termină așa de simbolic cu o măreață chemare prin tulpă a țării întregi la unire: prin port, joc și cântare. Întâiul punct, a fost Hora executată de echipa Ligii Culturale, București, secția doamnelor, compoziție originală a autorului. Al doilea, a fost Maramureșul cu « Tropotita ». Al treilea Bihorul cu « Mărunțelul ». Al patrulea, Munții apuseni cu caracteristica lor « Țarină ». Al cincilea, Oltenia cu « Bordeicul ». Al șaselea, Oașul cu « Jocul de băut în palmi ». Al șaptelea, « Învărtita » dela Sălișteea Sibiului. Al optelea, Bucovina cu o veche horă și cu « Arcanul ». Al nouălea, Muntenia cu « Brăul și Mănioasa ». Al zecelea, « Hățegana » din țara cu acelaș nume. Al unsprezecelea Bănatul cu « Pe loc ». Al doisprezecelea, « Țimburelul » și o « Moldovenescă »

din Moldova. Al treisprezecelea, « Bitoliana » dela coloniștii macedoneni din Duros-tor. Al patrusprezecelea, « Basarabeasca » din Basarabia. Și, în sfârșit, neîntrecuții călu-șeri de pe Târnava. Ei au jucat: « Bătuta », « Călușerul » și « Ardeleana ». A fost atâta avânt și însuflețire spontană, în improvizația liberă a acestor țărani târnăveni, făcută pe « Ardeleana », încât spectatorii, văzând însuflețirea și voioșia cu care dansau, s'au simțit înviați în toate fibrele ființei lor de doruri frenetice de viață. Dacă n'ar fi jucat sub cerul liber, ci undeva într'o încăpere cu tavanul scund, ca în atâtea din hanurile noastre sătești, ci ar fi putut chiui, ca la ei acasă:

Ridică-te grindă în sus,
Să nu zici că nu ți-am spus...

Improvizația aceasta țărănească a avut un succes de nedescris.

Poemul s'a încheiat cu o apoteoză. O imensă coroană sprijinită pe brațe puter-nice, din toate ținuturile României, apărea într'un cadru feeric, de 260 de persoane, înfățișând fiecare câte un colț din țara aceasta încântătoare înaintea ochilor uimiți de atâta frumusețe.

Deși costumele, jocurile și melodiile erau așa de variate și dovedeau fărâmi-țarea neamului nostru timp de veacuri în atâtea țări și țărișoare, — prin ideea centrală care domină toate amănuntele acestui poem, precum și mai ales prin acordul său final, ne înfățișă unitatea miraculoasă, a neamului nostru în port, joc și cân-tare, unitate care nu-și găsește seamănul decât în unitatea nu mai puțin uimitoare a limbei noastre românești.

Toate porturile s'au fotografiat, iar jocurile s'au filmat și s'au notat și dansu-rile cu toate amănuntele lor coreografice, urmând să se editeze într'o operă măreață care va arăta odată lumii întregi, bogăția, frumusețea și nobilul gust al țăranului român. Aceste lucrări din urmă, au fost tot atât de necesare, dacă nu chiar mai necesare, ca însăși compunerea poemului, fiindcă pe zi ce trece, dispar în oceanul indiferentismului și nepriceperii obștești, atâtea colțuri vrăjite de frumuseți de altădată. Credem că ele constituie, în urmăre, un merit cel puțin tot atât de mare pentru autor, ca și compunerea însăși. Deaceia, nu-l putem felicita îndeajuns.

Cuvinte de laudă și recunoștință se cuvî și aceloră, cari au înlesnit fie stu-diul prealabil necesar compunerii poemului la fața locului, fie — și aceasta mai ales — organizarea și transportarea grupelor de dansatori și figuranți la București Mențiunea cea mai elogioasă, trebuie să se acorde și bunului suflet de Român, artistul Ștefan Mărcuș, unul din prietenii cei mai devotați ai autorului care, cu un spirit de jertfă rar în zilele de astăzi, a luat asupra sa sarcina înscenării și regia generală a poemului. În fine orchestrei Operei Române care cu precizie și elan a susținut partea orchestrală a poemului. Acestora se datorește înainte de toate succesul neuitat al reprezentării poemului etnografic muzical « România în port, joc și cântare » din zilele de 10, 11 și 12 Mai la București. Onoare și recunoștință lor.

Fig. 66. D. Tiberiu Brediceanu, autorul poemului muzical
etnografic: «România în port, joc și cântare»

BCU Cluj / Central University Library Cluj

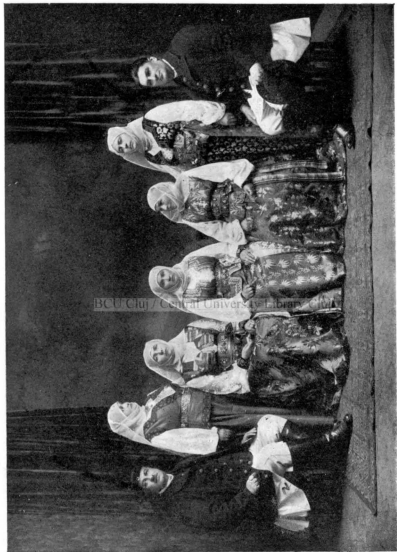

Fig. 67. Grup etnografic din Brașov-Scheia

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 68. Grup etnografic din jud. Mehedinți

Fig. 69. Grup etnografic de Călușeri de pe Târnava Mică (Lasiul român)

Julietta

BCU Cluj / Central University Library Cluj

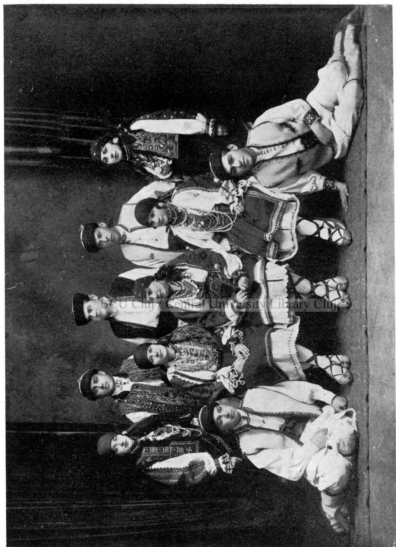

Fig. 70. Grup etnografic din Haneșoara

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 71. Grup etnografic din Boroșinen, jud. Arad

Fig. 72. Grup etnografic din Oltenia (Com. Tismana)

Julietta

BCU Cluj / Central University Library Cluj

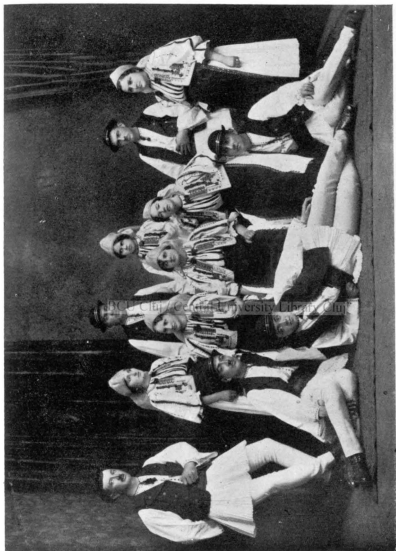

Fig. 73. Grup etnografic din județul Sibinului (Saliste)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 74. Grup etnografic din Banat (jurul Lugojuului)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 75. Grup etnografic din Munții apuseni (Buciumani)

Julietta

· BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 76. Grup etnografic din Dobrogea (coloniști macedoneni din com. Frașari)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 77: Grup etnografic din Bucovina (Câmpulung)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 78. Grup etnografic din Banat (com. Chisău)

Juilletta

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 79. Grup etnografic din Banat (Luncani și Borlova)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 80. Grup etnografic din Maramurăș

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 81. Grup etnografic din Moldova (com. Malini)

Julietta

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 82. Grupa Ligei Culturale, comitetul doamnelor, București, care a executat Hora Unirii în costum național din Vâlcea

Fig. 83. Grup etnografic din Căhalm (Târnava Mare)

Julietta

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 84. Grup etnografic din Ținutul Oaşului

Fig. 85. Grupul basarabean

Julietta

BCU Cluj / Central University Library Cluj

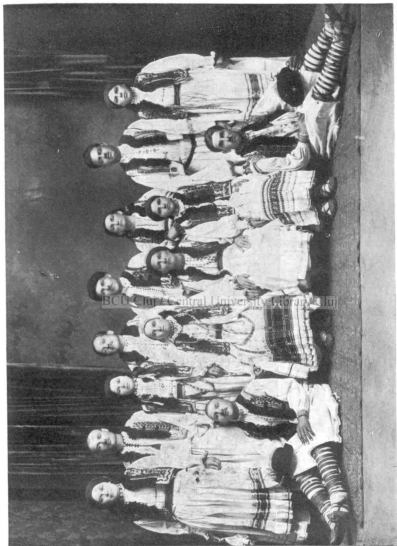

Fig. 86. Grup etnografic din Bihor (com. Rogia)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 87. Grupul etnografic din Dragoslave (jud. Mureș)

Fig. 88. Grup etnografic din Morlaca, jud. Cluj, plasa Huedin

Julietta

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 89. Grup etnografic din Bran și Râșnov

Julietta

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ȘEDINȚA ACADEMIEI ROMÂNE PENTRU COMEMORAREA A 10 ANI DELA UNIRE

MARELE eveniment al împlinirii primului deceniu dela întregirea noastră națională, a fost comemorat în chip deosebit de Academia Română, așezământul cultural cel mai înalt al neamului. La această ședință au participat: Familia Regală, Înalta Regență, membrii guvernului, corpul diplomatic și o sumă de oaspeți străini.

Deschizând ședința, președintele Academiei, d-l Profesor Emil Racoviță spune că, în statutele Academiei înființată la 3 Iulie 1879 stă scris că, membrii Academiei nu pot fi decât Români din orice țară, cunoscuți prin operele și activitatea lor literară și științifică. Este mândria înaltului așezământ faptul că, a încheiat suferințele încă de acum 60 de ani acea Românie deplină, al cărei prim deceniu îl slăvim. Adresându-se apoi familiei Regale și Înaltei Regențe, d-sa găsește accente mișcătoare pentru fiecare în parte.

În numele Familiei Regale, răspunde Principele Regent Nicolae zicând:

« În numele Majestății Sale Regelui, al Familiei Regale și al Regenței vă mulțumesc pentru simțămintele de dragoste cu care ne întâmpinați cu ocazia ședinței solemne de sărbătoare a 10 ani dela unirea Ardealului, Banatului și Bucovinei cu reședintele Regat.

Vă mulțumesc deasemenea pentru simțămintele de pioasă amintire ce păstrați scumpului meu Tată, Regele întregirii naționale Ferdinand I.

Academia Română a fost și va rămâne instituția care întreține mereu trează conștiința națională în sufletele tuturor Românilor. Activitatea culturală a membrilor săi îndreptată în toate direcțiunile, a fost fără întrerupere și rășbind toate greutățile ce i-a stat în cale, a întreținut mereu aprinsă făclia culturii naționale.

Domnule Președinte, Domnilor! Ziua de astăzi să ne fie nou imbold, pentru ca mereu uniți să continuăm cu spor munca de reîntregire, păstrând și îmbunătățind comorile sufletești și culturale moștenite dela străbuni ».

Magistralele cuvinte rostite la începutul ședinței de d-l președinte, le ilustrează foarte frumos conferința d-lui I. Al. Brătescu-Voinești, arătând că Academia Română, dela înființarea eră compusă astfel, încât simboliză unitatea noastră națională desăvârșită. Înalta instituție, se compuneă anume din următorii membrii: trei membrii din România de peste Milcov, trei din România de dincoace de Milcov, trei din Transilvania, doi din Banat, doi din Maramureș, doi din Bucovina, trei din Basarabia și doi din Macedonia. Prin felul compunerii sale, Academia Română a anticipat Unirea cea mare politică dela 1918. Deaceia e mândră de această anticipare. Distinsul conferențiar recunoaște că unirea politică eră mai greu de înfăptuit decât cea

culturală. În drumul ei se ridicau stăvile uriașe, care n'au putut fi doborâte decât în ziua în care însăși civilizația omenirii s'a găsit în primejdie de pieire; neamul nostru se poate mândri că dreptul lui la întregire i-a fost recunoscut pe baza concursului ce cu atâtea jertfe a dat pentru salvarea civilizației omenirii, ajutând triumful dreptului asupra forței. În tot restul conferinței aduce un imn de slavă înfăptuirilor unității noastre naționale politice: cărturarilor și cronicarilor; mănăitorilor de condei; generației dela 1859; întemeietorului Rege Carol I; Întregitorului Ferdinand I și slăvitei noastre Regine Maria; bunilor sfetnici ai acestora; eroilor căzuți pentru unitatea națională; națiunilor aliate și amice, precum și conducătorilor neamului din provinciile alipite, cari cu atâtea îndemănare și pricepere au cules libera voință de unire a provinciilor surori, și au venit s'o împletească cu voința de unire a României. Remarcabil e și pasajul despre purificarea patriotismului nostru dela Unire încoace. Dacă până la această dată strălucirea patriotismului nostru purtă o pată din cauza vrășmașiei ce eram nevoiți să resimțim împotriva împilatorilor, dela Unire încoace, el strălucește neprihănit de vrășmașii. Patriotismul nostru însemnează mai ales dorința vie și străduința permanentă ca, fără nici o umbră de ură împotriva altor neamuri, să facem ca al nostru să câștige dragostea și stima lor, printr'o contribuie cât mai mare la progresul și civilizația omenirii.

În numele Basarabiei cuvăntează profesorul Ștefan Ciobanu, arătând cum a fost smulsă această provincie printr'un act de silnicie din brațele vechi Moldove la 1812, devenind prada imperialismului moscovit. Arată apoi continuitatea spiritului românesc în această provincie, precum și procesul desfășurării revoluției mântuitoare a anului 1917, care a trezit energiile paralizate și a creat o ideologie naționalistă, ducând la emancipare națională deplină.

Un proces istoric similar înfățișează din țara vechilor arcași ai lui Ștefan Voivod, d-l profesor Iancu Nistor, care între altele zice: «să ne primenim sufletele, să ne oțelim puterile ca înfăptuirea României Mari și libere, să fie imbold la dragoste de patrie și spirit de jertfă».

În numele Ardealului, în sfârșit, ia cuvântul d-l profesor Sextil Pușcariu, arătând zestrea acestei provincii la praznicul Unirii. În opoziție cu nerăbdarea firescă a fraților din țara veche, cari doreau să găsească dincolo de munți aceeași limbă armonioasă și aceleași obiceiuri ca acasă, Transilvănenii se opuneau unei unificări care sacrifică forme consacrate. Chibzuit, mai greoi și mai puțin adaptabil, străna în lanțurile tradiționalismului, Ardeleanul apucă greu pe un drum nou, iar dacă a pornit pe el, îl urmează cu perseverență de fier. Sunt vrednice de reținut și cuvintele d-sale despre învățătura celor dintâi 10 ani dela Unire că, în desvoltarea viitoare a României, nu trebuie să se dea o luptă de egemonie a unei părți românești asupra alteia. Unirea trainică se poate face numai printr'o colaborare strănsă.

La sfârșitul ședinței, d-l Profesor Dimitrie Gusti a prezentat vol. I din marea lucrare științifică, patronată de d-sa, și tipărită de comitetul serbărilor Unirii, sub titlul: «Transilvania, Bănatul, Crișana și Maramureșul», 1918—1928.

SERBĂRILE UNIRII LA ALBA-IULIA

PARTICIPAREA FAMILIEI REGALE. — CUVÂNTĂRILE
INALȚILOR REGENȚI. — INVITAȚII SPECIALE. — DEFILAREA

DE dimineață numeroase coloane de săteni cari au venit din toate județele țării au pătruns în oraș, în sunetul sunfivelor și muzicilor.

Sătenii și sâtencele erau îmbrăcați în costume naționale. În fruntea coloanelor erau steaguri și inscripții cu numele localităților de unde veneau sătenii.

Coloanele s'au înșiruit pe drumul dela gară prin centrul orașului până la cetate. Tot pe acest parcurs au fost înșiruite școlile primare și secundare din Alba-Iulia și împrejurimi.

Detachamente de infanterie și jandarmi au ținut ordinea.

Sosirea trenurilor cu oaspeți. La ora 6 dim., au început să sosească trenurile din Capitală cu parlamentari, demnitarii Statului, misiunile străine, iar la ora 8.40 a sosit trenul ministerial.

Pe peronul gării se aflau d-nii Iuliu Maniu, Președintele Consiliului de Miniștri, împreună cu Miniștri; delegația Partidului Liberal compusă din d-nii: I. Nistor, Al. I. Lapedatu, Inculeț, N. N. Săveanu și N. Chirculescu.

D-l Prof. Iorga, Șeful Partidului Național, d-l Dr. Lupu, Șeful Partidului Țărănesc, iar din partea Partidului Poporului: d-nii G-ral Al. Averescu, Meisner, fost Ministru, G-ral Iancovescu.

În asistență am mai observat: d-nii G-ral Petala, Rudeanu, Trăilescu Comand. div. 20, G-ral Pap, Dragu, Panaiteșcu Comand. Corp II, G-ral Stănescu, Emil Racoviță Președintele Academiei Române, Traian Bratu Președintele Senatului, St. Cicio Pop, Preș. Camerei, G-ralii Presan, Mircescu și Moșoiu, Ion Popescu, în uniforme, d-nii Rătescu și Mladoveanu, Președinți ai Curții de Casație, Stambulescu, Procuror General la Curtea de Casație, Bădescu-Roșiori, membru la Curtea de Casație; d-nii Cămărășescu și Lucasievici, foști Miniștri; Gafencu Secretar G-ral la Externe, Banciu Secretar G-ral la Instrucție, Vlahide, Secretar G-ral la Președinție, Dr. Ionescu Brăila, Stan Emanoil, E. Bîanu, Vintilă Ionescu, Inap. Gen. Angelescu, Papa Sotir, d-l Dr. Deculescu Prefectul județului Ilfov, numeroase doamne și d-poare.

Sosirea trenului Regal. La 9, a sosit trenul Regal, condus de d-l Pavelescu, Directorul trenurilor Regale.

Au descins din trenul Regal M. S. Regele Mihai I, M. S. Regina Maria, A. S. Principesa Elena, A. S. Regală Principele Nicolae, Regele și Regina Greciei, I. P. S. Patriarh și G. Buzdugan, Inalți Regenți; d-nele de onoare Simona Lahovari,

Mavrodi, El. Poenaru, Irina Procopiu și Plagino, și d-nii Miniștrii Hiot, Stârcea și Mocioni, G-ral Balif, aghiotanții regali: G-ralii Condeescu și Atanasescu, Col. Iacobici și Zvidenck, Comandor Păiș, Lt.-Col. Ionescu Munte, Lt.-Col. Manolescu, Maior Mardare și Dumitrescu și d-l Dr. Mamulea.

Familia Regală a fost întâmpinată cu urale, de întreaga asistență, iar armata a prezentat armele.

D-l Primar al orașului a ieșit înainte cu tradiționala pâine și sare și a spus: Orașul istoric Alba Iulia, e mândru să Vă primească în Sfânta Cetate a Unirii Neamului. Alături de toată suflarea Românească ținem să vă arătăm și noi devotamentul nostru, întregii Auguste Familii și vă zicem: «bine-ați venit».

Un grup de doamne, în frunte cu d-na și d-ra Vaida au oferit Familiei Regale buchete de flori.

Cortegiul. S'a format un cortegiu care a parcurs străzile orașului până în cetate. M. S. Regele în automobil, alături cu M. S. Regina Maria și A. S. Regală Pr. Elena; au urmat A. S. R. Pr. Nicolae cu Regina Elisabeta a Greciei, A. S. Regală Principesa Ileana cu Regele George al Greciei, apoi Înălții Regenți I. P. S. Patriarh Miron și Buzdugan.

Cortegiul a fost escortat de un escadron din Reg. I Cav. comandat de d-l Col. Bolintineanu.

Pe tot parcursul Familia Regală a fost ovaționată cu entuziasm de mulțime.

În Cetate la Biserica Neamului. S'a oficiat Tedeumul la ora 9 la toate bisericile din oraș, (catolică, greco-catolică, reformată și la templul israelit).

La biserica reformată a participat din partea Guvernului, d-l D. R. Ioanitu, Subsecretar de Stat. Trebuie să remarcăm, că n'au asistat decât 2 persoane. Ungurii s'au abținut ostentativ.

La biserica româno-catolică a fost d. Ministru Sever Bocu. Aci a slujit Episcopul Majlath.

La biserica unită în prezența Nunțului Papal, au oficiat Episcopii Frențiu, Hossu, Niculescu-Lugoj și toți canonicii. Din partea Familiei Regale și Regenței, a asistat d-l Mocioni.

La templul israelit a asistat d-l Ministru Voicu Nițescu.

La biserica Încoronări au oficiat II. PP. SS. Mitropoliții Bălan, Nectarie și Gurie, Episcopii Comșa, Teculescu, Stroe, Gherontie, Cosma, Ivan, și un mare sobor de preoți. Răspunsurile au fost date de Soc. Corală «Carmen», sub conducerea maestrului Chirescu.

Au asistat Familia Regală, toate misiunile străine, corpul diplomatic, Casa Regală, civilă și militară, toți ofițerii superiori din garnizoana Alba Iulia, Guvernul, Parlamentarii și numeros public.

RUGĂCIUNE DE ZIUA UNIRII

Următoarea rugăciune a fost alcătuită de I. P. S. Patriarh Miron spre a fi citită, în toate bisericile, la Doxologia dela 10 Mai și la aniversarea Unirii Ardealului.

Stăpâne, Doamne Dumnezeu nostru,

Cela ce prin robul tău Moisi ai mântuit neamul lui din robia cea amară a Egiptului și cu puterea Ta cea nebiruită ai aruncat în adâncul mării pe Faraon cu toată oastea lui.

Cela ce ai rânduit pe Moisi cărmuitor poporului său, și mulțimea cea mare a neamului lui o ai adunat într-o unire, și — dându-i o singură stăpânire — i-ai arătat stălp de foc povătuitor, ca să nu se împiedece pașii lui.

Însuși, Preasfinte Impărate, pleacă urechea ta spre noi — cari nu suntem vrednici să căutăm spre înălțimea mării Tale — și ascultă cucernicile noastre cuvinte de mulțumită, pentru că pe acum fericitul și în Domnul adormitul nostru Rege Ferdinand I-*ul* L-ai luminat a cunoaște virtuțile poporului său, a înțelege rosturile și nădejile neamului și — îndemnat de încrederea în viitorul țării — L-ai învrednicit a surpa hotarele nefirești și nedrepte dintre frați; și — desorbindu-i a întemeia tuturor Românilor o țară nouă și încăpătoare. Odihnește-L cu pace în dreapta marelui Rege Carol I și în ceața glorioșilor Voevozi din trecutului poporului nostru.

Păzește, Doamne, pe Maiestatea Sa micul nostru Rege Mihai I — marele simbol al bunelor nădejdi ale țării noastre, cu întreaga augustă Dinastie Română sub acoperământul aripilor Tale; înmulțește zilele vieții Lui întru sănătate nevătămată și întru bună sporire în cele de folos Lui și țării Sale.

Luminează mintea și încălzește inima Înaltei Sale Regente, ca — împreună cu legiuitori lor sfetnici — să cărmuiască și să judece pe poporul său cu dreptate. Iară pe ostașii Lui și Căpitaniii lor, întărește-i pretutindenea cu puterea Ta cea nebiruită. Sporește înțelepciunea sfetnicilor Săi; direcțiile, Lui supuse, îndreptează-le pe calea adevărului și a dreptății, oprindu-le dela părtinire și mitărnicie; și pe toți curtenii, slujitorii și supușii Lui, îi scutește de toate relele întâmplări.

Împrăstie dușmanii, ce s'ar ridică asupra stăpânirii Lui, și adună tot poporul într-o unire nedespărțită și dreaptă supunere; și ne dăruiește nouă tuturor, în zilele Lui, pace și bună sporire, bună liniștea văzduhurilor, îmbelșugarea roadelor pământului și toate cele trebuincioase către viața cea vrednică și veșnică, ca astfel, — prin muncă pașnică propășind — cu o gură și cu o inimă să Te preaslăvim pe Tine, Dumnezeu dreptății și al milelor, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

ECTENIA

La ectenia mare de după S-fa Evanghelie se spune și rugăciunea aceasta:

Mulțumind cu frică și cu cutremur milostivirii Tale, pentru binefacerile, ce ai revărsat cu îndestulare asupra părinților și înaintașilor noștri asupra noastră, asupra țării românești întregie și asupra tuturor cetățenilor ei: cădem înaintea Ta și cu smerenie strigăm: Binecuvintează și deacum înainte pământul țării noastre, Tronul și Poporul ei. Ia sub scutul aripelor Tale ocrotitoare pe toți cetățenii României, pe fruntașii și cărmuitorii ei, ca prin muncă și cinste desăvârșită

— călăuziți de dragostea de neam și țară și de simțul răspunderii — să mijlocească propășirea și binele obșteasc și să ne facem astfel cu toții vrednici de îndurarea Ta, rugămu-Te, întru tot milostive Împărate, auzi-ne și ne miluește.

CUVÂNTAREA I. P. S. PATRIARH-REGENT DR. MIRON CRISTEA

Nu putem serba cu vrednicie Unitatea noastră Națională și în deosebi alipirea Ardealului la Patria Mamă, fără a reaminti generației de azi și din viitor cu sentimente de adâncă și veșnică recunoștință faptele aceloră, cari — în cursul veacurilor de înstrăinare — au contribuit cu munca lor la menținerea Românismului, la întărirea sa culturală, socială și economică și mai ales a celor ce cu vitejia și cu jertfa vieții lor au hotărât întregirea țării. Se știe, că protopăriașii poporului nostru, au fost după Daci stăpânitorii băștinași ai pământului pe care-l încinge Dunărea și-l împodobește cununa de munți ai Carpaților respirându-se cu îndeletnicirile lor și mai ales cu turmele lor până la Mare, la Tisa și Nistru, chiar și dincolo de aceste râuri. Acest pământ n'au voit a-l părăsi nici în timpuri grele, ci l-au apărut cu eroism legendar împotriva tuturor neamurilor cutropitoare.

Din micile lor organizări sociale, politice s'au putut înființa (în cursul veacurilor XII și XIV) cele 3 mari Voevodate, al Ardealului, al Țării Românești și al Moldovei, ca organizațiuni de Stat deosebite, dar cu aceleași elemente etnice.

Principatele Dunărene s'au menținut statornic ca State Românești, iar părțile de dincoace de Carpați au ajuns sub stăpâniri străine.

Suferințele Românilor. Incep acum suferințele Românilor deaci, în trecut ca să le schimbe credința, iar în urmă, ca să le desființeze naționalitatea. Vorba, Apostolului Pavel: «Aducându-ne aminte de zilele cele mai dinainte... multă luptă de patimi am răbdat (Evr. X. 32). O parte de Români — fie urmând cursul lor de continuă circulare, fie și mereu stingheriți de străini — descălecă din țara Făgărașului și contribuie la consolidarea Munteniei; iar vitejii lui Dragoș Vodă și ai lui Bogdan trec din Maramureș în Moldova, întărind-o.

Românii de dincoace de Carpați — deși slăbiți în puterea de rezistență — ca popor conservator, ducând un traiu de muncă câmpenească și în apropierea codrilor, alții de păstori în veșnică circulație și totuș de întoarcerea la vatră, și-au păstrat credința religioasă, au acel adaus de cultură și de obiceiuri, care i-au format sufletul unitar, limba, cântările și distracțiile și toate calitățile etnice, în atmosfera cărora duceau o viață proprie; iar — în vreme de primejdii — se retrăgeau și închideau — ca melcul — în siguranța vetrei familiare. Și numai când apăsarea dușmană devenia insuportabilă, căută cu mijloace extreme să scuture jugul, ca sub Horia și mai târziu sub Iancu.

Vieța acestui popor a ajuns deatâtea ori în primejdii extremă.

Ajutorul Voevoșilor. Dar Voevozii Principatelor Dunărene, biserica și ierarhii lor, cu un cuvânt frații mai liberi, au avut mereu gândul îndreptat spre frații

oprimați, cari le întăriseră și ei — în descălecările de circulare — rândurile cetățenilor răiți.

Când împrejurările le erau favorabile, cercau chiar a-și extinde posesiunea în părțile ardeleni și a liberă o parte din frați.

Încă Mircea cel Bătrân «titulat Domn a toată Țara Românească», își întindea stăpânirea nu numai în sudul Dunării, ci și în nordul Carpaților, unde i se închină ducatul Amnașului, Făgărașului și Banatul Severinului.

Și unde pășea puterea acestor Voevozi, vieța românească luă avânt. În deosebi credința primă o întărire de a rezistă oricăror ispite ori goane, deși adeseori a putut fi salvată cu simțite pierderi.

Vlădicile. Ardelenii aveau, cum constată și marele nostru istoric Iorga, «sate și preoți»; dar vlădicile, adică forța principală a existenței Românilor ardeleni până în ziua Unirii Naționale, ni le-au dat — la început și câteva veacuri de-a rândul — frații din principate. Și numai într'un târziu au putut ardelenii a-și organiza ei înșiși episcopiele, cari în timpurile mai noi au lucrat nu numai pentru mântuirea veșnică, ci cu atâtă succes și pentru mântuirea vremelnică a poporului român din atâtea nevoi.

Importanța extraordinară a acestui fapt istoric iese cu atât mai mult la iveală, când știm, cum Românii ardeleni au trăit o vieță proprie și publică românească în și prin biserică și așezămintele ei.

Așa apare în părțile ardeleni Vlădica Macarie la 1397, doi ani după încheierea tratatului din Brașov (1395), în care Mircea cel Bătrân ni se înfățișează în condiții egale cu împăratul Sigismund în lupta de apărare a creștinătății împotriva invaziunii turcești.

Radul cel Mare, Domn al Munteniei († 1508) — stăpânind Geoagiul din apropiere — înființează acolo Episcopie unde mai târziu întâlnim pe Episcopul Cristofor. Și vieța mănăstirească iar din țările Române a pătruns în Ardeal. Intemeietorul primelor mănăstiri Române, călugărul Nicodim († 1406), înființează și mănăstirea Prislop din țara Hațegului. Zamfira, Domnița Voivodului Muntean Moise Vodă, o restaurează; și îndată apare acolo un Vlădică românesc și alții, după el.

Iar la nord, Ștefan cel Mare († 1504) și fiul său Petru Rareș au isbutit a-și asigura și menține posesiunile dela Ciceu și Cetatea de baltă. Urmările favorabile ale acestei posesiuni se cristalizează repede în episcopia lui Ștefan dela mănăstirea Vadului, înființate de el. Această episcopie din timpul luptelor reformățiunii cunoaște, până în vremea lui Alex. Lăpușneanu, vreo 12 vlădici din cei mai distinși, trimiși și atârnați de Mitropolia dela Suceava; pe când Episcopia dela Geoagiu, gravită spre a Ungrovlahiei.

În epoca lui Mihai Viteazul. Iar la sfârșitul veacului XVI (1593), când a încheiat Mihai Viteazul tratatul de alianță cu principele Ardealului Sigismund Bathory, acesta a recunoscut, că toate bisericile românești și toți slujitorii lor din cuprinsul Ardealului se află «sub despusul Mitropolitului din Târgoviște și trăiesc

după rânduelile bisericești ale țării lui Mihai». Acesta — biruind la Șelimbăr — intră în Alba-Iulia, unde înființează mănăstirea Sf. Treimi și zidește o biserică ortodoxă, drept catedrală a Mitropoliei Ardealului. Pe locul altarului ei stă azi această biserică a înoronării, unde am avut fericirea a oficii slujba dela încoronare a celui ce a reînviat moștenirea lui Mihai și a desăvârșit pe vecie alipirea Ardealului și întregirea neamului.

Mihai aduce dela Prislop pe Episcopul Ioan și-l așează Mitropolit la Alba-Iulia. Și alți urmași ai lui au venit din principatele române.

Dealtminteri Mihai nu crease un lucru nou, căci încă dela 1359 — când s'a înființat Mitropolia în Argeșul Țării românești — datu-i-a'a Mitropolitului deaci titulușul de « . . . al Ungro-Vlahiei, și exarh al plaiurilor », ceea ce înseamnă că el și urmașii săi dela Târgoviște, mai târziu din București, aveau — ca delegați ai Patriarhului ecumenic din Constantinopol — grija păstoririi Românilor — pe atunci toți drept credincioși — din tot Ardealul, etc.

În puterea acestui drept — întărit și de convenția lui Mihai cu Sigismund Bathory — au sfințit mereu Mitropolii Țării românești pe mitropolii Ardealului. Condica sfântă a Mitropoliei mele dela București păstrează înscrisurile cu alegerea bisericească a Vlădicilor ardeleni, făcute cu mâna lor, în cari cu iscălitura lor întăreau promisiunea a ținecă dreapta credință și a ascultă în totul de Mitropolitul Ungro-Vlahiei, încheind cu « Așa să le ajute Dumnezeu »!

A priceput marele Mihai Viteazul cu viaoia sa minte nu numai militară, ci și politico-diplomatică, ce putere înfățișează biserica română — una și nedespărțită — pentru unitatea sufletească și deci pentru viitorul neamului! Deaceea a reînnoit legătura veche de veacuri cu biserica Munteniei, care a durat până la 1700, când Austria cu lozinca ei « divide et impera » a rupt-o, văzând ce primejdie cuprinde pentru împărăția lor această legătură. Mergând Mitropolii Ardealului la Mitropolia Ungro-Vlahiei pentru a fi hirotoniți, intrau cu acea ocazie și pe la Voievodul țării, dela care — încărcăți de daruri — se întorceau îmbărbătați și înсуfleți la scaunul păstoririi lor, unde îi așteptau multe greutăți, pe cari însă le învingeau cu ajutorul fraților de peste munți.

Episcopul Dosofteiu (1622—625) vine la Alba-Iulia la stăruința Voievodului Ștefan Tomș din Moldova, unde eră exarh al mănăstirilor.

Mitropolitul Ilie Jorest al Albei-Iuliei vine dela mănăstirea Putna la sfatul lui Vasile Lupu.

Mulți alți Domni Români, ca Matei Basarab, Șerban Cantacuzino și în deosebi Constantin Brâncoveanu, dau Ardealului o deosebită atenție, zidind biserici și mănăstiri. Constantin Brâncoveanu scrie despre Mitropolia dela Alba-Iulia ecă se luptă cu potrivnicii ei, ca o corabie în mijlocul valurilor înviforate ale mării. Deaceia oferă Mitropolitului ajutor bănesc în galbeni și moșia Merișani. Zidește la Sâmbăta de jos mănăstire, a cărei restaurare e aproape gata, iar la Făgăraș o biserică.

Biserica Sf. Nicolae din Scheii Brașovului primește din belșug danii multe în moșii și munți dela mai mulți Voevozi Români, din cari a susținut însemnate

agerăminte de cultură românească, ca liceu clasic, liceu real, școala comercială, școale primare numeroase, etc. Scrisorile lui Brâncoveanu către Brașoveni sunt dovezi clasice de marea îngrijire ce-o da Românii Ardeleni, în primejdie de a-și pierde credința care i-a ocrotit de veacuri.

Multe alte biserici, ca cea dela Porcești, Rășinari, Ocna Sibiului, Buia, etc. sunt făcute de Voevozi Români.

Până și biserica mănăstirii dela Munkács, dincolo de Maramureș, în părțile azi rutenești, e zidită de Voevodul moldovean Constantin, la 1661.

Cărturarii din Vechiul Regat. Iar în vremea tiparului, tot din Țara Românească, dela Târgoviște, vine vestitul cărturar diaconul Coresi la Brașov și se străduiește o viciază întreagă a scrie cu tiparul în limba română cărți pentru trebuințele bisericilor. Ucenicii lui fac tipografii românești la Orăștie, și la Sebeșul-Săseșc în veacul XVI. Când Mitropolii din Alba-Iulia vor să reînnoiască tiparnița lor, dela Matei Voevod le vin teascurile și meșterii tiparnici. «Meșterii străini» de cari vorbește Mitropolitul Simion Ștefan în Noul Testament dela Belgrad (1648), înseamnă tipografi din Țara Românească. În vestita prefață a acestui Nou Testament vorbește acest Mitropolit atât de elocvent, ca și înainte de el Mitropolitul Varlaam al Moldovei, despre unitatea limbii și prin limbă a sufletului românesc, care avea să fie prima garanție a unității noastre. Asemenea tipografi au lucrat în continuu în Ardeal până în vremea lui Constantin Brâncoveanu; chiar și la tipografia fraților dela Blaj, până târziu.

De altă parte aflăm cărțile de slujbă bisericească, tipărite în Principatele Dunărene, răspândindu-se în tot Ardealul până în nordul Maramureșului și în satele de lângă Dunăre. Cazania Mitropolitului Varlaam dela Iași (1643) și Pravila cea mare a lui Matei Vodă (1652) le găsim și în sate mici din Banat. Până și schitul din Toplița leagănului meu smerit, întemeiat de o doamnă din Moldova, primii cărți rituale dela Târgoviște. Preoți din Maramureș veneau la București să cumpere cărți. Iar din principate circulau mereu călugării cu traista plină de cărți din tiparnițele mănăstirilor dela Râmnic, Govora, Buzău, Neamțul, etc., în tot Ardealul și Banatul.

Călugării — ca și păstorii — nu cunoșteau granițele. Treceau din Principate în Ardeal și înapoi, răspândind slova bisericească și românească, căci modești — cum se înfățișau — nu prea erau băgați în seamă.

Unitatea în limbă. Din aceste date — la cari istoria mai poate adăuga multe alte — rezultă evident, cum întreaga viciază sufletească superioară a Românilor Ardeleni s'a îndrumat veacuri dearândul de frații de dincolo de Carpați, cu viciază socială și politică independentă. Chiar și când dela Ardeleni venea inițiativa — spune Iorga — «Pecetea României libere eră necesară pe orice învoire pentru ca ea să devie dogmă acceptabilă pentru Românii ceilalți». Aceste influențe și îngrijiri, au creat unitatea de limbă, cum nu o are alt popor — de credință și de simțire, cari în mod firesc trebuiau să pregătească și unitatea politică.

Când stăpânitorii străini au observat primejdia acestor legături frățești, au început reacțiunea. Episcopul catolic Napragy din Alba-Iulia cere — după căderea lui Mihai — să fie dărâmată biserica zidită aici de el, fiindcă nu se cuvine să stea o biserică «schismatică» lângă fereastra palatului din Alba-Iulia. (Non decet penes fenestram pallacii schismaticum templum fieri: 18, II—1602).

S'au început prigoniri înverșunate contra celor veniți din Țara Românească, interzicându-se după căderea lui Mihai, mai ales preoților și călugărilor intrarea în Ardeal, căci — ziceau Ungurii — «prin călugări le-a venit peirea din Țara românească. Să fie deci toți isgoniți din Ardeal, căci ei fac pe spionii, și au dus lui Mihai vești de starea lucrurilor».

Tocmai din aceste motive toate Episcopiile cu Mitropolie cu tot, au fost nimicite în cursul secolului XVIII, iar mănăstirile arse și zdrobite cu tunurile austriace, și călugării alungați.

Grija Românilor din Vechiul Regat pentru frații subjugați. Este deci cert, că îngrijirea fraților din principate de seara Ardelenilor a fost nu numai statornică în tot cursul veacurilor, ci și salvatoare pentru ei.

Dar chiar existența pasivă a Principatelor Dunărene, mai târziu a Regatului Român, eră pentru Românii din provinciile subjugate o forță de încurajare, o nădejde vie a celor ce cu timpul au să vie, o sperietoare a agresorilor, ca să-i mai îmblânzească și să-i împiedice în pornirile lor. Cu drept cuvânt scrie încă fiul lui Mircea, Alex. Aldea, conducătorilor orașului Sibiu, că «dacă s'ar întâmplă să piară Țara Românească, ar pieri și ei».

Dar Românii liberi n'au stat nepăsători nici în ultimul timp față de prigonirile fraților din Ardeal, cari deveneau tot mai îndrăznețe și a căror reamintire azi numai ar turbura aceste clipe festive.

Oricât de largă se părea într'un timp că se deschide prăpastia dintre Ardeal și Țara Românească prin tendințele Habsburgilor de a-i înstrăina pe Ardeleni de aspirațiile și credința ce o are restul neamului, totuși nădejdea de ușurare a acestora eră îndreptată mereu peste munți. Chiar vestitul Episcop martir al bisericii surori Inocențiu Micu Clain, când trebuia să plece amărit până în adâncul sufletului în cel din urmă drum al său, spre Viena, a spus Protopopilor său, întrușiți la Sinod în vara anului 1744: «Dacă mă întorc dela Viena, voi pleca cu voi peste munți». Dar nu s'a mai putut întoarce, fiind exilat la Roma, unde a murit. Intocmai spuneau și țărani în timpul revoluției lui Horia: «decât să se mai întoarcă la starea de iobăgie, mai bine părăsesc Ardealul și trec cu toții în Țara Românească». Aci a și fost în cursul veacurilor adăpostul atâtor Ardeleni pribegi, plămădind și ei — împreună cu frații liberi — aluatul întregirii de mai târziu a neamului, pregătind realizarea visului, care a cauzat atâtea nopți neliniștite agresorilor seculari.

După biruința lui Mihai la Șelimbăr și instalarea lui la Alba-Iulia, istoricul Ardelean Găspăr Veres Boitinus termină povestirea acestei biruințe cu sentința: *Legea inevitabilă a destinului nu poate fi schimbată prin nici un fel de prevedere*

umană. (Inevitabilis factorum lex humana providentia mutari non potest). Așezarea stăpânirii românești din Ardeal eră deci considerată încă dela 1600, ca o lege inevitabilă a destinului.

Acest destin l-a realizat — după biserica întemeiată și ajutată de frații liberi — al doilea factor hotărâtor în istoria neamului — armata lor, ostașii gloriosului Rege Ferdinand cu vitejii ei generali și ofițeri, ajutamați de armatele aliate, încât bărbații de Stat ai țării — cari au pregătit mereu și conștient unirea politică integrală — după biruințele ostășești — în sfatul marilor aliați au putut pecetlui unitatea națională.

Cu drept cuvânt a putut roști la începutul lui August 1919 în Marele Sfat Național dela Sibiu, Președintele Guvernului Ardelean, acum șef al Guvernului României întregite, cuvintele: «Noi mărturisim cu recunoștință, că unirea neamului românesc a făcut-o România independentă, după cum pe vremuri Piemontul a fost acela, care a salvărit unirea Italiei. România și bărbații ei cu prisos au înțeles, ce trebuie să facă și regatul vechiu a fost la înălțimea chemării sale » («Patria», 7 August 1919).

Iată de ce, înainte de a veni la Alba-Iulia, adus-am prinos de recunoștință — în numele Ardealului și al tuturor Românilor — osemintelor dela Mărășești și prin ele tuturor celor ce prin jertfa lor supremă ne-au dat alipirea Ardealului la Patria Mamă, și armatei Române, care chiar în Capitala Ungariei a rezolvat procesul milenar dintre 2 neamuri vecine, din cari unul în mod nefiresc voia să lipsească pe celălalt din ființa sa etnică și vicața proprie.

Iată de ce eram datorii a răsplăti și bisericii strămoșești marile ei servicii făcute neamului, alegând locul unde se va clădi «Catedrala Mântuirii Neamului» drept semn de recunoștință față de Atotputernicul Dumnezeu, care ne-a ocrotit în cursul celor 20 veacuri de existență și dela care și pe viitor așteptăm tot darul și ajutorul, precum cu drept cuvânt observă adânc cugetătorul Eminescu, când scrie: «Istoria lumii cugetă, deși încet... însă sigur, și istoria omenirii e cugetarea lui Dumnezeu».

Lui avem deci să-i mulțumim ceea ce suntem.

Cu sentimente de veșnică recunoștință către frații din Vechiul Regat, cari pentru desrobirea Ardealului din cea mai curată iubire de frate au jertfit hecatombe de cei mai vigoși și iubiți fii ai lor, cu chemarea Românilor de pretutindeni la iubire și încredere și la cinstită muncă frățască și armonică de consolidare a scumpului patrimoniu câștigat, — ne încredințăm, ca și în trecut, în mâna Celui de Sus, rostind în rugăciunile noastre zilnice cuvintele însuflețitului vechiu dascăl dela Brașov:

*Lăudați-L, că e mare Dumnezeu
C'a pășit cu mâna tare
Pe Român, poporul său, Amin.*

Dela biserica Neamului, până la Sala Unirii, erau înșirate delegațiile cu drapelul al regimentelor din Corpurile 6 și 7.

În Sala Unirii. Aci a fost o ședință festivă unde s'a făcut desvelirea plăcilor comemorative așezate de Soc. Culturală «Astra».

N'a vorbit nimeni în numele «Astrei». Apoi a luat cuvântul Înaltul Regent Buzdugan.

CUVÂNTAREA ÎNALTULUI REGENT D-Î GH. BUZDUGAN

*Maiestățile Voastre,
Altețe Regale,
Doamnelor și Domnilor,*

Cu un sentiment de legitimă emoție, am pășit azi în Cetatea istorică «Alba-Iulia», al cărei nume și trecut secular reînviată momente de glorie în Istoria Poporului Român, dar și amintiri dureroase despre suferințele nebanuite și tot martiriul încercat de acest popor în lupta grea ce a trebuit să îndure în cursul veacurilor pentru păstrarea ființei sale etnice, a limbei, credinței și datinilor strămoșești.

Întreaga epopee a poporului român o reținem în aceste clipe. Dela lupta gigantică, pe viață și pe moarte între două mari popoare, conduse cu măreție de doi atleți ai lumii vechi, Traian și Decebal, până la groaznicul măcel din războiul liberator în care a pierit toată floarea tinereții Vechiului Regat român, când pe rând se perindează pe sub ochii minții, ca într'un film vertiginos, toate evenimentele de căpetenie din istoria neamului românesc. Prin foc și sânge, prin acte sublime de eroism și de sacrificiu suprem, s'a ridicat măreața Cetate din Carpați «Dacia Traiană» menită a apăra imperiul și civilizația latină de barbarii năvălitori, și tot prin aceleași mijloace aguduitoare, după aproape două mii de ani, Românii, vrednici urmași ai daco-romanilor, au reclădit pe aceleași puternice temelii edificiul măreț ce fusese năruit de vitregia vremurilor.

Aci, la Alba-Iulia, s'au așezat parte din legiunile romane cu cartierul lor general și tot aci după multe veacuri, când aceste ținuturi trecuse sub stăpânirea maghiară și apoi cea otomană, la 1599, a intrat în mod triumfal marele Domnitor Mihai Viteazul, care cu o viziune genială și îndrăznească, a realizat pentru o clipă unirea tuturor Românilor din Dacia Traiană și prin actul său sublim a dat cel mai puternic impuls și viață ideii naționale.

Apoi, după mai bine de trei veacuri, la 1 Decembrie 1918, iarăși la Alba-Iulia, întreg poporul român din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș, liberat de jug străin, a proclamat unirea și realizarea acestor ținuturi la Patria Mamă; act epocal care tot aci, a avut consacrară cea mai strălucită prin încoronarea gloriosului și în veci slăvitului întâiul Rege al României reîntregite Ferdinand I și a mândrei și vrednice sale tovarășe Majestatea Sa Regina Maria, în biserica ridicată anume în acest scop pe locul Mitropoliei clădită pe vremuri de Mihai Viteazul.

Astfel, după veacuri de viață risipită, plină de dureri, toți Românii pot spune astăzi, din toată inima, că la Alba-Iulia se găesc stăpâni în casa lor. N'am luat dreptul nimănui, ci am fost în sfârșit, repuși în patrimoniul nostru strămoșesc; căci, doar e cert și necontestabil că aceste ținuturi au făcut parte integrantă din Dacia Traiană — țara strămoșilor noștri Daco-Romani, și că colonizările cele mai puternice făcute de Traian, au fost așezate — începând cu Oltenia — prin aceste părți frumoase și adăpostite, ale Daciei, mai puțin expuse năvălirilor barbare, și unde după închegarea Daco-Romană, s'a întemeiat leagănul Națiunii Române. Așa numai se explică faptul esențial și concludent cu privire la drepturile Românilor asupra acestor ținuturi, că spre sfârșitul veacului al IX-lea când au apărut Ungurii în Panonia de unde au început să pătrundă treptat dincoace de Tisa în Dacia-Traiană, dânzii au găsit aci, nu o țară pustie și fără stăpân, ci pe Români sau Vlahi, cum li se spunea atunci, și pe Slavi cari mai târziu s'au românizat asimilându-se în masa populațiunii românești autohtone. Și eră firesc să fie așa, căci retragerea legiunilor în Moesia de Aurelian la 274 d. Hr. din cauza năvălirilor barbare de atunci, nu a putut avea de efect și strămutarea în acea mică provincie a nenumăraților coloniști romani contopiți cu Dacii după o conviețuire de 165 de ani. Cronici străine ulterioare, din care unele din izvor rus și chiar maghiar, arată că la sosirea Ungurilor, Românii, în număr considerabil, se bucurau de o organizație politică-administrativă prin mai multe Voevodate, în diferite părți ale Daciei Traiane, iar acestea aveau sub conducerea și autoritatea lor câte un număr de cnezate cu atribuțiuni administrative și judecătorești asupra satelor. Există încă și un drept cutumier pe baza căruia se distribuia justiția. Și o confirmare încă, că atunci ca și astăzi, Românii erau, prin aceste părți, în număr covârșitor, față cu alte neamuri, rezultă din împrejurarea că acea organizare administrativă și judiciară, cu totul străină Ungurilor, și-a păstrat încă multă vreme o autonomie națională și teritorială, chiar și în urma înfrângerii Voevozelor de către Unguri și supunerea lor stăpânirii maghiare. Apoi, în concordanță cu aceasta, după victoria Turcilor dela Mohaci în 1526, și supunerea Ungariei dominațiunii otomane, Transilvania singură și-a păstrat o existență autonomă, formând un principat independent de Ungaria, sub protectorat turcesc ca și principatele de dincolo de munți, și cu obligațiunea unui tribut anual. Demn de reținut este faptul că între acest principat și principatele române de dincoace de Carpați, se stabilise legături strânse și ca o manifestare vie de solidaritate națională este și împrejurarea că Tronul acestui principat a fost sprijinit în 1556 prin intervențiunea cu armele în Ardeal a Domnilor Români: Alexandru Lăpușneanu din Moldova și Pătrașcu cel Bun al Munteniei. Tot asemenea mai târziu când după răboiul victorios al « Ligii Sfinte » contra Turcilor și pacea dela Carlovitz în 1699, Ungaria și Transilvania au trecut sub dominațiunea Austriei, s'a menținut Transilvaniei o autonomie cu administrație, legislație și justiție proprie, în cadrul imperiului cu care aveau comune numai armata și persoana suveranului, Împăratul Austriei fiind și Principe al marelui Principat al Transilvaniei, situațiune ce fu

menținută până la 1867, când luă ființă dualismul Austro-Ungar și Transilvania cu ținuturile transcarpantine fură anexate Ungariei.

Toată această situațiune și organizare politică ce și-au păstrat veacuri de-a rândul ținuturile acestea de peste munți, nu poate avea altă explicație decât în caracterul lor românesc, lucru pentru care nu au putut fi încorporate și contopite dintr'odată în regatul ungar, și pune în lumina adevărată drepturile Românilor, independent de condițiunile de fapt asupritoare în care ei au fost menținuți în propria lor țară. Tot în acest sens, adică sub raportul drepturilor Românilor ca locuitori autohtoni asupra acestor ținuturi, trebuie explicat și faptul că, după ce Ungaria încercase a-și extinde stăpânirea și dincoace de Carpați, de unde au fost respinși prin lupte grele mai întâiu de Basarab cel Mare din principatul Țării Românești și apoi în Moldova de Bogdan, descălecătorul din Maramureș cu timpul Regii maghiari, pentru a se pune bine cu Domnii din Principate de al căror concurs politic simțeau nevoie, au concedat Domnilor Români dreptul de stăpânirea unor ținuturi din Ardeal, ca: Ducatul Făgărașului concedat lui Vlaicu Vodă cu dreptul de a-l coloniza cu boerii săi; tot astfel Amlașul și mai multe sate în jurul Sibiului, lui Mircea, care se intitulă Duce de Făgăraș și Amlaș; apoi Cetatea Ciceului și Cetatea de Băltă lui Ștefan cel Mare; Valea Rodnei, Ungurașul și Bistrița lui Petru Rareș. În exercițiul acestor drepturi cari au creat strânse raporturi între frații români despărțiți, Domnii din Principate au ridicat în diferite părți ale Ardealului, Așezăminte cu caracter religios, au întemeiat mănăstiri, și episcopii ca cea dela Vad, întemeiată de Ștefan cel Mare și Geoargiu întemeiată de Radu cel Mare, cari, toate împreună și cu Mitropolia ridicată de Mihai Viteazul la 1600, au servit Românilor subjugăți ca loc de reculegere, de mângâiere și de întărire a sufletelor cum și cultivarea lor în limba și tradițiile strămoșești.

Treptat însă cu creșterea populației românești și a influenței sale precumpănitoare, în aceste ținuturi, spor și îngreunarea stăpânirii străine, care după ce, vreme îndelungată respectase drepturile Românilor, începă a le reduce și desființă chiar unele dintre ele. Deaci, mișcările sociale din secolele XV și XVI, apoi mișcarea din 1784 pentru desființarea unei grele iobăgii și în fine mișcarea afirmată pe Câmpia Libertății dela Blaj în 1848 tinzând la emanciparea politică a Națiunii Române. Cari au fost împrejurările în cari au decurs aceste mișcări și urmările lor, cum și condițiunile de viață impuse Românilor înainte și după, anexarea Transilvaniei, Banatului și ținuturilor limitrofe la Regatul Ungar cu toată împotrivirea lor hotărâtă, dar ca rezultat al pactului dualist austro-ungar din 1867 — toate acestea le-a înregistrat istoria și în domeniul ei trebuiesc lăsate, căci numai aruncând vâlul uitării peste tot ce este durere dintr'un trecut azi depărtat, se poate întemeia o viață de liniște și de coeziune socială, între toți acci căroră soarta le-a rânduit să împărtășească o viață comună în granițele aceleiași țări. Dar numele martirilor, ca Horia, Cloșca și Crișan, care odihnesc aci, precum și al eroilor ca Avram Iancu, cum și al celorlalți nenumărați luptători sau eroi de pe ambele laturi ale Carpaților, rămân adânc sădite în conștiința și

sufletul tuturor Românilor și vor fi transmise ca o scumpă moștenire urmașilor, cu singurul gând ce nu vatămă ci înalță, acel al îndeplinirii unei datorii de recunoștință națională pe deplin justificată. Este tot ce cere mândria și liniștea odihnei lor după izbândă, și atât numai, voim și noi.

Ceeace înău importă să constatăm azi cu deosebită bucurie este împrejurarea cu adevărat extraordinară că, oricât de mari au fost suferințele Românilor în tot timpul de veacuri cât s'au găsit răslețiți sub diferite stăpâniri străine, ei au rezistat totuși cu o tărie și tenacitate uimitoare operii de desnaționalizare între-prinsă stăruitor peste tot, și astfel în momentul Unirii și reîntregirii lor într'un Stat unitar, toți fiii aceleiași națiuni dela Tisa până la Nistru au revenit la sânul Patriei, păstrând toate caracterele specifice rasei, cu limba nealterată și toată tradiția strămoșească păstrată și transmisă din generație în generație, formând astăzi un Popor Român omogen fără urme dăunătoare de influență milenară, străină. Această rezistență caracteristică fondului puternic Daco-Roman, a găsit un sprijin însemnat în așezămintele cu caracter religios și în conducătorii lor Episcopi; în mișcarea culturală, și în deosebi în școala istorică ardelenă dela sfârșitul veacului al XVIII și din veacul al XIX-lea sub îndrumul unor cărturari distinși, cari au răspândit lumina învățăturii pe ambele laturi ale Carpaților, au reînviat trecutul cu părțile lui înălțătoare și au întărit nădejdiile în reînvierea lui în viitor; rezistența națională a fost încă sprijinită puternic prin Partidul Național, organizare politică ai cărei luminați și îndărjiți conducători au pus în serviciul nobilei idei naționale un devotament și o abnegație desăvârșită. În fine, pentru dezvoltarea culturii și a conștiinței naționale, Vechiul Regat a adus Ardealului și celorlalte părți din teritoriul național, subjugate, tributul său de înlesniri culturale, și la aceasta au contribuit și diferite instituțiuni ca Academia Română, care dela înființarea sa, a primit în sânul ei pe învățații români de pretutindeni, și în fine universitățile și Liga pentru unitatea culturală a tuturor Românilor, în capul căreia au stat cu entuziasm înălțător, fruntași străluciți ai culturii și intelectualității românești, cari, în acțiunea lor națională au pus cunoștințele și toată iubirea lor de neam pentru a pregăti spiritul și sufletul Românilor în vederea realizării idealului secular de reîntregire națională.

Deaceia, când izbucni războiul mondial, toți Românii au vibrat la gândul că ceasul hotărîtor pentru cauza lor a sunat și războiul eră în mod virtual declarat alături de marii aliați cari luptau pentru o nouă așezare a lumii, bazată pe dreptate și libertate. Conducătorii Statului Român, patrioții luminați, în frunte cu marele Rege Ferdinand, identificat în totul cu aspirațiunile naționale, au avut viziunea clară a lucrurilor și au așteptat numai momentul potrivit pentru începerea acțiunii, spre a cruță țării marile sacrificii, ce cu siguranță urmă să sufere. Cum se știe, condițiile cxtrem de grele în care a trebuit să lupte armata română pe cele mai întinse fronturi din războiul mondial și aceasta în contra unui dușman groaznic de înarmat, au impus țării imense sacrificii. Opt sute de mii de viteji, luptând mai mult cu eroismul lor, și-au dat viața pentru neam și țară, iar trei

părți din pământul țării a fost cotopt și devastat. Dar jertfa imensă a fost răscumpărată prin strălucitele fapte de arme dela Oituz. Mărăști și Mărășești, unde Armata Română a reînviat gloria străbună și mai ales rezultatul definitiv al cruedei încercări, unitatea noastră națională.

Izbânda este cu atât mai însemnată cu cât este rezultatul triumfului definitiv al unui mare și umanitar principiu al naționalităților, în virtutea căruia națiunile au dreptul a decide ele însăși de soarta lor. Acest principiu, corolar logic al drepturilor omului, formulat de multă vreme de cugetători, dar dobândit și aplicat numai în urma războiului mondial, cu sprijinul puternic al marilor noștri aliați, cărora Poporul Român le aduce astăzi omagiul profunde sale recunoștințe, acel principiu, zicem, a servit de temelie nu numai Românilor dar tuturor popoarelor oprite pentru a-și dobândi libertatea de a se constitui în State naționale, independente.

Prin unitatea națională, cel mai însemnat act dela întemeierea Daciei Traiane, o nouă epocă se deschide în istoria Poporului și Statului Român.

Din chiar momentul reînțegririi sale, România și-a propus să-și întemeieze organizarea sa de Stat cum și întreaga viață socială, pe raporturi de armonie între toate clasele sociale și între toți cetățenii Patriei, independent de rasă, limbă și religie. În acest spirit îngăduitor, cu totul conform sufletului Poporului Român, s'a întocmit întreaga operă legislativă dela încheierea păcii până azi, în special legile privitoare la învățământ, la culte și la reforma agrară. Astfel, în școlile de Stat s'a introdus ca limbă de predare, limba populației în fiecare comună; unde erau mai multe limbi în comună, s'au înființat secții pentru fiecare neam. În acelaș timp confesiunile cu aprobarea autorităților române au înființat, liber, oricâte școli au voit, asigurându-li-se dreptul de a întrebuința limba maternă și a-și însuși cultura lor proprie. Situațiunea minorităților apare luminos numai dintr'un singur fapt că, de unde Românii, la data Unirii nu aveau nici o școală primară întreținută de Stat, azi cultura maghiară este deservită de 741 școli și secții primare ale Statului cu limba de predare maghiară.

În aceste condițiuni de echitate și dat fiind numărul cu totul redus al școlilor românești în trecut, a fost nevoie de o efortare mare din partea Statului, care izbuti să ridice învățământul public aproape la nivelul cerut de nevoile culturale ale populațiunii românești. Deasupra tuturor școlilor de toate categoriile stă cu deplină demnitate Universitatea din Cluj, care prin temeinica sa organizare, cum și prin destoinicia și devotamentul cu care corpul profesoral își îndeplinește nobila-i misiune, reprezintă un focar puternic de cultură ce stă la dispoziția studențimii din întreaga țară.

În ce privește cultele, înlesnirile materiale acordate de Statul Român cultelor minoritare sunt cu mult superioare acelorora de cari ele au dispus în trecut, lucru ce apare în mod manifest din simpla împrejurare că, deși biserica maghiară dispune de avere și venituri considerabile, Statul Român a luat asupra-și susținerea tuturor nevoilor acestor biserici, ceea ce nu a făcut pentru biserica orto-

doxă din Bucovina, care se sprijină numai pe veniturile ei, din cunoscutul fond religios.

În fine, în materie agrară s'au împroprietărit nu numai sătenii români cultivatori de pământ, ci și sătenii aparținând minorităților, sistem drept și echitabil, dar cu totul deosebit de regimul colonizărilor cu străini ce s'a practicat în dauna Românilor pe vremea stăpânirii străine.

Tot în acest sens și pe baza aceluiași principii s'a întocmit întreaga operă legislativă și de organizare în acești zece ani dela Unire, și în celelalte două provincii surori, Bucovina și Basarabia, cari, rupte odinioară cu cruzime din trupul Moldovei, s'au întors la sânul Patriei în 1918, iar astăzi se bucură de o viață națională și de instituțiuni publice românești, cari ca și cele din Ardeal, funcționează în condițiuni satisfăcătoare.

În acest spirit de sincer liberalism cu privire la reglementarea vieții sociale interne, cum și în dorința manifestată în toate împrejurările de a stabili în viața internațională cele mai bune raporturi cu toate Statele — România este autorizată să vadă un titlu puternic mai întâiu față de minorități pentru a le pretinde îndeplinirea sinceră a îndatoririlor ce le incumbă, ca oricărui cetățean român; iar în afară de Statele limitrofe, un titlu menit a înlesni dezvoltarea unor relațiuni de bună vecinătate, bazate pe interese reale și atât de folositoare liniștei, siguranței și propășirii lor comune.

Oricare ar fi dificultățile ce apar sporadic, izvorâte, cele mai adesea ori, din chestiuni de amor propriu rău înțeles, ideea de pace și concordie între popoare, ce corespunde nouilor concepții în viața internațională și unor necesități unanim simțite, pătrunde tot mai puternic, nu numai în spiritul conducătorilor cărora le incumbă răspunderea covârșitoare a păstrării păcii, dar și în sufletul maselor populare, chemate la o participare tot mai largă la viața publică. Deaceia, tocmai ideea aceasta mântuitoare pentru omenire, de a înlătură cu orice preț războaiele cari au folosința criminală a progreselor științei ar pustii toate Statele, și de a rezolvă pe cale de conciliațiune în mod pacific, conflictele dintre popoare și în acest scop de a urmări stăruitor înlăturarea cauzelor care le pot provoca printr'o colaborare solidară pe terenul politic, social, economic și intelectual sub egida măreței instituțiuni pacifiste dela Geneva, această idee va sfârși prin a triumfa definitiv în acel spirit de concesiuni reciproce între state, în interesul superior al menținerii păcii și progresului general în sânul comunității internaționale, tot așa cum în viața socială internă a Statelor, totul se reazămă pe un acord armonios între drepturile individuale cu interesele Societății, acord fără de care viața socială nu s'ar putea menține și dezvoltă.

Cu această legitimă credință și sprijinită puternic pe drepturile sale necontestabile, ce stau la baza tratatelor internaționale, România urmărește mai departe în liniște și în ordine desăvârșirea consolidării sale prin întărirea instituțiilor de Stat fundamentale și a tuturor instituțiilor sociale, cum și prin dezvoltarea continuă a vieții economice de care depinde condițiunea materială și

morală a populaţiunii ţării. Dar mai presus de preocupările zilnice impuse de actualele grele împrejurări apare ca ideal de realizat opera culturală. Se impune în mod imperios intensificarea învăţământului primar, profesional şi agricol în masele populare, spre a le îndrumă spre meserii şi agricultură, şi concomitent îmbunătăţirea sub toate raporturile şi prin toate mijloacele a învăţământului superior universitar. Acestui din urmă învăţământ pus în condiţiuni materiale care să-i asigure o dezvoltare normală şi mai ales corpului său profesional îi revine nobila misiune ca printr'o muncă devotată şi însufleţită să formeze elita intelectuală, care să aducă ţării elemente de conducere pătrunse de nevoile şi aspiraţiunile ei legitime, cum şi o pleiadă de cărturari distinşi, din sânul căreia să răsară acele minţi alese, care prin creaţiuni spirituale proprii — expresiune a geniului şi caracterului naţional — să încoroneze cu strălucire opera măreaţă a unităţii naţionale şi să aşeze România pe veci reîntregită la un loc de cinste în domeniul culturii şi civilizaţiei universale.

DISCURSUL D-LUI IULIU MANIU

*Maiestăţile Voastre,
Alteţe Regale,
Înalţi Regeşti,*

Sufletul Românilor de pretutindeni se închină astăzi marilor amintiri din trecutul plin de sbucium, şi memoriei reîntemeietorilor Daciei Traiane, chinuite de nesfârşite frământări. Aici în Cetatea Voevodului Mihai, s'a petrecut înainte de zece ani o clipă din epoca prefacerilor istorice, care după două mii de ani au pus din nou sub stăpânirea Daco-Romană, moştenirea noastră străveche, redobândită prin puterea nebiruită a braţelor muncitoare şi luptătoare, dar mai ales prin forţa însuşirilor fiinţei noastre româneşti, adesea întunecată de povara vremurilor, dar fără a fi atins vreodată însuşirile mari moştenite dela două popoare; ambele de o cultură fără pereche până la acele vremuri au dat naştere neamului nostru în fiinţa sa de astăzi, contopindu-se drepturile cuceritorului şi ale învinsului într'o singură voinţă de a păstra pentru vecie ţara, limba şi datinele străbune.

Dela Împăratul Traian, triumfătorul descălicător, până la victoriosul Rege Ferdinand, întrupătorul şi realizatorul voinţii obşteşti; dela comandantul Titus Junianus, care a trecut cu legiunile romane Dunărea la cotitura ei dela Sud, pentru a forţa prima victorie, dela Decebal şi până la generalii romani care au trecut la cotitura ei dela Nord cu acelaş scop: de a apăra patrimoniul naţional care eră în acelaş timp şi al civilizaţiei omeneşti, câţi sfătuitori şi câţi slujitori ai marilor Voevozi, câţi generali renumiţi şi câţi soldaţi necunoscuţi nu şi-au dat tot ce aveau mai scump în fiinţa lor, pentru biruinţa aceleiaşi dorinţi de desăvârşire omenească prin muncă şi libertate.

Guvernul Ţării Româneşti, compus din fiii tuturor provinciilor încheiate într'un singur trup, se închină în aceste clipe de adâncă reculegere, amintirii tu-

turor acelor care de pe Tronul Domnesc, dela altarele cucernice, din școlile de unde abia pătrundeau razele soarelui, prin învățătura cărții, prin genii lor, cu sabia lor sau prin truda lor de toate zilele, au adunat într'un singur mănunchiu, țărișoarele lor răsfirate, aparținătoare însă în temelul aceluiași drept, aceluiași neam, încheată în o singură ființă, prin un singur suflet, o singură limbă și o singură cultură.

Victoriosul Rege Ferdinand va străluci ca o luminoasă făclie înaintea generațiilor care vor urmă, binecuvântându-i numele prin toate timpurile, alături de cel al Maiestății Sale Regina Maria, luminată sa tovarășe în suferințe și în izbânzi. Țara și Guvernul ei se închină în fața patriotismului plin de sacrificii și de neînchipuite suferințe a Vechiului Regat, care, prin sfatul înțelepților săi conducători, prin devotamentul tuturor și prin jertfa atâtor, a dat naștere grandioasei epopei scrise cu sabia glorioasei noastre armate, pe cele mai mărețe pagini ale istoriei neamurilor.

Azi, când sărbătorim ziua aniversării Unirii Bucovinei, a Ardealului și Banatului — care după Unirea mult încercatei Basarabii, întruchipează Unirea tuturor provinciilor — Guvernul Țării Românești își ridică gândul cu recunoștință la cărturarii și mucenicii pe a căror muncă și jertfă s'a clădit sufletul românesc al acestor provincii, gata să dea la vremea sa, răsunet chemării pământului românesc, trezit de pe urma cercetărilor învățaților săi la conștiința latinității sale, Ardealul și Banatul nu au mai putut fi oprite în calea renașterii lor treptate: din sclăvie la libertate națională, apoi la independență și pe urmă la unitatea națională. Două revoluții țărănești, înecate în sânge, nu au putut stinge scânteia luminătoare ieșită din sufletul lui Inocențiu Micu-Klein. Oftările înăbușite pornite din trupurile chinuite pe roată ale lui Horia, Cloșca și Crișan, ce pătrundeau deaici peste toate satele bietului Ardeal, nu au fost în stare să frângă și să amuțească voința țărănilor Români, pe care fiii lor, Bărnuțiu și Iancu, i-au ridicat din nou la o nouă și supremă încercare glorioasă, dar plină de suferințe. Umilințele fără sfârșit și persecuțiile fără suflet la care au fost supuse națiunea și biserica românească, nu au putut împiedica pe Mitropoliții Șaguna și Șuluțiu, să se așeze în fruntea obiditului popor românesc, în crâncena lui luptă pentru a-și asigura limba și legea. Temnițele pline de eroi condeului și ai gândirii, și spânzurațoarele, nu au putut înspăimânta și împiedica pe preoții, dascălii și cărturarii români să urce mai departe Golgota care ducea la renașterea națională.

Pilda apropiată a Italiei unite, încălzeă inima și lumina mintea tuturor și în ziua înființării Regatului Român, prin Regele Carol, s'a născut ca să rămăie pe vecie neșterseă strălucitoarea viziune a Regelui Român, care va trece odată și odată în capul Dorobanților săi, lanțul Carpaților pentru a reface pentru totdeauna ceea ce vremuri potrivnice au distrus în tragicele vremuri de asuprire din anii marelui răboiu. În zadar cereă guvernul țării vitrege, declarații de loialitate dela conducerea oficială a națiunii române din Ardeal și Banat. Singurul neam din cele 11, cuprinsă în împărăția Habsburgică, care a refuzat cu îndărătnicie și

fără o clipă de șovăire să dea asemenea declarații, a fost neamul românesc. În zadar, puternicul Împărat al Germaniei a cerut prin trimișii lui dela conducătorii neamului românesc din Ardeal, o vorbă către frații lor de peste Carpați, care să le poată lăncezi avântul aborului spre Apus. Această vorbă nu a fost spusă.

Conștiința națională, una și singură, a acestui popor, n'a cunoscut decât o singură cale: aceea care duceă aici în această cetate, și de aici la ținta atător străduințe: la *unitatea națională*.

Conștiința națională a provinciilor, atâta vreme despărțite, întărită de principile marelui Wilson, a prefăcut pornirile unei turburări sociale într'o revoluție națională și s'a unit cu Armata Română, pentru a pune hotare comune țării noastre, ocrotitoare a ființei noastre naționale, nebiruit păzitoare a patrimoniului național.

Cei ce s'au adunat aci, înainte cu zece ani, pot privi cu mulțumire la jertfele ce s'au adus, alături de cei ce au străbătut ca soldați câmpiile pline de sângele tovarășilor lor și alături de voluntarii Ardealului, Bănătului și Bucovinei, care mai bucuros au luat nesfârșitele drumuri ale Rusiei și ale Italiei, și apoi s'au aruncat din nou în valurile luptelor, decât să primească robia care li așteptă acasă. Ei pot acum binecuvânta inspirația care i-a îndemnat: hotărârile lor trup s'au făcut. Unitatea Națională este înfăptuită. Reforma agrară este realizată. Votul obșteasc este un drept statornicit și dreptatea socială își face cale cu pași repezi și fără a i se putea împotrivi ceva. Stăpâni pe țara noastră, suntem liberi a ne folosi cu vrednicie de bogățiile ei și hărnicia poporului românesc va putea să înfăptuiască în România Mare «fericirea Daciei», preamărită de toți și invidiată de atâția. Nimic nu ne împiedecă ea, răspunzând menirii popoarelor de a contribui în mod propriu prin însușirile lor specifice, la civilizația omenirii, să utilizăm marile calități ale neamului nostru pentru a produce cât mai mult în folosul nostru și al întregii omeniri. Iar în temeiul sentimentului de dreptate și în urma firii tolerante a poporului românesc, să lăsăm tuturor neamurilor dintre hotarele noastre, puțința de a viețui în liniște, respectuoase de legi și păzitoare de hotare. «Pax romana» va sălășlui în țara noastră iubită de locuitorii ei și respectată de vecini.

Pătrunși de adevărul că națiunea nu se compune numai din cei prezenți, ci o compun și generațiile trecute și cele viitoare, între care cea de față nu este decât puntea care le leagă; să ne închinăm tradițiilor mari, să scoatem din ele forțe imbelugate pentru aspirațiile din viitor, și să ne devotăm binelui obșteasc din care singur poate răsări binele nostru și binele celor ce urmează. Guvernul Român și mulțimea imensă, adunată aci din toate județele țării, aduc omagiile lor Maiestăților Voastre, Dinastiei Române și Înălților Regenți, pentru noua dovadă ce au dat prin prezența lor la această sărbătoare a națiunii, despre desăvârșita lor identitate și comunitate în sentimente și străduințe. Aducem mulțumitele sale, națiunilor care ne-au onorat să participe prin delegații lor la această manifestare națională, care nu este numai o mărire a trecutului și un prilej de manifestare a recunoștinței față de aliații, care au ajutat poporul românesc să-și ajungă scopurile sale naționale,

SERBĂRILE UNIRII LA ALBA-IULIA

ci este și o afirmare a voinței nestrămutate a națiunii române de a păstra prin virtuțile sale și cu orice jertfă ceace înaintea cu zece ani a înfăptuit spre mărirea ideii de justiție și de moralitate și spre asigurarea păcii în aceste părți ale lumii.

Să trăiască Regele Mihai I! Să trăiască Regina Maria! Să trăiască Altețele Regale! Să trăiască Dinastia Română și Înălții Regenți. Să fie mărită în veci, scumpa noastră Românie!

. . .

Au urmat urări pentru Familia Regală, care a fost îndelung ovaționată, și mulțumiri delegațiilor străine, care au asistat la serbările naționale ale Neamului Românesc.

. . .

După ședința festivă a Unirii, M. S. Regele Mihai, Familia Regală, Înalta Regență, membrii Guvernului, Corpul diplomatic, Casa Regală civilă și militară au ocupat tribunele înălțate la câteva sute de metri depărtare în fața Catedralei Unirii.

. . .

Tribuna Regală, drapată toată în culoarea purperei, este împărțită în trei: La mijloc pentru Familia Regală și Regența, la stânga Corpul diplomatic, la dreapta Guvernul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

INVITAȚII SPECIALE

CONȘTIENT de îndatorirea ce aveă de a înlesni participarea tuturor Românilor la serbările Unirii, fără deosebire de credințe politice, prevenind chiar neînțelesele acuzații postume de desconsiderarea celor ce au bine meritat pentru națiune, comitetul organizator, cu asentimentul Guvernului, încă din luna Aprilie a. c. a trimis mai multe invitații. Acuzațiile totuș au urmat. Cu câtă dreptate, se poate vedea din actele de mai la vale. Guvernul a dovedit că se știe ridică peste orice patimi mărunte.

D-nei Eliza Ioan I. C. Brătianu

București, Str. Lascar Catargiu, 5

Prea Stimată Doamnă,

Comitetul de organizare al serbărilor Unirii, inspirat de o profundă recunoștință față de memoria marelui D-voastră soț, unul din principalii făuritori ai României întregite, Ioan I. C. Brătianu, Vă invită respectuos la serbările dela Alba-Iulia ce vor avea loc la 20 Mai a. c. și Vă roagă să binevoiți a-mi răspunde pentru ca să Vă pot rezervă locul de onoare pentru toate punctele din program.

Primiți, prea Stimată Doamnă, expresiunea sentimentelor mele celor mai alese.

Ministrul Banatului (ss) *Sever Bocu*
Președintele comitetului

D-nelor Maria N. Filipescu și Barbu Ștefănescu-Delavrancea

Prea Stimată Doamnă,

Comitetul de organizare al serbărilor Unirii, ca un tribut de pietate pentru memoria marelui D-voastră soț, Nicolae Filipescu și Barbu Ștefănescu-Delavrancea, animatorul în veci neuitat al conștiinței naționale în pragul războiului de întregire, ține să Vă invite respectuos la Alba-Iulia pe ziua de 20 Mai a. c. și Vă roagă să binevoiți a răspunde, pentru ca să Vă putem rezervă un loc de onoare pentru toate punctele din programul serbărilor.

Primiți, prea stimată Doamnă, expresiunea sentimentelor mele celor mai alese.

Ministrul Banatului (ss) *Sever Bocu*
Președinte

Doamnei General Olga Gigărtu

București, Stradela Lt. Zăvădoi prin Str. Dorobanți

Mult Stimată Doamnă,

Guvernul și comitetul nostru de organizare, păstrând o vie recunoștință memoriei nemuritorului Nicolae Bălcescu, neuitatul D-vs. unchiu, Vă invită respectuos să binevoiți a veni cu ocazia serbărilor Unirii la 20 Mai a. c. la Alba-Iulia, unde vi se rezervă locul cuvenit de onoare în pavilionul de gală, în fața căruia va avea loc defilarea. Tot cu această ocaziune am inițiat o subscripție publică pentru a ridica marelui patriot o statuie la Alba-Iulia. Subscripția este în curs și suntem încredințați că ea va da cele mai bune rezultate. De încartiruire se fac toate îngrijirile. Alăturăm două bilete gratuite pe C. F. R. cl. I. pentru dus și întors Alba-Iulia.

Primiți, vă rugăm, Prea Stimată Doamnă, expresiunea distinsei mele considerațiuni.

Ministrul Banatului (ss) Sever Bocu
Președinte

D-nei Ana Culcer, proprietară

Tg. Jiu (Gorj)

Stimată Doamnă,

Cu prilejul serbărilor Unirii, Guvernul a găsit nimerit să lanseze în țara întreagă o subscripție publică, în scopul ca, din ofranda obștească, să se înalțe o statuie de bronz nemuritorului Nicolae Bălcescu la Alba-Iulia, cetatea spre care sufletul lui de profet și scriitor s'a îndreptat de atâtea ori în viață. Această subscripție este în curs și avem credința că, chipul celui care a fost unul din cei mai luminoși precursori ai Unirii tuturor Românilor, va fi turnat în scurtă vreme în metal nepieritor, simbolizând în fața prezentului și a viitorului eternitatea aspirațiilor de viață ale unui neam.

Cu pietate pentru marele D-voastră înaintaș și cu sentimente de condescendență pentru urmașii lui, comitetul organizator al serbărilor Unirii, ține să vă facă, Stimată Doamnă, o aleasă distincțiune, rugându-vă să binevoiți a lua parte în 20 Mai a. c. la serbările dela Alba-Iulia, hotărînd noi să vi se rezerve loc de onoare în pavilionul festiv, în fața căruia vor avea loc defilările. De încartiruire se fac toate îngrijirile.

Primiți, vă rugăm, Stimată Doamnă, încredințarea deosebitei noastre considerațiuni.

Ministrul Banatului (ss) Sever Bocu
Președinte

SERBĂRILE UNIRII LA ALBA-IULIA

D-nei Emilia Dr. Octavian Rusu, născută Rațiu și D-rei Felicia Rațiu, Sibiu

Stimată Doamnă și Domnișoară,

Guvernul și Comitetul serbărilor Unirii, în dorința de a-și arăta toată recunoștința pentru nemuritoarele fapte ale neuitatului D-voastră părinte, Dr. Ioan Rațiu, marele președinte de odinioară al partidului național român din Ardeal, ține să vă dea o preacleană distincțiune rugându-vă să binevoiți a lua parte la serbările Unirii în ziua de 20 Mai a. c. la Alba-Iulia, unde vi s'a rezervat un loc de onoare în pavilionul festiv, în fața căruia vor defilă cortegiile și armata.

În speranța că, veți binevoi a da ascultare apelului nostru, vă alăturăm biletul C. F. R. cl. I. pentru deplasare. De încartuire se fac toate îngrijirile.

Primiți, Stimată Doamnă, Domnișoară, sentimentele noastre de distinsă afecțiune.

Ministrul Banatului (ss) *Sever Bocu*
Președinte

D-nei Elena Pop Hossu-Longin, Bășăști, jud. Sălaj

Stimată Doamnă,

Guvernul și Comitetul serbărilor Unirii, păstrând o vie recunoștință memoriei lui Gheorghe Pop de Bășăști, nemuritorului D-voastră tată, care a prezidat la Alba-Iulia istorica adunare dela 1 Decembrie 1918, Vă roagă respectuos să binevoiți a veni, cu ocazia serbărilor Unirii, în ziua de 20 Mai a. c. în numitul oraș, unde vi s'a rezervat loc de onoare în pavilionul festiv, în fața căruia vor defilă cortegiile și armata.

Pentru încartuire se fac toate îngrijirile, iar alăturat trimitem un bilet C. F. R. cl. I.

Primiți, Stimată Doamnă, expresiunea aleselor mele sentimente.

Ministrul Banatului (ss) *Sever Bocu*
Președinte

D-nei Clara Maniu, Bădăcini, jud. Sălaj

Prea Stimată Doamnă,

Comitetul de organizare al serbărilor Unirii în via sa dorință de a proslăvi amintirea lui Simion Bărnuțiu, marele profet al românismului de pretutindenii, a hotărât să-i înalțe o statuie de bronz, ca un nepieritor simbol în fața generațiilor de mâine și s'a gândit că săvârșește cu acest prilej un act de profundă pietate, adresându-Vă, Prea Stimată Doamnă, care sunteți urmașa marelui dispărut, respectuoasa invitațiune de a participa la serbările dela Alba-Iulia în ziua de 20 Mai a. c. Comitetul organizării și-a făcut o plăcută datorie rezervându-Vă loc de onoare pentru toate punctele din program.

Primiți, Prea Stimată Doamnă, expresiunea sentimentelor mele celor mai alese.

Ministrul Banatului (ss) *Sever Bocu*
Președinte

D-nei Maria Dr. Valeriu Branișce, Lugoj

Stimată Doamnă,

Guvernul și Comitetul serbărilor Unirii, păstrând o vie recunoștință memoriei luminoase a lui Valeriu Branișce, ilustrul Dvs. soț, ține să Vă dea o prea aleasă distincțiune, rugându-vă să binevoiți a lua parte la serbările Unirii în ziua de 20 Mai a. c. la Alba-Iulia, unde vi se va rezervă loc de onoare în pavilionul festiv în fața căruia vor avea loc defilările.

Primiți, vă rugăm, Stimată Doamnă, expresiunea osebitei mele considerațiuni.

Ministrul Banatului (ss) Sever Bocu
Președinte

O invitație asemănătoare a primit și D-na Elefterea Nicolae Cristea, Sibiu, Str. Avram Iancu, 18.

D-lor Dr. Teodor Mihali, primarul Municipiului Cluj și
Dimitrie Comșa, profesor, Sibiu

Domnule Primar, Profesor,

În dorința ca, serbările Unirii ce vor avea loc la 20 Mai a. c. în Alba-Iulia, să încadreze în măreția lor și pe martorii activi ai istoricelor momente politice din trecutul de lupte al Ardealului Guvernul și Comitetul serbărilor Unirii s'a gândit cu multă condescendență pentru D-voastră, care sunteți supraviețuitorul nemuritoarei pleiade a memorandumului dela 1894, să Vă facă părtașul unei deosebite atenții, rugându-Vă să binevoiți a veni în ziua amintită la serbările Unirii, unde Vi s'a rezervat un loc în pavilionul festiv, în fața căruia vor defila cortegiile și armata.

De încartiruire se fac îngrijiri, iar alăturat vă trimitem biletul C. F. R. cl. I. pentru deplasare.

Primiți, Vă rugăm, Domnule Primar, Profesor, sentimentele noastre de stimă și afecțiune.

Ministrul Banatului (ss) Sever Bocu
Președinte

O adresă similară celei trimise D-nei Ana Culcer, au primit și D-nii Dr. Max Culcer din Târgu-Jiu și Radu Mandrea, proprietar Bălcești, amândoi nepoți ai lui Nicolae Bălcescu.

La invitațiile de mai sus Comitetul a primit următoarele răspunsuri:

«D-na Nicolae Filipescu, adânc mișcată de omagiul adus memoriei lui Nicolae Filipescu, cu prilejul serbărilor dela Alba-Iulia, mulțumește Comitetului organizator pentru invitația ce i s'a făcut și pe care are onoarea s'o primească cu plăcere.

SERBĂRILE UNIRII LA ALBA-IULIA

D-na Filipeacu roagă Comitetul să-i trimită un program al serbărilor și amănuntele despre orarul plecării trenului ce va trebui să ia.

București, 16 Mai 1929.

D-na Maria Barbu Delavrancea a răspuns:

«Mult Stimată Domnule Ministru,

Grațioasa D-voastră invitațiune îmi dovedește că trăește încă vie în sufletul D-voastră amintirea aceluia, care, după o luptă avântată de atâția ani, pentru realizarea idealului de întregirea neamului, a căzut doborât de durere în momentele cele mai tragice prin care trecea țara noastră.

Foarte mișcată de onoarea ce-mi faceți, regret din suflet că nu voi putea asista la patrioticele serbări dela Alba-Iulia, pentru că încep deabia acum convalescența unei serii de gripe care m'au împiedecat să ies din casă din Aprilie.

Mulțumindu-Vă calduros pentru bunăvoința ce mi-o arătați, vă rog să primiți încredințarea sentimentelor mele cele mai distinse.

(ss) Maria Barbu Delavrancea

D-ra Felicia Rațiu a adresat din Sibiu, 28 Mai 1929, următoarea scrisoare de mulțumire:

«Domnule Ministru,

Sunt nemângâiată de a nu fi putut lua parte la grandioasele serbări din Alba-Iulia, al căror organizator și-a câștigat un nume nemuritor în istoria neamului românesc. Eram pe atunci grav bolnavă.

Primiți, Domnule Ministru, și binevoiți a împărtăși înaltului Guvern, viile mele mulțumiri și recunoștința mea întreagă pentru cinstea ce mi s'a făcut de a fi invitată la acele admirabile serbări naționale, de o atât de mare importanță.

Vă mai rog Domnule Ministru să primiți încredințarea celor mai distinse sentimente ce vă păstrează.

(ss) Felicia Rațiu

D-na Eleftera Cristea, văduva luptătorului memorandist N. Cristea, Sibiu, a trimis această scrisoare:

«Domnule Ministru,

Vă mulțumesc pentru atențiunea D-voastră de a mă invita la serbările Unirii dela Alba-Iulia, dar regret că împrejurările și etatea mea de 79 de ani nu-mi permit să iau parte la ele... Dorind ca serbările Unirii să aibă o reușită deplină, vă salut cu toată stima.

(ss) Eleftera Cristea, Sibiu, la 17 Mai a. c. Str. Avram Iancu, 18

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DEFILAREA

CUVÂNTĂRILE de mai sus, rostite în catedrală și în sala Unirii, au fost auzite de popor afară pe câmpul lui Horia, și pe dealurile din împrejurime, cu ajutorul megafonelor. Pe câmpul numit, dealungul șoselei, care din munții apuseni coboară în Cetatea Belgradului, și nu departe de biserica Incoronării, eră construit pavilionul regal, al parlamentarilor, și marilor demnitari, împodobite cu stemele țării și sute de drapele naționale. Față în față alt pavilion, tot atât de lung ca cele de mai înainte, împodobit cu mari tablouri, înfățișând provinciile românești pe veci unite: Bănatul, Transilvania, Muntenia, Dobrogea, Basarabia, Bucovina și Moldova. Urmau alte trei pavilioane, și apoi mulțime nesfârșită de popor pe străzile vechi cetăți și dealurile din împrejurimi.

Alături de Familia Regală, Înălții Regenți și membrii guvernului, în pavilionul regal erau ambasadorii străinătății în frunte cu decanul corpului diplomatic din România, Excelența Sa, Angelo Mario Dolci, apoi delegații militari ai Franței, Angliei, Japoniei, Italiei, Belgiei, Americii, Cehoslovaciei, Serbiei, Greciei și Poloniei. Tot în acest pavilion erau șefii diviziilor din țară.

Defilarea a primit-o Alteța Sa Regală Prințul Regent Nicolae, călare pe un minunat cal alb.

Convoiul l-au început veteranii dela 1877—78 cu pletele albe pe piepturile pline de medaliile amintitoare ale vrednicilor lor ostășești. Au urmat invalizii marelui război, pentru întregirea neamului, cei care și-au pierdut membrele corpului ori sănătatea în tranșee. Au fost de față reprezentanții societății « Carpații », purtătorii iredentei române de pe vremuri cu drapelul pe care neputându-l sfinți nimeni (nici un preot) din cauza opreliștei autorităților, l-au sfințit membrii, sărutându-l pe rând și jurând sub cutele lui. Au înduioșat până la lacrimi memorandiștii, adică Români ardeleni întemnițați pe vremuri la Seghedin și la Vaș, pentru drepturile imprescriptibile ale neamului lor, în faimosul proces al memorandumului (1894). Acest mișcător cortegiu al trecutului, a fost urmat, ca o garanție a zilei de mâine, conștiință de îndatoririle ce-i revin, de nesfârșitul șirag al studenților dela: București, Iași, Cluj, Cernăuți, Chișinău, Timișoara, pre cum și cercetașii din toate colțurile țării. Mare însuflețire au stârnit arcașii din Bucovina, plăieșii din Moldova și straja Regelui Mihai. Ca o îngănare a zilei cu noaptea, a apărut frumosul port al româncelor dela Săliștei Sibiului, și împrejurimi din care trebuie amintiți în mod deosebit goimii din Poiana Sibiului. Au impresionat puternic fanfarele din Banat, organizațiile sportive deacolo, care ne aminteau de socoliștii cehoslovaci; Români

din America cu cele 164 de steaguri ale lor; grupul de femei dela Braşov şi junii tot deacolo cu cămăşile lor cusute în ţinte şi fir de aur. Toţi aceştia păreau prinţi şi voievozi din cele trecute vremuri. Ca o amintire a zilelor de acum 10 ani a apărut şi delegaţia gărzilor naţionale din 1918. Au defilat apoi: liceul de fete din Orăştie şi grupuri de ţărani din acele părţi; deasemenea un grup de saşi şi săcui, circa 180 de persoane.

Alături de Românii americani, coloana cea mai mişcătoare a fost de bună seamă aceea a Românilor rămaşi în Cehoslovacia, cari au ţinut să vie şi ei la praznicul neamului în frunte cu protopopul Ştefan Pop şi preotul Vasile Pop. Ei erau în număr de 60, de fel din comunele: Apaşa de mijloc, Apaşa de jos şi de sus, Slatina şi alte comune. Înainte de a părăsi ţara, aceşti Români, prin reprezentantul lor d-l Nuţiu Hozu, de fel din Apaşa de mijloc, au trimis ziarului « Unirea Poporului » din Blaj, o scrisoare, în care, între altele, zic: « ca nici în viitor fraţii noştri să nu-şi uite de noi, precum şi noi am dovedit că nu ne-am uitat sângele nostru ». Cortegiul etnografic a fost întregit prin grupa maramureşană dela noi, prin grănicerii dela Năşăud, prin voinicii de pe Târnave şi cei dela Turda, după care au urmat voluntarii.

Cortegiul istoric a fost însăşi istoria vie şi mişcătoare a neamului nostru dintre Dunăre, Mare şi Carpaţi. Acest cortegiu organizat de d-nii Ion Şahighian şi Vasile Velisaratu, regisorul şi pictorul Teatrului Naţional din Bucureşti. În fruntea acestui cortegiu, veneau trei călăreţi daci, cu zeghile pe umeri, cu trâmbeţele în formă de balaur, precedând pe purtătorii steagului dac urmat de garda formată din şase ostaşi călări.

În urma lor pe un cal alb, dus de căpăstru de doi oştosi, venea regele Decebal, înconjurat de generali, de marele preot, de sfetnici şi de pileaşi.

N'a lipsit nici oastea dacă: călăreţi şi pedestrii; minerii, meşteşugarii şi plugarii.

În sunetul surlilor şi al marşurilor victorioase vine cortegiul roman: 12 trompeţi călări, cu lictorii precedând pe împăratul Traian care mergea şi el pe jos ca orice legionar, urmat de frumosul său cal alb, dus de doi oştosi în fruntea generalilor.

Descălecătorul Munteniei, Radu Negru, apare în fruntea boerilor călări, urmat de carele încărcate, cu bogăţiile lui, de turmele de oi cu ciobani, reprezentând în chip sugestiv tabloul coborîrei din Munţii Transilvaniei în câmpiile mănoase ale Munteniei.

Bogdan Vodă întemeietorul Moldovei îl secondează cu cortegiul sau de buciumaşi călări în zare, având steagul cu capul de zimbru, cu stema între coarne înconjurat de oştieni călări şi numeroşi boieri, înarmaţi cu ghioage ţintuite, vânători arcaşi şi pedestriime nesfârşită.

Mircea cel Bătrân îşi face apariţia în mijlocul unui concert de imnuri de slavă, şi având în frunte buciumaşi călări, încărcăţi cu zale grele, urmaţi de purtătorii steagului cu garda lui, de boieri călări cu apele drepte, şi roiul nelipsit de copii de casă.

Impunătorul cortegiu al lui Ştefan cel Mare, domnul Moldovei e deschis tot de buciumaşi ca şi cel de mai înainte, dar urmat de părintele Paisie în zale cu crucea

în mână, precum și de numeroși clerici în odăjdii, în frunte cu Mitropolitul Moldovei. Cortegiul e încheiat de căpitani de oaste cu călărima, de arcași, suliași și purtători de flinte grele.

În marș vijelios de războiu, în dangăt de clopot și bubuit de tun, cortegiul vitejesc al lui Mihai Viteazul se desfășoară într-o maiestrate impresionantă, în asistența episcopului catolic Napragyi, ungur de fel din Alba-Iulia, care împreună cu clerul și fruntașii poporului său, din Alba-Iulia, ies întru întâmpinarea marului voevod închinându-i cetatea. Cortegiul voevodal e urmat de oaste, în frunte cu muzicanți cu tobe, flaute, fluere și trompete. Voevodul însuși apare călare pe un cal alb cu securea în mâna stângă, înconjurat de șase copii de casă, urmat de sezii, luptătorii steagurilor luate în lupta dela Șelimbăr, de pușcași, tunari și căpitani.

În fruntea cortegiului menit a evoca vremurile de opresiune și silnicie națională, apar mucenicii Horia, Cloșca și Crișan călări, urmați de popa Constantin cu crucea roșie, a revoluției, drept steag și urmat de norod mult cu lănci, coase și securi.

În accentele marșului « Vine Iancu sus la munte » apare Avram Iancu călare înconjurat de marile personalități ale timpului tribunii: Axente Severu, popa S. Balint, N. Solomon, ș. a. Nu lipsește nici ideologul cu glas inspirat de arhanghel al revoluției dela 1848, prof. Simeon Bărnuțiu. Toți aceștia sunt urmați de bătrâni, bărbați și tineri din munți și din câmpii.

Unirea celor două principate, (Muntenia, Moldova), dela 1859 a fost simbolizată prin hora fetelor și nevestelor muntence și moldovence, în mijlocul cărora boierii împreună steagurile în semn de contopire desăvârșită.

Neatârnamarea Țării Românești a fost înfățișată de veteranii, cari au purtat pe o pernă coroana de oțel a întemeietorului Rege Carol.

Întreaga defilare pareă un vis. Te frecai la ochi și nu-ți venea să crezi dacă ceace vezi și așculți, e adeva, sau numai o plămuire frumoasă.

Epoca de astăzi, cu năzuințele-i spre culmi neatinse până acum, o înfățișă cu toată demnitatea și vigoarea armata, defilând cu următoarele unități:

1. Drapelele regimentelor din corpurile 6 și 7 armată.
2. Muzicele regimentelor: 5 vânători, 1 grăniceri, 82, 84, și 91 Inf.
3. Comandantul Div. 20 — Generalul Trăilescu.
4. Statul Major al Div. 20.
5. Comandantul Brigăzii 20 — General Stănescu.
6. Adjutantul Brig. 20.
7. Regimentul 5 vânători.
8. Regimentul 91 Inf.
9. » 82 »
10. » 84 »
11. Comandantul Brigăzii 20 Artilerie, — General Costescu.
12. Adjutantul Brig. 20 Artilerie.
13. Reg. 39 Artilerie.
14. Reg. 40 Obuziere.

15. Un divizion al Regimentului 1 Roșiori.	} au format un regiment de cavalerie.
16. Un divizion al Reg. 12 Roșiori.	
17. Un divizion din Reg. 13 Călărași.	
18. Un divizion Auto-tunuri.	
19. Un divizion Moto-mitraliere.	
20. Un divizion Art. Antiaeriană.	
21. Un batalion Care de luptă.	
22. Una secție Radio Telegrafic.	

Eră atâta măreție în acest unic spectacol în care o unitate întrecea pe cealaltă, sintetizând în chipul cel mai fericit vigoarea cu eleganța și demnitatea, încât un doctor adânc mișcat de ceea ce vedea zise către un prieten gazetar: «Unde-a dușmanii neamului să vadă ce e aci și să intre în fundul pământului de teamă și de groază?»

E de notat, că muzica cortegiului istoric a fost adaptată de inspectorul general al muzicilor militare, d-l Cutrupi, iar hora Unirii, reprezentând Unirea dela 1859, a fost executată de elevele liceului de fete, din Alba-Iulia.

Fig. 92. M. S. Regele Mihai și Familia Regală, în drum spre sala Unirii

Fig. 93. Delegația Partidului Național Liberal la Alba-Iulia

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 94. D. Alex. Vaida-Voevod, Ministru de Interne și D-nii I. Mitilincu, fost Ministru de Externe, la Alba-Iulia și I. Trăsnea Greceanu, șeful protocolului Ministerul de Externe

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 95. M. S. Regele Mihai, Familia Regală și Înalta Regentă, părăsesc sala Unirii

Fig. 96. Misiunile militare străine, părăsind sala Unirii după ȝedinta festivă

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 97. M. S. Regele Mihai și Familia Regală în drum spre tribuna regală

Fig. 98. Familia Regală și Înalta Regentă primind defilarea

BCU Cluj / Central University Library Cluj

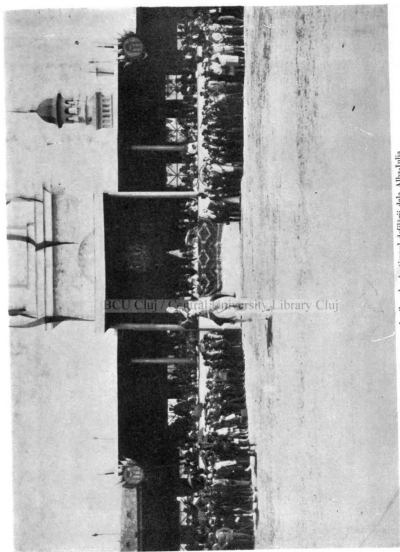

Fig. 99. Un aspect al tribunelor în timpul defilării dela Alba-Iulia

BCU Cluj / Central University Library Cluj

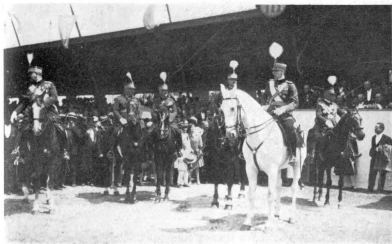

Fig. 100. A. S. R. Principele Regent Nicolae primind defilarea la Alba-Iulia

Fig. 101. A. S. R. Principesa Mamă Elena, S. S. Patriarhul Regent Miron Cristea, D. Iuliu Maniu și Sever Bocu

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 102. Tribuna Regală la Alba-Iulia

Fig. 103. Veterani dela 1877, purtând Coroana de oțel

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 104. Ultimii rămași din condamnații procesului Memorandului și delegația societății iredente « Carpații »

Fig. 105. D. Virgil Serdaru în fruntea Uniunii naționale a foștilor luptători

BCU Cluj / Central University Library Cluj

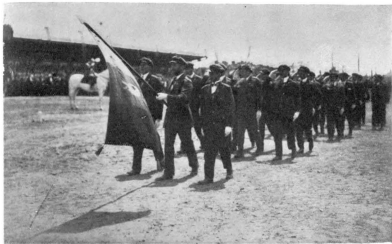

Fig. 106. Școala politehnică din Timișoara

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 107. Delegația Voluntarilor Ardeleani

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 108. Delegațiile Moldovene

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 109. Buciumași și Plăși din Suceava

BCU Cluj / Central University Library Cluj

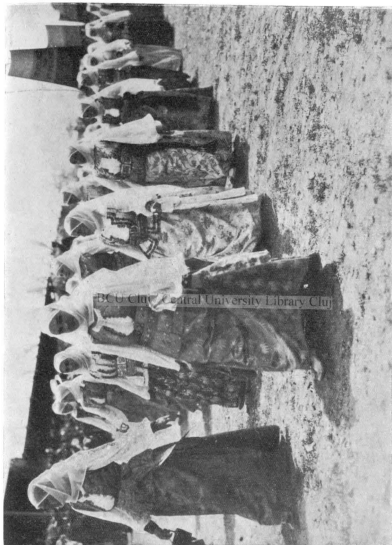

Fig. 110. Grupul Săcelenilor dela Braşov

Fig. 111. «Junii din Brașov

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 112. Din grupul «Junilor dela Brașov

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 113. Arcași din Bucovina

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 114. Călușeri de pe Târnava

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 115. Grupul Săcelencelor dela Braşov

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 116. Buciumași și stegari Daci

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 117. Regele Decabal și preoții

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 118. Familie dacă

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 119. Plugar dac

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 120. Legionarii romani cu signiferii

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 121. Trămbițașii romani

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 122. Lictorii

Fig. 123. Descălecătorul Negra Vodă cu copilul de casă și escorta boerilor

BCU Cluj / Central University Library Cluj

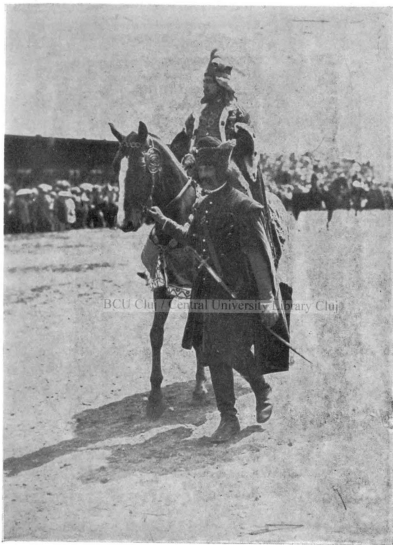

Fig. 124. Negru Vodă, descălecătorul Munteniei

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 125. Car cu boi din cortegiul descălecării

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 126. Turmă de oi la descălecarea Munteniei

BCU Cluj / Central University Library Cluj

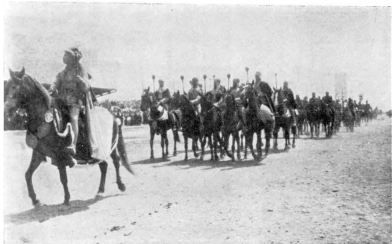

Fig. 127. Bogdan Vodă, descălecătorul Moldovei, cu suita de boieri

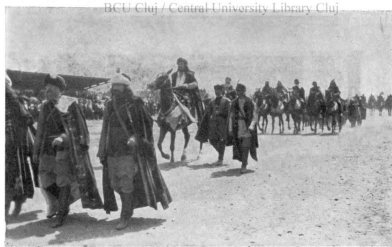

Fig. 128. Mircea cel Bătrân cu boierii și oastea

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 129. Ștefan cel Mare, domnul Moldovei

BCU Cluj / Central University library Cluj

Fig. 130. Cercul lui Ștefan cel Mare, Domnul Moldovei

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 131. Stegarii și boierii lui Ștefan cel Mare

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 132. Trâmbițașii lui Ștefan cel Mare

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 133. Oastea lui Ștefan cel Mare

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 134. Mihai Viteazul cu copiii de casă și stegarii

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 135. Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba-Iulia (Clerul, corporațiile)

Fig. 136. Episcopul catolic maghiar Náprágy, asistat de doi clerici și urmat de clerul ortodox, la intrarea lui Mihai Viteazul în Alba-Iulia

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 137. Mihai Viteazul cu copiii de casă

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 138. Horia, Cloșca și Crișan

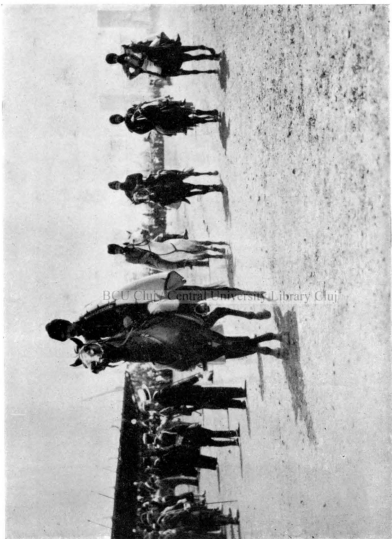

Fig. 139. Avram Iancu și trîmbii dela 1848

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 140. Oastea și tunurile lui Avram Iancu

Fig. 141. Hora Unirii

BCU Cluj - Central University Library Cluj

PRESA ȘI SERBĂRILE UNIRII

SE cuvine să subliniem atențiunea cu care toate ziarele au urmărit timp de trei luni pregătirile Comitetului de organizare.

Opinia publică a fost pregătită pentru marele eveniment cu sistematică stăruință, iar în ce privește partea informativă, publicul a fost cu precizie și la timp informat.

Dealtfel d-l Ministru Sever Bocu a stat tot timpul la dispoziția presii și numeroasele interviewuri ce i-a acordat sunt o dovadă a felului cum d-sa a înțeles să lămurească opinia publică despre orice fapt în legătură cu pregătirea aniversării de zece ani a Unirii.

Chestiunile cari au format obiectul atențiunii speciale a presii au fost: lucrările Comitetului de organizare și a diferitelor comisii, participarea la serbări a românilor din America, publicațiile editate de Comitetul organizator cu acest prilej, publicațiile străine, expozițiile de artă românească, Comitetul de patronaj al doamnelor, monumentele celor trei Regi, monumentele lui Nicolae Bălcescu și Simeon Bărnuțiu, Catedrala Unirii, străinătatea și serbările Unirii, raidul transoceanic al Căpitanului Burduloiu, Crearea ordinului Ferdinand, participarea minorităților la aniversarea de zece ani a Unirii.

Cu neînsemnate excepții, presa, — fără deosebire de partide politice, — a subliniat importanța evenimentului. Iată de pildă ce scrie « Viitorul » în 19 Aprilie: « În adevăr, e vorba de comemorarea unui mare eveniment istoric, de unirea unui neam despărțit de veacuri de vitregia vremurilor, și am păcătul și față de acest neam și față de simțămintele românești și față de contribuțiunea pe care am dat-o ca partid politic la realizarea unirii, dacă n'am participat cu toată însuflețirea patriotică la comemorarea deceniului ce s'a scurs dela înfăptuirea marelui eveniment, poate cel mai însemnat din întreaga noastră istorie ».

La 20 Aprilie, « Universul », îmbrățișă, în articolul de fond intitulat: « Cealaltă Unire » latura culturală a momentului înălțător al Serbărilor Unirii. Autorul articolului sublinia datoria factorilor răspunzători « de a cultivă tinerimea școlară din cuprinsul românesc, în sensul ca neînțelegerile cu caracter local, așa zisul regionalism, să dispară în viitor ».

Și după ce expune mijloacele prin cari s'ar putea ajunge la restabilirea acestui echilibru, scrie: « Serbările apropiate să ne fie deci prilej de bucurie sufletească și recunoscătoare evocare a amintirii eroilor, cari au murit ca să trăiască mare și nedespărțită România, cum și de gratitudine față de cei cari luptară pentru izbânda idealului românesc ».

În aceeași zi «Cuvântul» publică omagii pentru Ardealul, «cărui în primul rând i se cuvin onorurile triumfului și bucuria miracolului împlinit».

«Orgoliul nostru (a celor din Vechiul Regat N. R.) a mai avut prilejul de a se aplauda, în vreme ce Ardealului nu i-a fost dat, după o mie de ani de jertfe decât bucuria de azi. Cea mai mare dintre toate, dar singura».

Autorul articolului, d-l Alexandru Kirijescu, se asociază cu entuziasm la hotărârea Guvernului de a serba Unirea la Alba-Iulia, a doua zi după comemorarea dela București.

«Toate Provinciile românești se cuvin să cedeze azi pasul Ardealului. Alba-Iulia este o expresiune de ordin politic și mai ales spiritual a colectivității românești». Și mai departe: «Un spirit ardelenesc milenar palpită între vechile ziduri ale cetății. După serbarea oficială dela București acolo va fi revărsarea înflăcăării și fraternizării românești, neastânjenită».

Toți acei cari s-au cutremurat în fața exploziei de entuziasm a celor câteva sute de mii de țărani la 20 Mai în Alba-Iulia au avut confirmarea profeției d-lui Al. Kirijescu.

În 10 Mai toate ziarele publică articole festive preamărind actul Unirii.

«Universul» publică un extras dintr-o broșură de propagandă apărută la 1856, «Binefacerile unirii», împreună cu portretele comitetului unionist din Iași dela 1856, precum și pagini întregi consacrate zilei Unirii.

«Dimineața», publică un lung articol, semnat de d-l General Alexe Anastasiu: «Cum s'a înfăptuit Unirea Basarabiei» și un articol al d-lui Ministru Sever Bocu: «Cum am organizat serbările Unirii», iar «Curentul» procesul verbal și rezoluțiile votate la 1 Decembrie 1918 la Alba-Iulia.

Extragem următoarele din ziarele apărute după serbarea zilei de 10 Mai.

«Nation Roumaine»:.... «eri a fost evocarea unui ideal care a entuziasmat o lungă serie de generații sortită suferinței și eră în același timp un jurământ colectiv de a păstra tot ceea ce realizarea acestui ideal a readus în patrimoniul națiunii.

Sărbătoarea de ieri n'a fost aranjamentul mecanic al unei puneri în scenă ci expresiunea sinceră și tăcută a unui popor adânc legat de întregirea patriei. Din 10 Mai 1881, sufletul poporului n'a vibrat cu mai multă intensitate și cu atâta mândră speranță».

«Indreptarea» din 11 Mai: «Marele și nobilul suflet al neamului a prăznuit această dată, — comemorarea concretizării eroice a unui vis etern, nu numai într-o realitate de suflet, ci într-o realitate politică de Stat unitar, — cu toată emoția, cu vibrant entuziasm și cu o expansiune lirică ce a făcut dintr-o colectivitate națională o singură și indestructibilă ființă, puse în slujba aceleiași cauze și aceluiași ideal.

... în această zi poporul românesc a sărbătorit pe precursorii realizării idealului național, pe acei eroi martiri cari au fost Horia, Cloșca și Crișan și viteazul între viteji, impetuosul Voevod, magnificul în tragedia lui, Mihai Viteazul...

«L'Indépendance Roumaine» din 12 Mai: «Grupat ca un singur om, cu același sentiment de dragoste și infinită recunoștință în jurul tronului și dinastiei, popo-

rul român a sărbătorit eri cu indescritibil elan, un deceniu dela înfăptuirea unității naționale, care coincidea fericit cu a 70 aniversare a unirii principatelor.

... Toate partidele politice, toți românii, fără excepție, au participat la această strălucită manifestație, oferind un spectacol măreț al solidarității naționale și a vigoarei morale de o rară impresionabilitate ».

« Argus » din 13 Mai, după ce aduce laude felului cum s'a prezentat armata, a cărei ținută a impresionat minunat pe străinii cari au asistat la serbări, scrie: « Poporul s'a grăbit să ia parte la serbări cu o însuflețire și într'un număr necunoscut până astăzi și, — fapt iarăș de reținut, — a luat parte tot poporul și toată lumea fără deosebire de credințe politice sau religioase. Așa cum e cuviincios să fie sărbătorit un fapt istoric de însemnătatea unirii ».

ALBA-IULIA

Toate ziarele au închinat pagini speciale marii sărbători dela Alba-Iulia.

Lungi reportagii au apărut a doua zi, în 21 Mai, înprăștiind în țara întregă impresiile și relatarea festivităților ce au avut loc în Cetatea Unirii.

În ziua serbării dela Alba-Iulia, « Viitorul » : reamintește suferințele și asupririle îndurate de poporul român din Transilvania până la Unire.

În acest mare act național, scrie ziarul, al Unirii tuturor românilor și al întregirii Statului român în granițe cari închid aproape întreg neamul nostru, au fost figuri ce vor rămâne despururi înscrise în istoria neamului nostru, precum au existat mucenici și eroi anonimi, cari au pus, — ca în legenda meșterului Manole, — viața lor la temelia edificiului României Mari. Autorul articolului pomeneste pe Regele Ferdinand și sfetnicul său Ion I. C. Brătianu, precum și sutele de mii de morți cari s'au jertfit pentru înfăptuirea României Mari.

« Deaceia azi, în Alba-Iulia, cetatea simbolică a deșteptării și unității naționale, acolo unde umbra lui Mihai Viteazul și a lui Ferdinand plutesc ca mari tute-lari ai României, sufletele românești se strâng și se concentrează în jurul unei Catedrale în care s'a încoronat primul Rege al României Mari.

Cu aceste sentimente, firește că ne aflăm cu sufletul în Alba-Iulia, cu toții cei ce simțim românește, pentru că înțelegem însemnătatea actului și măreția lui, pe care anii ce vor trece li vor face din ce în ce mai evident ».

« L'Indépendance Roumaine » din 21 Mai scria, sub titlul: « Alba-Iulia », despre participarea misiunilor străine:

« Aliații au voit să fie alături de noi în această zi de aducere aminte. Au trimis strălucite delegațiuni militare să asiste la solemnități, discursuri și bucuriile noastre dela Alba-Iulia. Această atențiune venind din partea țărilor amice a provocat un sentiment de profundă grațitudine în România.

Vedem în aceasta, — după comunele încercări din timpul războiului, — o consacrare a solidarității aliate, care a rezistat împotriva tuturor vicisitudinilor materiale și politice ale vieții internaționale ».

Articolul se încheie cu călduroase urări adresate M. S. Regelui Mihai și pioasă amintire a marelui dispărut, Regele Ferdinand.

« Ultima Oră », din 22 Mai:

« Au spus-o străinii, cari au luat parte la această sărbătoare unică, o spunem și noi cu mândria pe care numai cuvintele de laudă ale străinilor ne-au insuflat-o, că ziua de Luni 20 Mai înseamnă pentru istoria noastră cea mai mare manifestare națională ce s'a făcut vreodată în țară. Au venit oaspeți din toate țările. Au venit și s'au minunat de grandoearea și frumusețea unică a marii sărbători, însuflețiți de un entuziasm și o spontaneitate atât de sinceră încât și cei mai sceptici s'au declarat profund mulțumiți ».

Iar despre marea manifestație populară, adaugă:

« A venit poporul! Ca o mare sgomotoasă care rupe zăgazuri, ca o sălbatecă furtună care distruge tot ce-i este în cale, așa a venit poporul cel mare, poporul cel blând, poporul cu sufletul plin de clipa solemnă a sărbătorii ținuturilor și sufletelor ».

« Adevărul », din 22 Mai, sub: « Azi și acum 10 ani », scrie: « Ca și acum 10 ani cărturarii Ardealului s'au adunat la Alba-Iulia cu miile și în jurul lor nația cu toate resursele ei de entuziasm a făcut zid ca cea mai lapidară mărturie a unei vechi și statornice legături ».

S'au întrunit la Alba-Iulia oamenii unei generații, toată oastea unei credințe. Conducătorii și nația s'au confundat într-o singură înălțare, s'au întrunit, după un deceniu, oamenii unui vechi legământ, în deplină mulțumire sufletească.

Poporul și conducătorii s'au găsit pe aceeași treaptă a ierarhiei și a înțelegerii în ordinea organică a României întregite; s'au prezentat într-o situație firească ca și acum 10 ani. Sutele de mii de participanți s'au găsit fiecare pe pozițiile ce li se cuveneau; s'au adunat cu sentimentul că s'a restabilit un echilibru.

La Serbările Unirii a dominat toată liniștea sufletească necesară pentru prăznuirea unui asemenea act. N'a existat nici un echivoc și nici o turburare care ar fi putut să înfrâneze entuziasmul și să ridice vreo barieră.

Aceasta e cea mai importantă însemnare ce trebuie făcută la serbările Unirii. E sensul real, care dă serbărilor o grandoare neobișnuită ».

Autorul ne dă următorul tablou al festivităților:

« Festivitățile au avut într'adevăr proporții uriașe și Ardealul a dat toată contribuția lui pentru aniversarea grandioasă a Unirii. Au venit moșii cu arme și panglici din epoca lui Avram Iancu, intruchipând încercările inițiale pentru libertate. Au sosit oltenii țării Oltului în vestimintele lor pitorești și cu fanfarele cari au intonat imnurile libertății acum un deceniu. Au intrat în marș triumfal în bătrâna cetate țărani pletosi ai Hunedoarei și proletarii văii Jiului, cari au constituit primele gărzii pentru apărarea descătușării. Au inundat în convoase uriașe popor de pe toate plaiurile în sumane de sărbătoare ca să afirme încă o dată statornicia lor în hotărârea luată ».

Această mulțime a fost de sigur, pentru numeroasele delegațiuni străine, cea mai sugestivă dovadă despre temelia istorică a actului Unirii ».

«Curentul» din 21 Mai, publică în editorial, foarte insuflețite «Cuvinte festive», sub semnătura d-lui deputat Nichifor Crainic.

Autorul crede, că aceste serbări al căror sacru obiect îl revendicăm fiecare în parte, meritau amplexarea ce li s'a dat.

«Unirea a fost un suprem act de voință unanimă convergentă în aceeași țintă, dar această voință n'a fost numai a noastră, generația războiului. Voința noastră a fost numai o actualizare încordată și înflăcărată a venerabilei voinți istorice. Puterile cari au vibrat în noi veneau de dincolo de noi, din surele veacuri de nădejdi și de chin, de faptă numai pe jumătate făcută...

Există un dinamism al istoriei, care îmbrăncește toate porviniile românești în matca străvechiului Stat liber al Munteniei».

... «Sărbătorind victoria, sărbătorim trecutul; dar nu sărbătorim numai trecutul. O nație care n'ar trăi decât din glorificarea trecutului și-ar recunoaște, prin aceasta, limita vieții. Dar noi sărbătorind trecutul recunoaștem în el tocmai acea forță dinamică a istoriei pe care am slujit-o, și care face vitalitatea poporului nostru. Această forță, întrucât e vitală și străluminată de o idee, nu se limitează la marele moment pe care îl sărbătorim, ci caută să străbată mai departe, spre viitor.

Orice sărbătoare națională și cu atât mai mult această unică și veșnică zi a unirii este totodată și un parastas și o înasurare. Induioșare solemnă pentru trecut, oțelită de încordarea voinică spre viitor».

În același număr găsim articole, semnate de d-l Ministru Sever Bocu, Profesor N. Iorga, Pamfil Șeicaru, Cesar Petrescu, etc.

«Dreptatea» din 22 Mai, publică următoarele rânduri în fruntea ziarului: «Măreșta sărbătoare a Unirii, comemorată eri în mijlocul emoționantei desfășurări de spontană voioșie a poporului transilvănean și a trimișilor neamului românesc de pretutindeni, consacră orășelul din inima Ardealului, cu obârșia pierdută în negurile primelor veacuri ale cuceririi romane, drept cetate națională a românismului, drept sfânt câmp de adunare din timpuri de bucurie ori durere obștească.

La Alba-Iulia s'a proclamat pentru întâia oară Unirea țărilor locuite de români, sub gloriosul sceptru al lui Mihai Viteazul.

La Alba-Iulia au îndurat chinurile temniței și martiriul roșii, eroii răscoalei naționale a lui Horia, Cloșca și Crișan.

La Alba-Iulia s'a hotărât la 1 Decembrie 1918, Unirea cea mare și definitivă a Românilor de dincolo de Carpați cu Patria mamă.

La Alba-Iulia s'a încoronat primul Rege al României Mari, învingătorul războiului pentru Unire.

La Alba-Iulia, acum un an, poporul românesc și-a strigat din nou, cu tărie și curaj, voința de viață liberă, punând temeliele noului regim de regenerare, refacere și propășire a Statului nostru unitar național.

Iar ieri la Alba-Iulia, minunata serbare ce-a înfrățit din nou națiunea cu conducătorii ei firești a întărit, prin grandioasele ei proporții, indestructibilitatea

Unirii românilor de pretutindeni, dând cea mai formidabilă replică agitațiilor celor ce nu se pot împăca cu soarta ce spiritul vremurilor noi le-a hărăzit.

La Alba-Iulia s'a celebrat ieri, într'un cadru măreț de sărbătoare populară, triumful unității naționale. Este un moment covârșitor, prin strălucita-i semnificație istorică. El dă noi îndemnuri, noi încurajări, răvnei celor ce se străduiesc, cu cerbie și perseverență, să grăbească pârguirea roadelor înfrățirii românești, întărite de greșelile celor ce n'au putut înțelege ființa nouă a României Mari.

«Curentul», din 22 Mai:

«În cadrul măreț, potrivit covârșitoarei importanțe a sărbătorii naționale de ieri, s'a desfășurat la Alba-Iulia programul festivităților menite să comemoreze aniversarea a 10 ani dela clipa istorică a înfăptuirii Unirii poporului român de pretutindeni.

Dar mai presus de impresionantele proporții ale acestui program oficial a strălucit în sărbătoarea dela Alba-Iulia imensa deslănțuire populară a unui entuziasm fără margini, a unei copleșitoare bucurii naționale care-și va purta neîndoios ecoul acolo unde mai ales trebuie să se afle, că încăodată neamul românesc adunat în istorica cetate transilvăneană a Albei-Iulii și-a manifestat puternic și clocotitor, voința-i tare și nestrămutată de a fi și a rămâne pe veci uniți... Unirea, prin sânge încheată, cu sânge va fi apărută împotriva oricui și în orice vreme.

Și mai departe: «Dacă istoria va trebui vreodată să rezume într-o singură frază, desfășurarea serbărilor pentru comemorarea a zece ani dela Unire, una singură ar fi îndeajuns de cuprinzătoare: — «Luni, 20 Mai 1929, Ardealul și-a plătit integral o datorie de recunoștință».

Iar despre desfășurarea enormă a mulțimii, de peste un sfert de milion de oameni, cum apreciază reporterul, ziarul adaugă: «spectacolul acesta unic e inimitabil. Emoția, cu nimic comparabilă, pe care am simțit-o, mi-a fost ofilită de o singură părere de rău: că au fost atâția români, cari n'au putut asista».

Ziarul mai publică următoarele comentarii a discursurilor pronunțate cu această ocaziune:

«Discursurile Înaltilor Regenți și al Primului Ministru, în sala istorică a Unirii, au trecut dincolo de cadrul unei festivități naționale. Străinătatea va cunoaște, cele mai adânci izvoare, istoricul Unirii și trăinicia cu care această nestimată, — scump plătită, — e înscrustată în sufletul unui popor întreg. Iar ovațiile ce așteptau ferestrele măreții săli, când numele micului Rege venea pe buzele ilustrațiilor vorbitori, se vor traduce în marile cotidiene mondiale, într-o variantă a reflecției pe care a făcut-o în șosptă reprezentantul unui ziar american: — «Românul are doi Dumnezei, pe Cel de sus și pe Dumnezeu acesta mic».

Pentru oaspetele străin autorul are următoarele cuvinte: «De n'ai înțeles fiorul ce electrizează mulțimea în fața unui închipuit Traian, a unui Ștefan cel Mare sau Mihai Viteazul, nu vei putea uita totuși niciodată că ai avut norocul să fii față la cel mai rar fenomen al naturii: bolta uriașă a cerului amenințând să se surpe sub uralele vocilor omenești, când Regele, — strângând în mânuțele sale mâna

eroicei Sale Mame, — pășea pe drumul dintre Catedrală și câmpul unde istoria neamului nostru are să fie reînviată ».

A doua zi, același ziar, scria, în editorial, sub semnătura d-lui Cesar Petrescu: « Clocotul bucuriei dela Alba-Iulia a dovedit în sfârșit, că tot amânata serbare n'a fost a Guvernului ci a țării întregi. O asemenea adunare și o asemenea deslănțuire de glasuri și de suflete nu mai stăteau în puterea unui regisor, să le creeze din neant și să le conducă ».

Odată serbările terminate, autorul și-a acordat un ceas de reculegere. Ceasul acesta a fost mai puțin aspru ca altădată, ne mărturisește d-aa.

« Căci o asemenea manifestație unanimă, ne-a dovedit mai strălucit ca oricând ce rezervorii nesecăuit și tână de energie, latent dar nu strivit, se află acolo în adâncul maselor, dedesubtul svârcolirilor politice, deșarte și trecătoare ».

În ce privește manifestațiile ostile maghiare, mai pronunțate ca oricând cu acest prilej, autorul crede că, « crucea Trianonului purtată îndoliat de ungurii revizionisti în semn de protestare, cât au decurs aceste festivități, a apărut mai mult ca nealtădată, o simplă jucărie inofensivă și alta nimic. Cu asemenea tărie vâjnoasă și cu asemenea nestrămutată credință, a poporului celui mare și cu sufletul călit, nici o îndoială în viitor nu ne mai este îngăduită și nici o teamă ».

În același număr, d-l Pamfil Șeicaru subliniază « impresionanta explozie de entuziasm popular, revărsarea de credință a nației ce nu se lasă încarcerată în forme seci, nu așteaptă indemnul măsurat al oficialității pentru a se afirma cu acea robustă putere ce definește sentimentele profunde ale unei rase ».

« Ziu de 20 Mai a fost o sguuitoare revelație, o instantanee convertire naționalistă. În momentele când nereșemnata Budapentă agită ideea revizuirii Tratatului de Trianon, când privirile furioase ale Ungariei pândeau hotarele noastre din cari ar putea sfâșia la prima frângere a unității românești, nația s'a afirmat cu o irezistibilă vigoare, cu o voinică voioșie, una și nedespărțită, aceeași în grai și strigăt de bucurie ».

« Pentru toți va rămâne lecția naționalistă dela Alba-Iulia dată nouă intelectualilor de țărâimea română de pretutindeni ».

« Dreptatea » din 23 Mai:

« Cine a asistat la serbările dela Alba-Iulia și-a putut da seama de caracterul lor profund popular; a putut vedea și simți voioșia a sute de mii de țărani, veniți în găteală de sărbătoare, să-și arate dragostea pentru țară, Rege și sfătuitoarii lui de astăzi. Străinii cari au asistat vor fi înțeles acum de ce românismul ardelean a înfruntat urgia secolelor și cum revenirea Ardealului la Patria mamă a fost o poruncă istorică ».

Același ziar ocupându-se de cuvântările Înaltilor Regenți, Președintele Consiliului și Președintele Adunării Deputaților, scrie, că acestea sunt pagini cari vor rămâne pentru totdeauna în istoria neamului nostru.

« Regele și Familia Regală, alături de sutele de mii de oameni adunați în cetatea de atâteaori istorică, au încheiat jurămintele de încredere, de păstrare și propagare a țării de azi: România unită și pe veci nedespărțită ».

Ziarul subliniază « piosul omagiu adus de Înaltul Patriarh Regent voievozilor din trecut și cuvintele sale de recunoștință aduse bisericii, armatei precum și tuturor acelor, cari cu suflète de eroi au luptat și s'au sacrificat pentru izbândă idealului național ».

Menționează special deasemenea și « cuvântarea plină de înțelepciune și de învățăminte pentru azi și generațiile viitoare, ale Înaltului Regent Buzdugan ».

Relevă în sfârșit toastul A. S. R. Principele Nicoale, « care manifestându-și fericirea și emoția mulțumește pentru primirea făcută Familiei Regale și delegațiunilor militare străine, cari au participat la sărbătoarea zilei istorice ».

« Adevărul », din 23 Mai, înscamă amănuntul, că serbarea dela Alba-Iulia a întrunit cel mai mare număr de participanți din câți s'au văzut vreodată la o adunare din Europa.

« Valurile nesfârșite ale poporului, delegațiunile din țară, intelectualii cu oficialitatea, cu Regența și Familia Regală, toți laolaltă au oficiat, într-o desăvârșită comunitate sufletească, marele mister al Unirii pentru vecie ».

Și mai departe:

« Marea încântare a zilei a constituit-o partea populară a serbării. A fost o minunată revistă etnografică și o splendidă reconstituire istorică a victiei poporului român ».

Autorul articolului mai notează însemnătatea politică a faptului, că « marea bucurie a Ardealului a fost participarea la serbări a Familiei Regale și a micului Rege. La ardeleni sentimentele dinastice trăesc cu o intensitate nelăchipluită și sentimentele acestea s'au legat profund de persoana Regelui copil ».

Ceeace a întărit mai mult aceea ce se chiamă ordine constituțională, adaugă d-aa, a fost coborrea Regelui și Familiei Regale în mijlocul poporului străns la Alba-Iulia.

« Și nimic n'ar fi putut consolidă mai desăvârșit Unirea decât serbările dela Alba-Iulia, așa cum s'au desfășurat, cu prezența Familiei Regale, a Regenții și sub un Guvern prezidat de d-l Iuliu Maniu. Ceeace s'a săvârșit în vechea cetate a lui Mihai Viteazul n'a fost numai ceremonia oficială cu decorul ei de serbare populară. A fost o mare revărsare de suflet, caldă și cuceritoare. A fost deasemenea o mare izbândă și pentru partidul național țărănesc, al cărui prestigiu a crescut enorm ».

A doua zi, în 24 Mai, ziarul scriă sub titlul: « O basă de ideal » sub semnătura d-lui I. Teodorescu:

... « Serbările pentru Unire dela București, Alba-Iulia și de aiurea, au darul acesta de a ne face să uităm umbrele și scăderile, spre a nu ridică în văzduh decât luminile și înălțimile. După asemenea serbări, și cu cât ele au fost mai fastuoase, fiecare din noi se simte mai bun și mai încrezător în viitor. Vorbele entuziaște nu sunt niciodată vorbe goale. Am putea zice chiar, că mai ales atunci se dă la iveală fondul sufletului nostru, fondul cel adevărat, pe care s'a clădit trecutul și se va înălța viitorul. Privind lucrurile de sus și din îndelung, ceeace apare ca jaloane

luminoase în istoria unui popor, și ceace-l caracterizează în adevăr sunt sărbătoririle acestea mărețe cu plinul lor de mari discursuri. Nu dăunează un sfert de veac de nimicnicie cât vindecă și înalță o zi ca aceea dela Alba-Iulia ».

« Epoca » din 24 Mai, remarcă: « admirația stărnită printre străinii ce ne-au vizitat de entuziasmul natural și sănătos al mulțimii și mai cu deosebire al sâtenilor. Cei veniți la noi să ne cunoască mai mult din manifestările de viață ale păturii necăjite decât din recepțiile și solemnitățile oficiale, au părăsit țara cu o impresie ce e o laudă pentru noi. Și oaspeții cari ne-au părăsit a doua zi au înțeles că mai presus de sclipirea baionetelor, unitatea noastră națională se sprijină și azi ca în decursul vremurilor pe puterea de viață și pe dragostea de glie a țaranului român ».

Și mai departe concludе, că serbările dela Alba-Iulia au mai lăsat să se vadă dinasticismul profund al unei țărâni pline de virtuți, cu minte limpede în trup viguros, cu ținută și multă bunăcuviință.

« Serbările dela Alba-Iulia au fost pentru fiecare român un examen fără voc, dar și fără trudă, al conștiinței și sufletului său. La Alba-Iulia n'au fost nici ardeleni, n'au fost nici regățeni, ci s'au strâns frații români! »

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PRESA MINORITARĂ

POPULAȚIA minoritară din țară a avut în fața serbărilor Unirii o perfectă libertate de conștiință.

Domnul Ministru de interne Al. Vaida-Voevod, a făcut la 29 Aprilie a. c. în Cluj, cu ocazia conferinței prefecților de județe, între altele, declarația, că:

— «Nu de mult au fost la mine patru reprezentanți ai maghiarimei și au recunoscut, că de acum nu mai au nici un motiv serios să se plângă, nici în secuime și nici în părțile locuite sporadic de unguri. Nu pot, în consecință, să înțeleg pentru ce încearcă acum ungurii să facă o atmosferă neplăcută serbărilor dela Alba-Iulia. Guvernul, pe chestiunea serbărilor dela Alba-Iulia nu înțelege să intre în tratative. Noi dăm problemei minoritare o soluționare civilizată. Discuția ce s'a iscat în jurul participării la aceste serbări, e lipsită de teme. Noi n'am lansat în vederea serbărilor nici o invitație specială și astfel n'a fost invitat nici partidul maghiar la aniversare, căci e de sine înțeles, că partidele nici nu pot să fie invitate la evenimente de felul acestora. La serbări a fost invitată populația întreagă a țării. În ce privește portul populației, am accentuat, că poate să compare fiecare națiune în portul ei național caracteristic, fără nici o restricțiune în ce privește scoaterea în relief a caracterului național respectiv. Să vie deci ungurii, germanii, bulgarii, rușii, turcii și ceilalți, în portul lor propriu; noi îi vedem bucuroși, căci serbătoarea asta vrea să fie serbătoarea tuturor fiilor țării».

Traducem această declarație a d-lui Ministru Al. Vaida-Voevod din organul oficios al partidului maghiar, «Ellenzék» dela Cluj, căci ținem să respectăm latitudinile de interpretare oferite presei ungurești în redactarea maghiară a acestor declarații. Aproape în același timp ziarul «Brassoi Lapok» dela Brașov a dus o violentă campanie împotriva prefecților din județele secuiești, gratificați cu acuzația de a fi întrebuițat aparatul administrativ ca mijloc de presiune asupra populației minoritare în vederea serbărilor dela Alba-Iulia. După ce însă, d-l Președinte al Adunării Deputaților, Ștefan C. Pop, a precizat reprezentanților presei la București, în mod categoric și lapidar, că prefecții cari, ar face așa ceva n'ar sta nici douăzeci și patru de ore la postul lor, campania a încetat, dovedindu-se astfel totală ci lipsă de temeinicie.

În ședința camerei ungare dela Budapesta, la 7 Mai, deputatul Béla Kenéz, s'a făcut ecoul atât de civilizatei atitudini a guvernului român și a protestat împotriva ideii, că ungurii ar putea să meargă, fie și în portul lor național, la Alba-Iulia.

Dela această dată ziarele maghiare din țară au avut un diapazon crescut. S'au scris aproape zilnic ieremiade, deplângându-se «tragedia sorții ungurești».

Pentru a nu se face vinovate de-o fâțișă atitudine ostilă Statului și pentru a-și justifică pasivitatea activă în fața Albei-Iuliei, au adoptat ca leit motiv de ocazie «neîmplinirea hotărârilor dela 1 Decembrie 1918». În felul acesta s'a dat și aparența unei loialități virtuale, dar s'a făcut implicit dovada absolutei toleranțe înțelegătoare a guvernului cu ocazia serbărilor.

Producându-se în sfârșit, aproape în preajma serbărilor, refuzul oficial al partidului maghiar, n'a mai fost nici o disonanță pe frontul comun al presei maghiare.

Se știe apoi că guvernul din Budapesta se pregătea, aproape concomitent cu serbările noastre, să organizeze mari solemnități iredeente, inaugurând cu un gest de fâțișă demonstrație monumentul «soldatului necunoscut». Au fost reprezentate la acele solemnități, în figurații alegorice și ținuturile deslipite din trupul pseudo-ungariei milenare. Inșuș regentul Horthy a vorbit despre «imutabilitatea» unei configurații geografice perimate, iar primul ministru Bethlen despre revizuirea tratatelor de pace. Ecoul acestei resuscitări a Budapestei s'a resimțit din vreme în tonul ziarelor ungurești din Ardeal. S'a putut remarcă și iredentismul mascat în metaforă, ca pe vremea lui Mihail Tompa, anahoretul «Absolutismului lui Bach» dela 1860.

Dăm o scurtă serie de specimene ilustrative a scriului unguresc în preajma serbărilor.

«*Ellenzék*», organul partidului maghiar, are în editorialul său dela 27 Aprilie 1929 fraze ca acestea:

«Și-au agățat cabala și simbolul politicei lor (e vorba de români) de numele unui singur oraș. În spiritul de libertate al vremilor noi a ajuns iarăș dominant spiritul celtic și orgoliul franc... În cimitirul dela Strassbourg trompeții dela Paris au sunat deșteptarea, sub arcu de triumf au fost așezate osămintele soldatului francez necunoscut; iar când Clemenceau a semnat Tratatul dela Versailles a spus: *De 48 de ani aștept clipa aceasta...* Și pe ei (pe români) i-a prins vârtejul beției sentimentaliste... și când le-a căzut în poală atât de ușor, Ardealul și și-au văzut realizat marele vis al micilor lor bătălii fără suferință... au ales ca simbol Alba-Iulia... oraș intraurit de tradițiile Romei, Horia, Cloșca... etc.»

Accastă notă de ostilitate se atenuează treptat cu cât se apropie serbările. Astfel acelaș organ oficios scrie la 20 Mai un editorial plin de ponderațiune, în care întâlnim fraze ca:

«La Alba-Iulia populația majoritară a țării își evocă în cadrele unei serbări de proporții puternice Unirea de acum zece ani... E o zi de mare însemnătate istorică pentru națiunea română... O mare satisfacție pentru guvernul Maniu... E neîndoios că în țara întreagă numai Maniu a putut să armonizeze cu acest sărbătoreasc prilej toate păturile națiunei... Neparticiparea minorității maghiare la serbări nu are caracterul unei demonstrațiuni și nici nu vrea să turbure armonia... ungurii pun chestiunea exclusiv ca o chestiune de principiu... sașii pot să participe, căci ei și în trecut au fost tot minoritate, au trecut dintr'un cadru de Stat în altul... etc., etc., etc.»

« *Keleti Újság* », alt ziar la partidului maghiar, scrie:

« ... pentru noi această aniversare nu însoțește nici o amintire vrednică de sărbătorit... dacă ne-am duce acolo am duce cu noi tristețea, doleanțele, durerea sufletului nostru rănit... n'am luat asupra noastră nimic din renegarea trecutului unguresc milenar și nu poate să ne-o ceară... Cum ar fi judecat oare, caracterul națiunii maghiare dacă am participa la serbări!... Hotărârile dela Alba-Iulia, cari erau o promisiune pentru tragedia noastră istorică, o ușurare a sorții noastre de minoritari, au rămas tot promisiune... sperăm însă în înțelepciunea de Stat, care va înălța popoarele minoritate din situația lor vitregă în brațele egalității de drept... ».

In Brassói Lapok, senatorul Fabian Lázsló se întreabă: când vom putea merge la Alba-Iulia? Și răspunde:

« De data asta nu putem merge la Alba-Iulia, nu putem îmbracă costumul istoric festiv, în părul nevestelor noastre nu vom împleti panglica tricoloră și nu putem rosti cuvântări festive nici la 10 Mai și nici la 20 Mai. Așa stăm cu chestiunea ca secuii din Ciuc cu întâmpinarea episcopului. Episcopul în turneul sfântului mir ajunge într'un sat și întreabă cu mirare, că de ce nu i s'a trimis în cale o trăsură și dacă nu i s'a trimis, de ce n'au tras clopotul de bucurie pentru credincioși. Sunt la mijloc, răspunse enoriașul, o sută de pricini. Nouăzeci și nouă din ele nu le mai spui, prea sfinția ta, iar cea de a suta e că n'avem trăsură, iar clopot n'am avut nici odată... etc. ». Și autorul concludă că nici minoritatea maghiară din România n'are azi clopot, adică drepturi.

Numeroase articole cu aceleași tendințe, cu sonorități când de nostalgie iredentă, când de oportunism reflectat, au apărut în *Temesvári Hírlap*, *Déli Hírlap* la Timișoara, în *Erdélyi Hírlap* și *Aradi Közlöny* la Arad, în *Nagyvárad*, etc., la Oradia, în reviste și cu un cuvânt în întreaga presă ungurească. O corespondență de sentimente cu Budapesta s'a putut constata cu ușurință.

Despre serbările de 10 Mai dela București s'a scris în această presă mai puțin, cu atât mai mult despre cele dela Alba-Iulia. E interesant că reporterii maghiari și-au făcut o datorie de onoare din a relata conștiințios faptele. Și aici se cer câteva constatări dictate de respectul adevărului.

Însuș faptul, că aproape toate ziarele ungurești au trimis reporteri la Alba-Iulia e concludent. Nu mai puțin elocventă e și împrejurarea, că reportagiile acestor ziare au fost prin amploarea lor profesională la înălțimea ziarelor « *Universul* » și « *Dimineața* » din București, singurele cari dau atenția cuvenită informației. Cum în mare parte ziaristii din redacțiile maghiare nu sunt unguri prin origină avem o lămurire în plus, pentru ce informarea cetitorilor asupra tuturor amănunțelor serbării s'a făcut cu un zel apreciabil. Mai e și motivul în deajuns de ponderabil, că de pildă la Arad, Timișoara și Oradia, publicul cetitor românesc le dă un contingent de aproape 50 la sută. Dar ziaristii noștri minoritari au și cultul reportajului în genul lui Barzini. Ei redau evenimentele și chiar faptele diverse într'o manieră literară, având grija aspectului sintetic, a cauzalității fenomenaliste, dar și a amănuntului filmat instantaneu cu o viziune fotografică precisă. O informație bună

sub raportul exactității și realității obiective, se va culege deci, de multe ori cu preferință, din reportagiul ziarului unguresc. Ziarele noastre în bună parte, se rezumă asupra evenimentelor în articole tardive, anticipându-le în diagrame și lăsând descrierea faptelor pe al doilea plan. Adevărat, însă, că sub raportul calității literare și al intuiției interpretative ziarul din București este la o înălțime unică, etalând zilnic o variațiune de talente ce nu vor fi egale poate nici odată de condeele ziarelor noastre minoritare. Nu e locul să facem argumentația acestor afirmații, cari au singurul scop de a motiva pentru ce mulți din cei nevoiți să absenteze dela Alba-Iulia, au putut să-și întregescă tabloul serbărilor recurgând și la lectura ziarelor ungurești, cari, se pare, își vor menține încă multă vreme o însemnătate în acest sens.

Era însă firesc, ca zelul profesionist al reporterilor evreo-maghiari să nu poată rețușa cu totul prezența unui subiectivism adversiv în fața serbărilor Unirii. Semnele speciale lor stări sufletești în fața sutelor de mii de țărani « Valachi », se evidențiază prin timide încercări de a caricaturiza mici amănunte de tehnică a organizării serbărilor. Astfel corespondentul ziarului « *Ellenzék* » găsește că scaunele și tribunele nu trebuiau vopsite cu roșu, că s'au înregistrat cazuri, când participanții, chiar din tribunele de frunte și-au înroșit degetele fiind nevoiți să se servească de hârtia de ziare pentru ca să-și cruce pantaloni. « *Aradi Közlöny* » înregistrează cu o satisfacție de rigoare, că la plecarea trenurilor a fost zăpăceală, ori că la masa populară s'a îmbulzit lumea. Altele remarcă insuficiența megafoanelor ce trebuiau să transmită imensei mulțimi liturghia din catedrală, cuvântările, etc. În general se constată însă, că toți reporterii maghiari au rămas cu adevărat uluiți de grandoea serbărilor. *Ellenzék*, de pildă, își introduce frumosul și amplul reportaj din pag. primă (integral închinată) cu aceste constatări:

« *Alba-Iulia cea de a patra* ». Din variațiunea festivităților ce s'au succedat la Alba-Iulia ese în relief cu linii tari, că: 1. Poporului român îi plac foarte mult serbările și ție să sărbătorească, 2. În sens de disciplină poporul ardelean este poate unic în lumea întreagă și că 3. E mult mai ușor să aduni sutele de mii de oameni, decât să le împrăști și să le trimiți acasă. După părerea unor experți au participat la serbările jubiliare vreo patru sute de mii de oameni. Fiecare delegație, fiecare persoană particulară și-a avut desemnat locul dinainte, defilarea s'a făcut în ordine, armonic, iar poporul cu o minunată răbdare a tot așteptat ore întregi până să vadă ceva, pentru ca să strige entusiasm, cu o bucurie sinceră: « *Trăiască Regele! Trăiască Maniu!* ». (*Ellenzék*, 23 Mai 1929).

Figura, ținuta și gesturile M. Sale Regelui Mihai sunt trecute în reportagiile maghiare cu aceeași căldură ca în cele românești. Se scrie cu profunde sentimente de stimă despre M. Sa Regina Maria și despre toți membrii dinastiei. Se descriu amănunțit diversele scene și festivități programatice, cortegiul istoric în deosebi. Unul din ziare înregistrează cu simpatie scena, când M. S. Regele Mihai, după defilare dă bomboane frumosului cal alb al A. S. R. Prințului Nicolae.

Istoriacele discursuri rostite de Înălții Regenți M. Cristea și G. Buzdugan, precum și de d-l Prim-Ministru I. Maniu, sunt pe larg și esențial resumate. Ziarele «Ellenzék» și «Keleti Újság» din Cluj, în numărul lor dela 23 Mai remarcă declarația Înaltului Regent Miron Cristea, în sensul căreia poporul român de-acuma unit pe vecie dorește să trăiască în armonie cu minoritarii, precum și declarația Înaltului Regent Buzdugan făcută asupra liberalismului și spiritului de iubire și toleranță a românului.

În definitiv putem constata, că numai oficialitatea politică a ungarilor din România a lipsit dela serbări. Reprezentanții bisericilor și a-i poporului au fost acolo. Domnului Ministru Sever Bocu președintele comitetului de organizare al serbărilor, fiind delegat din partea guvernului să asiste la *te-deum-ul*, oficiat în istoricul dom romano-catolic, i s'au făcut onoruri din partea Înaltului cler maghiar, în frunte cu episcopul pontifical P. S. S. contele Majlath, prelat papal. În toate celelalte biserici minoritare din Alba-Iulia s'au oficiat deasemenea *te-deum-uri* solemne. Întru întâmpinarea M. Sale Regelui au ieșit la gară I. P. S. S. Carol G. Majlath, episcopul de Alba-Iulia, Aug. Pacha episcopul de Timișoara și Mayer locțiitor episcopul din Oradea, cu suita și în odăjdiiile sacre.

Au fost apoi de față, după chiar mărturisirea ziarelor maghiare vreo două mii de secui din Odorhei, din Trei-Scaune și Ciuc, cu table și pancarte purtând inscripții de loialitate. Acest fapt constituie totuș un preludiu al unei viitoare orientări în sufletul populației minoritare maghiare din Transilvania.

Din rândul reprezentanților diplomației a lipsit ministrul Ungariei la București.

Mai amintim, că ziarul «Ellenzék» aduce d-lui Ministru Sever Bocu acuzația, că din cele patru table de marmură ce poartă gravate hotărârile dela 1 Decembrie 1918, ar fi ordonat să rămâie acoperite cele cari immortalizează hotărârile privitoare la minoritari. Or o astfel de acuzație nu vadește decât o regretabilă psychoză acolo de unde vine. Destinația acestor table comemorative s'a definit prin însăș instituirea lor, iar în sublimul elan al serbărilor a prins o strălucire nouă și cea din urmă literă gravată în ele.

Unele ziare maghiare au mai făcut apoi caz din împrejurarea, că Ofițerii Siguranței Generale a Statului au cerut cheile catedralei romano-catolice și că au vizitat turnul și podul bisericii. N'au fost acestea decât pure măsuri practice ori și unde în lume în asemenea ocazii. Dar se face caz și din oprirea I. P. Sale Majlath în drumul său spre gară. Explicația e că prelatul minoritar a luat un drum oprit, iar sentinela nu putea să-și facă decât datoria. Totuș s'a aranjat în forma cea mai placidă și acest inconvenient.

Minoritatea germană din țară nu și-a preocupat participarea la serbări. Președintele organizațiilor germane politice, d-l Rudolf Brandesch a făcut presei din bună vreme precizarea, că ar fi un act de nebuie neparticiparea nemților la serbări și că nici nu s'a pus vreo dată chestiunea pentru ei. Ziarele lor au avut articole inspirate de loialism la adresa dinastiei și țării. Au avut firește trimiși speciali la serbări.

Iată și reprezentanții principali ai minorităților germane la serbări: P. S. S. episcopul evanghelic de Sibiu Dr-ul Teutsch, senatorii P. S. S. Pacha și prelat Blaskovits, deputații R. Brandsch, H. O. Roth și Binder, senatorul Muth.

Unele ziare maghiare (Ellenzék, Keleti Ujság), referindu-se tangențial la participarea oficialității politice germane la serbările Unirii, spun că în special delegații sașilor și șvabilor, reprezintă acolo indirect și «doleanțele» maghiare, căci ar fi având aceeași soartă de «privațiuni politice».

Dar aceste, aproape imperceptibile disonanțe în marea simfonie a serbărilor subliniază numai miracolul solidarității de neînfrânt a unității tinerei și viguroasei noastre Români.

PRESA STRĂINĂ

IN perioada antemergătoare serbărilor s'a remarcat interesul cu care ziarele maghiare și germane au urmărit chestiunea participării minorităților respective. Este cazul însă să facem o separație între atitudinile urmate de presa maghiară și germană; într'adevăr, în timp ce ziarele germane s'au mulțumit să înregistreze știrile transmise de corespondenții lor din țară, privitor la campania de presă urmată în jurul acestei chestiuni, precum și hotărârile aduse de conducătorii sașilor și maghiarilor, fără nici un comentariu, — presa maghiară și în special ziarele « *Magyarság* » (național creștin), « *Pester Lloyd* » și « *Budapesti Hirlap* », ziare guvernamentale, au susținut campania ziarelor minoritare maghiare pentru abținerea dela orice participare la Serbările Unirii.

Subliniem deasemenea enervarea cu care ziarul național creștin « *Magyarság* » relatează în 3 și 12 Aprilie activitatea de organizator al serbărilor a d-lui Ministru Sever Bocu.

« Ministrul Bocu a plecat la Paris, unde răspândește o serie de lucrări de propagandă; în țară va apare o lucrare a profesorului Iorga, despre tragedia poporului român din Transilvania, lucrare care va fi tradusă în limbile maghiară și germană; d-nii Gusti și P. Andrei, profesori universitari, vor tipări cărți pentru străinătate, pervertind istoria; cu revista l'Illustration se negociază editarea unui număr special, deasemenea cu Völkermagazin și Prager Presse ».

« *Pester Lloyd* din 18 Aprilie menționează un apel adresat minorității maghiare de d-l Ștefan Cicio Pop, Președintele Adunării Deputaților, prin ziarul « *Brassói Lapok* », găsindu-l cu atât mai interesant cu cât acest din urmă ziar a dus cea mai înverșunată campanie împotriva reprezentării minorităților maghiare la serbări.

Cu două zile înainte de serbarea zilei de 10 Mai, « *Nemzeti Ujság* » publică un lung articol, semnat de dr. Olay Ferenc, în care, — după ce reamintește împrejurările cari au dat naștere ciuntirii Ungariei, — protesta împotriva Statelor succesoare, cari în curs de 10 ani au prăpădit valori morale și împotriva felului cum s'au aplicat principiile wilsoniene.

În zilele de 9, 10 și 11 Mai găsim în presa mondială știri și reportajii privitoare la modul cum au decurs serbările la Mărășești, București și restul țării; deasemenea textul telegramelor adresate de d-nii Hoover, Briand, Chamberlain, d-lor Iuliu Maniu, Președintele Consiliului de Miniștri și Ministru al Afacerilor Străine d-l G. G. Mironescu.

Ca întotdeauna, o mențiune specială se cuvine presii franceze, care a îmbrățișat evenimentele cu dragostea și căldura tradițională. Mai toate ziarele publicau

lungi articole festive, făcând istoricul luptelor naționale pentru Unire, reamintind eroismul și sacrificiile națiunii în timpul marelui războiu. Georges Bienaimé și Albert Jullien publicau, — primul în « Victoire » din 11 Mai, al doilea în « Petit Parisien » din aceeași zi, — articole entusiaste, preamărind marele act al întregirii neamului.

« Unele știri au lăsat să se bănuiască zilele acestea o lovitură de Stat, scria d-l Albert Jullien. Este suficient să parcurgi străzile Capitalei, unde se înghesuie o mulțime atât de veselă și pitorească: bărbați și femei veniți acli din toate unghiurile țării, investmântați în costumele lor naționale atât de artistice și bogate, să le ascuți aclamațiile la trecerea micului Rege Mihai și a Familiei Regale, pentru ca să te convingi că România n'a fost niciodată mai unită, mai mulțumită și mai dornică de a păstra prin pace situația actuală ».

« Le Temps » din 13 Mai, publica în editorial, sub titlul, « Unitatea Română », un elogiu adus Regelui Ferdinand și poporului român, « care a avut curajul să se angajeze alături de aliați, inspirat numai de interesul națiunii care-i încredințase destinele, făcând abstracție de toate considerațiunile personale, cari, — în virtutea originii sale, — l-ar fi putut determina spre neutralitate ».

Autorul articolului afirmă, că unitatea română era una din condițiunile necesare noului echilibru în Europa orientală.

Amintind mai departe opera de refacere și consolidare a țării întreprinsă de Regele Ferdinand, subliniază rolul «omului de Stat indispensabil I. I. C. Brătianu ». Arată apoi greutățile cu cari a avut de luptat țara, printre cari citează și criza constituțională.

Ziarul are următoarele cuvinte despre d. Iuliu Maniu:

« Domnul Maniu s'a impus personal cu multă autoritate și a avut înțelepciunea de a nu bruscă nimic, de a nu modifica întru nimic liniile esențiale ale politicii interne și externe a României ».

Autorul manifestă toată încrederea față de acțiunea de refacere a țării, cu toate greutățile momentane, deoarece românul posedă simțul dezvoltat al interesului național și forța sentimentului, că unitatea Patriei lor și a rasei este și rămâne condițiunea primă și indispensabilă a grandoarei politice și prosperității lor materiale.

În virtutea însăși a rolului pe care România, — prin poziția sa geografică și cultura sa generală, — îl joacă în Europa Centrală și orientală, lumea întreagă este interesată la consolidarea acestui Stat, factor important al echilibrului politic și al menținerii păcii. Sub cabinetul Maniu ori Brătianu, politica externă a României nu poate fi decât o politică limpede și de siguranță.

Ziarul încheie cu sincere urări pentru națiunea română în aceste zile de aniversare a realizării Unității naționale.

O atențiune particulară au acordat serbărilor ziarele elvețiene, atât cele în limba franceză cât și cele în limba germană.

Astfel Paul du Bochet, scrie în numărul din 15 Mai al ziarului « La Tribune de Genève » un elogios articol închinat țării noastre.

După o reprivire istorică a tuturor evenimentelor importante, cari au culminat prin înfăptuirea României Mari, autorul subliniază opera de organizare a noului Stat precum și revoluția democratică prilejuită de venirea la cârma țării a guvernului național țărănist.

În « Journal de Genève » din aceeași zi, un alt bun prieten al României, d-l William Martin, faceă o apropiere între situația României și a Poloniei. România, spunea d-sa, putea aspira, — în cazul unei victorii a aliaților, — Transilvania, sau Basarabia, în cazul victoriei Austro-Germanilor. Această alternativă a făcut dificilă intervenția României. I-a trebuit un noroc extraordinar ca să parvină, — a doua zi după un războiu din care eșise învinsă, — la realizarea unității naționale în frontiere pe cari nu îndrăsnise să le vesele până atunci. Încheiându-și articolul, autorul constată că România are în sfârșit un guvern care pare asigurat de viitorul său și în clipa când privește cu emoție trecutul recent, ea își poate îndreptă privirile cu încredere spre viitor.

Aceeași teză a « miracolului » înfăptuirii României Mari o susține și ziarul « La Tribune de Lausanne » din 16 Mai.

Autorul, care semnează O. Td., reamintește greutatea în cari s'a sbatut țara după anii grei ai războiului; reforma agrară, asimilarea noilor provincii, tot atâtea griji, cari azi, din fericire, sunt pe cale de a dispărea. Iar dela venirea la cârma țării a guvernului național-țărănist se constată o ameliorare a condițiunilor politice și o îmbunătățire a finanțelor. Șeful guvernului, d-l Iuliu Maniu, începe să culeagă roadele eforturilor și curajului său. Trebuiau multe și de cea mai rară calitate pentru a întreprinde o asemenea renaștere. Lucrând hotărât, la opera de restaurare, d-l Maniu, s'a ferit să modifice politica externă a predecesorilor săi.

« Le Démocrate » din Délémont (Elveția) scriă în 18 Mai: Miracolul lui Mihai Viteazul s'a înfăptuit. Ziarul reaminteă originile daco-romane ale poporului român, precum și etapele succesive ale dezvoltării sale istorice. În continuare se ocupă de politica economică-financiară a guvernelor trecute, relevând cu satisfacție revenirea « à la manière douce » a guvernului Maniu. Guvernul actual, scriă autorul, a renunțat la ostracizarea capitalului străin. Cu fiecare zi, și din ce în ce mai mult, România Mare se dezvoltă și se consolidează. Sămânța aruncată de Mihai Viteazul face să crească recolta de aur!

Grandioasele serbări dela Alba-Iulia au avut un puternic ecou în presa din toată lumea. Corespondenții ziarelor străine veniți aci au raportat cu mare lux de amănunte desfășurarea festivităților și însuflețirea manifestației populare a cărei obiect au fost M. S. Regele Mihai, Familia Regală, Înalta Regență și Guvernul.

« Times » subliniază fastul cu care s'au desfășurat serbările, precum și participarea tuturor partidelor politice.

O descriere impresionantă faceă domnul Roberto Suster, corespondentul ziarului « Gazzetta del Popolo » din Torino, în numărul său din 26 Mai.

Cetatea istorică Alba-Iulia, spunea d-sa, înconjurată de puternice fortificații, catedrale strălucitoare de aur și marmoră, orășelul așezat la poalele acestor două

istorice monumente, erau cotoprite de o uriașe mulțime care manifestă în tunetele canonadei și sunetele muzicilor. Autorul face un pitoresc tablou a poporului învestmântat în frumoasele costume naționale, păstrate dealungul secolelor. Din punct de vedere coreografic, spectacolul e minunat și fără voe îți reamintești repetatele adunări din cetatea Alba-Iulia: epoca romană, încoronarea voevodului Mihai Viteazul, pronunțământul din 1918 și încoronarea Regelui Ferdinand din 1922. La sosirea Familiei Regale mulțimea e agitată de o frenetică bucurie. Micuțul Rege Mihai, în picioare, între bunica și mama sa, e serios, atent și curios. Deși un copil numai de 7 ani se vede după înfățișarea sa că-și înțelege funcțiunea.

D. Roberto Suster e în deosebi impresionat de apariția M. S. Regina Maria, tot mereu mai frumoasă în vârlurile ei albe, care prin grația sa infinită, atitudinea sa regală și fluidul pe care-l răspândește din întreaga sa făptură, îi reamintește pe Caterina de Medicis, marea italiană, care a condus ani îndelungați destinele Franței și Europei.

Și după terminarea festivităților, când poporul o înconjoară aclamând-o, când la plecarea trenului regal este salutată de mulțimea ambasadorilor străini, tot ea domină cu frumusețea ei, cu curtoazia, care entusiasmează și pe cei mai sceptici.

Relatează în continuare desfășurarea programului, oprindu-se asupra însemnătății discursurilor pronunțate de Înălții Regenți și Primul Ministru.

Defilarea tuturor corțegiilor și organizațiilor e admirabil descrisă. Atențiunea îi este cu osobire oprită de corțegiul istoric.

O asemănătoare și foarte eloquentă descriere a zilei de 20 Mai la Alba-Iulia ne-o redă și d-l. Alfredo Signoretti, redactor al ziarului « La Stampa » tot din Torino.

Am reprodus acl numai impresii ce ni s'au părut absolut caracteristice pentru starea de spirit creată peste hotare de sărbătorirea a zece ani dela Unire.

Menționăm încă bogatele reportagii din presa germană și anglo-saxonă, cari, — fără să exprime entuziasmul ziarelor suscitade — au relatat faptele cu precizie și obiectivitate, precum și următoarele rânduri, expresia unei profunde sensibilități, scrise de d-l Ministru Sever Bocu, pentru numărul festiv al revistei poloneze « Epoka », apărut cu prilejul serbărilor:

« Descind dintr'un mic orășel din Banat, din Lipova, acolo unde o Jagelonă — Isabela, — ultima Regină a maghiarilor, după înfrângerea dela Mohács și-a avut reședința. »

Las să-mi rătăcească privirile pe terasele castelului în ruine, unde tânăra văduvă își plimbă, — printre intrigile habsburgilor și maghiarilor, — mândria poloneză. În tinerețea mea vedeam Polonia prin tragedia acestei femei, prin sensibilitatea sa fină, prin subtilitatea sa diplomatică, prin înaltele sale cunoștințe de Stat. Pentru mine, Polonia era o femeie îndoliată pe care o vedeam îngenunchiată pe treptele unei catedrale.

Cu totul altul este simbolul de astăzi.

PRESA STRĂINĂ

Polonia nu mai este văduva de altădată, ci o tânără curagioasă, cu privirile învingătoare, ținând în mâini lanțurile sfărâmate.

Cu toate că slavă, — atât cât România este tracă, — noi privim Polonia ca pe o soră înaintată a latinității.

Să trăiască nobilul popor polonez, care fie unit cu poporul român în o vecinică frățietate.

Timișoara, Capitala Bănătului în 15 Decembrie 1928.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

2015

PUBLICAȚII FESTIVE

TRANSILVANIA, BANATUL, CRIȘANA, MARAMUREȘUL, (1918—1928)

P E lângă publicațiile de tot felul în limba română sau în alte limbi, care făceau parte mai mult din publicitatea zilei, dela început s'a născut gândul ca marele eveniment al împlinirii celor zece ani dela Unire, să se oglindească și într'o lucrare de valoare mai statornică. Așa s'a pus la cale monografia Ardealului, care să îmbrățișeze cât mai multe domenii din viața materială și spirituală a pământurilor de peste munți. Întâii cunoscători ai problemelor trebuiau să fie solicitați să contribuie, atât Români cât și minoritari, și printr'o organizare și concentrare de lucru chibzuită să se realizeze într'un minimum de timp, un maximum de documentare, de prelucrare științifică și de execuție tehnică.

Această operă, discutată pentru întâia oară abia în liniile ei mari la 15 Februarie 1929, a apărut la timp, în ajunul serbărilor, cu aproximativ 2.000 de pagini de mare format, 700 de figuri, numeroase planșe statistice și artistice în afară de text, diagrame, hărți negre și colorate, indice de nume de persoane și de locuri, distribuite în trei volume puternice. Președinte al Comitetului de redacție a fost d-l D. Gusti, iar secretar d-l Emanoil Bucuș.

Volumul întâiu cuprinde 40 de studii cu 303 figuri, 10 grafice și peste 30 de tablouri statistice și 30 de planșe. Șapte studii intră în cadrul istoric, opt în cadrul cosmologic, douăsprezece în viața economică și treisprezece în cadrul etnografic și viața socială administrativă. Numărul paginilor propriu zise e de 755.

Partea istorică (I) o deschide d-l N. Iorga cu studiul: « *Ce a dat și ce a primit Ardealul* », care e o trecere în revistă a întregii istorii a Ardealului, dela o înălțime sintetică, la îndemână numai marelui istoric și de unde amănuntele chiar strălucite se pierd, iar legăturile apar, cu uimire, uneori altele. În multe părți el are caracter de revizuire, a faptelor și oamenilor, rostită aforistic.

Urmează rândurile pline de mărturisiri prețioase ale d-lui Wickham Steed: « *Calea României Mari* ». Apar din ele felul în care mari prieteni din Apus au aflat de problema Transilvaniei, cum au cercetat-o și ajutat-o și care sunt vederile și speranțele lor de astăzi. Convorbirea din 1911 cu Regele Carol are o însemnătate care se cere să nu rămână numai în paginile acestei monografii.

În « *Săpături arheologice în Transilvania* » d-l Em. Panaitescu expune, cu competența-i cunoscută, starea problemei în sine și a lucrărilor pe teren. Ori-zontul latin al Transilvaniei se limpezește, în cetățile dace și limes-ul roman, cu mare belșug de descrieri și analize. Când studiul va putea să-și adauge

și partea întâia, precum și fotografiile necesare, care n'au putut sosi la vreme ca să mai aibă loc în acest volum, însemnătatea lui va rămări cu atât mai concludentă.

« *Trecutul Ardealului românesc în cadrul năzuințelor spre unitatea națională* » a dat prilej d-lui V. Motagna să treacă în revistă întreaga istorie a pământurilor românești de peste Carpați, din zilele preromane până astăzi. Același fir o leagă. Pe lângă faptele în deobște cunoscute, și-au făcut loc și atâtea documente rari și vederi originale în interpretare. Iar mai presus de toate expunerea ca plan și dezvoltare, și scrisul din sine, sunt de o stăpânire a mijloacelor și de o limpezime cum nu se întâlnesc prea des.

D-l Romul Boiăd a schițat în « *Consiliul Dirigent* », atât cadrul din care a ieșit acest întâiu guvern românesc al Ardealului, alcătuirea lui, cât și bogata activitate avută în scurtul timp din Decembrie 1918 până la Aprilie 1920. E un capitol de istorie, ca o punte de trecere între două regimuri. Nu mulți erau mai potriviți decât autorul, să-i dea forma sobră în care ne întâmpină.

Studiul « *Pregătirea diplomatică a Unirii* » de d-l Victor G. Cădere, desvăluie toată acțiunea subterană sau diplomația cu delegație numai dela popor, pe care fruntașii Românilor din Ardeal au dus-o pentru câștigarea drepturilor la viață politică liberă. Istoria se luminează în noui înțelesuri, după înșirarea faptelor de aci. Războiul de pe fronturi eră ajutat de un alt războiu, tot așa de nelnduplecat și cu roade tot atât de însemnate sau care cel puțin a făcut ca roadele celui dintâiu să nu se piardă.

D-l Elie Bufeua descrie în « *Formațiile de voluntari* » războiul Românilor din Transilvania, dus pe socoteală proprie după ruperea de armata austro-ungară în singura formă care le eră îngăduită și folosită deopotrivă de toate popoarele Monarhiei. Cehii au creiat termenul de al doilea Anabasis pentru retragerea voluntarilor din Rusia prin Siberia și paginile cele mai calde din memoriile lui Masaryk și Beneș le sunt închinat. Frontul acesta românesc, de pe care autorul suflă deodată umbra, ne poate umple de o înduioșare și mândrie asemenea.

Partea cosmologică (II) o deschide d-l G. Vălsan cu « *Transilvania în cadrul unitar al pământului și Statului Român* » în care pe deoparte pământul românesc apare cu unitatea lui geografică proprie și pe de alta, pretențiile, înfășurate aproape în misticism ale Maghiarilor, asupra integrității sfintei Ungarii, cad. Nici temeiurile propriu zis morfologice, nici cele etnice sau politice nu sunt destul de tari ca să le susție. Pe lângă atâtea priviri neașteptate, studiul se deosebește printr'o căldură abia stăpânită, în fața argumentației fățarnice protivnice, și printr'un mare meșteșug al cuvântului. În omul de știință, poetul își ridică la răstimpuri glasul inspirat.

D-l Em. de Martonne descrie « *Colinele Transilvaniei* », cu aspectele lor caracteristice, cu relieful și evoluția văilor, cu climatul vegetației și popularea și cu regiunile ei, dar mai cu seamă cu acea dragoste a obiectului, care faceă nelipsită prezența din această monografie de comemorare, a omului de știință care a făcut atât de mult pentru cunoașterea și întoarcerea la vechea vatră a pământului nostru.

Descrierea și apărarea cu toate argumentele științei și ale iubirii, pe care o găsește granița de Apus în studiul d-lui *Ficheux Robert*, fost membru al Institutului francez de Înalte Studii din București: « *Munții Apuseni* », numai anevoie ar fi putut cădea în sarcina unui Român. În tot cazul, dacă neașteptata documentare pe teren și stăpânire a materiei uimește, cuvintele calde și în același timp drepte, sub condeiuul unui străin, umplu de recunoștință. Ele au însă sub acest condeiu și o însemnătate, care depășește caracterul strict științific sau național al contribuției.

Alt membru al aceluiași Institut, care ani de zile a străbătut sat de sat, vale de vale și munte de munte Banatul, d-șoara *Verges-Tricom*, scrie despre « *Regiunile naturale și unitatea Banatului românesc* ». Oamenii de știință francezi parcă și-au luat de bună voie locul, pe toată această graniță, de paznici către Apus. Valoarea acestor studii e cu atât mai mare cu cât ele concentrează un material mult mai întins, rod al multor ani de studiu, și nu se abat dela linia dreaptă obiectivă. Încheierile ies dela sine și nimeni nu-i de vină dacă ele ne sunt atât de favorabile.

Ceeace a izbutit să dea, abia în ceva mai mult de 30 de pagini, d-l *I. Popescu-Voitești* în « *Privire sintetică asupra structurii geologice a subsolului Transilvaniei* » e o adevărată monografie a chestiunii. Valoarea ei e sporită de faptul că, pe lângă înșirarea și gruparea informației, adesea vederile originale își fac loc și înbogățesc perspectiva. Cu toată osatura de specialitate și adausul puternic bibliografic, lectura va fi căutată nu numai de studiosul direct interesat.

D-l *Victor Stanciu* a urmărit « *Zăcămintele minerale ale Daciei superioare* » cu o știință a materiei și cu un meșteșug al prezentării, care răsar dela întâile rânduri. Pământul Ardealului se face deodată, sub privirea de vrăjitor a cercetătorului, străveziu ca sticla și prin el se văd în vine și în grămezi, tot altfel colorate, bogățiile subpământului românesc. De înaltă vulgarizare rămâne numai forma; fondul va fi urmărit, mai ales în părțile lui noi, cu o și mai mare luare aminte de colegul specialist.

Schița geobotanică a d-lui *Al. Borsa*, « *Vegetația și flora Ardealului* » urmărește explorarea botanică a Transilvaniei și Banatului, factorii fizici ai vegetației, etajele de vegetație, tovărășiile de plante, dezvoltarea istorică a vegetației Ardealului, omul și vegetația, statistica florei vasculare a Transilvaniei și Banatului, elementele geografice ale florei Ardealului, împărțirea lui floristică și ocrotirea comorilor botanice de aici, cu acel farmec, născut din dragostea pentru știința florilor, care e o taină a directorului grădinii botanice din Cluj.

« *Fauna Ardealului, Banatului și Pârșilor ungurene în lumina cercetărilor mai recente* » dă prilej d-nilor *P. A. Chappuis* și *V. I. Bologa* să deschidă ca un fel de porți către lumea de alături, a animalelor mari și mici, pe care suntem porniți s'o uităm și s'o confundăm într-o banalitate de toată ziua. Munți, coline, câmpii, văi cu ape și bălți se umplu de o populație heteroclită, prinsă în mediul și obiceiurile ei și trăindu-și viața, în țărcurile ideale trase de știință.

Partea economică (III) o deschide d-l *Emil Petrini* cu « *Reforma agrară* ». Ea se desfășură întâiu, ca într-o uvertură, în care toate revendicările de mai târziu

sunt cuprinse, în lupta pentru pământ a plugarilor români în cursul secolilor și a Ungurilor ajutați cu întreaga politică de Stat. Ceeace proclamă Alba-Iulia la 1 Decembrie 1918 se desăvârșește prin legea reformei agrare. Datele de-aici sunt cele mai cuprinzătoare până astăzi și orice lucrare viitoare va trebui să ție seamă de ele.

Două studii de d-l *Joan Luca Ciomac*: «*Cultivarea pământului în Transilvania în ultimii zece ani*» și «*Fermele model din Transilvania sub stăpânirea românească*» lasă să se vadă puțințele de producție ale pământului și înfățișează agricultura la lucru, în mândrul ei ciclu anual. Bogăția de sol și de muncă atât de faimoasă a Ardealului se luminează pentru toți ochii, din cele patru unghiuri.

«*Pădurile Transilvaniei*» au fost tratate de d-l *V. N. Stinghe*, care a izbutit, prin grupare și încheieri, să dea noutate unui subiect cam tocit tocmai prin deasă exploatare. Atâtea fapte apar altminteri decât fuseserăm obișnuiți să le vedem și problemele silvice se fac atrăgătoare și pentru toți.

Cercetarea dusă până în amănunt, care aduce aproape o altă bogăție de seamă a regiunii e «*Creșterea animalelor în Transilvania*» de d-l *Tiberiu Cristea*. Nu numai diferitele feluri de animale, număr și îngrijire, perfecționare treptată și productibilitate, dar și o politică generală economică zootehnică fac interesul deosebit al acestor pagini.

Cu «*Exploatările miniere din Transilvania și Banat în anii 1919—1928*» de d-l *I. Iancu* intrăm în ramura mare a avuțiilor subsolului. Exploatările sunt descrise pe rând, ca fond natural, istoric și exploatare, petrol și gaz metan, cărbuni și fier, aur și argint, cupru și zinc, mercur și bauxită, pirită, crom, asphalt, ozocerită, feldspat, sulf, sare și cariere.

«*Evoluția industriei din Ardeal după Unire*» de d-l *Cesar Popescu* arată pe deoparte starea acestei activități dincolo de munți după războiu și pe de alta, acțiunea de adaptare și de ducere mai departe, cerută de niște împrejurări schimbate. Sunt cercetate întâiu numărul întreprinderilor, forța motrice și valoarea producției, și apoi fiecare industrie în parte, metalurgică, electro-tehnică, alimentară, textilă, a pielăriei, a lemnului, a hârtiei, chimică, ceramică, descoperindu-se pretutindeni un plus de activitate și de producție.

Un studiu de mare atragere e acela al d-lui dr. *Emil Teodosiu* despre «*Bogăția apelor minerale ale Ardealului și Banatului*» care, în capitolele despre geneza lor și clasificare, termale, carbo-gazoase, alcaline, sărate, sulfuroase, feruginoase, teromae calcare, sulfatate, radioactive, precum și în acela despre progresele balneologiei, dă mereu și materialul comparativ din alte țări.

«*Căile ferate ardeleni*» de d-l inginer *Nicolae I. Petculescu* aduce istoricul și dezvoltarea lor, cu toate împrejurările vitrege pentru ținuturile românești, din trecut, starea rețelei ardeleni la epoca Unirii, lucrările săvârșite până azi și planul de construcții de viitor, menite să lege mai strâns noile pământuri de țara mamă.

«*Finanțele private în Ardeal*» au putut fi tratate de marea pricepere în materie a d-lui *Ion I. Lapedatu*, care a arătat tot ce a însemnat până la războiu ca

valoare economică și în legătură directă cu ea ca valoare națională, organizarea vieții monedei particulare la Românii din fosta Ungarie, și după aceea toate nouile greutăți ale adaptării, care iau uneori înfățișarea de criză.

Prin « *Situația comercială în Ardeal, dela alipire* », d-l Cezar Hârjescu a urmărit să dea o imagine a comerțului cu toate ramurile, bănci, societăți comerciale și industriale de tot felul, camere de comerț, târguri, și să dovedească reluarea cu noi puteri a activității lui.

Cu « *Vieța economică germană din Ardeal, Banat și Satu Mare* » de d-l Gustav Adolf Klein stăm înaintea întâei contribuții date de minoritari. Ea arată cu toată documentarea necesară, deschis, dar și cumpătat, nu numai starea de azi și puterile la lucru, puternica organizare în fiecare ramură menită să sprijine și să menție pe pozițiile de mult câștigate grupul german din România, dar și schimbările, uneori, în minus și alte ori în plus, precum și muncile adaptării la nouile împrejurări. E un studiu dintre cele mai bune ale monografiei.

Partea etnografică și socială administrativă (IV) o deschide d-l S. Mehedinți cu cercetarea fundamentală din « *Cadrul antropogeografic* ». Pământul și neamul românesc se desfac pe rând în rosturile și puterile lor de viață, condiționându-se la urmă într-o puternică unitate, la care au cioplit secolii geologici și spirituali, ca să-i dea caracterele și indistructibilitatea. Cele cinci capitole, cadrul geografic, analiza lui, vechimea și stabilitatea masei etnice, stratificarea etnică și infiltrări parțiale în Evul Mediu sunt luminate de o mare căldură lăuntrică și schițate cu o artă a expunerii pe care o cunoaștem.

« *Așezările, casa și portul țăranului român din Ardeal și Banat* » au îngăduit d-lui R. Vuia să introducă în viața fermecătoare a satului ardelean, prin văi și pe culmi, cu case, porturi și unelte, adică în Ardealul adevărat, care a așteptat acolo, nemișcat și cu încredere, marile zile de astăzi. Planșe de neîntrecut document și alte ori de mare artă fac intuitivă această viață.

Cu d-l Ioan Georgescu și studiul său « *Românii transilvăneni în Dobrogea* » se urmărește o însușire a neamului nostru de peste munți, care la ei s'a păstrat și e creatoare încă: aceea de « descălecători ». Au câștigat pentru civilizație și românism aproape numai ei Dobrogea, așa cum d-l Aureliu Ion Popescu arată, cu vioase note care și-au păstrat caracterul felului în care au fost strânse, într-o călătorie vitează prin toate Statele-Unite în căutarea marilor probleme, că Românii ardeleni, mai cu seamă, îndrănesc și drumul spre Lumea Nouă. E cuprinsul studiului « *Românii din America* ».

D-l Francisc Krăuter în « *Germanii din Banat* » dă nu numai o contribuție la înțelegerea formației de mozaic a unor părți din fostul pământ împărătesc, populat cu coloniști chemați de oriunde, dar și mișcătoarea cronică a unui caracteristic și harnic neam din Apusul țării.

« *Șvabii sătmăreni și bihoreni, precum și Germanii din Maramureș* » apar ca o întregire, care nu eără de loc de prisos, a d-lui Albin Scherhauser. Pe lângă infor-

mație, ceea ce mișcă îndeosebi e că aici dragostea de ai săi și de pământul de care s'au înleptat și se simt și legați cu legăturile nedesfăcute ale iubirii.

Intr'o repede schiță, dar cu toate datele istorice și economice trebuitoare, d-l Frant. Jiri Noska scrie despre «*Minoritățile cehoslovace în Transilvania și Banat*».

D-l Sabiu Manuilă arată «*Tendențele mișcării populației în județele Transilvaniei în anii 1920—1927*», cu fenomenele demografice plăcute sau mai puțin plăcute, care nu puteau să nu urmeze unor atât de întinse zguduiri. Planșe nesfârșite de cifre ajută urmărirea de aproape a numărului și felului populației, a repartiției pe județe, pe orașe și sate, născuții, morții, copiii și adulții, căsătorii, divorțuri.

Ca o continuare, într'o lărgire de cadru, d-l N. Istrati dă «*Ardealul și Banatul în lumina cifrelor*», din care s'a putut păstră, astfel ca să se înlăture fatale repetiri, datele generale despre populație, cu fenomenul puțin îmbucurător, dar de așteptat, al scăderii după războiu, despre suprafețele cultivate și despre învățământ.

«*Clasele sociale ale Românilor din Ardeal*» de d-l Petru Suciu urmărește în evoluția și în starea de astăzi, cu mult material istoric și statistic, pe alocuri inedite, clasa țărănească, clasa de mijloc și clasa intelectuală. Din cuvintele lui, uneori îndurerate, se desfac nu numai învățături, dar și învățăminte.

«*Chestiunea muncitorească în Ardeal și Banat*» a dat d-lui N. Ghiulea puțința să scoată în relief, alături de cadrul producției unei țări industriale, viața oamenilor cari-l umplu și numeroasele ei probleme. O mare și sigură documentare pune în lumină punct cu punct un întreg program de politică socială, cu părțile de lumină, dar alături, de câte ori e cazul, și cu părțile de umbră. După considerații generale, urmează, tratate pe larg, organizarea și ocrotirea muncii, asigurările sociale și problema migrațiilor.

În «*Organizarea sanitară a Transilvaniei în primul deceniu al Unirii*» d-l dr. Aurel Voina enumără eforturile de reorganizare făcute și rezultatele destul de mulțumitoare ajunse. Un program întins de luptă cu boalele și de apărare a rasei a fost schițat peste munți și îmbrăncit să facă întâii pași.

«*Administrația în Ardeal după desființarea Consiliului Dirigent*» de d-l D. Tomescu, încheie acest volum cu o privire spre roadele întâiei munci de integrare și de unificare, cu ajutorul aparatului administrativ. Nu lipsește nici greutățile, care ar fi putut fi mai mici, dar nici nădejdele.

Volumul al doilea cuprinde 33 de studii, cu 345 de figuri, 9 grafice, tablouri statistice, 97 de planșe negre și 3 colorate, hărți negre și o mare hartă în colorii. Toate studiile privesc viața culturală (V). Numărul paginilor propriu zis e de 581.

Începutul îl face viața religioasă, cu însemnatul studiu, «*Biserica ortodoxă română din Transilvania în cei din urmă sece ani*» de d-l Ștefan Meteș. Această cetate a credinței și a sufletului național, cu turnurile ei străvechi, e luminată pe toate laturile și e luminată și pe dinăuntru, cu priviri asupra trecutului, a noiei organizații bisericesti, a vieții credincioșilor și a vieții ierarhilor, a muncii spirituale și lumești, a minunilor și a faptelor. Măinile care țin deasupra capetelor acea cruce de aur ortodoxă sunt înalte și ea se vede departe.

Imaginea se întrecește cu «*Momente din viața bisericii unite în ultimii zece ani*» de d-l Ioan Georgescu. Blajul și slujitorii lui sfîșiți se ridică la orizont cu tot ce înseamnă pentru neamul românesc în viața de două ori seculară a celeilalte biserici, care și-a întors puțin fața ca să-i fie scăldată de razele Romei. Autorul a vrut să-i sublinieze chiar, caracterul de biserică vie, în amândouă înțelesurile. Neofărîțate fapte, multe din timpul războiului și atâtea după el, realizează acest gând.

În «*Biserica regnicolară evanghelică C. A. (Confesiunea dela Augsburg)*», în cei din urmă zece ani » d-l Max Tschurl dezvoltă transformările suferite de această biserică, adăusul de credincioși de după Unire, Statutul Organic, marile ei personalități, bucuriile și durerile școlare și mândria burgurilor bisericesti ale Sașilor.

«*Culte minoritare în Transilvania*» prin condeiul d-lui Z. Străjanu își dezvoltă toată viața internă și externă, cu număr de credincioși și activitate sfântă și laică, într-o întăie perioadă după Unire, împotriva adesea a intereselor Statului, și tot mai mult, după aceea, în alte fagașe, de înțelegere și resemnare.

În fruntea vieții spirituale lumești trebuia să stea Universitatea. «*Universitatea Daciei Superioare*» a găsit în d-l Onisifor Ghibu pe profesorul erudit, pe cunosătorul practic al durerilor organizării și pe omul încălzit de un ideal, care să-i ridice marea frescă la care avea dreptul. Multe lucruri ne apar astăzi, după acest studiu, altminteri, mai cu seamă din trecut, și atâtea stele de încredere se aprind în noi. Capitolele despre începuturile învățămîntului superior în Transilvania; Primele universități; Năzuințele Românilor ardeleni pentru o universitate națională; Universitatea ungurească din Cluj; Universitatea românească a Ardealului, conlucrează toate spre aceeași încheiere. Universitatea românească din Ardeal a fost clădită în acest studiu » dona oură, la fel de trainică și de bogată, dacă nu mai mult, decât cealaltă, din zid. Să nu se uite că e vorba de o lucrare, în format obișnuit, de cel puțin 300 de pagini.

«*Școala politehnică din Timișoara*» de d-l Victor Vălcovici, «*Academia agricolă, rostul ei după războiu și reforma agrară*» de d-l Mihai Șerban, «*Academiile teologice ortodoxe*» de p. Nicolae Colan și «*Academiile teologice unite*» de d-l Ioan Georgescu sunt patru studii care oglindesc starea altor școli superioare speciale din Ardeal, unele nou înființate, iar altele potrivite vremurilor schimbate, împreună cu toate problemele legate de ființa și de bunul lor mers.

D-l I. Bratu cercetează «*Învățămîntul secundar în Ardeal*», în începuturile din veacul al XVIII-lea, cu tot zdruncinul și eroismul veacului următor, prin atâtea regimuri, naționalist luminat austriac, absolutist împărătesc și naționalist unguresc, până în preajma războiului, într-o întăie parte, și apoi cu încercările de refacere și cu intrarea aproape în normal de astăzi. Cele câteva școli secundare, din Blaj, Brașov, Brad, Beiuș, Năsăud, Sibiu, Arad apar într'adevăr ca niște minunate adăposturi și chelare sufletești, care trebuiau să se deschidă, și s'au deschis, la timpul lor.

«*Învățămîntul primar ardelean*» a fost cercetat de d-l P. Roșca, nu numai cu toată știința cerută de subiect, dar și cu toată căldura și înduioșarea față de forma de viață culturală prin veacuri a poporului român din Transilvania. Răsar

din studiu atât trecutul cu luptele împotriva străinului, cât și prezentul cu luptele împotriva greutăților adaptării și ale puternicii creșterii! Episodul cel din urmă Apponyi ar merita să fie așezat din cadrele, oricum nu în destul de largi ale acestei lucrări. El e un act de vitejie pentru noi și unul de învinuire împotriva Ungurilor, cum nu știu altul mai elocvent.

« *Învățământul normal în Transilvania* » a fost urmărit de d-l V. Păcălă, cu o dragostea de vremea de odinioară și de cele mai adânci rădăcioare istorice ale neamului românesc de dincolo de munți, care sunt atât de frumoase însușiri ardelenene. El zugrăvește ceea ce am avut ca posibilități de pregătire a da călilor în trecut și efortarea uriașă făcută de zece ani încoace ca să se poată răspunde nouilor cerințe. O mare încredere se desface, ca un curcubeu, cu un picior în Ardeal și altul dincoace, de pe aceste pagini.

D-l Valeriu Popa scrie despre « *Învățământul agricol de toate gradele din Ardeal, Banat și părțile ungurene* », cu o privire generală asupra situației lui la 1918 și dezvoltarea ce a luat până în 1928 și cu considerații speciale asupra școlilor cu privire la mers și activitate în trecut și prezent, urmărind nu numai fiecare ramură, școli superioare, școli inferioare, de agricultură, de viticultură, de horticultură, de pomicultură, de meserii agricole, de gospodărie casnică, dar și fiecare școală în parte.

« *Învățământul profesional din Transilvania în primul deceniu dela Unire* » de d-l D. Voina, analizează învățământul comercial, industrial și menajer și profesional al fetelor, cu orizontul care se cuvine către pregătirea profesională, înăbușită astăzi de cea teoretică. În tot cazul, ceea ce reiese din studiu e tocmai sporul treptat al școlilor și elevilor de acest fel.

« *Învățământul particular și minoritar din Transilvania* » de d-l Alexandru Păncu, urmărește învățământul particular înainte de Unire și același învățământ dela Unire, cu documentarea cerută de o chestiune atât de controversată. Valorile care au trecut peste el, atât atunci când Românii trebuiau să se împotrivescă din greu, cât și acum, când au cărma treburilor și răspunderea, sunt arătate cu destulă nepărtinire și totdeauna cu interes.

« *Literatura științifică a Sașilor ardeleni în anii 1919—1928* » a găsit în d-l G. A. Schuller pe omul de știință care să îmbrățișeze subiectul și cu toată priceperea și cu toată iubirea. Munca pentru cercetarea adevărului în toate domeniile se arată vie și roditoare, cu oricâte jertfe cere ea. Mari nume și mari realizări în istorie, laică și religioasă, și științe naturale mai ales, ne trec pe dinainte, împreună cu publicațiile aferente, și pun într-o lumină foarte simpatcă nația care scoate din sine aceste nume și descopere mijloacele ca ele să se valorifice.

În « *Limba română și graiul în Ardeal* » d-l Sextil Pușcariu trage o schiță fugară, dar nespus de sugestivă, a ceea ce înseamnă în deobște « începătura » acestui tipar de suflet și caracterele lui între Românii pe cari îi întâlnesti după ce aburci munții. E o scobire învățată și cu ajutorul celor mai noi izvoare, după vatra limbii și după felurile regionale de rostire.

D-l *Liviu Rebreanu* a vrut să înfățișeze în « *Scrisul românesc ardelean mai nou* », nu atât înflorirea bibliografică a vieții literare de dincolo, cât figurile și curentele reprezentative, cu prinderea în toate a fiorului transilvănean. El plutește peste pagini, cum plutește și în opera întreagă a autorului.

Un studiu după toate cerințele genului cercetării literare dă d-l *George Kristóf* în « *Zece ani de viață literară a Ungurimii din Ardeal* ». O lume aproape nouă ni se deschide, în frământările și cu setea ei de frumos. Caracterizări de genuri și portrete, înăuntrul lor, se găsesc la tot pasul. Ni s'a dat astfel un adevărat tratat, de o seriozitate și o pondere, pe care chiar tinerii, mai svăpăiași și porniți pe tăgăduire, nu vor fi în stare să le nesocotească. E o lucrare încă fără pereche în literatura românească.

« *Museele, monumentele, învăjmântul artelor și mișcarea artelor plastice în Ardeal* » de d-l *Coriolan Petranu* e ca o introducere tehnică și administrativă în regiunile creației artistice ardelen. Silințele Românilor stau alături fără nicio stinghereală, de lucrările mai de mult adunate și în împrejurări mai prielnice create, ale minorităților. Din mulțimea faptelor problema se înalță ca dela sine, singuratică, deșteaptă atenția și așteaptă deslegarea.

D-l *Ion Mușlea* comunică o descoperire a sa prin bibliotecile Clujului, în « *Un album ardelenesc al pictorului Szathmári* ». Ardealul pătrunsese aci împreună cu atâtea tipuri românești, înainte ca artistul să treacă munții și să intre în slujba principilor români. Ca document, ca artă și ca fixare de date din biografia lui Szathmári, studiul își păstrează toată originalitatea.

« *Museele săsești ardeleni* ». Brukenthal, cu frumoasele colecții în atâtea ramuri, Muzeul de științe naturale, acestea dela Sibiu, muzeul dela Sighișoara și al Țării Bărei sau din Bistrița, capătă în contribuția savantă a d-lui *Rudolf Spek*, silueta nu numai de artă și de educație estetică, dar și de istorie și de mândrie populară, la care au atâtea drept.

Lucruri noi și de uimire pentru cetitorul român vor rămâne atât « *Arta populară maghiară ardelenă* » de d-l *Ladislau Debreczeni*, cu toată armătura de încredere în propriul popor și de încântare pentru ce are el mai al său, cași « *Arta populară a Sașilor Transilvaniei* » de d-l *Misch Orend*, cu părerea de rău după vremurile de odioasă și cu silința, lipsită de încredere, către întoarcerea sau ținerea lor pe loc, în fragmentele încă păstrate sub valul modernizator al noii economii a lumii. Ele trebuie neapărat puse alături de studiul d-lui *Vuia*, care ar fi trebuit să se înșire aci, întregind imaginea celor trei popoare, dacă elementul etnografic propriu zis prea desvoltat nu l-ar fi indicat pentru întâiul volum.

În « *Pictură, sculptură, arhitectură, grafică în Transilvania după Unire și puțin mai înainte* » d-l *Emanoil Bucuș* a încercat o clasificare și caracterizare a artelor totdeauna iubite de ardeleni și îngrijite cu deosebire astăzi. Iată arta bisericască cu vechi tradiții bizantine și cu adăusul gotic de mai târziu, pictura murală sfântă, sculptura care începe să îndrăznească, arhitectura care schimbă silueta orașelor, toată setea de frumos a poporului descătușat în sfârșit de piedicile seculare. Multe

plânge, din care unele colorate, ca să se simtă cu ce ochi văd pictorii lumina Ardealului, alcătuiesc o adevărată expoziție de artă strănsă între marile scoarțe.

«*Zece ani de artă săsescă ardeleană*» de protopresbiterul Viktor Roth, un așă de ascuțit cunoscător al artei poporului săsesc, desvăluie o activitate fără odihnă, reluată neconștient de noi mâini și purtată pe noi culmi, într'o luptă și rând pe rând într'o împăcare cu natura, care sunt trăsăturile de căpetenie ale sufletului german. Aceeaș galerie de artă unică o pun sub ochi numeroasele și desăvârșit executatele planșe.

«*Teatrul românesc în Ardeal*» de d-l Zaharia Bârsan și «*Opera română din Cluj*» de d-nii Zaharia Bârsan și Caius Olaru sunt amândouă ca o cronică de vechiu rapsod, care-și înstruneă coardele pentru un cântec de biruință, două studii făcute din documente, chiar extrase de lege, dar mai cu seamă din amintiri și din călătorie a visului după întrupările lui colorate și efemere.

«*Arta transilvăneană*» a găsit în d-l Emil Riegler-Dinu un savant și entusiast al muzicii, care a căutat, de atâtea ori cu izbândă, să desprindă trăsăturile cântecului ardelenesc, să-l cantoneze în peisagiul lui de munți și de văi, sau să-l plimbe pe urma oilor până în Dobrogea, în Basarabia și mai departe. Portativele pline de note ale studiului răspândesc între foi un zumzet continuu, ca un ison ieșit din veacurile de demult.

«*Presa românească ardeleană*» de Ion Băilă și «*Statistica publicațiilor periodice din Transilvania*» de d-l Emanoil Bucuș, împreună cu «*Presa periodică maghiară din România în ultimii zece ani*» de d-l Nicolae Ferencsi se întregesc între ele ca să dea o imagine întreagă a tiparului de ziare și reviste de peste munți, odinioară și acum, între Români sau în lagărul minoritar, cu perioadele de creștere sau de ofilire.

«*O țară de turism: Ardealul*» de d-l Valeriu Pușcariu întregeste din nou, ca o vedere de pe înălțime, țara sfărâmată până aici în capitate. Ținuturile sunt străbătute încet, cu evlavie de drumeț și zugrăvite la fel. Frumusețile pământului dela Porțile de Fier până la Rodna, peste munți și ape, se desfășoară în liniște și fură fără întoarcere. E o călătorie pe care, fără să-și dea seama, fiecare o face cu autorul.

Încheerea i se cuvenea bătrânei Asociații și pe ea o are ca preocupare ultimul studiu, «*Astra de după războiu*» de d-l Horia Petra-Petrescu. Iată după glic, și sufletul Ardealului, dărj când e lovit, dar prietenos și dormic de senin, atunci când e lăsat să se reverse în liniște. «*Astra*», cu munca ei veche, și reluată cu proaspătă vigoare după războiu, când a trecut, printr'o sforțare exterioară, până va putea s'o facă și pe cealaltă, dincolo de hotarele firești, în Basarabia și Dobrogea, stă în aceste pagini ca una din înviorătoarele noastre nădejdi.

Volumul al treilea, care numără peste 200 de pagini, cu numeroase figuri, nu e propriu zis un volum nou, ci o întregire a celorlalte. El aduce acele studii, foarte prețioase, care n'au sosit la timp ca să-și afle locul cuvenit, sau indice de nume de oameni și de localități, sau errata, firească la o lucrare de asemenea dimensiuni și tipărită în timp așă de scurt: «*Prime impresii din Transilvania, 1906—1907*»

de marele prieten al Românilor *Seion Watson*, cu atâtea fapte de istorie sau observații toate culese din întâile treceri prin Ardeal, sau materialul frumos din « *Românii Ardeleni din Vechiul Regat și activitatea lor până la războiul întregirii neamului* » de d-l Iuliu Moisil sau « *Monetele române* » de d-l C. Moisil sau studiul d-lui *George Meroianu*, sau acela al d-lui *Cornea* despre țara Făgărașului și martirii ei naționali în preajma Unirii din 1918 ar fi fost un mare păcat să lipsească. Ele sunt în chipul acesta și o destulă îndreptățire pentru acordarea numelui de volum acestei întregiri vrednice de marea lucrare.

CORRESPONDENȚA LUI IOAN MANIU CU SIMEON BĂRNUȚIU

publicată de Coriolan Suciu, profesor. Blaj 1929, Tipografia Seminarului Teologic, format 8, pagini 472, preț 290 lei.

Cu prilejul serbărilor Unirii, între alte publicațiuni, Comitetul organizator a aprobat și tipărirea corespondenței lui Ion Maniu cu Simeon Bărnuțiu, între anii 1851—1864. Cercetătorii grăbiți ai acestei corespondențe vor găsi că a fost cel puțin nepotrivit, ca să nu întrebuițăm un termen mai drastic, publicarea acestei corespondențe cu caracter familiar. Insuș Ion Maniu, autorul acestei corespondențe, cere scuze unchiului său, pentru că-l plictisește « cu stiluri și idei pruncești ». De bună seamă, că această corespondență nu prezintă interes din punct de vedere altilor. Autorul n'a avut de gând să ne dea scrisori literare. În graiul simplu, patriarhal al Sălajului său de baștină, împestrițat, pe aici pe colo, cu câte un latinism, după moda școlii dela Blaj, de pe vremuri, el scrie unchiului său, pe atunci profesor universitar la Iași, despre o mulțime de chestiuni care nu pot să nu intereseze pe un Român doritor a-și cunoaște trecutul și pe orice om care urmărește manifestarea umanității în expresiunile ei cele mai intime și mai familiare.

Din aceste puncte de vedere, corespondența de față este o mină din cele mai bogate, vrednică de atențiunea tuturor bunilor Români, precum și de aceea — ceva mai mare — a prețuitorilor de caractere morale.

În adevăr, din aceste puncte de vedere, corespondența Maniu-Bărnuțiu, e una din cele mai interesante din câte se cunosc. Ce Român verde și om dintr'o bucată ne apare Ion Maniu dela începutul carierei sale. Fiind nevoit să urmeze cursurile de drept în ungurește și nemțește la Universitatea din Pesta, el se izbește de greutatea cea mare și anevoie de înlăturat a acestor limbi străine, așa de diferite de firea limbii sale materne; de aceea exclamă într'o scrisoare către Bărnuțiu: « Feriecîi voi tinerii care aveți și puteți învăța științele cele frumoase în limba națiunii voastre... ». Ce bucuros ar trece el examenele în limba italiană, ale cărei cuvinte sonore, îi sunt mai familiare decât cele ungurești și nemțești. O adevărată nostalgie a latinității în această exclamație, de nepotului către unchiu. Nostalgiea revine când, încântat poate de exemplul strălucit al unchiului său, fost student al Universității din Pavia, dorește și el să se perfecționeze la o Universitate italiană. Soarta a voit însă ca el să-și facă studiile superioare, exclusiv în școală ungurească și nemțească și să cunoască de aproape pătura conducătoare

a acestor două națiuni, cu care neamul nostru atât de mult a avut a face. Imprejurările au voit ca acest « Român din Ardeal » să ajungă preceptorul unui fiu al lui Huszár Ferencz, Consilier la Curtea de Apel din Pesta, la moșia căruia din Erdő Tagyos, județul Komárom, Ungaria, el are prilej să cunoască perfect de bine, mentalitatea conducătorilor poporului maghiar. Erau atât de exagerați în aspirațiile lor naționale, încât nu mai recunoșteau dreptul la viață al celorlalte neamuri conlocuitoare, din țara lor. Dela acești matadori unguri a auzit Ion Maniu nu odată cuvinte ca acestea: « cât ce un valah pretinde ceva, să-l lovești să-i sară dinții ». Avea dreptate să observe nepotul într-o scrisoare către unchiul său că, ungurii cei bătrâni sunt « mai nebuni ca cei tineri ». Bine înțeles, nu erau în toată firea nici aceștia. Ei împingeau intoleranța până la punctul de a insulta pe oricine purta altă pălărie decât cea « purcărească » numită « csikós ». Din această cauză s'au răsbunat împotriva țilindrului nemțesc al studentului Alexandru Mocsony, președintele de mai târziu al « Astrei », tăbărând o haită întreagă asupra lui, și strigând: « afară cu valahul ». Nu scapă privirii atente a acestui student purtarea echivocă a frunțașilor maghiari Déak Ferencz și Eötvös József, « inimicii cei mai mari ai naționalităților și ai libertății », când trebuia să limpezească punctul de vedere unguresc asupra situației de drept a naționalităților nemaghiare în noua orânduire de Stat Austro-Ungar la 1865. Cel dintâiu se făcea bolnav și nu participă la nici o ședință a Parlamentului pentru a evita contactul cu deputații Români, cari solicitau precizări justificate în această privință. Al doilea îi purta cu vorba.

Dar ce bine cunoaște și caracterizează acest student și pe frunțașii români ai vremii. În casa lui Gojdu, constată el, sunt două cluburi politice: românesc și unguresc. Abil cum era, Gojdu era considerat atât de Români cât și de Unguri, ca omul lor. Cu rară intuiție, el vede și descendența politică a Mitropolitului Șaguna din atitudinea lui Gojdu, al cărei fiu sufletește, zice Maniu, este. Igi dă seama și de caracterul autoritar al Mitropolitului ortodox, care a spus unui număr de 12 Români din Sibiu, să tacă; fiindcă ei sunt proști, și nu știu ce e politica, — caracter care i-a pricinuit multe vrășmășii. Tot așa cunoaște și caracterizează și pe alți Români: Sigismund Pap din Chioar, Mihalyi și Mán din Maramureș, Pap János din Bihor, Misici și Babeș din Bănat. Pentru toți aceștia, găsește caracterizarea justă. Mai aspru în judecata sa este Maniu cu compatrioții săi, în înțeles mai restrâns, cu sălăjenii, despre cari scrie în 1861 că, « nu au activitatea, energia și curajul pe care-l au Românii de aiurea ». Totuș constată și aici câteva manifestații și apariții din cele mai remarcabile. La 18 Septemvrie 1861 se țină la Băsești o conferință prezidată de Vicarul Silvaniei, Demetriu Croaianu, canonicul dela Gherla de mai târziu, ca și care n'a mai fost, — scrie tânărul Maniu — « de când e lumea ». La conferință au participat 4 profesori entuziaști dela Beiuș și fostul deputat din dieta din Pesta, Ion Popovici Deșanu, originar din Băsești. Pe președintele conferinței l-a prețuit și iubit atât de mult, încât stăruia pe lângă unchiul său să intervină la cei în drept, să-l numească chiar Episcop la Gherla, după moartea lui Ioan Alexi. Soarta a voit însă altfel. Maniu avea să devină ginerele

Vicarului Coroianu, luând în căsătorie pe fiica acestuia, d-șoara Clara, mama actualului Prim-Ministru.

Ajuns aici, e cu neputință să nu remarcăm virtuțile familiare exemplare, de care dau dovadă aceste scrisori. În Decembrie 1857, când Ion Maniu era student la Viena, scria unchiului său: « te rog, dacă nu-mi trimiți bani, trimite-mi 3—4 cuvinte, ca să știu de ce să mă țin ». Și unchiul nu i-a rămas dator. Fiind vorba de cariera nepotului, îl sfătuiește să îmbrățișeze cariera de inginer, cu mult mai rentabilă, decât cea de avocat. Cu cunoștințele dobândite în Liceul dela Blaj, unchiul e convins, că o să iasă la cale « cu bun progres » și în școala politehnică din Viena. Nepotul însă, simțind mai multă atragere pentru drept, ține să devină un avocat bun, pentru a nu putea reproșa Ungurii: « Românii nu au nici statistici, nici juriști ». Pe lângă sfaturi părintești, unchiul îi trimite și o mulțime de cărți de istorie și literatură românească, (Maniu cere *Istoria Românilor* de Laurian și « cărțița » lui Sion: « *Souvenir de călătorie în Basarabia* », precum și « altele care ating Țara Românească »), așa încât, mai târziu nepotul, admirabil pregătit, putea să constate cu satisfacție: că nu i-e frică a vorbi cu orice om și că poate să stea în față cu orice vrăjmaș al Românilor, pentru a apăra dreptul neviolabil al națiunii sale. Așa a înțeles să fie « om... în lumea aceasta » nepotul marelui Bărnuțiu, dela care ca supremă recompensă, cerea puțin înainte de moarte, un portret, care-i va fi « cel mai scump tezaur în casa sa ».

Mai mult decât aceste cuvinte și atitudini, ne înduioșază, în raportul acesta dintre nepot și unchiu, purtarea dovedită în ceasul din urmă al vieții lui Bărnuțiu. Simțindu-și acesta sfârșitul, a chemat pe nepot la sine să-l ajute în ultimul său drum spre casa părintească. Încă din Februarie din 1864, Bărnuțiu fu nevoit să-și întrerupă prelecțiunile la Universitatea din Iași până la deplina însănătoșare. Aceasta însă numai urmă. Timp de șase săptămâni, Ion Maniu îngrijește pe unchiul său din Capitala Moldovei, ca să se mai întrezeze. Zădărnice. Sbuciumat de nervi și insomnie, negăsindu-și loc de odihnă, nici ziua, nici noaptea, el cerea să fie strămutat într'una dintr'un pat într'altul. În semn de considerație pentru apostolul românismului dela 48, Domnitorul Moldovei, ordonă să se construiască o trăsură largă, cu roate mari și acoperită, în care să se poată așterne și un pat, pentru marele bolnav. Cu această trăsură, colorată într'un verde vișnețiu, unchiul și nepotul pleacă spre Ardeal. Ajungând la Hida, în Valea Almașului, unde tradiția așează moartea lui Gelu, și unde Ion Maniu în tinerețe se îmbolnăvise de friguri, tocmai se pregăteau să treacă Munții Meseșului. Era dimineața zilei de 28 Mai. Zi caldă, senină de primăvară. Unchiul, cu buzele arse de boala necruțătoare, cere nepotului un pahar de apă rece. Bolnavul își trăie clipele din urmă. În acele momente se va fi cugetat la ai săi de acasă, la locurile copilăriei, la tovarășii de care îl legau atâtea amintiri neuitate. Era în fața Canaanului. Dar ca un alt Moise, el abia îl zărește de pe țărmul Iordanului său, fără ca să-i fie îngăduit a intra viu în pământul făgăduinții, precum așa de frumos scrie editorul corespondenței, Prof. C. Suciu. Când nepotul se întorcea dela izvor

cu paharul de apă rece, sufletul lui Bărnăușiu trecuse la cele veșnice. Adânc măhnit, fără să spună un cuvânt vizitiului de pe capră, nepotul trage perdelele trăsuri și dă ordin de plecare. Cei câțiva kilometri din vârful Meseșului până în Bocșa, satul natal al lui Bărnăușiu, Maniu îi face cu inima strânsă de durere. Ajunși acasă, în loc de îmbrățișări și sărutări de bucurie, izbucniră cu toții în bocete și suspine. O tragedie întregă în acest sfârșit. Cât de mișcătoare sunt cuvintele Vicarului din Șimleu, Demetriu Coroianu, despre înmormântarea acestui «sublim» mentor al națiunii Române, săvârșită de el, asistat de 30 de preoți și numărând popor din tot Ardealul. După obiceiul latinizat al vremii, el încheie scrișoarea de pomenire cu aceste memorabile cuvinte: «fie-i țărâna ușoară și odihn nească dulce oasele lui» (et molliter ipsius ossa cubent).

E sigur, că orice ar încerca posteritatea, pentru eternizarea memoriei unor bărbați vrednici ca aceștia, e puțin în asemănare cu virtuțile lor nelătrecute.

N. IORGA: FAPTĂ ȘI SUFERINȚĂ ROMÂNEASCĂ ÎN ARDEAL

București 1929, Tipografia «Datina Românească», din
Vălenii de Munte. Format 8, pagini 80, preț 20 lei.

Cu prilejul serbărilor Unirii Comitetul de organizare al acestor serbări, a tipărit și o lucrare a d-lui N. Iorga. Ea e intitulată «Faptă și suferință Românească în Ardeal», având ca subtitlu sugestivele cuvinte: la zece ani dela cuprinderea lui sub steag românesc. Deși a scris și a vorbit de multe ori despre Ardeal răscolindu-i trecutul, lămurindu-i prezentul și luminându-i viitorul, d-sa a găsit cu acest prilej posibilitatea unei noi orânduiri de perspective și proiecțiuni luminoase asupra trecutului nostru atât de sbuciumat. Marele nostru istoric ne prezintă un film grăitor al trecutului nostru milenar. Ca într'un caleidoscop se perindă cu o tumultozitate uimitoare evenimentele istorice și schimbările prilejuite de ele. Uimitoare e în această carte puterea de îmbinare a formulei de generalizare cu amănuntul evocator. O artă pe care nu o poate avea decât savantul, ajuns la o sinteză a specialității sale. Lucrarea este și de popularizare, dar și de inițiere pentru cunoscători. Oricine o citește deci cu folos. Deaceia bine a făcut Comitetul tipărind-o într'un mare număr de exemplare ca să o poată ceta și să se lumineze cât mai mulți Români știutori de carte — după cum spune în pagina comemorativă dela sfârșitul acestei cărți. E o minunată călăuză istorică pe înțelesul celor mulți. În deosebi pentru veacurile trecute. Frumoase și instructive sunt paginile dela început despre originea și zămislirea neamului nostru. Cuprind atâtea lucruri vrednice de reținut, epoca lui Iancu Huneade Corvinul, primul înfruptuitor, în forma cruciadei creștine, al unității noastre naționale. Cu veacul al XVI-lea, când începe să mijască sentimentul național, începe evoluția modernă. D-l Iorga nu uită să scotă în relief veghea permanentă a țărilor Române pentru frașii robiți de peste hotare. Atențiune deosebită se acordă, precum se și cuvine fiind vorba de Ardeal, luptelor religioase care frământă tot secolul al XVII. și XVIII-lea. Cu cât ne apropiem de zilele noastre, d-l Iorga se situează tot mai

de parte în zarea trecutului, așa că cele două mari revoluții ardelențești a lui Horia din 1784 și a lui Avram Iancu din 1848, apoi luptele constituționale din timpul absolutismului austriac și cele de apărare națională în timpul cotorpirii ungurești, în ultimele decenii ale secolului trecut, sunt trecute sumar în revistă. Amintind de Dr. Ioan Rațiu, croul memorabilului proces dela 1894 din Cluj, care alături de Lucaci și tovarășii săi memorandiști a atras atențiunea Europei întregi asupra situației insuportabile a Românilor ardeleni, d-l Iorga încheie cuprinzător că aici « se începe o luptă a cărei urmare prea apropiată de noi, nu poate încăpea » în această carte. Citind această broșură, avem senzația profetului Moise din Biblie, căruia i-a fost dat să vadă numai din depărtare pământul făgăduinții, dar nu să și intre în el. Cu această încântătoare iluzie optică, ne despărțim de broșura de față.

N. IORGA: DOMNII ROMÂNI, DUPĂ PORTRERE ȘI FRESCE CONTEMPORANE

Sibiu 1929. Tiparul institutului de arte grafice Krafft & Drotleff, S. A.
Format mare de album, numărând până la data imprimării prezentei
dări de seamă 61 planșe, dar urmând a se întregi până la 100 planșe.
Prețul 800 lei.

Comisiunea Monumentelor Istorice a luat de mult timp hotărârea de a publica toate portretele — frescă și gravură — ale Domnilor Români. Pentru aceasta se cereau cercetări amănunțite care nu vor putea fi terminate decât foarte târziu. A aștepta până atunci ar fi fost o greșală. Deaceia bine a făcut această Comisiune publicând o colecție de probă în 300 de exemplare numai, colecția completă, având să apară ceva mai târziu cu numerotarea și explicarea materialului prezentat. Dată fiind greutatea de a ajunge la unele originale și defectuoșitatea fotografiilor luate la magneziu în locașuri întunecate, d-l Iorga a întrebuițat frumoasele copii în mărime naturală aflătoare la Casa Școalelor și a Bisericii, dovedite într-o toată exacte. Lucrarea s'a executat în condițiuni tehnice superioare de Institutul de Arte Grafice Krafft & Drotleff Sibiu, având și sprijinul Comitetului pentru organizarea serbărilor Unirii.

Remarcăm în treacăt că harnicul autor a strâns cu minuțiozitate toate portretele cunoscute până acum asupra fiecărui Domn în parte. Astfel ca să dăm o singură dovadă: asupra lui Ștefan cel Mare (1457—1504) avem portretul după perdeaua dela mănăstirea Putna din sec. XV, apoi după fresca dela Pătrăuți pe Suceava din acelaș secol și în sfârșit după perdeaua mănăstirii amintite mai înainte din acelaș secol. Tot așa asupra fiului marelui Domn Moldovean Bogdan Chiorul (1504—1517) avem atât fresca dela Sf. Ilie de lângă Suceava unde tânărul Domn e înfățișat alături de eroicul său părinte, cât și singur după fresca mănăstirii Putna din sec. XV. Apoi după fresca dintr'o mănăstire parțială la Muzeul de anticități din sec. XVI. La fel procedează ilustrul autor și cu Petru Rareș și cu Neagoe Basarab și fiul acestuia Teodosie, precum și cu alți Domni Români. Culminând

pictura în portretistică, evident că această colecție nu poate să lipsească din nici o bibliotecă publică, precum nici din saloanele iubitorilor de artă românească.

PRAGER PRESSE

Numărul special din «Prager Presse» purtând data de 5 Mai a. c., e închinat în mare parte României. În articolul introductiv reprezentantul României la Praga, d-l T. G. Emandi, arată necesitatea micii antante ca instrument al păcii universale. Războiul sfârșit înainte cu zece ani a însemnat o serie întreagă de prăbușiri și un început de lume nouă. În această nouă lume, s'a schimbat caracterul legăturilor dintre popoare. Aceste legături nu se pot reduce la o simplă corespondență diplomatică între cabinetele respective. Pentru a fi efective legăturile trebuie să se facă dela popor la popor. Deaceia manifestațiuni cu caracter popular menite a apropia sufletele diferitelor neamuri nu pot să fie de cât foarte bine venite. Din acest punct de vedere trebuie privită și ediția de 120 pagini a numărului semnalat mai sus.

Dintre articolele care ne interesează mai de aproape amintim următoarele: Asupra vieții economice din Ardeal, d-l Inspector general Ion Luca Ciomac din Ministerul Agriculturii, publică un interesant studiu statistic arătând întinderea terenului de cultură, precum și progresele la unele articole chiar regresul, constat în anii din urmă. Astfel pe când grâul dovedește nu vădit progres în anul 1928 față de anul 1919—920 porumbul este în regres. În cifre pe când în 1919—1920 pe un hectar aveam 9,1 hl. în 1928 aveam 18 hl. iar la porumb dela 18 hl. câți am avut în 1918—1920 am coborât la 12 hl. în 1928. La toate celelalte cereale se semnalează un spor de producție deși am prea pronunțat. Aproape în întregime e dedicat României suplimentul acestui număr. Acest supliment are o copertă reprezentând sus emblema țării iar jos portretul M. S. Regelui Mihai. Celelalte pagini ale copertei înfățișează aspecte din frumusețile naturale ale Cehoslovaciei. Sunt remarcabile cuvintele Ministrului de Externe cehoslovac, d-l Dr. Eduard Beneš, care făcând bilanțul activității micii antante dela 23 Aprilie 1921 și până la data redactării articolului crede că poate spune fără exagerare că această înjghebare politică prin solidaritatea și procedare comună și-a atins în cea mai mare parte țelul în cadrele politice internaționale a Europei de mâine. Prin mica antantă s'a pus temelie solidă pentru dezvoltarea și consolidarea internă a țărilor aliate, iar prin realizarea remarcabile din ultimii ani au asigurat acestora un prestigiu și o însemnătate până atunci neatinse de ele în societatea națiunilor, unde ele sunt permanent reprezentate dar și la alte instituții și organizații cu caracter internațional. Succesele de până acum sunt cea mai bună încurajare pentru opera anevoioasă din viitor.

Ambasadorul cehoslovac din București, d-l Rudolf Künzl Jizerski insistă într'un articol deosebit asupra meritelor regretatului Take Ionescu în ce privește făurirea micii antante. Articolul nu se restrânge la rolul fostului nostru Ministru de Externe; el are repriviri până la 1895 când, după călătoria prealabilă a lui Eugen

Brote, vice președintele partidului național român din Transilvania, trimis anume în scopul de a sonda terenul pentru o eventuală înțelegere cu frații de suferință nemaghiari din fosta Ungarie și după mai multe corespondențe și întrevederi avute de Dr. Ioan Rațiu, eroul procesului Memorandului întemnițat la Seghedin, s'a convocat cel dintâiu congres al naționalităților oprimate la 10 August 1895. În Buda-Pesta. Programul fixat în acest congres sub președinția a trei fruntași din cele trei neamuri aliate (slovacul Pavel Mudrony, românul Gheorghe Pop de Băsești și sârbul Mihail Polit) se poate considera ca întâiul document de mare preț al acestei înțelegeri. Demonstrațiile colective împotriva serbărilor milenare ungurești, precum și mai ales nenumăratele procese intentate de stăpânirea ungurească « agitatorilor » slovaci, sârbi și români, la care pledau pe rând advocați din neamurile aliate au pecețuit și mai mult această înțelegere. Merită toată atențiunea studiul d-lui Dr. Iosef Macărek intitulat Drumul înviorii și al unității, care începe cu cunoscuta zicătoare românească apa trece pietrele rămân. După largi priviri retrospective asupra trecutului, autorul insistă cu intuiția adevăratului om politic asupra istoriei contemporane, arătând politica cuminte a fruntașilor români din cele două principate care au știut prin unirea dela 1859 și prin războiul dela 1877 să pregătească terenul pentru uniriile viitoare. Deosebit de interesante sunt contribuțiile aceluiaș autor asupra Domnilor români oaspeți ai Boemiei, contribuții scrise pe baze de documente inedite. În Martie 1601 vizitează Mihai Viteazul pe Împăratul Rudolf la Praga. El vine, precum dovedește documentul inedit, nu numai pentru a aranja « chestiunea Transilvaniei », ci și pentru a intra de fapt în administrarea domeniului său dela Königsberg din Silezia, obținut dela Împăratul Rudolf cu un an mai înainte (1600) drept recompensă pentru serviciile aduse. În timpul cât a stat la Praga, marele Voievod trimite la începutul lui Aprilie 1601 ca prefect și administrator pe Carolus Magnus pentru a primi jurământul de credință al noilor supuși și pentru a-i administra această moșie. Această administrație n'a durat mult. Imediat după uciderea Voievodului, moșia s'a confiscat și administrarea ei a fost dată în seama Camerei din Silezia. În 1662 cercetează Boemia Principele Munteniei Ion Grigore Ghica și Gheorghe Ștefan, Domnul Moldovei. Cel dintâiu se duse la Jindrichuv Hradec (Neuhaus), oferindu-și serviciile Împăratului de atunci. Al doilea încheie tratat secret cu trimisul Țarului rusesc. Amândoi au cerut ajutorul mareșalului împărătesc, Principe Eusebius von Lobkowitz. Gheorghe Ștefan s'a refugiat chiar la acesta și a găsit adăpost bun, primire prietenoasă pe moșia Contelui Rotal în Holleschau (în Moravia). Gheorghe Ștefan petrecu în această localitate și între românii din Moravia timp de aproape un an de zile. În 1664 plecă în Rusia și după câteva luni se înapoie la « prietenul și protectorul său » Wenzel v. Lobkowitz. Cu ajutorul acestuia speră să redobândească tronul Moldovei și să găsească dreptate în atâtea cauze în care se simțea nedreptățit. Nu se putea o contribuție mai aleasă decât aceasta privitoare la legăturile seculare dintre popoarele noastre aliate și vecine. Despre legăturile mai recente dintre popoarele noastre d-nii: Dr. C. Sofferle care arată rolul însemnat al profesorului Dr. Jan Urban Iarnik,

al abatelui Zavoral, al slovacului Dr. Milan Hodza în cimentarea legăturilor noastre sufletești. Cu mai multe amănunte vorbește despre legăturile școlare și culturale dintre popoarele noastre, insistând în deosebi asupra asociației cehoslovace-române d-l Frantisek Bous. D-na trece în revistă vizitele, conferințele, reprezentările corale, expozițiile, și toate manifestațiile culturale ale anilor din urmă. Anonim se raportează în foiletonul acestui supliment asupra puterii armate a românilor în ultimii zece ani din partea unui ofițer de stat major. Insistându-se asupra organizării, doctrinei și formării noului spirit ostășesc în România întregită.

Nu putem omite articolul d-lui Dr. Wilhelm Nessel, directorul băncii de credit din Praga asupra capitalului străin în România. Autorul constată nevoia refacerii României întregite și cu ajutorul capitalului străin, din cauza imenselor dezastre economice provocate de marele războiu. Autorul arată că legăturile financiare vechi dintre București și Paris, apoi dintre București și Londra s'au menținut tot timpul, iar în zilele din urmă s'au intensificat. De curând s'a redeschis sucursala dela București a puternicei Dresdnerbank din Germania care a finanțat sumedenie de întreprinderi în Țara Românească. Și Italia, care urmărește o politică de expansiune economică în Peninsula Balcanică are un punct de reazem în Banca comercială italiană și română, aparținând Băncii comerciale italiene, unul din institutele financiare mai însemnate din Europa. Industria germană în deosebi furnizează materialul pentru investițiuni, la C. F. R., la poduri, la șosele, la lucrările de edilitate urbană. Nu rămâne în urmă nici Republica cehoslovacă cu mașinile fabricate de Uzinele Skoda, apoi cu articole de manufactură. Concurența pe terenul industrial e foarte mare. Poporul cel mai bine înzestrat e încă tot germanul. Industria cehoslovacă, deși e liberă numai de zece ani, totuș a săvârșit lucruri mari. Autorul arată că condițiunile naturale ale României: solul roditor și nelatrecutele ei bogății de tot felul, mai cu seamă inepuizabilele izvoare de petrol sunt temeiul cel mai propice pentru o dezvoltare industrială în stil mare. Autorul concludă că nu numai frontiera Carpatică comună, ci și marele fluviu Dunărea încă e chemat să promoveze apropierea economică celor două țări amice aliate și vecine.

Dintre personalitățile vieții publice române, semnează articole următorii d-ni: Grigore Gafencu, politica externă a României; Sever Bocu, Intermezzo electoral în vechea Ungarie; Emanoil Bocuța, Pe altarul Unirii; Nicolae Iorga, Cehoslovaci și Români; Gh. Țițeica, Cooperația intelectuală în România; N. Dașcovici, Dunărea ca drum de nivelare al Europei; Cezar Gh. Partenie, Constituția românească; Romul Boilă, Administrația în România; Ion G. Savin, Organizația bisericească și viața religioasă în România; Andrei Rădulescu, Organizația justiției; I. Răducanu, Politica socială a României; Principesa Alexandrina Gr. Cantacuzino, Activitatea femeii române și organizațiile sociale din România; Stavri Cunescu, Educația, protecția și instrucția muncitorimii; Colonelul V. Bădulescu, Despre activitatea oficiului național de educație fizică.

Zenovie Păclișanu, Minoritățile din România, situația de drept și viața acestora; Tudor Vianu, Curente ideale în ultimii zece ani; Ion Marin Sadoveanu, Orga-

nizarea și tradiția Teatrelor Naționale; Stan Golestan, Cântecul popular românesc; Oscar Walter Cizek, Poesia românească lirică mai nouă; I. Andrieșescu, Arheologia românească, în ultimii ani; Coriolan Petran, Muzele din Transilvania; Gh. Adamescu, Organizația Școlară în ultimii zece ani; Virgil Madgearu, Noua politică economică a României; M. Manoiilescu, Stabilizarea leului; Dr. Xenofon Netta, Băncile românești de după războiu; I. Gr. Dimitrescu, Politica de export a României cu privire specială asupra legăturilor cu Cehoslovacia; Mihail Pizanty, Situația industriei de petrol din România și Cehoslovacia; Ing. M. Mateescu, Dezvoltarea și problemele C. F. R.; Ing. C. Niculescu, Navigația și porturile României.

Afară de acestea mai sunt și o sumă de articole anonime sau schițe monografice asupra orașelor mai însemnate din țara noastră (București, Cernăuți, Timișoara, Brașov, Arad, Galați).

Mai multă lume va răsfol frumosul supliment artistic al acestui ziar, înfățișând, pe lângă portretele înalților Regenți și ale membrilor Guvernului, pe președinții Corpurilor Legiuitoare, apoi diferite aspecte pitorești din întreaga țară astfel: țărance torcând în pitorescul costum dela țară; țărani ridicând clăi de fân; turme de oi și ciobani; în munte și la țăș pe Bărăgan; colțuri încântătoare: din Capitala noastră; din viața noastră pescărească; din industria noastră de cherestea; din vechea noastră artă bisericească; monumente artistice și arhitectonice — vechi toate aparținând anilor buni dinainte de războiu — întruniri memorabile ale scriitorilor și artiștilor români; porturi țărănești, biserici, interioruri de muzee; și chiar câteva reproduceri de tablouri picturale, — toate cuprinzând 20 de pagini ilustrate. Alături de acestea, prietenii și vecinii cehoslovaci reproduc minunatele înfăptuiri ale celor zece ani de viață națională liberă. E deadreptul uimitor cecace au săvârșit ei în acest timp scurt. Proiectul noului palat al Ministerului de Finanțe din Praga cuprinde construcția unui întreg cartier de oraș, iar regiile monopolurilor Statului din districtul al XII al orașului de reședință (Praga) și Jachimovo sunt palate imense cu cinci și șase etaje. Tot asemenea centrala telefoanelor interurbane din Praga e una din podoabele acestui oraș istoric. E surprinzător de mare apoi numărul grandioaselor licee — aproape toate reale — construite în ultimii zece ani. La Brno ei au înființat chiar o nouă universitate cehoslovacă cu denumirea de Universitatea T. Masaric. Sunt mișcătoare și nu vom uita niciodată cuvintele ce ne adresează ministrul Instrucției și al culturii populare din Cehoslovacia Dr. A. Ștefanek cu prilejul serbărilor Unirii. D-sa ne urează ca tineretul nostru școlar să realizeze toate nădejdiile poporului nostru și să devină luptătoare inteligent și a forței naționale, a iubirii de patrie care n'a părăsit pe patrioții români și pe luptătorii pentru drepturile poporului nici chiar în cele mai grele timpuri de apăsare.

E P O K A (V A R Ș O V I A)

Un număr special închină revista din Varșovia «Epoka», al cincilea în seria numerelor speciale. Colaboratorii sunt în mare parte aceiași ca și în Prager

Presse. Comune sunt până și multe dintre titlurile articolelor. Singure vederile sau ilustrațiunile care o împodobesc sunt altele, cu mult mai reduse. Remarcabilă e și tendința de a cunoaște mai de aproape viața noastră politică și economică; de aici articolele speciale ce s'au cerut asupra partidelor noastre politice, precum și asupra diferitelor domenii ale vieții economice românești. Nu trebuie uitată nici cele câteva articole datorite reprezentanților oficialității noastre. Astfel al d-lui G. G. Mironescu, asupra Poloniei și României; Corneliu Bălăcescu asupra relațiilor comerciale polono-române. E interesantă antiteza pe care d-l Ministru al Bănățului Sever Bocu o face între Polonia de altă dată, pe care o reprezintă regina văduvă a Ungariei Izabela de Iagellonia, refugiată după dezastrul dela Mohács în castelul dela Lipova și între Polonia de astăzi pe care și-o reprezintă ca o fată tânără, eliberată din lanțurile sclaviei și ca pe o consoară avansată a latinității. Deasemenea cuvintele domnilor miniștri: General Alebra, V. Madgearu și D. R. Ioanițescu. Merită să fie reținute cuvintele redacției despre România Mare. Ea spune că România este singurul Stat limitrof cu care Republica poloneză are un tratat de alianță întemeiat pe comunitatea de interese politice și economice. Acest tratat s'a încheiat mai întâiu la 3 Martie 1921 și s'a înnoit la 26 Martie 1926. Colaborarea polonă-română în domeniul internațional pentru consolidarea păcii europene se dezvoltă normal, legăturile de amicitie devin tot mai strânse, relațiunile economice și intelectuale se sporesc. Proba cea mai bună despre aceste relațiuni amicale sunt vizitele reciproce, excursiile de studii făcute în cele două țări în ultimii zece ani.

Vizita Mareșalului Pilsutky, vizita Regelui Ferdinand și a Reginei Maria la Varșovia, petrecerea în România a Mareșalului Pilsutsky și, afară de aceasta, vizita deputaților poloni în România la 1925, numeroasele excursii, conferințe ale presei, reprezentațiuni corale, excursii de studii, etc., — iată momentele cele mai însemnate ale dezvoltării relațiunilor politice intelectuale și economice între cele două țări aliate. Numărul de față închinat în chip deosebit legăturilor polono-române, suntem încredințați, că va contribui în măsură și mai mare la cunoașterea, prietirea și iubirea dintre cele două popoare.

V Ö L K E R M A G A Z I N (B E R L I N)

Se știe că nici un popor nu colecționează cu mai multă hărnicie materialul informativ privitor la viața proprie și la viața vecinilor săi ca poporul german. Revistele de istorie, etnografie, folklor, geografie și altele au luat o dezvoltare neatinată la nici un alt popor. E cunoscut doar testamentul lui Goethe formulat în sensul ca nemții să traducă orice operă străină în limba lor pentru ca cunoașterea acestei limbi să fie dispensat de sarcina de a învăța alte limbi străine. Dela războiul încoace, nemții s'au simțit îndemnați să execute acest testament în măsură mai largă de cât înainte de războiu. Revista «Europa Centrale» din Roma a arătat nu de mult că, la universitățile din Germania, s'au ținut în anul școlar 1921—1922 mai bine de 60 de cursuri speciale asupra Rusiei și poporului rusesc.

Dar iată că în anii din urmă se creiază publicațiuni anume cu scopul de a strânge într'un mănunchiu tot felul de date privitoare la țările europene sub cele mai variate raporturi.

Una din aceste publicații este Völkermagazin cu redacția și administrația la Berlin, W 62, dar având reprezentațiuni numeroase la: Amsterdam, Anvers, Belgia, Bruxelles, București, Budapesta, la Haye, Helsingfors, Madrid, Milano, Reval, Riga, Rome, Turin, Varșovia, Viena, Zagreb, Zürich. Cu prilejul serbărilor Unirii, această publicație a închinat un număr special României având 144 de pagini, format mare în folio, bogat ilustrat și împărțit în următoarele secțiuni:

1. Partea generală.
2. Orașe și întreprinderi urbane.
3. Monografii.
4. Inserate.

Volumul începe cu o frumoasă cugetare datorită M. S. Reginei Maria «Anii trec, timpurile se schimbă, dar cel care zidește nu trebuie să se uite înapoi, nici să se cugete la singurătatea sa. Cu ochii fixați asupra viitorului, mâinile nu trebuie să cunoască nici un fel de oboseală».

Acest spirit înălțător, conștient de marile îndatoriri ce revin neamului nostru întregit animă aproape toate contribuțiile colaboratorilor acestui număr, aproape toți numai Români. Astfel d-l Iorga, într'un frumos articol de sinteză istorică intitulat: «Ce este România», arată vechimea respectabilă a țării și neamului nostru, având rădăcini până departe la străvechii traci și continuitate dealungul expansiunii și triumfurilor romane, prin vicisitudinile adânc sbuciumatului veac de mijloc și pentru noi chiar al timpului modern. Cu toate acestea vicisitudini și schimbări, unitatea românismului s'a menținut și se menține într'un chip miraculos. Cuvinte tot atât de înălțătoare găsim în articolul: «Politica Externă a României» de d-l Gr. Gafencu, secretar general în Ministerul de Externe. D-sa arată preocuparea de căpetenie a politicii noastre externe de a garanta pacea în prezent și în viitor. Privitor la rolul istoric al României în mijlocul popoarelor europene ne dă un luminos articol d-l N. P. Commen, Ambasadorul României la Berlin și reprezentantul nostru la Societatea Națiunilor. Despre misiunea spirituală a României în sud-estul european, scrie nemțește și franțuzește d-l Dem. I. Dobrescu, Primarul Capitalei. În ce privește stabilizarea monedei noastre dă toate lămuririle cuvenite înfăptuitorul acestei importante opere d-l Ministru de Finanțe Mihai Popovici. Sunt interesante și lămuririle urmate de elocvente date statistice asupra gospodăriei Statului nostru în 1929, datorite d-lui St. Stănescu, secretar general în Ministerul de Finanțe. Asupra politicii sociale românești, tratând tot complexul de chestiuni în legătură cu politica departamentului său, scrie d-l I. Răducanu, Ministrul Muncii, Cooperărilor și Asigurărilor sociale. Urmează un articol anonim asupra nouilor norme de conducere ale Băncii Naționale a României. D-l Virgil Madgearu, Ministrul Industriei și Comerțului, publică un articol asupra politicii economice românești care tinde să restabilească legătura econo-

mică dintre piața românească și piața mondială. În ce privește transformarea politicii comerciale românești în ultimii zece ani (1919—1929) face o minucioasă expunere Ion Grig. Dimitrescu, director general în Ministerul de Industrie și Comerț. Asupra bogățiilor noastre petrolifere scrie un documentat articol inginerul C. Hoiescu iar despre reforma agrară din România întregită scrie d-l C. Filipescu, director general în Ministerul Agriculturii. E și un articol despre urmările acestei reforme pe tărâm social și economic datorit d-lui Mihail Șerban, rectorul Academiei Agricole din Cluj. Un articol care credem că va fi citit cu multă băgare de seamă pentru datele statistice ce cuprinde asupra bogățiilor agricole ale Statului nostru este cel intitulat « Gospodăria Românească » de d-l C. Filipescu, inspector general. Tot așa este articolul despre bogăția forestieră a țării noastre al d-lui profesor Dr. C. Bungețeanu din București. Despre cerealele, comerțul de cereale din România ne orientează d-l E. M. Brancovici, profesor la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București, președintele Uniunii Comercianților și Exportatorilor de Cereale dela noi. D-l profesor universitar și academician D. Gusti, raportează asupra activității Institutului Social Român dela întemeiere (1921) și până în prezent, arătând o activitate fără seamăn la noi. Despre cooperarea intelectuală dela noi dă interesante lămuriri o personalitate distinsă, mult apreciată și în străinătate, profesorul universitar, academician G. Țițeica. O expunere istorică asupra mișcării filozofice la Români, dă d-l Marin Ștefănescu, profesor la Universitatea din Cluj, D-nul George I. Brătianu, profesor la Universitatea din Iași, membru corespondent al Academiei Române, dă o magistrală expunere istorică asupra originii și dezvoltării neamului nostru dela Traian și până în timpurile noastre. E de remarcat în această expunere atenția acordată de autor timpurilor mai noi care reprezintă din punct de vedere național un progres considerabil față de trecut. Despre arta țaranului Român scrie exclusiv în franțuzește directorul Muzeului de Artă Națională din București, d-l Al. Tzigara Samurcaș, iar despre cultura populară face o dare de seamă cuprinzătoare d-l profesor S. Mehedinți. Nu e uitată nici educația fizică, despre care scrie Colonelul V. Bădulescu, nici arta despre care raportează d-l Oscar Walter Cizek. Deasemenea despre vicia muzicală găsim contribuția d-lui profesor G. Breazul. După atâția autori în vîntă apar ca o oază de altă dată reproducerea traducerilor nemțești din Alexandri și Eminescu, datorite Reginei poete Carmen Sylva. E frumoasă schița de istorie literară datorită profesorului și academicianului Sextil Pușcariu. Despre mișcările teatrale la Români, scrie d-l Ion Marin Sădoveanu, iar despre legăturile culturale româno-germane d-l profesor Tudor Vianu. Merită atențiune articolul d-lui Dr. Heinrich Zillich, despre situația culturală a Sașilor din Ardeal. Asupra învățămîntului românesc insistă d-l Ioan Clinciu, profesor și senator, precum asupra problemelor sanitare dă lămuriri secretarul general al Ministerului Sănătății, profesorul Dr. Moldovan. Un capitol din cele mai interesante, merită a atrage o mulțime de călători străini în țara noastră este cel despre frumusețile naturii românești, datorit scriitorului Emanoil Bucuța.

Despre organizația balneară din țara noastră dă tot felul de lămuriri Generalul Dr. Vicol. Asupra monopolurilor de Stat în România încă avem un articol amănunțit. D-l Director general M. Saniclevici, serie despre Societățile de Asigurări. Despre C. F. R. d-nul Ion Miculescu, directorul general la C. F. R. Nu lipsește nici un articol despre poștă, telegraf, telefon în România, datorit direcției generale P. T. T. Inginerul Ilie Radu, președintele Consiliului Tehnic Superior se ocupă de lucrările publice din România, iar asupra situației noastre forestiere dă indicațiile necesare d. Opran directorul Casei Pădurilor. Asupra posibilităților vieții economice viitoare orientează, ținând seama de situația actuală, prof. I. N. Angelescu, rectorul Academiei de Inalte Studii Comerciale.

În partea a doua despre orașe și întreprinderi urbane, ni se înfățișează următoarele 14 municipii și comune urbane: București, Timișoara, Cluj, Sibiu, Brașov, Arad, Alba-Iulia, Oradea, Cernăuți, Iași, Chișinău, Galați, Brăila și Constanța. Importanță mai mare se dă, firește, Capitalei, în cadrele căreia găsim după o scurtă schiță istorică, o expunere asupra vieții culturale, asupra arhitecturii și problemelor edilitare, asupra administrației financiare, asupra grădinilor și tramwayelor electrice, asupra uzinelor și a abatorului, precum și a serviciului sanitar municipal. Ceeace găsim la Capitală în mare, se găsește la celelalte orașe în mic.

În secțiunea treia, intitulată, monografii, se tratează despre următoarele organizații economice române: Banca Națională a României; Reșița, uzine și domenii; Steaua Română, Societate pentru industria petrolului; Creditul Minier, S. A.; Prahova, S. A.; Corcordia, Soc. Română pentru Industrie Petrolului; Petrolul București, S. A.; Petrol Block, S. A.; Petroșani, S. R. A. pentru exploatarea minelor de cărbuni; Lupeni, S. R. A. pentru exploatarea minelor de cărbuni; Lonea, Societate pentru exploatarea minelor de cărbuni; Societatea Națională pentru Creditul Industrial; «Titan-Nadrag-Kalan», uzinele metalurgice unite; Banca Românească; România Carbonică, S. A. pentru exploatarea minelor de cărbuni; S. Trebitsch & Sohn, întâia fabrică pentru industria mătăsii; N. F. R.; Societatea pentru Industria Textilă; Oficiul de vânzare al zahărului; Dacia România, Soc. de Asigurare; Generala, S. R. A. G.; Agricola, Societate de Asigurare; Uniunea Băncilor Bănățene, Timișoara; Boden Kredit Anstalt, Sibiu; Casa Generală de economii din Sibiu, (Hermanstädter Allgemeine Sparkasse); Transilvania, Bancă Generală de Asigurări; Karl Scherer & Söhne, Nachfolger, Gromen & Herbert, Sibiu; Wilhelm Scherg & Co. Tuchwarenfabrik, Brașov; Linotipe în România; Creditul Carbonifer S. A.; Industria Sârmei, S. A. Cluj.

În partea finală intitulată, Inserate, găsim reclamele câtorva bănci și întreprinderi industriale comerciale dela noi, precum și pe acelea ale câtorva din străinătate. Dintre acestea, patru sunt din Berlin, una din Bremen, una din Hamburg, una din Dresda și două din Varșovia.

Așa se înfățișează numărul închinat României din publicația dela Berlin, Völkermagazin.

DER BUND (BERNA)

Ziarul der Bund din Berna (Elveția) încă a închinat suplimentul literar al numărului său dela 12 Mai 1929, României de astăzi. Această Românie o înfățișată în operele poezilor și scriitorilor de acum. Prima bucată este Mănăstirea-din-Plaur, nuvelă de Emanoil Bucușa, tradusă în nemțește de d-l Oskar Walter Cizek. Urmează o schiță a lui Leon Donici, un articol despre poezia populară al d-lui Ștefan I. Nenițescu, precum și o serie de versuri în traducere nemțească ale d-nilor Ion Vinea, G. Bacovia, Ion Pillat, Adrian Maniu, Demostene Botez și Tudor Arghezi, toate în traducerea aceluiaș O. W. Cizek. Un răsărit de lună de Ionel Teodoreanu, și o dare de seamă asupra literaturii române de după războiu, datorită d-lui Lucian Blaga. În această reprivire nu este nici o mențiune despre activitatea literară a autorului acestui articol. Deaceea e la locul ei nota redacției dela sfârșitul articolului că nu se poate vorbi despre lirica și dramatica românească mai nouă, fără de a aminti de Lucian Blaga. Redacția citează drama din urmă a acestuia, Meșterul Manole.

MUZEUL UNIRII

MUZEUL Unirii e adăpostit în aripa dreaptă a clădirii ce împrejmuește Catedrala în coronării din Alba-Iulia. Are două secții: Una cuprinde acte, documente și ilustrații, așezate în dulapuri de sticlă: a două urme ale anticității romane ca: pietre funerare, altare, sarcofagii de piatră, statui și obiecte, îngrămădite până acum într'un local impropriu, foarte neîncăpător.

Secția întâia înfățișează următoarele subdiviziuni:

1. Epoca dela 1848 cuprinde diferite fotografii și scrisori dela: Avram Iancu, Simion Balint, Axentie Severu, N. Solomon, I. Butianu ș. a.; apoi manifestele comisarilor guvernului dela 1848—1849: Windischgrätz și Wolgemuth. Tot privitor la această epocă mai sunt: Arme, săbii, sulii, pistoale ale tribunilor și prefecților din acel timp. Se păstrează și vestmântul lui Avram Iancu purtat până la moarte și găsit la un bun prieten al marelui erou în comuna Galeș, județul Sibiu.

2. Epoca memorandistă înfățișează mai întâiu tablourile martirilor celebrului proces dela Cluj din Mai 1894, precum și a apărătorilor acestora, a biuroului prosei constituit cu acest prilej. O secțiune aparte constituie bogata corespondență a eroului acestui proces, neuitatul doctor Ion Rațiu, care a avut legături din cele mai importante cu fruntașii politici ai țărilor din mica antantă de astăzi și chiar din țările marelui înțelegeri europene. Se păstrează și un călduros salut al oltenilor către memorandiști, precum și o mulțime de cadouri mai ales albumuri compuse în onoarea lor.

3. Anii de războiu 1916—1917, înfățișând tratatul de alianță dintre România și Puterile aliate, încheiat în luna August 1916; Numărul special din Gazeta Transilvaniei, Brașov, închinat cu ocazia intrării trupelor române în acest oraș. Vederi de pe câmpul de războiu dela Mărășești, Mărăști, Oituz și Cosmești.

4. Adunarea Națională dela 1 Decemvrie 1918, cuprinzând procesele verbale, cuvântările și fotografii cu diferite aspecte ale acestei memorabile adunări.

5. Intrarea Armatei Române în Transilvania la 1919. Vizita Familiei Regale în cursul lunii Mai și Iunie din acest an cu vederi dela: Sibiu, Săliște, Alba-Iulia, Cluj, Câmpeni, Câmpia Turzii, Bistrița, Carei. Un capitol aparte constituie în această epocă dureroasele lupte dela Tisa și intrarea triumfală a Armatei Române în Budapesta.

Secția a doua a acestui Muzeu va cuprinde toate piesele vechiului Muzeu arheologic, adăpostit mai înainte într'un local de școală primară, piese care urmează să fie aranjate din nou conform planului acestui Muzeu.

Așa se înfățișează Muzeul Unirii în starea lui embrionară. Suntem convinși că aniversarea a 25-a și cele nesfârșite care o vor urma, îl vor afla într'o stare mult mai evoluată.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

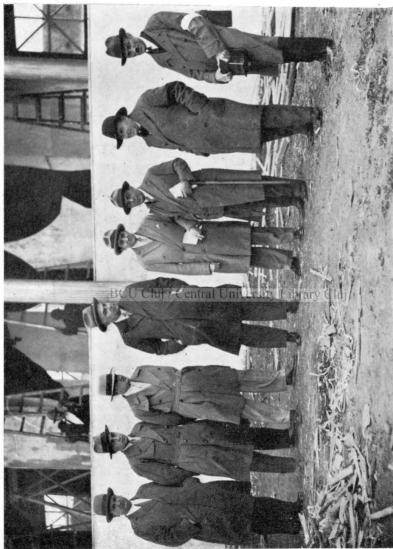

Fig. 142. D. Ministru Sever Bocu, într'un grup de ziariști, cu prilejul unei inspecții a lucrărilor pregătitoare dela Alba-Iulia

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 143. Un colț al Muzeului Unirii dela Alba-Iulia

BCU Cluj / Central University Library Cluj

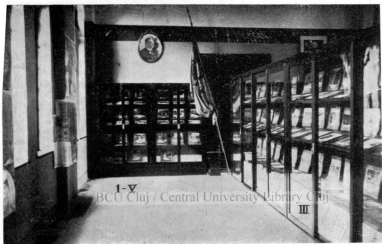

Fig. 144. O sală a Muzeului Unirii

BCU Cluj / Central University Library Cluj

INSIGNE, MEDALII ȘI TIMBRE

ANIVERSAREA dela Unire a fost comemorată atât printr-o simplă insignă în bronz, reprezentând în o figură alegorică pe M. S. Regina Maria, care a însuflețit ideea Unirii în clipele de restriște ale făuririi unității noastre naționale. În chip simbolic, figura se profilează pe ținutul celor șapte cetăți — o zare de munți — și podul cu o însemnătate heraldică — sub răsărit de soare nou.

Această insignă, având în loc de toartă un ornament cu frunzele de laur al victoriei, când din circonferința în care este închisă compoziția, poartă și o inscripție: «1918 Unirea 1928» și nu poartă pe revers nici un fel de ornament.

Insigna a fost purtată cu o panglică îngustă tricoloră, trecută prin toarta perforată în medalie sub ornamentul cu frunze de laur. Insigna a fost executată la Paris și este opera cunoscutului artist Lautel, laureat cu «Prix de Rome».

O altă medalie a Unirii e opera artiștilor A. Demian și Baraschi executarea ei s'a cerut în condiții cât mai artistice pentru a păstra și generațiile viitoare amintirea serbărilor Unirii.

Medalia Unirii cu un subiect aprobat de Comisia specială, compusă din d-nii: Ministru Sever Bocu, Trăsnea Greceanu, V. Trifu, C. Moisil și L. Rebreanu, poartă următoarele inscripții: pe față și pe verso, compusă de d-l profesor Nicolae Iorga: Sus: etern uniți; jos: etiam contra omnes.

Pe față e reprezentată în stilizare chipul Regelui întregitor de neam Ferdinand I, în profil, purtând coroana de oțel a Regilor Români.

Caracteristic și cu totul nou e reversul medaliei care reprezintă partea României întregite, așa cum a creat-o marele Rege cu jertfa ostașilor, cu votul de autodeterminare al Românilor desrobiți și cu ajutorul lui Dumnezeu, hartă încunjurată de ghirlanda emblemelor tuturor provinciilor pe veci unite, precum spune și sus citata inscripție. Acesta este un nemerit răspuns împotriva acelor hărți ungurești care protestează împotriva Ungariei micșorate, reprezentând pe medalia Unirii românești harta tuturor provinciilor noastre.

Tot cu acest prilej direcțiunea generală P. T. T., a emis următoarele timbre jubiliare:

Timbre de 1 leu de culoare violet, reprezentând pe Regele Ferdinand I, în-cadrat de 4 eroi al Românilor. Timbrele de 2 lei de culoare verde, înfățișând Unirea Transilvaniei. Timbrele de 3 lei, de culoare sepia brun, având ca simbol al Românilor transilvăneni pe neuitatul erou Avram Iancu. Timbrele de 4 lei, de culoare roșie, arată pe înțâiul înfăptuitor al Unității Naționale, Mihai Vi-

teazul. Timbrul de 5 lei, de culoare orange, reproducând frumosul peisagiu alpin cu castelul din Bran. Timbrele de 10 lei de culoare albastră, având o frumoasă alegorie a istoricului act al Unirii. Emisiunea pentru fiecare timbru a fost de 200.000 lei. Timbrele s'au pus în vânzare în ziua de 10 Mai la ghișeele tuturor oficiilor din țară, dar abia a putut să ajungă la o parte din mulțimea cea mare de amatori. Deaceia le reproducem în ilustrațiile următoare:

Fig. 145. Mărci poștale pentru comemorarea a zece ani dela Unire

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fig. 146. Insigna comemorativă a Unirii

Repr. « Marvan »

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A N E X E

BCU Cluj - Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PREȘEDINȚIA CONSILIULUI DE MINISTRI

DECIZIUNE

Noi, Președintele Consiliului de Miniștri,

DECIDEM:

Art. I. — Numim ca Președinte al Comitetului însărcinat cu pregătirea și efectuarea serbărilor pentru comemorarea unirii Ardealului, Banatului și Bucovinei cu Patria-Mamă, pe d-l Sever Bocu, Ministru de Stat.

Art. II. — D-aa va prezidi la luarea măsurilor pentru efectuarea serbărilor de mai sus și va putea dispune pentru acest scop de sumele de bani ce se vor acorda prin deschideri de credite, prin Jurnale de Consiliu, iar pentru întrebuițarea lor, va prezintă la timp acte justificative, conform legii Contabilității Publice.

Art. III. — D-l Secretar General al Președinției Consiliului de Miniștri, este însărcinat cu executarea prezentei Decizii.

Dat în București, la 1 Februarie 1929.

Președintele Consiliului de Miniștri (ss), IULIU MANIU

Secretar General (ss), M. Vlăchide

DELEGAȚIUNILE STRĂINE LA SERBĂRILE UNIREI DELA ALBA-IULIA

Cehoslovacia. — General de Corp de Armată Jan Syrový, Șeful Marelui Stat Major; General de Brigadă Vladimir Chalupa, Șef de Secție la Marelui Stat Major; Colonel Luxa, Maior Oldrich Spaniel.

Iugoslavia. — General Milovanovici, Șeful Statului Major; General Marici Subșeful Statului Major; Colonel Givkovic.

Italia. — General de Corp de Armată Piola Casselli Conte Renate; Lt.-Colonel Nam Cesare.

Franța. — General Nollet, fost Ministru de Războiu; General de Brigadă Pellegrin; Of. Ordonanță Lt. Le Vigan.

Anglia. — Lt. General Cory; Lt. Colonel Grasset; Căpitan Naves.

Japonia. — Lt. Colonel Motoyuki Yamashita; Lt. Colonel Shimomura.

Belgia. — General Baron Greindl (fost Inspector General Geniu); Colonel Tasnier; Sublocot. Marquis d'Assche.

Grecia. — General de Brigadă Marenditis, Șeful Marelui Stat Major; Colonel Geanistras; Lt. Colonel Spais.

Statele Unite ale Americii de Nord. — Comandant Yeager Atașat Militar la București.

Polonia. — D-l Kwiatkowski, Ministrul Industriei; D-l Baranski, Șef de Cabinet; D-l Wehr, Secretar de Legațiune.

ZIARIȘTII STRĂINI CARE AU ASISTAT LA SERBĂRILE DELA ALBA-IULIA

Koganowski, dela « Reichspost »
Dowime, dela « Le Journal »
Gruber, dela « Kölnische Zeitung »
Luigi Armellini

K. Markhan, ziarist englez
Roberto Suster, dela « Popolo d'Italia » Torino
Mario Sertoli
Alfredo Signoretti

SERBĂRILE UNIRII 1929

Paolo Ternazzi, dela « Banca Comer. Italo-Rom. »	D-na și D-l Stephens
Tomaschu A.	D-na și D-l Col. Minningerode
Nibbi, dela « Corriere della Sera »	D-na și D-l Baschet, dela « l'Illustration »
Perlman, dela « Telegraphen-Union »	D-na și D-l Jullien Albert
Mills, dela « Associated Press »	D-na Pavlova
Haledjan, dela « Associated Press »	D. Ferdonnet
Mantero, dela « Giornale d'Italia »	D. Kalinowsky
I. M. Killen.	

LISTA STUDENȚILOR DIN PARIS INVITAȚI LA SERBĂRILE UNIRII (FRANCE)

Paul Saurin, Président de l'Union Nationale.
 Jean Dijon, Président de l'Association Générale de Paris.
 Hochstein, Président de la Section du Droit de l'A. G. de Paris.
 Darnis, Président de la Section de Médecine de l'A. G.
 Négrel, Président de la Section de Lettres de l'A. G.
 Delpeuch, Président de la Section de Sciences de l'A. G.
 Moy, Président de l'A. G. de Strasbourg.
 M-lle Juliette Colledin, Présidente de la Section des Beaux Arts de l'A. G.
 Georges Dovime, Président Section Financière.

LA PETITE ENTENTE DE PARIS

Iossimovitch, Président de l'Association des Etudiants Yougoslaves, Vice-Président de la S. E. P. E. P.
 Const. Rehak, Président de l'Association Tchecoslovaque, Vice-Président de la S. E. P. E. P.

BOLULEA GENERAL ROMANIA Library Club

Caius Bardossi, Președintele studenților români din Franța.
 Virgil Veniamin, Vice președintele Asociației studenților români din Franța.
 Pavel Pavel, Ziarist și student.
 Teculescu, Student, originar din Alba-Iulia.
 Ion Popa, Secretar General al Asociației românilor din Franța.
 Felicia Paraschivescu, Secretar General al Micii Antante.

* * *

Telegramă adresată d-lui Prim Ministru Iuliu Maniu din partea Asociației studenților români americani:

« Studențimea Română Americană serbează cu d-vastră biruința Neamului și privește cu încredere la viitorul Țării Părinților lor.

Telegrama adresată d-lui Iuliu Maniu, Președintele Consiliului de Miniștri, de către d-l Zaller Pietrescu, în numele Societății « Roumanian American Benevolent Society ».

« Rog pe Excelența Voastră să primească expresiunea omagiului nostru și cele mai călduroase felicitări cu prilejul serbărilor comemorative ale întregirii tuturor Românilor stop în numele Societății « Roumanian American Benevolent Society ».

(ss) Pietrescu

ANEXE

Scrisoare adresată de d-l Prim Ministru, Inliu Maniu, d-lui Dem. I. Dobrescu, Primarul Capitalei, după Serbarea zilei de zece Mai.

Domniei-Sale

Domnului Dem. Dobrescu

Preşedintele Comisiei Interimare a Capitalei

Bucureşti

*În să vă mulţumesc Domniei-Voastre şi întregii Comisi Interimare a Municipality Bucureşti pentru modul cum acesta a ştiut să îmbrace haina sa de sărbătoare pentru zilele jubiliare de 10 ani a Unirii Naţionale şi cum a înţeles să primească oaspeţii săi, veniţi din toată ţara să ia de aci noi îndemnări pentru munca lor de propagare.

Curăţenia exemplară ce-aţi putut realiza în timp atât de scurt şi ordinea îndrumată atât de înţelept a dat un aspect cu totul nou Capitalei noastre, ai cărei cetăţeni au contribuit, respectând instrucţiunile primite, în mod decisiv la acest rezultat al muncii Domniei-Voastre.

Decorarea artistică şi iluminarea atât de reuşită a pieţelor şi a multor case a dat încă odată dovada putinţei de realizare a Bucureştenilor, îndată ce gustul şi talentul lor găseşte posibilitatea şi prilejul de afirmare.

Vă rog, d-le Preşedinte, să primiţi cele mai călduroase felicitări şi mulţumiri pentru partea atât de evident manifestată ce-aţi luat în noul curs şi noul avânt ce trebuie să cuprindă întreaga viaţă publică pentru a reînprospăta energiile nesecate ale neamului nostru.

Vă rog să împărtăşiţi întregii Comisi Interimare, arhitecţilor, societăţilor private, d-nelor şi tuturor colaboratorilor Domniei-Voastre, cari şi-au dat cu prisosinţă şi cu pricepere ajutorul lor preţios, mulţumirile noastre.

Vă rog să tălmăciţi tuturor cetăţenilor Capitalei ţării recunoştinţa Guvernului pentru participarea lor spontană şi cu tot sufletul, fără deosebire de clasă socială, la sărbătoarea Unirii şi pentru partea lor de merit ce au avut la menţinerea curăţeniei şi a ordinii, ce a domnit tot timpul şi pe cari e de datoria noastră să le păstrăm şi pentru viitor. Acestea sunt sigur că prin energia Domniei-Voastre şi prin spiritul nostru de ascultare al tuturor nu va fi greu de realizat.

Vă rog, d-le Preşedinte, să primiţi asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

Preşedintele Consiliului de Miniştri

(ss) Iuliu Maniu

Salutul E. S. D. Charles S. Wilson, Ministrul Statelor Unite, Românilor din America

Bucureşti, 7 Mai 1929

*Cu cea mai mare plăcere mă asociez cu românii întru salutul de bunăvenire pe care îl dau conştanţilor lor din America, care se întorc într'un pelerinaj patriotic, în ţara naşterii lor, spre a lua parte la sărbătorirea acestei mari aniversări.

Salut pe aceşti români din America cu atât mai cordial, deoarece cred că unul din rezultatele vizitei lor va fi de a apropia şi mai mult ambele noastre ţări şi a le face mai bine cunoscute una alteia. Aceşti oaspeţi vor putea descrie românilor viaţa şi situaţia lor în America şi prietenia pe care o simte acea ţară pentru România. De altă parte, la întoarcerea lor în America, vor putea povesti impresiile lor de aici, cordialitatea primirii lor, şi sentimentele prietenoase ale României pentru America.

Ministrul Americiei

(ss) Charles S. Wilson

Scrisoare de mulțumire adresată d-lui Ministru Sever Bocu din partea reprezentantului osea-
peților Români din America.

Stimate d-le Ministru și iubite d-le Bocu,

* Astăzi când a sosit ziua reîntoarcerii îmi revine mie cinstea deosebită de a vă mulțumi în numele delegației Românilor din America, ce a participat la serbările Unirii, pentru felul cum am fost primiți în Patria Mamă.

Știm și apreciem cu deosebire tot ce Domnia-Voastră personal ați făcut pentru noi toți și pentru aceasta vă asigurăm de recunoștința noastră unanimă. Nu numai că ne-ați trimis peste ocean un sol, care să ne cheme și să ne îndrumeze în lunga călătorie ce am făcut, dar dela intrarea în țară am simțit pretutindeni gândul ocrotitor al Domniei-Voastră.

Mulțumim prin Domnia-Voastră d-lui Filip, care a fost un neobosit elujitor al nenumăratelor noastre exigențe, cum cred că veți găsi chipul în care se va putea mulțumi îndesajuna Comite-
tului special, care s'a ocupat de îndrumarea și conducerea grupului nostru dela sosirea la Jimbolia și până acum.

Urându-vă rămas bun și sperând într-o bună revedere, aci sau poate când ați veni să ne vedeți în așteptările noastre, vă rog d-le Ministru și iubite d-le Bocu să credeți în sentimentele de deosebit respect.

(ss) N. N. Boeriu
Președintele Societății Culturale
« Carpatina » și director admi-
nistrativ al ziarelor « America » și
« Românul »

Scrisoarea adresată de d-l Ministru Sever Bocu d-lui N. N. Boeriu, răspuns la mulțumirile
ce i-au fost adrese în numele românilor din America.

București, 2 Iulie 1929

Iubite Domnule Boeriu,

Vă mulțumesc și vă asigur, că rândurile D-voastră de mulțumire, ce mi-ați adresat în nu-
mele românilor din America, cari au sărbătorit împreună cu noi marele act al Unirii m'au
mișcat profund.

Am urmărit pas cu pas, din ziarele D-voastră, entuziasmele manifestări, ce-au prilejuit printre
coloniile românești chemarea ce vi s'a adresat de guvernul Țării. Și nu arareori, citind dările de
seamă a întrunirilor și cuvântărilor fruntașilor vieții românești din Statele Unite, pline de avânt
și curată simțire românească, nu-mi puteam stăpâni lacrimile.

Exprim pe areastă cale mulțumirele mele tuturor acolora, cari pricepând rosturile înălțătoare
ale neuitatei comemorări a zece ani dela Unirea cea mare, au dat sprijinul lor, moral și material,
pentru ca organizarea participării unui atât de mare număr de români americani să îmbrace
forme atât de extraordinare.

Suntem recunoscători presii românești din America și tuturor fruntașilor, mirenii și laici,
precum și autorităților americane, cari au conlucrat cu atâta neobosită râvnă la reușita mărețului
pelerinaj al românilor din America în Patria mamă.

Doresc din inimă, ca strădaniile și sacrificiile D-voastră să însemne primul pas pe calea
legăturilor fructuoase dintre țara noastră și marea Republică a Statelor Unite, care vă ospitalizează.

Al D-tale
Ministru de Stat
(ss) Sever Bocu

ANEXE

Următorul schimb de telegrame a avut loc între d-nii Aristide Briand și G. G. Mironescu cu ocaziunea celei de a zecea aniversări a Unirii și d-nii Eduard Beneș și G. G. Mironescu:

D-l Aristide Briand către d-l G. G. Mironescu:

« În momentul în care națiunea Română se pregătește să comemoreze a zecea aniversare a înfipturii României Mari, sunt fericit să mă fac, pe lângă Excelența Voastră, interpretul Guvernului și poporului Francez, exprimându-vă urările cele mai călduroase pentru fericirea și propășirea Patriei voastre, cu care Franța se găsește unită, prin atâtea legături ».

(ss) Aristide Briand

D-l G. G. Mironescu către d-l A. Briand:

« În numele Țării și Guvernului meu, rog pe excelența Voastră, să primescă cele mai vii mulțumiri, pentru căldurosul D-voastre mesaj de felicitări.

România amică, aliată și indisolubil legată de Franța, este foarte sensibilă la sentimentele pe cari Excelența Voastră le exprimă în numele nobilii națiuni franceze ».

(ss) Mironescu

D-l Eduard Beneș către d-l G. G. Mironescu:

« Cu ocazia celei de a zecea aniversare a Unirii României Mari, sunt fericit să vă adresa sincerile urări și felicitări ale Guvernului Republicii Cehoslovace pentru propășirea și fericirea Țării D-voastre.

Poporul Cehoslovac salută națiunea română cu care Cehoslovacia este unită prin legătur de strânsă alianță și de sinceră și inalterabilă prietenie și ia parte din tot sufletul la serbările semnificative din această zi ».

(ss) Eduard Beneș

D-l G. G. Mironescu către d-l Eduard Beneș:

« În numele Guvernului Român aduc viile mele mulțumiri Excelenței Voastre precum și Guvernului Republicii Cehoslovace, pentru sincerile lor felicitări.

Poporul Român este foarte sensibil la pezele de stăpânie și de prietenie a bravei națiuni Cehoslovace, atât de strâns unită prin legături de fidelă alianță și de adâncă prietenie cu națiunea Română.

(ss) G. Mironescu

Telegrama d-lui G. Crețianu, Ministru Țării la Washington, raportând Ministrului de Externe asupra sărbătoririi zilei de 10 Mai la New-York:

New-York, 10 Mai

« Radio stop. Comemorarea Unirii luat caracterul mișcătoare manifestație, înfrățire tuturor fiilor României prin participarea tuturor societăților române, basarabene, macedonene, evreo-române, haine sărbătore, doamne costume naționale, reprezentând toate provinciile la grandioasa festivitate sub auspiciile Friends of Roumania stop. President William Nelson Cromwell Legația reprezentată Ministrul Crețianu, atașati Boncescu Rosenthal, Consulii Wells Robinson, Ferrar, Marian stop. Entusiasam provocat, participarea familiilor fruntașilor Coloniei evreo-române și telegramele organizațiilor evrești din provincie stop. După imnul american trăiască Regele cu-vântat Cromwell Crețianu, accentuând asupra armoniei tuturor locuitorilor României și noua dezvoltare economică și politică. Siegelstein asigurat colaborarea frățească partea evreilor, studenta Galitsin numele studenților, Basile Alexander numele Societății Sons Roumania stop. Ministrul primit telegramele din București desmintind avonurile publicate despre comploturi provocând entusiasam acleat frenetic Regele și Maniu stop. Societățile reprezentate trimis telegrame omagii Hoover și Maniu stop. Urmat concert și incina hore, entusiasam necunoscut încă colonia locală spre încântarea numeroșilor americani prezenți ».

Romanolog

D-l G. G. Mironescu, Ministrul Afacerilor Străine, a primit, cu prilejul aniversării primului deceniu de unitate națională, următoarele telegrame:

Din partea d-lui Lucien Lang, Consul General al României la Antwerpen:

« Occasion fête nationale prions Votre Excellence recevoir nos félicitations sincères et assurez notre profond attachement à la Grande Roumanie et son Roi ».

Din partea d-lui Langa Răcșanu, Ministrul Țării la Atena:

« În numele meu și al personalului Legațiunii și Consulatelor din Grecia, rog a primi expresiunea adâncului nostru devotament și nemărginită dragoste pentru Tron și Țară cu prilejul Unirii tuturor Românilor ».

Din partea d-lui Constantin Antoniadă, Ministru plenipotențiar pe lângă Societatea Națiunilor:

« Rog pe Excelența Voastră să binevoiască a exprima, cu prilejul zilei Unirii, Majestății Sale Regelui, Augustei Familii și Înaltei Regențe respectuoase felicitări și urări în numele personalului Legațiunii și a Coloniei Române din Geneva, întrunită în acea zi solemnă, precum și în numele meu propriu ».

Din partea d-lui N. Petrescu Comnen, Ministrul Țării la Berlin:

« În numele personalului Legațiunii Regale și Consulatelor dependente, precum și al românilor aflați în Germania și al subsemnatului, întruniți cu toții la Legațiune pentru a sărbători ziua de 10 Mai, rog pe Excelența Voastră să binevoiască a depune la picioarele Tronului, odată cu omagiile noastre de adânc respect, urările cele mai călduroase ce facem pentru Majestatea Sa Regele, Augustul nostru Suveran, și pentru scumpa noastră Dinastie stop. Rugăm Atotputernicul să dăruiască M. S. Regelui o lungă și glorioasă domnie ».

Din partea d-lui Carp, Ministru plenipotențiar și Trimis Extraordinar al României la Haga:

« Cu ocaziunea Serbărilor Unirii rog pe Excelența Voastră să fie pe lângă M. S. Regele, Familia Regală și Înalta Regență interpretul sentimentelor mele și ale întregului personal diplomatic și consular de adânc și respectuos devotament ».

Din partea d-lui G. Crețianu, Ministrul Țării la Washington:

« Am onoarea a ruga pe Excelența Voastră să binevoiască a depune la picioarele Majestății Sale Regelui și Familiei Regale omagii respectuoase al felicitărilor și urărilor mele și ale personalului Legațiunii și Consulatelor din America cu ocaziunea glorioasei aniversări de mîine și a serbării Unirii tuturor Românilor stop. Felicitările noastre sincere se îndreaptă dessemenea spre Înalta Regență și onoratul Guvern în fruntea căruia stau unii din făuritorii României Mari ».

Din partea d-lui Filality, Ministrul Țării la Angora:

« Cu prilejul aniversării celui mai mare act din istoria neamului rog pe Excelența Voastră să depună la picioarele Tronului umilele mele felicitări și urări de sănătate, viață lungă și izbândă completă spre fericirea scumpei noastre țări ».

Din partea d-lui AL. Băciurescu, Ministru Plenipotențiar al României la Sofia:

« În numele personalului Legațiunii, școlii, bisericii și întregii Colonii Române din Sofia, rog pe Excelența Voastră să binevoiască a depune la picioarele Tronului, cu ocaziunea zilei de azi, când se sărbătorește a zecea aniversare a Unirii țărilor Române, urările noastre cele mai călduroase pentru sănătatea Majestății Sale Regelui și Familiei Regale, precum și pentru propășirea scumpei noastre Români ».

ANEXE

Din partea d-lui Carol Mitileanu, Ministrul Țării la Viena:

« Cu prilejul serbării Unirii Naționale, Colonia Română întrunită azi sece Mai la Legațiune mă roagă a fi pe lângă Guvernul Regal interpretul calduroaselor urări ce ea face pentru înflorirea Țării și mărirea Regelui Mihai. Am deasemenea plăcuta îndatorire de a transmite și expresiunea manifestărilor de adâncă iubire și devotament pentru țara noastră și pentru Suveran a reprezentanților de aici a Sașilor din Transilvania și ai Șvabilor din Banat, cari au juit să fie și ei prezenți la această serbare ».

Din partea d-lui N. Boerescu, Ministrul Țării la Berna:

« În această zi de sărbătoare sfântă a neamului, Colonia, membrii Legațiunii și ai Consulatelor, adunați la Legațiune, trimitem priinosul caldelor noastre urări la altarul Patriei, unde se celebrează astăzi a secea aniversare a întregirii neamului, prezenți și noi acolo cu gândul, șicem cu toții din inimă: să trăiască România Mare și Mihai I, Regele tuturor Românilor, întru mulți ani de fericită, pașnică și glorioasă domnie și rugăm pe Excelența Voastră să binevoiască a fi interpretul sentimentelor noastre pe lângă Augusta Familie Regală, Înalta Regentă și Guvern ».

Din partea d-lui Conțescu, Ministru Plenipotențiar, Delegatul României în Comisiunea Internațională și Europeană a Dunării:

« Delegații străini și Comisiunea Europeană a Dunării, întruniți la Sulina în sesiune plenară, mă roagă a face să parvină Excelenții Voastre și Guvernului Regal urările lor cele mai cordiale pentru prosperitatea și propășirea României a cărei întregire poporul Român întreg o sărbătorește astăzi cu atâta înăufletire. Însoțesc aceste urări, la cari mă asociez din inimă cu expresiunea respectuoasă a credinciosului meu devotament ».

Din partea d-lui Baron Sparre și Consul General Karadja, Președintele și secretarul Societății svedo-române din Stockholm:

« Occasion fête nationale j'ai l'honneur de présenter, au nom de la société svedo-roumaine félicitations chaleureuses et vœux pour la prospérité de la Roumanie ».

Din partea d-lui Edward Neymark, Directorul revistei « Revue pénitenciaire » din Polonia:

« Au moment fête solennelle dixième anniversaire indépendance Grande Roumanie, félicitations les plus cordiales, souhaits prospérité digne, noble nation présente Edward Neymark ».

Excelența Sa d-l G. Diamandy, Ministrul Țării la Paris, a primit din partea Contelui Saint Aulaire, Ambasador al Franței, următoarea scrisoare de mulțumire, pentru invitațiunea Guvernului Român la serbările Unirii:

Mon cher Collègue,

« En votre absence le prince Cantacuzène m'a fait part de l'invitation que le Gouvernement roumain a bien voulu m'adresser pour les fêtes de l'anniversaire de l'indépendance.

Je ne veux pas attendre le plaisir de vous rencontrer pour vous dire combien je suis sensible à cet honneur et profondément touché du souvenir de mes amis de Roumanie. Ce souvenir est d'ailleurs bien réiproque et je n'ai pas besoin d'ajouter que malgré les années écoulées et l'éloignement, mon attachement à la Roumanie reste inaltérable.

Je vous serais donc reconnaissant de vouloir bien transmettre au Gouvernement roumain l'expression de mes remerciements émus et du très profond regret que j'éprouve de m'être trouvé dans l'impossibilité absolue de quitter Paris au cours de ce mois, en raison d'engagements anciens et impératifs. J'aurais été très heureux d'assister aux fêtes qui viennent de se dérouler et auxquelles je me suis associée de tout cœur. J'espère vivement avoir une occasion prochaine de me dédomager. En effet l'Université de Cluj qui vient de me me confier le doctorat Honoris causa, m'a invité aux fêtes qu'elle doit célébrer au mois de février prochain. Mon intention

est de m'y rendre soit à cette époque, soit à tout autre moment qui cadrerait mieux avec mes autres obligations. J'aurai donc alors la grande joie de voir mes amis de Bucarest et de les assurer, ce dont j'espère il ne doute pas, de la fidélité de mes sentiments.

Veuillez me croire, mon cher collègue, votre bien affectueusement dévoué.

(ss) Saint Aulaire

După serbările dela Alba-Iulia, Excelența Sa d-l Robert Greg, Ministru Marii Britanii, a trimis Excelenței Sale d-lui G. G. Mironescu, Ministrul Afacerilor Străine, următoarea scrisoare:

Monsieur le Ministre,

Je suis chargé par mon Gouvernement de faire parvenir au Gouvernement roumain les remerciements cordiaux du Gouvernement de Sa Majesté Britannique pour la courtoisie et l'hospitalité dont a été l'objet la mission militaire britannique pendant sa visite en Roumanie pour assister aux fêtes nationales de l'Union à Alba-Iulia.

Je serais donc reconnaissant si Votre Excellence voudra bien faire parvenir à qui de droit cette expression de l'appréciation sincère de mon Gouvernement de la réception cordiale accordée aux membres de la mission.

Je saisis cette occasion, Monsieur le Ministre, pour renouveler à Votre Excellence l'assurance de ma très haute considération.

* * *

Rezoluție votată de adunarea Societății « The roumanian american benevolent Society » din New-York:

La un meeting special al Societății « The roumanian american benevolent Society », ținut la New-York, s'a votat în unanimitate următoarea rezoluție, semnată de d-l Abraham M. Friptu, Președinte.

Această rezoluție a fost transmisă d-lui Iulia Maniu, Președintele Consiliului de Miniștri prin d-l Zaller Pietreanu, delegat ca reprezentant al Societății la Serbările Unirii.

« Având în vedere că poporul Român, în alegerile generale a încredințat viitorul țării în mâinile Excelenței Sale d-lui Iulia Maniu, mondial renumit, cu liberalismul și iubirea nobilă către milioanele de minorități, aflați în România și

având în vedere, că Societatea « The roumanian american benevolent Society » este o organizație de cetățeni americani, născuți în România și că viitorul României le este atât de scump fiind atașați de ea prin numeroase legături; deaceia hotărâm să gratulăm și felicităm poporul Român și pe eminentul lui tribun cât și marelui lui conducător oferindu-i suportul nostru moral și oricare suport compatibil cu cetățenia americană.

Totodată hotărâm ca, cu prilejul celebrării Unirii tuturor Românilor, să-l felicităm cu ocazia serbărilor și autorizăm pe d-l Zaller Pietreanu să ne reprezinte la marea celebrare a acestor serbări ».

APEL ADRESAT FEMEILOR AMERICANE DE CĂTRE D-NA MARILINA BOCU

« Unul din acele mii de glasuri din depărtate țări pe cari voi le auzesi sosind până la voi cu accente pline de suferință, în timpul războiului, glasul unei mici prietene a marei voastre țări, vine astăzi să vă cheme pline de recunoștință la un prasnac de veselie în România Mare.

La 10 Mai 1929 se sărbătorește la București, Capitala Țării Românești și'n cetatea libertății la Alba-Iulia, zece ani dela alipirea provinciilor românești la Patria Mamă.

Gândul recunoșcător al tuturor Românilor în aceste clipe de bucurie se îndreaptă către marii lor aliați și către poporul American, care, strălucit în misiunea nobilă, a purtat sus stindardul justiției și făclia ideii umanitare.

ANEXE

Alături de soții și fii voștri, voi femei Americane, ați fost modeste și însuflețite misionare în serviciul acestei idei. Voi femei Americane ați dat într-adevăr în războiul acesta crud tot ce a fost mai bun al vostru pentru o lume mai bună (the best for a better world).

Locul de cinste în strălucitele noastre serbări ale Unirii, noi femeile române vi-l oferim vouă. În sunetul trompetelor, în fanfarele marșurilor militare, în uralele mulțimii, în pitorescul sărbătoresc al poporului Român, în sala țării noastre noi vom pleca drapelul adrențuit al acelor triste lagăre ale plângerii în fața chipului sobru și grav și al blândeii priviri albastre, a misionarei americane care a hrănit cu picăturile de lapte ale gamelei ei de campanie, copiii noștri înghețați, a încălzit trupurile amorțite de ger, cu flanelele lor bune, a adus speranță și mângâiere în râurile de lacrimi, în văile secătuite de foamă, de boală și de mizerii după frontul rupt al Moldovei.

În rândurile generalilor eroi, alături de Familia noastră Regală și de Înalta Regentă, lângă șirul piepturilor de viteji ce vor străluci sub soarele libertății cu razele scântectoare ale stelelor și crucilor de război, noi vă chemăm pe voi scumpe misionare americane, pe voi nobile femei ale celui mai vrednic popor să prăsnuiți cu noi triumful dreptății și al libertății.

Veniți la noi femei americane să cunoașteți și'n sărbătoarea micul nostru popor atât de vrednic, atât de bun și iubitor, atât de talentat.

Casele noastre la orașe și sate și brațele noastre vor fi deschise cu dragoste pentru voi surori americane. Veniți la noi de 10 Mai 1929.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CUPRINSUL

	Pagina
Comitetul de miniştri	3
Comitetul de acţiune	5
Comitetul de patronaj al Doamnelor	7
Cuvânt înainte	9
Activitatea comitetului de acţiune	15
Comitetul de patronaj al doamnelor pentru Serbările Unirii	19
Catedrala Mântuirii Neamului	23
Monumentul lui Nicolae Bălcescu şi Simion Bărnuţiu	26
Influenţarea ordinului Ferdinand I	31
Participarea românilor din America la Serbările Unirii	33
Evreii români	65
Pomenirea eroilor la Mărăşeşti	75
Ziua de 10 Mai	79
Expoziţiile de artă şi cusături româneşti dela Cercul Militar şi artă veche românească dela palatul domnesc din Parcul Carol	83
Expoziţia de stampe şi hărţi asupra Transilvaniei şi Banatului dela Arhivele Statului	89
România-Jugoslavia. Match de foot-ball pentru cupa Regelui Alexandru	91
România la port joc şi cântare. Poem musical etnografic	93
Şedinţa Academiei Române pentru comemorarea a zece ani dela Unire	97
Serbările Unirii la Albu-Iulia	99
Invitaţii speciale	119
Defilarea	125
Presă şi Serbările Unirii	129
Presă minoritară	139
Presă străină	145
Publicaţii festive	151
Muzeul Unirii	175
Insigne svedale şi timbre	177
Anexe	179

The image shows the front cover of an old book. The cover is decorated with a complex marbled paper pattern. The pattern consists of large, irregular, dark green and brownish-green shapes, possibly representing leaves or abstract organic forms, set against a dark background. Interspersed among these larger shapes are fine, swirling lines of red, yellow, and white. The marbling is dense and covers most of the front cover. On the right side of the image, the dark brown, textured spine of the book is visible. In the center of the front cover, there is a rectangular, light-colored label with a thin black border. The label contains the text "BCU Cluj / Central University Library Cluj" in a dark, serif font. The overall appearance is that of a well-used, antique volume.

BCU Cluj / Central University Library Cluj